

CELSISS. ATQ. SAPIENTISS. TOTIVS VALLACHIE PRINCEPS. DD. IOANNES NICOLAUS ALEXANDRI MAUROCORDATOVS SCARIVS

ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ
ΒΙΒΛΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΪΣΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ, ΥΨΗΛΟΤΑΤΟΥ,
ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΑΤΟΥ ΔΙΘΕΝΤΟΥ ΚΑΙ ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΠΑΣΗΣ

ΣΤΗΡΟΒΛΑΧΙΑΣ

ΚΥΡΙΟΥ, ΚΥΡΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ
ΒΟΕΒΟΔΑ.

LIBER

DE OFFICIIS

CONSCRIPTUS A PISSIMO, CELSISSIMO ATQUE SAPIEN-

TISSIMO PRINCIPE AC DUCE TOTIUS UNGRO-VALACHIAE

DOMINO, DOMINO

JOANNE NICOLAO

ALEXANDRI MAUROCORDATO

VOIVODA.

EDITIONE HAC SECUNDA LATINE CONVERSUS.

LIPSIÆ.

EX OFFICINA THOMÆ FRITSCHII, 1722.

Ἑλλαδικῆς μέγα πᾶν κλέος ἔποτ' ἀπώλετο αἴης
 οὐ Φάος εὐεπίης οἶχετο ἑλλαδικῆς.

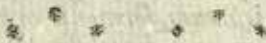
ΝΙΚΟΛΕΩΣ πάσης βλαχίας κρείων Δακίης τε,
 ΝΙΚΟΛΕΩΣ χρυσῆς λάφανον αἰπύ γένεας,

Γράμματα πάντα ἰδὼν Ἑλλήνων χριστιανῶν τε,
 φιλοσόφες ἔρθεῖ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐφημοσύνη.

Ἄυθις ἀπαρτίζων λυγῆς μάλα ἔμφροσι χάρταις
 ἀρχαίαν τ' ἀρετὴν, σώφρονά τ' εὐφραδίην.

Σαῖρε ΑΛΕΞΑΝΔΡΕ, σιβαρῆ σύσσημον ἐπάρας
 χειρὶ μέλειν ἀγαθὴν ἐλπίδα Ἑλλανίδι.

Ἰωάννης ὁ Ἄλβερτος φαβρίκιος.

Visitur hac tabula tuus, alma Valachia, Princeps.
 Gloria Græcorum. Musis quam fidus amicum!
 Oris honos talis. Mentis miracula quanta!
 Eloquium varium. Pietas. Sapientia summa.

STEPHANUS BERGLER.

✠ *

LECTORI

LECTORI BENEVOLO

THOMAS FRITSCH S.

Cum ad me ante annum liber hic CELSISSIMI VALLACHIE PRINCIPIS de Officiis esset perlatus, mirum ille protinus eruditorum studium excitavit, qui ejus copiam sibi fieri avide propemodum postulabant.

Repetebant alii ex Historia novissimorum temporum ALEXANDRI MAUROCORDATI memoriam, quem inter Byzantinos Proceres Interpretis præcipui munere, & legationibus Viennæ & Carlovicii in arduo pacis negotio, & eruditione quoque conspicuum meminerant. Alii filium narrabant propria virtute ad principale fastigium eVectum, paucis abhinc annis, belli tempore à Cæsaris militibus in Transylvaniam abreptum, post pacem restitutum, in omni fortuna tam excelsum habere animum, ut hunc ipsum commentarium in captivitate, quasi per otium, composuerit. Cuncti tamen non propter hæc externa potissimum, quod esset curiositatis; sed propter ipsam operis structuram librum hunc esse querendum, memini, quod affirmarint. Scilicet in argumento gravissimo summam tractandi solertiam, rerum haud vulgare pondus, luculentam ordinis concinnitatem, elegantissimum sermonis ornatum prædicabant. Imo cuncti uno fatebantur ore, non decessisse Musas ex oriente, nec situm ibi literas duxisse, verum hinc potius, quam splendide habitent, apparere.

His motus autoritatibus, cogitavi statim, quomodo minus impeditum operis hujus usum redderem. Adeoque, ne Bukuresto per longinquum iter & nostris commerciis insolentius ejus exempla accersere cogeremur, hic illud recudi curavi & nunc cum Cl. Stephani Bergleri Interpretatione latina propono.

Ad ornatum autem libri plurimum esse accessurum merito credidi, si, quam nactus eram forte, PRINCIPIS autoris imaginem adjicerem, ut vultus etiam EJUS cum gravitate serenus nosceretur, qui mentem in his Commentariis tam pulchre expresserat.

Denique sponsor sum eruditus, qui me ad hanc curam suscipiendam accenderunt, fore, ut, siquid postea hujusmodi cimeliorum ad me perveniat, cum ipsis illud pariter communicetur.

Lipsiæ, Cal. Febr. 1722.

Π Ρ Ο Ο Ι Μ Ι Ο Ν Ο΄ Τ Ε Σ Κ Ο Π Ο Σ Τ Ο Υ

ΒΙΒΑΪΟΥ, ΚΑΙ ΤΙΝΕΣ

περὶ Καθηκόντων διέλαβον,
Κεφάλαιον, α΄.

Ενήκεν ὁ Θεὸς τῇ τῷ ἀνθρώπῳ φύσει τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς·
διὸ ὁ ἐν ἡμῖν λόγος, (ὡ τῶν ἄλλων ζῴων διεννόησαμεν) ὑπα-
γορεύει τὰ δέοντα, συναΐδει τε καὶ τὰ τῷ ἐγγράφῳ νόμῳ τοῖς εὐκεκο-
,, λαμμένοις ἀνέκαθεν τῇ φύσει τύποις. λύχνος γάρ Φησι τοῖς ποσὶ μὲ
,, ὁ νόμος σε, καὶ φῶς ταῖς τρίβους μὲ. διὰ δὲ τὴν τῷ προπάτορος
ἀμαρτίαν ἀμαυρωθέντας αὐτὰς, ἐλλαμπόμενοι τῇ χάριτι τῷ καινῷ
νόμῳ, ὀφείλομεν ταῖς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς βαφαῖς καλλύνοντες,

Φωλμ: 214.

PROOEMIUM SCOPUSQUE LIBRI, & qui de Officiis scripserint.

C A P. I.

Instita sunt divinitus naturæ ho-
minis seminiâ virtutis. Itaque
ratio in nobis (per quam a ceteris
animalibus distingvimur iisque præ-
cellimus) dicat quid sit conveniens
quidve fieri oporteat: concinitque

lex Scripturaria impressis primitus
naturæ signis. *Lucerna enim inquit*
pedibus meis verbum tuum, & lumen
semitis meis. Sed quia per peccatum
primi parentis hæc signa obscurata
sunt, debemus, illustrati gratia novæ
legis, ea tincturis divinæ Scripturæ

Pfal. 118. v. 105.

A

τοῖς

τοῖς τε ἀπὸ τῆς θύραθεν φιλοσοφίας χρώμασιν ἐπιποσμέντες, ὅτι
 μάλιστα λαμπρὸς ἀπεργάζεσθαι, τῷ θεῷ πάντως συναυρομένῃ τοῖς
 ὀρεῶσιν εἰς τάγαθόν. Μεγίστη οὐδὲ. Φησὶν ὁ μέγας βασιλεὺς, πρὸς ἡ
 τὴν τῷ καθήκοντος εὐρεσὶν καὶ ἡ μελέτη τῶν θεοπνεύτων γραφῶν. ἡ
 ἐν ταύταις γὰρ καὶ αἱ τῶν πράξεων ὑποθήκαι εὐρίσκονται, καὶ οἱ βίοι ἡ
 τῶν μακαρίων ἀνδρῶν ἀνάγραφοι παραδοδομένοι, οἷον εἰκότες τιτὸς ἐμ- ἡ
 ψυχοὶ τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας, τῷ μνήματι τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἡ
 πρέκονται. καὶ αὐτὸς ὅτι οὗτος ὁ θεὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἐξωθεν λόγων
 ὠφέλειαν ἀμφιλαφῶς συνίησι. * γῆ τε γὰρ ἐν ἀρδευομένη, συνέχει μὲν
 ἐν κόλποις, ὡς εἰπεῖν, τὰ σπέρματα, ἀλλ' ἀνίσχυρός ἐστιν ἀυξήσαι, καὶ
 εἰς φῶς αὐτὰ προαγαγεῖν. καὶ νῦν καὶ εὐφυσῶς ἐχη, τῆς ἐξωθεν μέντοι γε
 ἀρδίας ἀμοιρήσας, ἢ ὅλως ἐσείρωται πρὸς ἐνεργεῖαν τῶν καλῶν, ἢ καθ'
 ἑαυτὸν ὀργῶν, καὶ σφαδάζων, ἀκολασάμενοι μὴ παιδαγωγούμενος, μήτε
 τυπόμενος εἰς κρίσιν, καὶ ἀρεσῶν ἀρετῆς. ἔ μόνον γὰρ ἐν λόγοις, ἀλλὰ ἡ
 πολλῶ μᾶλλον ἐν πράξεσιν ἢ κρίσις πολλῆς ἐστὶ πέρας τελευτῶν ἡ
 ἐπιγέννημα. ἡ

γρηγορίου: θεολογ.
 περὶ τῆς κατ' ἀρετῆς
 ἀγ.

Λιγγί: περὶ ἐπίσης.
 κισ. γ.

Ad Gregorium
 Theol. de disci-
 plina secundum
 virtutem.
 Epist. I.

* Longin. de
 Subl.

ornando, externæque philosophiæ
 coloribus condecorando, quantum
 fieri potest clara & nitida reddere,
 Deo utique opitulante tendentibus
 in bonum. *Via amplissima* inquit
 Magnus Basilius, *ad inveniendâ officia*
est meditatio Scripturarum divinitus
inspiratarum. In his enim præterquam
quod ædionum præcepta inveniuntur,
etiam vitæ Sanctorum ac beatorum
hominum perscriptæ ac traditæ quasi
imagines quedam vivæ & spirantes
conversacionis vitæque secundum Dei
voluntatem instituendæ, imitatione bo-
norum operum, propositæ sunt. Idem-
que iste vir sanctissimus etiam ex-
ternæ eruditionis ac doctrinæ uti-

litatem copiosissime commendat.
 Etenim sicut terra quæ non rigatur,
 continet quidem & cohibet sinu suo,
 ut ita dicam, semina, sed ad ea ve-
 getanda & in lucem edenda, inva-
 lida est; ita mens, quamvis habilis ac
 docilis, nisi extrinsecus irrigatione
 juvetur, aut plane sterilefcit ad bo-
 nos actus producendos, aut per se
 turgens ac palpitans, proterve agit,
 dum non eruditur nec formatur ad
 deligendam, eligendam, atque am-
 plectendam virtutem. Est autem
 non tantum in oratione & verbis,
 sed præcipue in actionibus * *Judicium*
multæ peritiæ ultimus fructus.

Διὰ ταῦτ' ἀρα ἐκ ἀμνημονήσας ἔδ' ἐγὼ τῆ καθήκοντος, καὶ δε-
 διτόμενος τὴν φοβερὰν τῆ κυρίας Φωνῆν, εἶδει ἔν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριον
 11 μετὰ τοῖς τραπεζῖταις, μεταδόναι προτεθύμημα τῷ γένει ταυτηνὶ τῆς Matth. 23. 24.
 ἀρετῆς τὴν εἰκόνα, ἀμωρφον ἴσως νοὸς ἀδρανῆς γονήν, κεκοσμημένην
 ὁμως ἀπὸ τε λόγων ἐπὶ σοφία καὶ εὐσεβεία μέγα κλέος ἀραμένων
 ἀνδρῶν θεσπεσιῶν, καὶ μάλιστα τῷ ἀπὸ τῶν θεσπευῶν γραφῶν ἀκηρ-
 αῖτῳ κόσμῳ.

Ἔσαι τοίνυν περὶ ἀρετῶν, καὶ καθηκόντων ἡμῶν ὁ λόγος. τί γὰρ
 ἄλλο τὰ καθήκοντα, ἢ ἀρετὰ ἐμφιλοχωρεῖσαι τῷ βίῳ, καὶ εἰς ἕρανὸν
 διήκῃσαι; ὅθεν ἐκσυρίττεται ὁ Ἐπίκυρος, τιθεὶς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν
 ἐν τῷ ἡδέϊ, τῶν μὲν καθηκόντων ὀλιγωρεῖ, ἐπὶ τῷ δὲ μόνον περιήσῃ
 ἐν τῷ βίῳ, ὅπως ἡδονῆς ἐμφορεῖται, καὶ ἐπὶ μὴν τῇ τῶν ἡδονῶν θῆρα
 εἰς τὸ πράττειν χωρεῖ ἢς ἔχ' ὑποφαινομένης, αἰκρεῖ, ἔθενος τῶν δέοντων
 ἀπτόμενος. εἰ δ' ἐνίστε ὑποκρίνοίτο φροντίζεν φιλίας, καὶ τῶν ἄλλων
 καθηκόντων, ἢ ἀκων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς φύσεως ἔτω φρονεῖν βιάζεται, ἢ
 ἐπὶ ἀπάτῃ τῆ ὁμοφύλα καλλωπιζόμενος, κενῶς ὀνόμασι τὴν ἀρετὴν
 θυσωπέται. κακῶθεν μέντοιγε ἀκρατος ἡδονῆ, καὶ μηδὲν ἕτερόν ἐστι
 αὐτῷ τὸ σπαζόμενον.

Igitur ego etiam officii recorda-
 tus, ac veritus metuendam Domini
 vocem, *Oportebat ergo te committere*
*pecuniam numulariis,** tradere volui
 genti nostrae hancce virtutis ima-
 ginem, informem fortasse mentis
 minus efficaciae foeturam; at decora-
 tam dictis ac sententiis virorum præ-
 clarorum qui sapientiae ac pietatis
 ingentem adepti fuere gloriam, præ-
 cipueque ornatu illo puro ac incor-
 rupto quem Scripturae divinitus in-
 spiratae suppeditant.

Erit ergo de virtutibus & officiis
 nobis sermo. Quid enim sunt aliud
 officia, quam virtutes, vitam quidem
 hanc incolentes, at in coelum per-

tingentes? Proinde Epicurus explo-
 ditur. Cum enim felicitatem ponat
 in eo quod jucundum est & suave,
 officia negligit, ac propterea tan-
 tum versatur in hac vita ut volu-
 ptate satiatur, soliusque voluptatis
 captandae gratia ad agendum pro-
 cedit. quae si nulla appareat, domi
 desidet, nullam officii partem attingens.
 Quod si aliquando praese fert
 amicitiae ceterorumque officiorum
 curam, aut invitus, a sacra natura ita
 sentire cogitur, aut ad fucum homi-
 nibus faciendum sese ostentans &
 jactans, vanis nominibus virtutem
 placare conatur; attamen inde etiam
 nihil aliud nisi voluptatem affectat.

* Matth. 23, 27.

οἱ δὲ λόγοι τῶν καθηκόντων ὁποιοῦν μέρος τῆ ὑμετέρᾳ βίᾳ περι-
 εληφότες, δομοῦως αὐτὸν κοσμήσω, ἴδια τε καὶ κοινῇ, κατὰ τε οἶκον,
 καὶ πολιτείαν. ἀλλὰ τὰ μὲν Στωϊκοῖς, καὶ Ἀκαδημαϊκοῖς, καὶ Περιπα-
 τητικοῖς περὶ τῶν καθηκόντων πεφίλοπονημένα, ὃ τῆ χρόνῳ ῥῆς κατέ-
 κλυσε συγγέγραπται δὲ περὶ τῶν καθηκόντων τῷ τε Κικέρωνι, καὶ τῷ
 ἀγίῳ Ἀμβροσίῳ τῇ Δατίνῳ διαλέκτῳ, ἀ τοῖς μόνῃ τὴν Ἑλλήνων Φωνῇ
 ἠσκημένοις Γραμμοῖς ἔκ εἰσὶ συνετά. προσέτι δὲ τὰ Κικέρωνος πολυτελῆ
 μὲν εἰσι τῶνόντι, ἀλλὰ παρακίκοπται πως * ἔκ ἰσχύσαντα ὀλοχερῆ ἐς
 ἡμᾶς διαγενέσθαι. καὶ τῆτο ὅμως ἐν εὐτυχίας μέρεσιν λογιζέσθω. εἴθε
 γὰρ ὁ χρόνος δίκην χειμᾶρῶν ῥέων, τὰ μὲν ἀδρά, καὶ πολὺτμα κατα-
 βυθίζεν, αἶρειν δὲ, καὶ παραπέμπει εἰς τὴς μετέπειτα τὰ κῆφα. Ἐνεσι
 δὲ κἀκῆνο τῷ Κικέρωνι, τὸ, ὅπως προσκείμεον τοῖς δόγμασι τῶν Στωϊ-
 κῶν, ἐχικαῖως ἔχειν παιδαγωγῆσαι ψυχὴν Χριστῷ προσηλωμένην, καὶ
 εἰς ὑψηλοτέραν, ἀλλὰ προσηνεσέραν πολιτείαν χειραγωγημένην. πλα-
 τῆα γὰρ ἡ ἐντολὴ σε σφόδρα, Φησὶν ὁ Δαβὶδ. καὶ ὁ Φιλάνθρωπος,,
 Δεσπότης, ὁ ζυγὸς με χειρός, Φησι, καὶ τὸ φορτίον με ἐλαφρόν. καὶ,,
 τὸ μὲν διὰ τῆς λεωφροσύνης τῶν θεῶν ἐντολῶν βαδίζεν, κατὰ φύσιν ἐπὶ

Val. 96.

Matth. 11. 30.

Officiorum vero doctrina quam-
 libet vitæ nostræ partem complexa,
 mirifice eam ornat, privatim ac pu-
 blice, tam in societate domestica
 quam civili. Sed ea quæ quæ
 Stoicorum, Academicorum & Peri-
 pateticorum industria de officiis elab-
 orata fuerant, temporis fluxus in-
 undavit. Quæ vero a Cicerone & S.
 Ambrosio de Officiis Latino sermone
 conscripta sunt, ea Græcis solam
 Græcam callentibus linguam intel-
 ligi non possunt. Insuper Ciceronia
 pretiosa quidem sunt revera,
 sed quoddammodo accisa, nec po-
 tuere integra ad nos usque peren-
 nare. Tamen & hoc in felicitatis

parte numerandum. Solet enim
 tempus fluminis ritu labens grandia
 quidem ac pretiosa submergere, le-
 via vero tollere & ad posteritatem
 transmittere. Sed habet illud etiam
 Cicero, quod totus Stoicorum placitis
 adhærens, non est sufficiens ad
 erudiendam animam Christo ad-
 fixam, quæve ad altiorem sed & le-
 niorem vitæ rationem manuducitur,
Latum enim mandatum tuum, * in-
 quit David. & clemens Dominus
 noster, *Jugum meum suave est,* in-
 quit, *& onus meum leve.* ** Equidem
 ambulare per viam regiam divino-
 rum mandatorum, est vivere secun-
 dum naturam, Creatorem colendo,

βίην,

* Pl. 118. 96.

** Matth. 11. 30.

βίῳ, τὸν δημιουργὸν σεβόμενον, μηδένα βλάπτοντα, μή τε διασπᾶντα τὴν ἐν τῷ βίῳ κοινωνίαν, τῆς τε σωτηρίας, καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν φροντίζοντα, καὶ ἅμα τὰ πρὸς τὸ συγγενὲς καὶ ἐμόφυλον καθήκοντα, ἀκεραίῳ ἀγάπῃ πληρῶντα. τῷ δὲ ἀποταξάμενῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ἑαυτὸν ἀπαρηγασμένῳ, καὶ ἐν τῷ θεῷ ζῶντι, μηδὲν εἰς μηδὲν ἐλαφρότερον, λήθην μὲν ἔχοντι γῆς, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς, ἐν ἔρανῳ δὲ ἤδη πολιτευομένῳ.

Ὁ δὲ θεὸς Ἀμβρόσιος καὶ τοὶ πολιτικοὶ ἀξιώμασιν ἐν Ῥώμῃ κεκοσμημένοι, καὶ αἰς ἔθος εἰς τοῖς ἀπὸ δύσεως ἱεροῖς ἀνδράσι μᾶλλον πῶς τῶν ἀνατολικῶν Πατέρων (ὧν οἱ πλείους ἔχ' ἤσαντο πολιτικῶν πραγμάτων διοικήσεως) ὑποτιθέναι τὰ καὶ ἐν πόλει, καὶ αὐλαῖς Φυρομένοις εἰς σωτηρίαν ψυχῆς συνοίσοντα, θεῶς ἅμα καὶ νενεχῶς ἀναπύσσει τὰ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἐνίοτε ἐπικαίρῳ οἰκονομίᾳ χράμενος φαίνεται. ἀλλ' ὁ κύριος αὐτῷ σκοπὸς, τὸν τέλειον ὑποτυπώσασθαι βίον, εἰς τὸν ὑπ' αὐτὸν τελῆντα κληρὸν ἀποτέινων τὲς λόγους, ἐνίησί πῶς πλοῖαν τοῖς πράγμασιν ἐνελημμένοις, καὶ μήπω δυναμένοις ἀποταξάσθαι κόσμῳ. ὅρη μὲν γὰρ τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα δὲ καταφυγὴ τοῖς λαγωαῖς. δεῖ δὴ διατένεσθαι μὲν εἰς τὸ ἀπρότατον, ἀλλὰ μεταξὺ

καλ. 87-

neminem lædendo, neque dirimendo vitæ societatem, salutisque & securitatis propriæ rationem habendo, atque simul officia erga cognatos propinquos ac gentiles sincera charitate implendo; ei vero qui mundo renunciavit & in Deo vivit, nihil utique est facilius; ut qui terræ ac rerum terrenarum oblitus, coeli jam sit incola & civis.

Divus autem Ambrosius, quamvis civilibus honoribus Romæ ornatus, sicut mos est occidentalis Ecclesiæ sanctis viris magis quam orientalibus Patribus (quorum plerique non attigerunt rerum civilium ad-

ministracionem) suggerere etiam civitati ac reip. aulæque admistis atque adgregatis ad salutem animæ profutura, divinitus simul & prudenter explicat ad rem pertinentia, ac interdum opportuna videtur uti dispensatione; sed principalis ei scopus est propositus, perfectam informare vitam, tum etiam ad clerum suum dirigens sermonem, incutit quodammodo pavorem iis qui negotiis involuti sunt, nec adhuc possunt renunciare mundo, *Montes enim excelsi cervis, petra per fugium leporibus.* Nempe oportet contendere ad summum, interim tamen memini-

Pl. 103, 18.

φυλ. β'.

φυλ. ρβ'.

μνημόνευσεν καὶ τῆς ἀδελφείας. Γνώτωσαν ὅτι ἀνθρώποι εἰσιν. καὶ πάλιν, αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι χῆς ἐσμεν. κορωνίς μὲν γὰρ ἀρετῆς ὁ τέλειος βίος· ὅπῃ δὲ μηδαμῶς παραβλάπεται τὰ τῆ ἀκηράτῃ νόμῳ. τοῖς ἐν πολιτείᾳ, ὑπὸ τῆς θείας ἐφέται φιλανθρωπίας, ἐν τῇ μετὰ τῆ ὁμοφύλου κοινωνίᾳ, διὰ τῆς τρίβου τῶν θεῶν ἐντολῶν ἴασι, μηδὲ τῇ τῇ παρῶσῃ ἰδέα τῆ βίῃ προσήκοντος ὀλυγωρεῖν.

Περὶ τῆ καλῆ, καὶ ὄρος καθήκοντος, καὶ ποσαχῶς διαιρεῖται.
Κεφάλαιον, β'.

Η ἠθικὴ φιλοσοφία περὶ τὴν τῆ ἀνθρώπου θέλῃσιν καταγίνεται, ἢ ὁ ὀρθὸς λόγος διακυβερνᾷ, καὶ διέδύκει, παράγει δὲ, καὶ τῆς εὐ-
θείας παρατρέπει τὸ δοκᾶν, καὶ φαιρόμενον ἀγαθόν· οἰονεὶ δὲ κέντρα τῆς θελήσεώς εἰσι τὰ πάθη· ὑπ' ἐκείνων γὰρ διεγεγρόμενοι, ὀρμῶμεν εἰς ἐνέργειαν, καὶ ἐπίκλῃσιν τῶν καλῶν. ὑπηρετεῖται δὲ, καὶ λειτουργοὶ αἱ αἰσθήσεις. καὶ αἱ μὲν γενναῖα ψυχὰ, λόγῳ πάθονται· ἡ δὲ πολὺς ὄχλος, βραβείοις, καὶ ποικίλῃ ἀγεται, καὶ φέρεται. τῶν δ' ἀγαθῶν, τὰ μὲν ἐστὶ τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ τῆ σώματος, τὰ δὲ τῆς τύχης. καὶ αὐτῶν

Pl. 9, 21.

Pl. 102, 14.

se & infirmitatis, *Sciant* inquit *gentes quoniam homines sunt*, ac rursum, *Ipsæ cognovit signum nostrum, recordatus est quoniam pulvis sumus*. Etenim apex quidem est virtutis, vita perfecta; quandoquidem autem pu-

ritas sanctitas; legis neutiquam labefactatur ab iis qui civilia tractant, a divinis bonitate & clementia permittitur, incedentibus per semitam divinorum mandatorum nec huic vitæ convenientia negligere.

CAP. II.

De Bono & honesto, de Virtute, De finitio Officii & quot modis dividatur.

Moralis philosophia versatur circa voluntatem hominis, quam recta ratio gubernat & dirigit, transversa autem rapit opinabile & apprensibile bonum: inquit calcarium vero voluntati sunt affectus; ab istis enim excitati pergimus ad actum &

acquisitionem bonorum: ministri autem & famuli sunt sensus. Ac generosæ quidem mentes rationi parent & obediunt, vulgus autem præmiis ac poenis huc illud impellit. Sunt autem bona alia animi, alia corporis, alia fortunæ. Ac rursus

ψυχῶν

ψυχῶν αἱ μὲν περὶ θεωρίαν, αἱ δὲ περὶ πράξεις· ὧν ἡ πρὸς ἀλλήλας σύγκρισις, ἢ τε εἰς ἀρετὴν ῥοπή, τό, τε ἀντίτυπον τῶν παθῶν, καὶ εἰς κακίαν ἐπιφορον, καὶ ἡ ἀναθεώρησις τῆς νεανικῆς, καὶ ἡρωικῆς ἀρετῆς τῆς μηδαμῶς ταραττομένης, ἀλλ' ἐν τῇ καθ' ἕξιν ἐπιτυχία, καὶ κήσσει τῷ καλῷ σοβόσης, ἢ τε μεταξὺ τῷ ἐλάττωτος, καὶ μείζονος καλῷ, καὶ τῷ μᾶλλον, καὶ ἥτιον ἐπωφελῆς, καὶ πάλιν ἢ μεταξὺ τῷ καλῷ, καὶ ἐπωφελῆς κοινωνία, καὶ μάχη, καὶ σύγκρισις, καὶ ἡ περὶ τέτων ἀσφαλῆς κρίσις, καὶ αἴρεσις, ἢ τε τῶν ἀρετῶν πρὸς ἀλλήλας σύγκρισις, καὶ χρῆσις, ἢ ὀρθῶ λογισμῷ ζυγοσταθμμένη, καὶ ἐπικαίρως ἐν τε λόγοις, καὶ πράξεσι διαλάμπουσα, πηγὴ εἰσι τῶν καθηκόντων.

Ἴνα δὲ καθ' εἰρμὸν ἡμῖν ὁ λόγος χωροῖται, τὸν ἔρον τῷ καθήκοντος ἀποδοτέον, καὶ καθ' ἕξιν χωρητέον ἐπὶ τὴν κατὰ μέρος πλατυτέραν ἀνάπτυξιν. καὶ οἱ μὲν Στωϊκοὶ κραδοκίμενοι περὶ τὴν τῶν πραγμάτων κρίσιν, καὶ ἀγαπῶντες τὴν πιθανότητα τῶν λόγων, ἄτε ὑπὸ τῶν μαρμαρυγῶν τῆς πίστεως ἐκ ἐλλαμπόμενοι, καθῆκον ἔλεγον εἶναι, ὃ πραχθὲν εὐλογον ἴσχει ἀπολογισμὸν. καὶ κοινότερον μὲν περὶ πάντων τῶν καθηκόντων διαλεγόμενοις, τὸ ὅπως εὐλογον, καὶ πιθανόν, ἰκανόν

animæ quædam contemplationibus, quædam actionibus gaudent. Harum rerum inter se commissio ac comparatio, virtutis præponderatio: sensuum renitentia & ad malitiam proclivitas, rursus virtutis contemplatio, generosæ illius ac heroicæ, haud quaquam trepidantis, verum in habituali acquisitione ac possessione veri boni alacriter progredientis: majoris minorisve boni, magis minusve utilis, item honesti ac utilis, inter se communio ac conflictatio: horumque omnium cauta dijudicatio atque selectio, nec non virtutum inter se commissio &

comparatio, atque usus recta ratione ponderatus, opportuneque in verbis & factis elucens, fontes sunt officiorum.

Ut autem ordine sermo nobis procedat, tradenda est definitio officii, ac deinde pergendum per partes ad latiore explicationem. Ac Stoici quidem vacillantes in disceptatione rerum, contenti probabilitate verborum, quippe splendore fidei haud illustrati, καθῆκον & officium esse dicebant, quod cur factum sit ratio probabilis reddi possit. Atque communius quidem de omnibus officiis disputantes, id quod utcum-

αὐτοῖς εἶδομαι εἰς αἴρεσιν τῶν πρακτικῶν· περὶ δὲ τῶν ὡς εἶπεν σοιχείων τῶ καθήκοντος, ἅπερ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρωτογενῆ ἀναβλαστάνει φύσεως, καὶ ἐν ὅταιν εἶναι κεκυρωταί τιμώμενα, ἀσφαλτέστερον πως διεληφότες, καθήκοντα ἔφασαν εἶναι, ὅσα λόγος αἰρεῖ, καὶ πρέπει ποιῆν, οἷον, γονεῖς τιμᾶν, ἀδελφῶν φροντίζειν, ὑπὲρ πατρίδος κινδυνεύειν, φίλοις συμπεριφέρεσθαι· παρὰ τὸ καθήκον δὲ, τὰ παρὰ ταῦτα· ἀδιάφορα δὲ, ἕτε καθήκοντα, δηλαδή, ἕτε παρὰ τὸ καθήκον, ὅσα ἕτε αἰρεῖ λόγος πράττειν, ἕτε ἀπαγορεύει, οἷον, καρφῶν τιμῶν διακρατήσεις, καὶ περιστροφάς, καὶ τριχῶν ἐπαφάς τε, καὶ ἐκτάσεις, καὶ ὅσα τέτοις ὁμοίως γίνεσθαι. καὶ ταῦτα ὁμῶς εἰδοποιεῖται, καλῶς ἢ κακῶ ὄνομα κληρόμενα, ὑπὸ τῆς συνειδήσεως κατὰ τὴν περὶ τὰ ἥθη θεολογίαν. ἐδὲν γὰρ πάρεργον, ἐδὲ μάταιον ἐκτιτρώσκουσιν αἱ ὀπαδοὶ τῷ Χριστῷ.

Εἰσὶ δὲ κατὰ τὰς Στωικὰς αἴτια τῶν καθήκοντων ἀνευ περιπέσεως, ὡς ἀγνίας, καὶ ἀσθητικῶν ἐπιμελείσθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ κατὰ περίεσιν, ὡς τὸ, πληρῆν ἑαυτὸν, καὶ τὴν κήσιν διαβρίπτείν, καὶ ὅποσα ἕκαθ' ἑαυτὰ, ἀλλ' ὑπὲρ ἄλλης τε ἰσχυροτέρης καθήκοντος,

que probabile ac speciosum videntur, sufficiens esse ad actiones capesendas putabant; sed de elementis, ut ita dicam, ac principiis officiorum, quæ à primitiva pullulant natura, & cuilibet genti rata & sancta habentur, certius disceptantes, officia esse dixerunt, quæ ratio suadeat, quæve deceat facere, ut, parentes honorare, fratrum curam suscipere, pro patria periclitari, amicis condescendere & sese accommodare: præter officium autem, ab his aliena: indifferentia, quæ nec officia scilicet sint, nec præter officium, quæcunque ratio nec suadeat nec interdicit, ut festucas aliquas manibus tenere

ac circumcumversare, capillos contrectare ac mulcendo producere, quæve alia similiter fiunt. Quæ tamen itidem certam speciem suscipiunt, boni vel mali nomen sortita, conscientia dictante, secundum theologiam moralem. Nihil enim perfunctorium nec supervacaneum aut abortivum producunt Christi assectæ.

Sunt etiam secundum Stoicos quædam καθήκοντα, quæ fiunt sine coactione, ut castitatis aut sensuum curam agere, aliaque hujus generis: quædam ex coactione, ut seipsum mutilare, bona sua projicere in tempestatibus, & alia quæ non ultro sed

πράττονται.

„πράττεται. Καὶ ὁ Ἐπίκτητος, τῶν πραττομένων τὰ μὲν προηγουμένως
 „πράττονται, τὰ δὲ κατὰ περίσσειαν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ
 „συμπεριφορὰν, τὰ δὲ κατ' ἐνστάσιν. Ἡμῖν δὲ καθήκον ἐστίν, ἐνέργεια
 ἀνθρωπίνη κατὰ λόγον, πρὸς τε τὸ Θεόν, καὶ πρὸς αὐτὸν, καὶ πρὸς
 τὸ ὁμόφυλον ἀναφερομένη, συνάδουσα τῷ Θεῷ νόμῳ, καὶ πρέπουσα τῇ
 καταστάσει τῶν πραττόντων. Τριπλῆ γὰρ ἐκάστω ὁρεξίς ἐνέσπարται. καὶ
 ἢ μὲν διατένεται περὶ τὴν τῶν ἀτόμων φυλακὴν, ἢ δὲ περὶ τὴν ἐπίκτησιν
 τῶν τελείων, ἢ δὲ εἰς πολλαπλασιασμὸν καὶ κανονίαν ἐκκέχυται. τῇ
 δὲ ἀξίᾳ ὑπερανέστηκε τὸ τέλειον, ὃ τῇ κατὰ φύσιν προόδῳ δεύτερον εἶναι
 δοκεῖ. ζῶν γὰρ, καὶ ὑγιὲς ἐκάστος ἀνέσσει τὸν Θεόν.

Πρῶτον ἀρα καὶ κύριον ἔργον ἀνθρώπου, τὸ ἀγαπᾶν, καὶ ὑμῶν
 τὸν Θεόν, ὅγε ἕδε τὰς πάλαι σοφῆς ἐλελήθει. διαμοῦντες γὰρ εἰς
 τέλειον καὶ μέσον τὸ καθήκον, τὸ μὲν τέλειον, τὸ περὶ τὸ ὄντως καλὸν
 ἀρχολαμβέον, ἔλεγον κατόρθωμα· τὸ δὲ μέσον καθήκον, ἄτε τοῖς ὑπο-
 δεετέροις τοῖς εἰλημένοις περὶ τὸν ἐπίκτηρον κόσμον, προσῆκον. τοῖς δὲ
 Χριστιανοῖς τοῖς ἀραρότως πεπιστευκόσι, καὶ νοῖ τε, καὶ γλώσσει ὁμολο-

necessitate urgente fiunt. Epictetus
 etiam *quedam* inquit *arguitur pri-*
marie ac directe, quedam coactione,
quedam dispensatione, quedam con-
descendentia, quedam contentione ac
studio. Nobis vero officium est actio
 hominis secundum rectam ratio-
 nem, relata ad Deum, ad ipsummet,
 & ad proximum, consona legi divi-
 nae, atque conveniens statui atque
 conditioni agentis. Triplex enim
 cuique insita est appetitio, atque
 alia tendit ad individui conservatio-
 nem, alia ad perfecti acquisitionem,
 alia vero in multitudinem &
 societatem diffunditur. Dignitate
 autem praestat perfectum illud, quod

tamen processu naturali videtur esse
 secundum. Vivus enim & sanus
 atque incolumis quisque laudabit
 Deum.

Primum igitur & principale est
 hominis opus amare & laudare
 Deum. Id quod nec veteres latuit
 Philosophos: dividentes enim offi-
 cium in perfectum & medium: per-
 fectum, quod circa numen aeternum
 est occupatum, vocabant *κατόρθωμα*
 sive rectum factum, medium vero
 vocabant *καθήκον*, utpote inferiori-
 bus mundoque fragili ac perituro
 conveniens. At Christianis firmiter
 credentibus, menteque & lingua

γῆσι παρὰ θεῶν χορηγεῖσθαι πᾶν ἀγαθόν, ἀπλήτους τε καμάτων, καὶ ποταμὸς ἰδράτων ἐν ἕδρῃ λογιζόμενοις, ἀλλ' ἐπὶ τῇ κρητίδι τῆς ἀσφαλῆς ταπεινώσεως ἐποικοδομημένοις τὴν ἀρετὴν, ἀλαζονείας εἶναι δοκεῖ μεσὸν τὸ ὄνομα τῆ κατορθώματος, καὶ θεῶ δῶρον ὁμολογεῖσθαι εἶναι πᾶσαν ἀρετὴν. ὅτι ἐξ αὐτῶ, καὶ δι' αὐτῶ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. 31

Πικρὰ ὕμν.
κίς. 16.

Ὅτι ἐν καὶ μόνον τέλος πρόκειται ἀνθρώποις, ὁ εἷς, καὶ μόνος θεός.

Κεφάλαιον γ'.

Τὸ τέλος, τὸ ἀκρότατον τῶν ἐφετῶν, ὁ εἷς, καὶ μόνος ἐστὶ θεός, δι' ὃν ἐν τε τῷ παρόντι βίῳ ἐπικίρω, καὶ ἐν τῷ μετ' αὐτὸν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἀκηράτῳ κινῶμεθα, νοῦμεν, ἡρεμῶμεν, πράττομεν, χολάζομεν, γρηγοροῦμεν, καθεύδομεν, εὐποιοῦμεν, κολάζομεν, ὑπὸ φόβῳ τρέμομεν, ὑπ' ἀγάπης φλεγόμεθα, ζῶμεν, θνήσκομεν, ἀναβιωμεν. εὐδὲς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῆ, καὶ εὐδὲς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. εἴαν τε γὰρ ζῶμεν, 32 τῷ κυρίῳ ζῶμεν· εἴαν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκωμεν. εἴαν 33 τε ἐν ζῶμεν, εἴαν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἐσμέν. διὰ ταῦτα τοίνυν 34

Πικρὰ ὕμν.
κίς. 16.

confitentibus a Deo provenire omne bonum, labores maximos ac sudoris torrentes pro nihilo reputantibus, atque fundamento certae securae humilitatis superstruentibus

virtutem, plenum arrogantiae & vanitatis videtur nomen recti facti, & consententur Dei donum esse omnem virtutem, * Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia.

* Rom. 11, 36.

CAP. III.

Unicum finem hominibus propositum, esse unum solumque Deum.

Finis ultimus expetendorum unus solusque est Deus, per quem in hac fluxa & caduca vita, manente nos post hanc aeterna & incorruptibili, movemur, cogitamus, quiescimus, agimus, cessamus, vigilamus, dormimus, benefacimus, punimus,

timore tremiscimus, amore ejus ardescimus, vivimus, morimur, reviviscimus. * Nemo enim nostrum sibi vivit & nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.

* Rom. 14, 7. 8.

ὁ θεός

ὁ Θεὸς νόμος ἐπιτάττει τὸ ἀγαπᾶν κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν ἕνα, καὶ μόνον Θεὸν, τὸν ὕψιστον, τὸν φοβερόν, τὸν ἰσχυρόν, τὸν δίκαιον, τὸν ἐλεήμονα, τὸν ἐν τῇ δρασὶ συνέχοντα τὰ πάντα. ὀφείλομεν δ' ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐκ ὑφαιμένη τινὶ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος ἡμῶν. ὅλην τὴν καρδίαν ζητεῖ ὁ Θεός, ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν, ἐκ ἐξ ἡμισείας, ἅπασαν τὴν ἰσχύν ἐθέλει διατείνεσθαι εἰς ἀγάπην, εἰς δόξαν, εἰς αἶνον αὐτῆ. καὶ πρῶτον ζητεῖ τὴν καρδίαν, ἐν τῇ καρδίᾳ γὰρ καταβέβληται τὰ σπέρματα τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης, καὶ ἀπ' αὐτῆς πηγάζει ἡγε ἐφικτὴ τῷ Θεῷ γνῶσις. εὐφραδῆται ἡ καρδία μετὰ τῆ φοβέσθαι τὸ ὄνομά σου. καὶ πάλιν, προσε-

11 λεύσεται αὐθρῶπος, καὶ καρδία βαθεῖα, καὶ ὑψωθήσεται ὁ Θεός. ὁποσοὶ δὲ ἀπὸ τῶ νοὸς ἀρχόμενοι φρεσδαις ἐπινοίας ἀναβῆναι διαχυρίζονται εἰς κατανόησιν τῆς ἀνωτάτω ἰσσίας, σχετλίως πίπυσιν εἰς βά-

11 ραθρον ἀπονοίας ἰκαρῆ δίκην. καρδίαν δὲ καθαράν κτίσον, φησὶν, ἐν ἐμοὶ

11 ὁ Θεός. καὶ μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψον-

11 ται, ἔφη ὁ κύριος ἡμῶν. καθαροὶ εἰσι τῇ καρδίᾳ οἱ πάντα κακίας ῥύπον

ψαλ. vi.
87.

ψαλ. v.
Matth. κεφ. 6.

Pf. 85, 16.
Pf. 83, 8.

Pf. 50, 12.

Matth. 5, 8.

Propterea igitur divina lege mandatur ut diligamus Dominum Deum nostrum, unum solumque Deum, altissimum, tremendum, fortem, justum, misericordem, pugillo continentem universa. Debemus autem diligere ipsum, non remissa quadam & laxa dilectione, verum toto corde, toto animo, & omnibus viribus nostris. Torum enim cor quaerit Deus, integram animam, non dimidiam, omnes vires vult intendi ad dilectionem, glorificationem & laudem suam. Ac primo cor quaerit, in corde enim jacta sunt semina amoris erga Deum, atque hinc ma-

nat ea quae in nos cadere potest Dei cognitio. *Letetur cor meum ut timeat nomen tuum*, item, *Accedet homo ad cor altum & exaltabitur Deus*. Quicumque autem a mente & intellectu incipientes vanis commentis & cogitatis adscensuros se autumant ad supremæ essentiae contemplationem, miserabiliter labuntur in voraginem temeritatis ac dementiae instar Icarum. *Cor mundum, inquit, crea in me Deus.* &, *Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt*, inquit Dominus noster. Mundo autem sunt corde, qui ablutis omnibus malitiæ sordibus constantem virtutem inde-

ἀπονηάμενοι, καὶ βεβαίαν ἀρετὴν ἀτρίτως ἀσκήντες. καθαρὰ τῇ καρδίᾳ, οἱ τὰ εἰδῶλα τῶν κακῶν ἔξω τῆ ἱερᾶ τῆς καρδίας ἐκβαλόντες καὶ. ἐνδρῦται γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ εἰδῶλα φιλοχρηματίας, κενοδοξίας, ἔρωτος, καὶ ἄλλα μυρία, οἷς ὁ δύσητος ἄνθρωπος ἕμεναι βῆν, ἢ κρινόν, ἀλλ' ἑαυτὸν ὀσημέραι κατασφράττην, βαβαί, θυσιάν προσφέρει. διὸ ἐκ τῶν κρυφίων με καθάρτισόν με, ὁ προφήτης φησί. καὶ ὁ Σολομών, ,, πιάσατε ἡμῖν αἰλώπικας μικρὰς ἀφανίζοντας ἀμπελῶνας. ἡ γὰρ τῶν ,, ἀνανύμψων εἰδῶλων θρησκεία παντὸς ἀεχὴ κακῆ, καὶ αἰτία, καὶ πέρας ,, ἔστιν. ἀνάυμψα γὰρ, καὶ πολυάυμψα πάθη ἐμφωλεῖν τῇ δυσήνῃ ψυχῇ. καὶ κέρυπται ἐν αὐτοῖς καρδίας ἀπόρρητα κακίας πάθη, ,, καὶ ἔσω δεσμοὶ, καὶ φραγμαὶ, κινδύνε μετὰ τραύματα, ἀὐγαίνεν ,, οἴομενοι, περιθάλομεν, μόνους δὲ τοῖς ἐξ ἔρανῃ ὄπλοις καταπα- ,, λάσομεν.

Ἐνδρῦται δὲ καὶ ἕτερα εἰδῶλα γήϊνας βαφῆς ἀποτόμους ζυγραφῆντα τῇ ἀπεργραφῇ, καὶ ἀκατανόκτων ἕσιαν. μακάριοι ἄρα οἱ καθαρὸι τῇ καρδίᾳ, οἱ πᾶσαν ὑλικὴν ἐπίνοιαν, καὶ πᾶν εἰδῶλον θεῶ τῆς καρδίας ἐξαμῆντες, καὶ ἐν τῷ θεῷ γνοφῶ

fessi percolunt. Mundo etiam sunt corde, qui simulaera vitiorum è cordis templo eiecere. Collocata autem sunt in corde simulaera avaritiae, ambitionis, libidinis, aliaque plurima, quibus miseri homines non bovem aut arietem, verum seipfos quotidie maciant & sacrificant. Quapropter ab occultis meis munda me, inquit Propheta, & Salomon, Capite nobis vulpes parvas que demoliantur vineas. Infandorum enim idolorum cultura omnis mali causa est, & initium & finis. Infanda enim

& varias habentia appellationes vitia incolunt miseram animam, * Et occultantur in penetralibus cordis, arcenti malitia morbi, insuntque noli, vepres, & periculosa vulnera, que valere existimantes, fovemus, & tamen non nisi caelestibus armis expugnabimus.

Insunt & alia idola, terrestribus coloribus temere exprimentia incomprehensibilem illam & incircumsriptam Ellentiam. Beati igitur mundo corde, qui omnem conceptum materialem, & omne idolum simula-

ψαλ. 116.
ἀσμ. κ. φ. β.
σοφ. Σολ. κ. φ.
11.

Μακαρ. περὶ
ἐλευθ. ν. σ.

*Macar.

Ps. 18, 13.

Sap. 2, 15.

Sap. 14, 27.

τῶ καθαρῳτάτῳ, καὶ διαυγεστάτῳ συφελόμενοι, ὅτι αὐτὰ τὸν Θεὸν ὄψονται.

Ἀγαπήσεις τοίνυν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας σε, εἰ μόνον αὐτὸν ἀγαπήσεις, καὶ πᾶν ὅτι ἐστὶ ἄλλο, ἀλλὰ δὴ καὶ σεαυτὸν δι' αὐτόν. ἀγαπήσεις αὐτὸν καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σε, εἰ μὴ μόνον τὸ σῶμα ὑπαπιάζων, τὴν πρακτικὴν ἀσκήσις ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑψηλοτέραις θεωρίαις ἐπιδιδοίης σεαυτὸν, ἥδη τῆς καρδίας ἀσφαλῶς ἐχέσης, καὶ ὑπὸ τῆς Θεῆς ἀγάπης μεθύσης μεθῆναι νηφάλιον· καὶ ἔμῳ ἀπὸ καλλονῆς κλισμάτων εἰς ὕμνον ἀνεγχεόμενος τῷ κλισάντος, ἀλλ' ὑπὲρ πᾶσαι ἐνυλον κῆστιν κέφοις θεωρίας ἡραῖς ἰπτάμενος, καὶ συνδιατῶμενος ἀγγέλοις, καὶ τῷ Θρόνῳ τῆς ὑπερσείε τριάδος παριστάμενος, καὶ ὅλως εἰς ὕμνος, καὶ ἀνέκφραστον θεωρίαν ἐκχεόμενος, καὶ ἅμα τῇ Μαρία μακαρίζομενος ἐπὶ τῆ ἐκλογῇ τῆς ἀγαθῆς μερίδος. ἔτω δὲ διὰ τῶν ἐναρέτων πράξεων ἐς τὴν ἀνατάτω τῆς θεωρίας καὶ ἀπολαύσεως βαδμὸς Χριστῆ χειραγωγῶντος ὅσον ἐΦικλὸν ἐν τῷ παρόντι βίω ἀναβιβασθεῖς, ἔ κατὰ τὴν ἡσυχαστῆς, οἱ ἀπλέτω ἀνοσιότητι καὶ ἀνομιεία,

etrumque Dei ex corde remouent, atque divino nimbo, purissimo illo & lucidissimo, sese involunt, quia ipsi Deum videbunt.

Diliges igitur Deum ex toto corde tuo, si cum dilexeris solum, cetera, atque adeo teipsum, propter eum. Diliges eum ex tota anima tua, si non solum corpus castigando actualem exerccas virtutem, verum etiam sublimioribus contemplationibus teipsum dedas, corde jam factis munito, & dilectione divina sobrie ebrio: si non solum pulchritudine creaturam exciteris ad cele-

brandas laudes Creatoris, sed omnem creaturam materialem leuibus contemplationis alis supervolans, cum Angelis jam degens, thronoque super substantialis Trinitatis assistens, totus in glorificationem & ineffabilem contemplationem effundaris, beatus cum Maria ob electionem optima partis. Sic itaque per virtutis exercitia in supremos contemplationis, unionis, ac fruitionis gradus, Christo manucente, quantum pote in hac vita, euectus, non ut isti Quiescentes ac otiosi, qui immani scelere ac improbitate pol-

τολμῶσιν ἀπατῶν οἱ παλαμνοῦσι θεόν τε, καὶ ἑαυτὸς, καὶ τὸν πλησίον
 ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐμπροσθεν ἐπεκρινόμενος, τῆς δ' ἀδυναμίας μὴ ἐπιλαν-
 θανόμενος, ἐς ὅποιονδ' ἐμελέτης, καὶ θεωρίας ἀφίκοιο βαθμὸν, ἀτρέτῳ
 πόνῳ πᾶσαν ἀσκήσεις ἀρετῆν, καὶ ὅλη καρδίᾳ, ὅλη ψυχῇ, καὶ πάσῃ
 ἰαυτῇ σαρκικῇ τε, καὶ πνευματικῇ, ὡς ὁ Θεοπέσιός Φησιν Ἰγνατίος,
 ἀγαπήσεις τὸν ὕψιστον θεόν, τὸ ἀκρότατον τῶν ἐφετῶν, καὶ διὰ παν-
 τὸς δαλεύσεις αὐτῶν.

Περὶ Θεοσεβείας.

Κεφάλ. δ'.

Δευτερ. κεφ. γ'. **Κ**ύριον τὸν θεόν σε φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῶ μόνῳ λατρεύσεις. ζέοντι τῶ
 πνεύματι ἕκαστος ὀφείλει σέβασθαι τὸν θεόν μετὰ φόβῳ καὶ τρό-
 μῳ, τὸ ὕψος τῆς αὐτῆ μεγαλειότητος, καὶ τὰς ἐνεργεσίας ἀναλογι-
 ζόμενος, ἅς παρὰ τῆς ἀνεξαντλήτης φιλανθρωπίας παρελήφμεν, καὶ
 τὰ ἀγαθὰ, ἃν διηκεκῶς ἀπολαύομεν. ὀφείλομεν δὲ λατρεύειν θεῶν,
 νοίτε, καὶ σώματι, πισεύοντες, καὶ κηρύττοντες, καὶ αἰνῶντες αὐτὸν ἕνα

luti, audent miseri, fallere Deum,
 seiplos, & proximum; sed antecede-
 rentibus exequare te nitens, non
 immemor tamen imbecillitatis, in
 quemcumque exercitationis ac con-
 templationis perveneris gradum, in-
 defesso labore omnem coles & ope-

raberis virtutem, atque ex toto cor-
 de, tota anima, & omnibus viribus
 tam corporalibus quam spiritali-
 bus, ut Divus ait Ignatius, diliges
 supremum Numen, summum il-
 lud expetendorum, semperque ei
 servies.

CAP. IV.

De cultu Divino.

Deut. 6, 13.

Dominum Deum tuum timebis, &
 illi soli servies. Ferventi spiritu
 quisque debet colere Deum cum ti-
 more & tremore, altitudinem ma-
 jestatis ejus & beneficia reputando,

quae ab inexhausta clementia perci-
 pimus, bonaque illa quibus perpetuo
 fruimur. Debemus autem servire
 Deo, mente & ore, credendo, &
 praedicando, & laudando eum, Deum

θεόν

Θεὸν τρισυπόστατον, πατέρα, υἱὸν, καὶ πνεῦμα ἅγιον, καὶ ὁμολογῶν-
τες ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ τὰ ἀραρότα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δόγματα,
ἐν τε τοῖς ἀφθούροις τῆς ἀμωμότητος, καὶ ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ ἐν ταῖς
ἐκκλησιαστικαῖς παραδόσεσι, πάντα κανονομίαν Φεύγοντες· ὅποσα
δὲ ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς, ταῖς τε εἰκθμενικαῖς συνόδοις κατορθώματα,
ὡς πολυτελέστατον κληρὸν ἀπαρᾶχαράκιως τηρῶντες, καὶ τοῖς ἔχουσιν
τῶν ἀγίων καὶ Θεοφόρων πατέρων ἐπόμειοι.

λατρεύσομεν δὲ Θεῷ, ἔ μόνον ἰδίᾳ, ἀλλὰ καὶ κοινῇ ἐν τοῖς ἱεραῖς,
" εἰ δυνατόν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ὁ δὲ Δαβὶδ ἔ μόνον ἐπ' ἡμέρας τῆς ἡμέ-
" ρας ἤνεσάσε· ἀλλὰ καὶ εὐλογῆσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ φησι.
" καὶ τὰς εὐχὰς μὲ τῷ Κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τῆ λαῖ, ἐν ἁ-
" λαῖς οἴκ Κυρίου. λατρεύσομεν Θεῷ, προσηλῶντες ἑλῶς εἰς αὐτὸν ἔν τε,
καὶ ὀφθαλμῶν, ῥίπτοντες ἑαυτὰς τῷ ἐδάθει, καὶ μετ' ἀπλότητος εὐσε-
βείας, καὶ ταπεινώσεως τῶν ὁσημέραι εὐεργεσιῶν χάριτας ὁμολογῶν-
τες, τὰ ἰδίᾳ τε, καὶ κοινῇ συμφέροντα τοῖς τε ἀπὸ χειλέων ὕμνοις, ἢ
τοῖς ἀπ' ὀμμάτων δάκρυσιν αἰτῶμενοι καὶ ἐν τοῖς ταμίαις δὲ τῆς ψυχῆς

καλ. εἰ.
εἰ.
εἰ.

trinunum, Patrem, Filium, & Spi-
ritum Sanctum, confitendo etiam pri-
vatim ac publice, stabilita ac rata Ec-
clesiæ universalis dogmata, cum in
Articulis intaminatæ ac Orthodoxæ
Fidei, tum etiam in Ecclesiasticis
Traditionibus; omnem fugientes
novationem; quacumque autem
sacris Scripturis, Oecumenicisque
ac universalibus Synodis ac conci-
liis consignata sunt, tanquam pre-
tiosissimam hæreditatem, sine adul-
teratione fervando, vestigiis sancto-
rum ac divinitus instinctorum Pa-
trum insistentio.

Serviemus autem Deo non pri-

vatim tantum sed & publice in sa-
cris templis, si pote, quotidie. Da-
vid vero non modo *Septies in die
laudem dixi tibi*, sed & *Benedicam
Domino omni tempore* inquit, item,
*Vota mea Domino reddam coram omni
populo ejus in atriis domus Domini*.
Serviemus Deo, figentes unice in
ipso mentem oculosque, humi nos
prosternentes, summa cum pietate
& extrema humiliatione pro quo-
tidianis beneficiis gratias agentes,
privatim ac publice profutura hy-
mnis labiorum precibusque, & la-
crymis oculorum expetentes, atque
in penetralibus animæ claudentes

Pf. 118, 164

Pf. 115, 18.

κλείσαυτες

κλείσαντες τὰς τῶν αἰσθήσεων θύρας, ἀνατενῶμεν χεῖρας καὶ νῦν εἰς τὸ ὕψος αὐτῶν, ἐκκαίόμενοι θεῶν ἔρωτι, καὶ σώφρονί τινι μαρία μονο-
 εχί ἐνθουσιῶντες, ἀλλὰ μετὰ σεμνιότητος, μετὰ ταπεινώσεως, καὶ
 διακρίσεως, μετὰ σαθρησάκτος, καὶ ζήλῃ, ἀνευ ἀκηδείας, καὶ
 βασιλογίας προσευζόμεθα. ἔπει γὰρ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν (μη,
 σώματι φθγγόμενοι, ἀλλὰ νοῖ προσευχόμενοι) τί βοῶνς πρὸς με;
 τοσαύτην ἰσχύν ἔχει ἢ κατὰ νῦν προσευχή. εἰς ἣν ἀνιπτόμενος ὁ μέγας
 βασιλεὺς, ἔχε, Φησί, κρυπλὰς προσευχάς. καὶ ἡ ἄννα μήτηρ Σαμουὴλ
 ἐλάλει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ ἔλεγον αὐτῇ ἕως ποτε μεθυσθήσῃ; ἢ
 δὲ ἀπεκρίνατο, ἐκχέου τὴν ψυχὴν μου ἐνώπιον Κυρίου.
 ”

Οὐ μόνον δὲ πνεύματος πηλαγία, καὶ λόγῳ, καὶ σιγῇ θεῶν τῶν
 ὕψιστων λατρεύσομεν, ἀλλὰ καὶ ἐργοῖς πολυτελέσι δαλεύσομεν αὐτῶ
 ἐφόσον ἐγγχεῖ ἢ ἐκάστῃ κλήσις, θεοῖς ναοῖς τὰ εἰς χεῖρσιν καὶ καλ-
 λονῆν ἀνήκοντα προθύμως εἰσφέροντες, τὰ πεπονηκότα ἀνασκευάζον-
 τες· εἴσοτε δὲ εἰς ὄξαν θεῶν καὶ νέας σηκὰς ἐκ βιάθρων ἀνεγείροντες, ἢ
 καὶ τῶν κυρίων υἱὸν θεῶν. μάλιστα δὲ κατὰ τῶν πολεμῶντων τὴν νοστήν
 ”

sensuum ostia, erigemus manus
 mentemque in excella ejus, arden-
 tes divino amore, atque sano quod-
 dam sobrioque furore quasi instin-
 cti, cum reverentia tamen & hu-
 miliacione, cum discretione, cum fir-
 mitate ac zelo, sine incuria ac mul-
 tiloquentia, orabimus. *Dixit enim
 Dominus ad Moysen* (non ore lo-
 quentem sed mente orantem) *Quid
 clamas ad me?* tantam habet vim
 mentalis precatio. quam subindi-
 cans magnus Basilius, *Habero inquit
 occultas precationes, & Anna mater
 Samuelis loquebatur in corde suo,*
dicebantque ei, usque quo ebria

*eris? At illa respondit: Effudit
 animam meam in conspectu Domini.*

Sed non solum in egestate spiri-
 tus & sermone aut silentio serviemus
 Deo altissimo, verum etiam operi-
 bus luculentis quantum cuiusque
 status ac conditio patitur, ad usum
 & ornatum sacrarum aedium per-
 tinentia alacriter conferentes, facta
 tecta servantes, vitiosa reparando:
 aliquando etiam nova templa a fun-
 damentis erigentes, aut eos qui ejus-
 modi sacrum opus moliantur adju-
 vantes. **Afferite Domino filii Dei:*
præcipue vero contra oppugnantēs

ἡσδ. κ. φ. ἡ.

βασιλ. ἄ. κ. φ. ἄ.

ἡσδ. κ. ἄ.

Exod. 14, 15.

*Pl. 28, 1.

1. Reg. 1, 14.

τῷ Χριστῷ ὑμῶν τὴν ἐκκλησίαν, ἕτε πόνη, ἕτε χρημάτων, ἕτε ζωῆς
 Φειδόμενοι, καὶ ὅπῃ δεήσει μέχρις αἵματος χωρῶντες διὰ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν
 τὸ θῆον αὐτῷ ἐκχέαντα αἷμα, καὶ τῆς καταδυναστείας τῷ ἀλάστορος
 ἡμᾶς λυτρώσαντα. τιμῆσομεν δὲ, ἕτε τῶν ἐνόντων περιθάλποντες
 διατελέσομεν, καὶ τὰς ἱερεῖς τῷ ὑψίστῳ, τὰς διηκεῖως ὑμνῶντας αὐτὸν,
 καὶ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ὑπὲρ ἡμῶν προσφέροντας, ὅπως ἔχοντες
 καὶ κείνοι τὰ πρὸς ζωὴν αὐτάρκτη, τῇ μελέτῃ τῶν θείων λογίων ὅλας
 προσκείσωνται, καὶ καταστήσωσι τὸν χριστιανικὸν λαὸν, μηδαμῶς ἐμ-
 πλεκόμενοι τῇ φλυαρίᾳ τῶ βίβ, καὶ ταῖς κοσμικαῖς φροντίσιν. ἐμεῖ δὲ καλ. ρβ.
 ἵλιαν ἐτιμῆθησαν οἱ φίλοι σοῦ θεοῦ, καὶ ἵλιαν ἐκραταιώθησαν οἱ ἀρχαὶ κιο. ς.
 αὐτῶν. καὶ ὁ σοφὸς Σεραχ, φοβῶ τὸν κύριον, καὶ δόξασον ἱερεῖα.

Ὅτι ὑπὸ τῆς θείας προνοίας διοικῆται τὰ πάντα.

Κεφάλαιον, ε΄.

Λαμπροτάτης φέρει χαρακίτης τῆς θείας προνοίας ἡ κίσις, καὶ
 πάντα τὰ ὄντα μονοεχὶ φωνῆ ἀφιέντα, τὰ μὲν τῷ κάλλει, καὶ

Spiritualem Christi sponsam Eccle-
 siam, nec labori nec opibus, neque
 vitæ parcentes, atque ubi opus ad
 sanguinem usque profundendum
 procedentes propter eum qui divi-
 num pro nobis effudit sanguinem,
 nosque ab oppressione infesti Dæ-
 monis liberavit. Honorabimus, &
 quantum in nobis fuerit, fovebimus
 assidue etiam Sacerdotes Altissimi,
 qui eum perpetuo celebrant, & in-
 cipientium illud pro nobis offerunt

Sacrificium, ut rebus vitæ necessa-
 riis quantum satis instructi, medita-
 tioni Divinorum oraculorum unice
 incumbant, instruantque populum
 a Christo nomen habentem, haud
 quaquam impliciti vanitatibus vitæ
 aut mundanis curis: *Mibi autem
 nimis honorificati sunt amici tui
 Deus: nimis confortatus est principa-
 tus eorum. & sapiens ille Sirach,* Pl. 138. 17.
*Time Dominum, & sacerdotem glori-
 fica.* Ecclesiastici, 7, 31.

CAP. V.

Divina Providentia omnia gubernari.

Clarissimas gestat notas Divinae res tantum non vocem emittentes,
 Providentiæ creatura, & omnes partim pulchritudine sua, partim

C

τῇ

τῇ εὐτάκτῳ κινήσει, τὰ δὲ τῇ διὰ τῆς ἐν θυμῷ μεταβολῆς ἀλληλο-
 διαδόχῳ διαμοῆ, κηρύττει τὴν διὰ σμικρῶν τε, καὶ μεγάλων δίκης-
 σαν τὴν δημοκρετῆ τῶν ἔλων πρόνοιαν. διὸ καὶ τῶν πάλα σοφῶν οἱ μὴ
 παντάπασι περὶ τὰ θεῖα τυφλωθέντες, ὡς περὶ Ἐπίκουρος, τὸ ἐκείρωμα
 τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τὸ ἀνδράποδον ἡδονῆς ἀποπύσσει (κάν νόθοις
 λόγοις οἱ αὐτῆ μμηταὶ τὰ ἀποτρόπαια ἐκείνῃ καλλωπίζωσι δόγμα-
 τα) διαμαλογῶντες, καὶ τεθηπότες, καὶ γεραίροντες διετέλεσαν τὴν
 τῆ θεῶ πρόνοιαν, καὶ τὴν ἀνεξάντλητον χρηργίαν μυρίαν ἀγαθῶν.
 θεῶ γὰρ εἰσι πάντα φασὶ κήματα. τὸ δὲ θεῖον, καὶ ἄριστον ὄν, πῶς
 ἂν ἀμελήσειε τῶν ἰδίων; ἢ τῶν μεγάλων ἐπιμελόμενον, τῶν σμικρῶν
 ἢ φροντίσειεν; ἢ δὲ γὰρ ἰατρὸς βεβλόμενος, καὶ δυνάμενος, ἐπὶ θερα-
 πείᾳ χωρῶν, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελήσεται, τῶν δὲ σμικρῶν μο-
 ρίαν ἀμελήσει. ἢ δὲ στρατηγός, ἢ δὲ πολιτικὸς βραδύμως διακέσεται
 περὶ τε μεγάλων, περὶ τε σμικρῶν. μὴ τοῖνυν τόνγε θεῶν ἀξιώσωμεν,
 ποτε θεῶν δημοκρετῶν φαιλότερον. οἱ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα,
 ὡς περὶ ἂν ἀμείνεις ὡσι, τόσῳ ἀκριβέστερα, καὶ τελεώτερα μᾶ τέχνη,
 σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται. τὸν δὲ θεῶν ὄντα τε σοφώτατον,

ordinato motu, partim perennitate
 in mutatione modificata, prædi-
 cant Creatoris Providentiam, ma-
 gna minoraque pervadentem. Qua-
 propter & ex Veteribus Philosophis
 ii qui non profus circa res Divinas
 executirent, ut Epicurus, abortivus
 humanæ naturæ, mancipium illud
 foedæ voluptatis (etiam si adulteri-
 nis verbis Sectatores ejus decorent
 abominanda illius decreta) semper
 confessi sunt admirabundi ac vene-
 rabundi providentiam Dei & inex-
 haustam largitionem plurimorum
 bonorum. Dei enim, inquit, pos-
 sessiones sunt omnia. Porro Deus

qui est Optimus quomodo negligere
 peculium suum? An majora
 curans de parvis sollicitus non erit?
 Enimvero nec medicus, si velit ac
 possit, ad medicinam faciendam ac-
 cedens, magnas tantum partes cu-
 rabit, neglectis minoribus: nec Præ-
 fectus militiæ, neque administrator
 rerum civilium circa majora mino-
 raque segniter aut indiligens erit. Ne
 igitur existimemus inquam Deus
 magistratibus mortalibus ac opificibus
 deteriorem, qui convenientia sibi opera
 quanto sunt meliores, tanto accura-
 tiora & perfectiora omni conatu effi-
 ciunt. Enimvero Deus, qui est sa-

βεβλόμενός

„βεβλόμενόν τε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ δυνάμενον, σμικρῶν τε, καὶ μεγάλων
 „προνοεῖν, Φησὶν ὁ Πλάτων, τὸς τάναντία φρονήσοντας νεανικοῖς λόγοις
 „ἐκφραυλίζων, ἐν τῷ δεκάτῳ βιβλίῳ τῶν νόμων· τήν τε θεῖαν δίκην ἐξυ-
 „μνῶν; ἢ γὰρ ἀμεληθήσῃ ποτὲ ὑπ' αὐτῆς φησὶν, ἕχ' ἔτω σμικρὸς τῶν
 „δύστη κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, ἢ δ' ὑψηλὸς γενόμενος, εἰς τὸν ἕρανόν
 „ἀναπήσῃ· τίσεις δὲ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν, εἴτ' ἐνθάδε μένουσιν,
 „εἴτε καὶ ἐν ἄλλῃ διαπορευθεῖς. καὶ ἐπειδὴ ἀνεγκλίεμαι αὐτὸν φασὶν τὰς
 „θείας γραφὰς, ἴσως ἀπὸ τῶν δαριδικῶν ψαλμῶν ἀρυσάμενος ἔφη
 „ἔτω πολυτελεῖς λόγους. πῦ πορευθῶ ἀπὸ τῆ πνευματὸς σε; καὶ
 „ἀπὸ τῆ προσώπῃ σε πῦ φύγω; εἰν ἀναβῶ εἰς τὸν ἕρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ.
 „εἰν καταβῶ εἰς τὸν ἄδην πάρα.

καὶ οὐκ

Αἰσχυρῶ ἤτωσαν τοῦτον οἱ τῆ Χριστῆ μὲν φέροντες ὄνομα, περὶ δὲ
 τῆς θείας προνοίας διαζόντες, χανέτω αὐτοῖς ἡ γῆ, θελοντὶ τυφλώτ-
 τεσσι, καὶ καχεργῶσιν. οἱ γὰρ ἕρανοὶ ἢ κεκμήκασιν περιδιγόμενοι, ὁ
 ἥλιος τὸ θαυμαστὸν σκεῦος, τὸ ἔργον τῆ ὑψίστης, δισηκεῖ δρόμῳ θεῶν,
 καὶ πάντα τὰ ὑπὲρ γῆν τῷ φωτὶ καταλάμπων, καὶ ἐς αὐτὰς τὸς
 μυχὰς τῆς γῆς τῆ ἀλέα δῆκνύμενος, ἐκ ἀπάσχηκεν· ὁ, τε αἴθρ ἀτρυτῶ

pientissimus, vulque Ἔ potest cu-
 rare tam parva quam magna, pro-
 vidus quoque est, ut ait Plato, con-
 traria sentientes masculis rationibus
 ac dictis elevans & confutans, Lib.
 X. Legum, divinamque justiciam
 celebrans. Non enim negligeres un-
 quam, inquit, ab ea, non tam pusil-
 lis subilibis intima terra, neque subli-
 mis factus in caelum evolabis, sed lucis
 congruam pœnam, sive hic manens,
 sive Orco translatus. Et, quando-
 quidem legisse eum ajunt divinas
 Scripturas, forsitan ex Davidicis
 Psalms hausitas protulit tam pretio-

sas sententias. Quo ibo a spirituius?
 Ἐ quo a facie tua fugiam? Si ascen-
 dero in caelum, tu illic es: si descen-
 dero in infernum, ades.

PC 1787.

Pudeat igitur eos qui a Christo
 habent nomen, de providentia tam-
 en dubitant, dehiscat eis terra, ul-
 tro cœcutientibus ac malignantibus.
 Cœli enim non sunt fatigati vorti-
 cibus suis, Sol, vas illud admirabile,
 opus Excelsi, perpetuo motu cur-
 rens, omniaque super terram lumi-
 ne suo collustrans, & ad interiora
 terræ calore suo penetrans, non de-
 lassatur; aër etiam indefessò labore

καυάτω φερόμενος, νεαρῶς αὔραις τὰ πεπονηκότα, καὶ εἰς φθορὰν
 ἄλλως ὑποφρέοντα σώματα ὅσα ὄρα ζωογονεῖ ἄμβροστε ποτίζει τὰ
 σπλάγχνα τῆς τρεφῆσθαι ἡμᾶς μητρός. ἀλλ' ἔδ' αὐτὴ κάμει ποι-
 κίλιας τροφῆς χορηγῶσα. πᾶσα μὲν γὰρ ἢ ἐπίγειος κλίσις εἰς δόξαν
 τῆ πλάσαντος δεδημιῶργηται, ἀλλ' ἔμοις ὑπεργῶσα τοῖς θεοῖς αὐτῆ
 νεύμασι, καὶ σὶ τῷ ἀχαρίτω θελεῖται, τῷ κατ' εἰκόνα μὲν θεῷ κλιθεῖ-
 τι, τῇ δ' εἰς μοχθηρίαν ἀκατέκτιτω φθορᾷ ἀμαυρῶν αὐτὴν ἐδιαλείποντι-
 καὶ ἐπὶ τέτω μονοουχί ἀγεται, καὶ φέρεται γῆ τε, καὶ θάλασσα,
 αἴθετε, καὶ ἀστέρες, ἵνα σοὶ χορηγήσωσι, ἐτροφὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τρυφὴν ἀνεπίμωμον. πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆ, ἢ
 πρῶβατα, καὶ βόας ἀπάτας, ἐτι δὲ καὶ τὰ κήνη τῆ πεδία, τὰ πε-
 τενα τῆ ἄραϊς, καὶ τὰς ἰχθύας τῆς θαλάσσης. σὺ δ' ἄρα μόνος ὡς-
 περ τις κηφὴν ἀσύμβολος περιμῶν, ἐκ εἰς ὕμνος ἐκλακήσητῆ μεγαλο-
 δωροτάτῃ δεσπότῃ; σὺ μόνος ἐχ' ὑπέξεις τοῖς θεοῖς αὐτῆ προσά-
 γμασιν; ἀλλ' ὑπέξεις καὶ διαβραγαίης, πάντα γὰρ ἐν τῇ δεσκαὶ αὐτῆ
 συνέχεται, πάντα τῶν ἐκείνων νευμάτων κρήματα· ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἐπι-
 βλέπων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμεν, ᾧ καὶ αἱ τρίχες ἡμῶν, ἢ

* καμ. 4.

* καμ. 4.
* Ματθ. κεφ. 1.

agitatus, vernalibus ac recentibus
 auris vitiata ac in corruptionem ver-
 gentia corpora quotannis vivificat ac
 recreat, imbribusque irrigat viscera
 Telluris almae matris. Sed & haec
 non deficit varia alimenta praeben-
 do. Etenim omnis creatura per ter-
 ram in gloriam Creatoris condita
 est, sed tamen ministrans divinis
 ejus nutibus etiam tibi ingrato ac
 inofficioso servit, ad imaginem qui-
 dem Dei formato, sed impetu irre-
 vocabili in vitium nitendo defor-
 mare eam non desinenti: & propte-
 rea agitantur & tantum non vexan-
 tur, terra, mare, aër, astra, ut tibi

suppeditent non modo cibum, sed
 & delicias inculpatas. * *Omnia sub-
 jecisti pedibus ejus, oves & boves imi-
 versas, insuper & pecora campi, volu-
 cres caeli, & pisces maris.* Tunc ergo
 solus tanquam aliquis fucus, immu-
 nis ac inutilis incedens, non liques-
 ces in laudes munificentissimi Do-
 mini? tuque solus non cedes divi-
 nis ejus praeceptis? Sed cedes vel in-
 vitus ac dolens, omnia enim in pu-
 gillo ejus continentur, omnia ex
 ejus nutibus pendent, ipse est * *Qui
 respicit terram, & facit eam tremere;*
 ** *Cui & capilli nostri sunt numerati:*

* Pf. 8, 8.

* Pf. 103, 32.

** Matth. 10, 29.
30.

εἰσι μεμετρημένοι, ἔχωρίς ἑδὲ σφραδίον ἀσσαρίε πωλεῖται. εἰς τοσούτον δ' αἰνοῖας, καὶ ἀπονοῖας προκεχωρήκασιν οἱ ἄνθρωποι, ὡς ἐπινοῖας ἀνερευνηῶν τὰ βάθη τῆς θείας προνοίας, καὶ λόγους ἀπαυτῶν τῶν γνωμομένων, καὶ ταρατῆσθαι τοῖς ἐπὶ μέρους οἰκονομίαις, καὶ ἀνεξήχηταίς τῷ θεῷ κρίσεσιν. ὁ δὲ προφήτης καὶ βασιλεὺς Δαβὶδ ἑμολογεῖ μὲν τὴν ἀδφένειαν καὶ ἀγνωσίαν τῆς αἰθρωπίνης φύσεως, ἔδεδότε δὲ τῷ θεῷ ἀφίσταται. κληρώδης ἐγενήθη παρὰ σοὶ, καὶ γὰρ διὰ παντὸς μετὰ σὲ. τό, τε νηπίαν, καὶ μονοκχι θηλάζον, καὶ γάλα ἐοδίον τῷ ἀνθρωπίνῳ νοσὸς θριαμβεύων, ἐκ σώματος νηπίων, καὶ θηλαζόντων κατηρητίσιν αἰών φησί. σὺ δὲ τίς εἶ ὁ τὸν δεσπότην ἐρωτῶν; δυναταὶ ὁ πηλὸς εἰπεῖν τῷ κεραμῇ, διατί τὸ μὲν εἰς τιμὴν ποιεῖ, τὸ δὲ εἰς ἀτιμίαν; ἐκ ἀρκεί σοι τὸ εἰδέναι ὅτι πάντα παντόφως διοικεῖται, ὅτι πάντα πρὸς τὸ συμφέρουσιν διοικονομεῖται, ὅτι πάντων οἱ λόγοι παρὰ θεῷ πεπηγασιν, ὅτι πάντα τῆς θείας αὐτῷ βουλήσεως ἤρηται; ἐκ ἀρκεί σοι τὸ φιλανθρωπίας περισσῆ αὐτεξασίῳ δεδωρῆσθαι; ἰδὲ σοι, φησὶν, ἐθηκα πῦρ, καὶ ὕδωρ, τὴν ζωὴν, καὶ τὸν θάνατον, ἔεἰν ἐθέλης ἐκλεῖσθαι τὴν χεῖρα ἀνεγκλίαι σοι τῆς ἀρετῆς ὁ δρόμος, πρὸκειται μεγάλη βραβεῖα,

καλ. εβ.

ψαλ. 4.

Παύλ. 1^η μ.
κεφ. 2^η.

quo sine nec passer cadit super terram. Eo autem processere homines dementia ac temeritatis, ut excogitationibus scrutentur profunditates Divinae providentiae, & rationes poscant eorum, quae fiunt, turbenturque specialibus ejus dispensationibus, & imperscrutabilibus judiciis. At rex & propheta David fatetur quidem infirmitatem & ignorantiam humanae naturae, nunquam tamen a Deo recedit. *Ut jumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Atque infantiam humanae mentis pene adhuc sugentem & lacte vescentem traducens ac palam ostentans, **Ex ore infantium &

lactemium perfecisti laudem inquit. Tu vero quis es qui Dominum interrogas? Nunquid dicit lutum figulo, cur aliud vas in honorem faciat, aliud vero in contumeliam? Nonne sufficit tibi scire, omnia sapientissime ordinari ac digeri, omnia ad tuum commodum dispensari, omnium rationes apud Deum constare ac fixas esse, omnia a divina ejus voluntate pendere? Non tibi sufficit, clementiae abundantia, liberum arbitrium esse concessum. Ecce, inquit, proposui tibi ignem & aquam, vitam & mortem, quo volueris extende manum. Patet tibi virtutis stadium, proposita sunt magna

Rom. 9, 20.

* Pl. 72, 23

** Pl. 8, 3

Ἰθὶ ἐπὶ τὸ πρόσω νεανικῶ τῷ φρονήματι. τοῖς μὲν γὰρ ἐρήμοις τῆς
 ἀνωθεν χάριτος, ἢ ἐπ' ἀρετὴν ὁδὸς ἀνάτης, καὶ φαραγγιάδης, καὶ ἀμ-
 φικησιμῶς· διὸ ὁ περὶ μύθους πολὺς, φησι, τῆς δ' ἀρετῆς ἰδεῖν αὐτὰ θεοὶ ἵ-
 προπάρουσι εἰδῆσαν. τοῖς δὲ θεῶ χερσαγωγῆντος εὐζάνους αἰψῶσι, ὃ ἵ-
 ζυγὸς μὲ χρεστὸς, καὶ τὸ φορτίον μὲ ελαφρὸν, ἔλεγεν ὁ δεσπότης. ἵ-
 ἀμέλει ἐλπίδος ἔμπλεως, καὶ ἑσραυτῶ, ἀλλὰ θεῶ τεταρῆκαῖς, ἀσκει
 τὰς ἀκηράτους ἀρετάς. τῆτο γὰρ ἐσιν ἐπὶ σοὶ, τέττε σὺ καδέστηκας
 κύριος, τῆ δεσπότη ἐπιδαφιλευσαμένε, καὶ τοῖς σοῖς προαιρετικαῖς
 ὀρμαῖς ἀπλετον ἀνωθεν ἐπιχέοντος τῆς χάριτος τὸν ἔλεον, καὶ τὰς
 ἐπιτυχίας, καὶ ἀποβάσεις τῶν καλῶν πρυτανεύοντος. ἀνευ γὰρ τῆς
 ἐκείθεν βοπῆς, πάντα φρεῖδα, πάντα νεκρά. μὴ δοξαδῆσεται γὰρ ἵ-
 ἀξίη ἀνευ τῆ κόπροντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑλωθῆσεται πριαν ἀνευ τῆ ἔλκον-
 τος αὐτόν; ἔκ ἐσὶ δε σὸν τὸ πολυπραγμονεῖν, πῶς ἀρ' ἐπειδὴν τὸ πᾶν ἵ-
 ἐν τῆς προνοίας, ἔκ οἰχῆσεται τὸ αὐτεξέσιον; πῶς δ' αὐτῆς ἡμετέ-
 ρας προαιρέσεως ἀρετὴν ἀπαιτημένης, καὶ τῆ ἐς τὸ χεῖρον ἀποκλίσει
 κολαζομένης, μηδαμῶς συγχέεται, ἔτε διασπᾶται ὁ ἀββηλιος δεσμός.
 καὶ ἢ ἀβραγῆς τῆς προνοίας πρόσδος, ἀλλὰ πάλιν τῷ θεῶ τὸ πᾶν

premia, procede & perge masculino
 animo. Etenim iis quidem qui desti-
 tuuntur gratia superna ac cœlesti,
 via ad virtutem est ardua & hiulca
 & prærupta: proinde copiosus ille
 in fabulis inquit, *Sudorem posuere
 Dei virtute sequente*; sed iis qui Deo
 manucente expediti adscendant,
*Jugum meum suave est & onus meum
 leve*, dicebat Dominus. Nimirum
 spe plenus, atque non tibi, sed Deo
 confusus, meditare & cole interne-
 ratas virtutes. Id enim penes te
 est, ejus rei ipse es arbiter, Domino
 indulgente & voluntarios tuos nisi
 gratia & misericordia sua irrigante,

successusque & eventus bonos pro-
 curante. Nisi enim inde incremen-
 tum & pondus accedat, omnia fru-
 stranea, vana & mortua. *Num-
 quid enim gloriabitur securis contra
 eum qui secat in ea? aut exallabitur
 ferra contra eum a quo trahitur? Non
 est autem nostrum rimari, quomo-
 do, si omnia sunt a providentia, non
 evanescet liberum arbitrium? Quo-
 modo item dum a nostra voluntate
 requiritur virtus, & deflexione in
 malum facta sumitur poena, non
 confunditur aut distrahitur catena
 illa infracta & processus providen-
 tiæ interrumpi nefcius, sed rursus

ἐπιγράφεται,

ἡ σὺ. 497.

Ματθ. κ.φ. ιβ.

ἡ σὺ. κ.φ. ι.

* ἡ σὺ. το, 15.

Hesiod. in Opp.
& Dieb.

Matth. 11, 30.

11 ἐπιγράφεται, τὸτο μόνω θεῷ γνωστόν. τίς γὰρ ἔγνω νέον κυρίε; ἢ τίς Παύλ. 1^η αμ.
κεφ. 16.
 11 σύμβουλος αὐτῷ ἐγένετο; ἡμῖν ἄρ' ἐπιβάλλει ὑποκλιῖναι τὸν ἀρχεῖα τοῖς
 θεοῖς προσάγμασι, καὶ μηδέποτε σκανδαλίζεσθαι, καὶ μυρία ἐπισ-
 11 φρήση δεινά, ἀλλὰ λέγειν μετὰ τῷ Ἡλὶ, κύριος αὐτός, τὸ ἀγαθὸν ἐνώ- βασιλ. α. κεφ. 7.
 11 πιον αὐτῷ ποιήσει. μετὰ τῷ Δαβίδ, ἐκωφώθη, καὶ ἔκ' ἠνοῖξα τὸ σό- ψαλ. 26.
 11 μα μα, ὅτι σὺ ἐποίησας, καὶ ἰδὲ ἐγὼ εἶμι, ποιῶτω μοι κατὰ τὸ ἀγα- βασιλ. ε. κεφ. 11.
 11 θὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῷ. μετὰ τῷ Ἰαάβ, ποιήσει κύριος τὸ ἀγαθὸν
 11 ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῷ. καὶ ἐπὶ πᾶσι μετὰ τῷ Σατῆρος ἡμῶν πρὸς θεὸν παυλ. 4. κεφ. 13.
 11 καρδιά τε καὶ χεῖλεσι βοᾷν διηκεῶς, γενηθήτω τὸ θελήμασκα. οἶδε ματθ. κεφ. κγ.
 γὰρ ἐκεῖνος τὰ ἐκάστῳ ἡμῶν συμφέροντα.

Περὶ φόβου θεῷ.

Κεφάλ. 5'.

Ωσπερ ὁ θεὸς Μωϋσῆς εἰκόνα λαμπρῆς ἀρετῆς πρὸ ὀμμάτων τι-
 θεῖς τῷ γενναίῳ ἀθλητῷ τὸν βίον, ὅποσα ἄπορα φαίνεται περὶ
 προνοίας, καὶ περὶ τῆς τῶν μοχθηρῶν εὐημερίας, εἰς μέσον ἤγαγεν,

omnia Deo adscribuntur? Hoc soli
 Deo notum. * *Quis enim cognovit
 sensum Domini? Aut quis consiliarius
 ejus fuit?* Nobis igitur competit in-
 clinare cervicem subter divina præ-
 cepta, nec unquam offendi, etiam si
 innumera ingruant mala, sed dicere
 cum Heli, ** *Dominus est: quod bonum
 est in oculis suis faciat.* & cum David,

*** *Obmutui & non aperui os meum,
 quoniam tu fecisti. nec non, † *Præsto*
 sum, faciat quod bonum est coram se.* * Rom. 11, 4.
 & cum Joab, †† *Dominus quod in con-*
 spectu suo bonum est faciet. atque *** 1. Reg. 3, 18.*
 super omnia cum Salvatore nostro, **** Pf. 38, 10.*
 corde ac labiis clamare assidue, *† 2. Reg. 15, 16.*
 ††† *Fiat voluntas tua.* Novit enim *†† Paral. 19, 13.*
 quid cuique nostrum conducatur. *††† Matth. 26, 42.*

CAP. VI.

De Timore Dei.

Sicut Moyses vir Dei, imaginem
 luculentæ virtutis ob oculos po-
 nens fortis athletæ vitam, quicquid

inexplicabile videtur circa provi-
 dentiam, & improborum prosperi-
 tatem, in medium adduxit, non ver-

ἔκταν λόγους πιθανοῖς τῶν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ θαυμαζομένων διδάξας τὸν ἥττονα λόγον κρείττω ποιῆν, ἀλλ' ἀπὸ σώματος τῆ δικαίᾳ ἰατρῇ σηλη-
 τεύσας τὸ περιεργον, παραντίκα ἀποδέδωκε τῷ θεῷ τὸ κράτος· ἔτω
 καὶ ὁ σοφὸς Σαλομῶν τὴν ματαίωσιν τῆ κόσμου ζωγραφήσας, ἔδοξε
 προεῖπασθαι καὶ τῆς ἐναντίας μοίρας, ἀλλὰ τελευτῶν, τὴν ὁρθεὴν ἀπο-
 φαίνεται γνῶμην. Φησὶ γὰρ, τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκβε, τὸν θεὸν
 φοβῆ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῆ φύλαττε, καὶ ὁ σοφὸς Σαλομῶν, ῥίξαι,
 φησὶ, σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροήμε-
 ρευσις. Ἔτω δὲ ὁ φόβος συγκεκραμένος ἀγάπῃ, τῇ ἐλπίδι, ἀπὸ μὲν
 τῶν κακῶν ἀπάγων, εἰς ἀντιποίησιν δὲ τῶν ἀρετῶν ἐπαίρων. Δαλεύ-
 σατε γὰρ, φησὶ, τῷ κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιάσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ.
 φόβος γὰρ ἔσημος ἀγάπῃς, καὶ ἐλπίδος, δῆμιός ἐστι ἀπηνῆς, διηνεκῶς
 σφραβλῶν τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν. ὁ ἄκρατος φόβος ἐαυτῷ τετάρτη-
 κεν, ἀλλ' ἐχὶ τῷ θεῷ, διὰ τῆτο μὴ γλυκανόμενος, ὡς εἰπεῖν, πίσει
 καὶ ἐλπίδι, καὶ τῇ κορυφῇ τῶν ἀρετῶν τῇ πρὸς θεὸν καὶ τὸν πλησίον
 ἀγάπῃ, εἰς ἀπόγνωσιν τελευτᾷ. ἔδὲ γὰρ ἰκανός ἐστι μόνος πρὸς κα-
 τήρωσιν τῶν θεῶν ἐντολῶν. καὶ ὁ μὲν τῆ κυρία φόβος ἐπιχρῆσι τῆ

ἐκκλ. κ. φ. 18.
κ. φ. 4.

ἐκκλ. β.

*Psal. 2, 11.

Eccles. 12, 13.

cap. 7, 25.

bis speciosis eorum qui philosophia nomine sunt admirabiles, docendo deteriore causam efficere meliorem, sed per os justii Job, notata & reprobata curiositate, mox Deo tribuit imperium; ita Salomon ille sapiens, vanitate mundi depicta, visus est patrocinari & contraria parti, sed postremo rectam pronunciat sententiam; dicit enim, *Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, mandata ejus observa.* Sirach item sapiens, *Radix, inquit, sapientia est timere Dominum, & xami illius longevitas.* Esto autem timor temperatus amore & spe, a malis abdu-

cens & ad capeffendas virtutes excitans. **Servite inquit Domino in timore, & exultate eicum tremore.* Timor enim destitutus amore & lætitia & spe, immanis est carnifex, assidue torquens ac crucians miseram animam. Intemperatus merusque timor sibi confidit, non Deo. Quare dum non educatur, ut ita dicam, fide & spe, atque amore erga Deum ac proximum, apice illo virtutum, in desperationem desinit. Neque enim idoneus ac sufficiens est solus ad perficienda divina mandata. Ac timor quidem Domini corroborat infir-

διόθενται

„ ἀσθένειαν ἡμῶν. κραταίωμα γὰρ κύριος τῶν φοβημένων αὐτόν. ὁ δὲ
 νόθος φόβος ἐκνευρίζει, καὶ καταβάλλει, καὶ δεισιδαιμονίας ἐστὶ πατήρ,
 „ μὴ φοβόμενος τὸν θεόν, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐπίον. διὸ ὁ ἐκκλησιαστής, ῥίζα
 „ σοφίας, φοβέσθαι τὸν κύριον φησιν, ἀλλ' ἢ τὸ ἀπλῶς φοβέσθαι. ἐκεί-
 νος γὰρ ὁ φόβος, ἀγνοίας καὶ ἀφροσύνης ἐστὶ γονή. τῶν δὲ ἐν σοφίᾳ
 φοβέσθαι τὸν κύριον, συνημμένον ἐστὶ τὸ γινώσκεν αὐτόν ὅτι φιλάν-
 θρωπος, καὶ πλάσιος ἐν ἐλέει, καὶ οὐκίρισμός· βασιλεὺς, ἀλλὰ πραῦς,
 ἰλαρὸς, ἴλεως· κριτὴς δίκαιος, ἀλλ' ἐπικαὴς, πατήρ, ἰατρός, τὴν σω-
 τηρίαν τῶν φοβημένων καὶ ἀγαπάντων αὐτόν πραγματευόμενος. ῥίζα
 δὴ σοφίας ὁ θεοσεβὴς φόβος, καὶ ἐκ τῆ καρπῶ τὸ δένδρον γινώσκε-
 ται. ὁ μὴ καρποφορῶν ἄρα σοφίαν φόβος, σκότους δὲ ἐμπιπλῶν τὴν
 δειλίαν ψυχὴν, πόρρω θεῶ. ἐκὼν ὁ μετ' ἐλπίδος φόβος, χορηγὸς σο-
 φίας καὶ συνέσεως· ἄτερος δὲ τήκει, καταναλίσκει, καὶ διαφθείρει τὸν
 ἔχοντα, καὶ ἀντικρυς συντέμνει τὴν ζωὴν· ὁ δὲ, ῥωννύων αὐτὴν διὰ λαμπρῶς
 „ γαλήνης, δίδωσιν ἀπολαύειν παντὸς ἀγαθῶ. ὁ φόβος κυρίως ἀγνός,
 ἀμιγής, καθαρὸς, πόρρω δεισιδαιμονίας, καὶ ἐφημέρη πηλοίας, διὰ τῆτο
 διαμένειν ἐστὶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.“

καλ. κγ.

καλ. ιδ.

mitatem nostram, * *Firmamentum enim est Dominus timentibus eum.* at spurius timor enervat, dejicit, & superstitionis est pater, non Deum timens, sed quod fors objecerit. Quamobrem Ecclesiastes, *Radix sapientiae timere Dominum,* inquit: sed non simpliciter timere, ille enim timor ignorantiae & imprudentiae est foetus. At prudenti ac sapienti timori Domini conjunctum est, nosse Deum, indulgentem, abundantem misericordia & miserationibus: regem, sed clementem, placidum, propitium: justum judicem, sed mansuetum, patrem, medicum, salutem timentium &

amantium eum procurantem. Radix nempe sapientiae, religiosus ac pius metus, atque ex fructu cognoscitur arbor. Timor ergo qui non fructificat sapientiam, sed tenebris implet miseram animam, longe est a Deo. Igitur timor cum spe conjunctus subministrator est sapientiae ac prudentiae; alter vero macerat, consumit & corrumpit eum qui illo tenetur, ac prorsus abbreviat vitam. at ille firmans eam candida tranquillitate, dat fruitionem omnis boni. *Timor Domini sanctus,* intaminatus, purus, procul a superstitione & quotidiano pavore, ideo *permanens in seculum seculi.*

* Pf. 24, 14.

Pf. 18, 10.

D

ὅτι

ὅτι οἱ εἰς δεισιδαιμονίαν ἀποκλίνοντες, φθάρσιν τὰ
καθήκοντα τῆς εὐσεβείας.

κεφάλ. ζ.

Η Ἰπόκρισις, ἢ ἐπὶ θήρα κοσμικῆς ὠφελείας θεοσεβείας προσποιή-
σις, καὶ αἱ ταύταις ἐπιπολάζουσαι, καὶ μυρίαν κακῶν ἐμπιπλά-
ουσαι τὸν βίον, ἢ ἀσεβεία, καὶ δυσσεβεία καὶ δεισιδαιμονία, κήρες εἰσιν
ἀντικρυς εὐσεβείας. καὶ διὰ τῆτο ἐν μὲν τῷ παλαιῷ νόμῳ, ἢ ἀδελφῇ
τῆς δεισιδαιμονίας εἰδωλολατρεία καταργεῖται, καὶ κατακλύζεται·
ἐν δὲ τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ, τῆς εἰδωλομανίας καὶ ἀσεβείας ἕθεν ἦρτον
τὸ δυσσεβές καὶ δεισιδαῖμον παρά τῷ Κυρίῳ καὶ θεῷ ἡμῶν σκλητεύε-
ται. ὅταν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπύτσης ἐμπροσθέν σου ὡς περ οἱ «
ὑποκριταὶ ποιεῖσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δο-
ξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. εἰ δὲ φανερῶς ἐποίῃεν τὴν ἐλεημοσύνην «
ὅπως ὁ θεὸς δοξάζηται, ἕκ ἂν ἐπετίμησεν αὐτοῖς. λαμψάτω γάρ, φησι, «
τὸ φῶς ὑμῶν ἐμπροσθέν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλά ὑμῶν «
ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς ἕρανοῖς.»

Ὁμοίως σκλητεύει καὶ τὰς ἕτω προσευχομένους, καὶ τὰς τῶν μεν

CAP. VII.

Deflectentes ad superstitionem corrumpere Officia Pietatis.

* Matth. 6, 2.

Simulatio, affectatio pietatis ad
captanda mundana commoda,
atque his inherentia innumerisque
malis implentia vitam, impietas, fal-
sus cultus ac superstitio, labes plane
sunt pietatis. Idcirco in veteri qui-
dem lege, soror illa superstitionis,
idololatria, simulacra colens, casta-
tur atque obruitur; in sacro autem
Euangelio falsus cultus & superstitio
non minus ac idololatria atque im-
pietas notatur ac reprobat a Do-

** cap. 5, 16.

mino ac Deo nostro. *Cum facis
elemosynam, noli tuba canere ante te,
sicut hypocritæ faciunt in synagogis &
in vicis, ut honorificentur ab homi-
nibus. Quod si aperte fecissent ele-
mosynam ad glorificandum Deum,
non reprehendisset eos. **Luceat
enim, inquit, lux vestra coram homini-
bus, ut videant opera vestra bona, &
glorificent patrem vestrum, qui in caelis
est. Pariter notat ac proscribit etiam
eos, quic sic orant, & eos qui ne-

κουρίων

κακοίων ὀλιγαῖντας, τὸν ἔλεον καὶ τὴν κρίσιν παροξύνοντας, τὸν κώνω-
 πα διυλίζοντας, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντας, τῶν ἐντολῶν τῆ θεῆ Matth. κεφ. κγ/
 ἀμελεῦντας, ταῖς δὲ γρααῖδες παρατηρήσεις, καὶ τοῖς οἰωνισμοῖς, βα-
 βαὶ τῆς ἀκακοῦθσίας, καὶ ταῖς τῶν ἀερολόγων ματαμολογίαις, καὶ
 τῶν ὀνείρων ταῖς σκιαῖς ἐπικεχρηότας. δεσποδομοῖσα γὰρ ψυχὴ ταῖς
 σκιαῖς ταραττομένη, τῶν καθηκόντων ὀλιγαρεῖ, ἀρέσαι προθυμημένη
 τοῖς ἀνθρώποις, προσκρέει θεῶ, καὶ εἰς ὀργὴν ἐκκαλεῖται τὸν ἔλεος
 πλῆρη δεσποτῆ. ὁ δὲ προφητῆναξ, ἠτοιμάσθη, καὶ ἐκ ἐταράχθην, καλ. εἰ.
 φησί, τῆ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς σε. καὶ ὁ σοφὸς Σαράχ, ὁ φο- κεφ. λβ.
 βέμενος θεὸν ἐ μὴ εὐλαβηθήσεται, καὶ ἐ μὴ δαλιάση, ὅτι αὐτὸς ἐλπῖς
 αὐτῆ. Δεῖ δὴ πρὸ πάντων, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὑποτάσσεσθαι θεῶ κελ-
 εῦοντι, καὶ διὰ πυρὸς, καὶ διὰ τῶν ἰδίων σπλάγχχνων δέησαι * χρεῖσσαι,
 μηδὲ προφάσαι σπινθῆρος ἀγάπης ταχὺ μαρμαομένη, σβεννῖσει τὸν
 εἰς θεὸν, καὶ ἅπαν τὸ ὀμόφυλον τῆς ἀγάπης πυρσόν.

Πρόκειται Σαῦλ περιφανὲς, ἀλλ' ἔλεονόν δεσποδομοῖας θέαμα.
 καὶ εἶπέ, φησί, Σαῦλ πρὸς Σαμεὴλ, διὰ τὸ ἀκῆσόν με τῆς Φωῆς τῆ επιστ. ε. κεφ. ιβ
 λαῖ, καὶ ἐπορεύθην τῆ ὁδῶ, ἧ ἀπέστειλέ με κύριος, καὶ ἠγαγον τὸν

cessaria contemnunt, * *Judicium & misericordiam* omittentes; *excolantes culicem, camelum glutientes*, mandata Dei negligentes; ceterum anilibus observacionibus, ominibus, incredibili stupiditate, & astrologorum vaniloquiis, somniorumque umbris inhiantes. Superstitiosa enim anima, quæ umbris turbatur, officia negligit, placere studens hominibus, Deum offendit, atque ad iram provocat Dominum abundantem misericordia. At regius propheta David, ** *Paratus sum, inquit, & non turbatus ut custodiam*

mandata tua. & sapiens ille Sirach, * *Qui timet Dominum, nihil trepidabit & non pavebit: quoniam ipse est spes ejus.* Oportet ergo ante omnia & in omnibus, divinis mandatis obtemperare, etiam si per ignem sit incedendum, propriaque tentanda viscera: neque pratextu scintillæ amoris quæ cito evanescit, extinguere ignem erga Deum ac proximum.

Prostat Saul illustre, sed miserandum superstitionis spectaculum. *Et ait, inquit, Saul ad Samuelem: immo audivi vocem Domini, & ambulavi in via per quam misit me Dominus, &*

* Matth. 23, 23.
Ecclesiastici,
34, 16.

1. Reg. 15, 20.

** Ps. 118, 16.

Ἀγὰρ βασιλέα Ἀμαλήκ. τῶντι ἀσεβῶν οὐκ ἔστι ἀνελεήμονες, ὡς ὁ σοφὸς Φησι Σολομών. τὸ γὰρ τῶν ἀσεβῶν, καὶ τῶν ἐπὶ τῇ τῆ κοινῇ Φθορᾷ σφαδάζοντων Φείδεσθαι, ἀφαιεῖν ἐστὶ διαρρήδην τῆς σωτηρίας τῆ ὁμοφύλου. ἐκλόξευε δὴτα κατὰ τῆ ἀνοηταίνοντος βασιλέως τὴν θείαν ἀπόφασιν ὁ προφήτης· διέβηξε κύριος τὴν βασιλείαν σε ἀπὸ Ἰσραὴλ, ἐκ χειρὸς σε σήμερον. μάλιστα δὲ τὸ βάνανσον πληθὺς, μυρίων δεσποδαμονιῶν ἐστὶ γόνιμον, ἔ τὴν ἀνοια ἐκ-
 Η' α. κ. φ. κ. φ. Φαυλίζον διὰ τῆ προφήτη τὸ ἅγιον πνεῦμα, δοθήσεται, Φησι, τὸ βιβλίον τῆτο εἰς χεῖρας ἀνθρώπων μὴ ἐπίσημους γράμματα, καὶ ἐξεῖ αὐτῶ, ἀνάγνωδι τῆτο, καὶ ἐξεῖ, ἐκ ἐπίσημα γράμματα, καὶ ἐπε κύριος, ἐγγίξει μοι ὁ λαὸς ἔτος ἐν τῷ σώματι αὐτῆ, καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτῶν τιμῶσι με, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πύρρῳ ἀπέχει ἀπ' ἐμῆ. ἐσφράγισαι γὰρ τὸ βιβλίον τὸ περιέχον τὸς ἀκηράτους τῆς εὐσεβείας λόγους, ἔ μόνον τοῖς ἐπίσημοις μὲν γράμματα, ἐτελοκαυῶσι δὲ, ἀλλ' ἐσφράγισαι καὶ τῶ δεσποδαμονόντι πλήθει.

adduxi Agag regem Amalec. Revera impiorum miserationes sunt im-
 misericordes, ut sapiens ille inquit Salomon. Impius enim parcere & iis qui exultant calamitate societatis, idem plane est ac non parcere salutis sui generis. Itaque Propheta in regem insipientem torquet divinam sententiam: *Scidit Dominus regnum Isr'ael a te hodie.* Sed præcipue ignobile vulgus plurimarum superstitionum est ferax, cujus amentiam aspernabilem notans Spiritus San-

1. Reg. 75, 28.

ctus per Prophetam, * *Et dabitur, inquit, liber nescienti literas, diceturque ei: Lege: & respondebit: Nescio liberas. Et dixit Dominus: appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, cor autem ejus longe est a me.* Obsignatus enim est liber ille qui continet sacras pietatis rationes, non solum iis qui sciunt quidem literas, sed tergiversantur, verum etiam superstitionis multitudini.

* Isa. 29, 12.

Περὶ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος.

Κεφάλαιον, ἡ.

Πάντα τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῷ Θεῷ χρηγῆται, μάτην ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος, εἴγε μὴ ἐπινεύσῃ τὸ Θεῖον. εἰ μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομῆντες· εἰ μὴ κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. δεῖ ἄρα ἀραρότως, καὶ διηκεῖως ἐλπίζειν εἰς Θεὸν, καὶ παρ' αὐτῷ προσδοκᾶν ἐν τε εὐτυχίαις, τὴν διαμοῆν τῆς εὐημερίας, καὶ ἐν δυστυχίαις, τὴν ἐς τὴν προτέραν κατάστασιν ἐπάνοδον. καὶ τὸ μὲν κυριώτερον τῆς ἐλπίδος μέρος, περὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ἀσχολείσθω, καὶ τὴν ψυχὴν τρεφῆτω, καὶ εἰς ἀρετὴν ἀλειφῆτω· ἡ γὰρ ἐλπίς ἔ κατασχύνει, ἀλλ' ὑπ' ὅψιν τιθέσθαι τὰ ἐλπιζόμενα, μετὰ πολλῆς τῆς εὐμενείας χειραγωγῆ εἰς ἐπιτυχίαν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν διὰ πίστεως προσδοκωμένων. ἐπανθῆτω δὲ ἡ ἐλπίς καὶ ἐν τοῖς περὶ τὸν ἐπίκειρον βίον, πάρῳ διάκρυσα τὴν μικροψυχίαν, καὶ ἀπόνοιαν. ἐκ εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμᾶς περασθῆναι

441. 257.

CAP. VIII.

De Spe in Deum.

Omne bonum Dei donum: frustra omnis homo turbatur nisi Deus annuat. * Nisi Dominus edificaverit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant. Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Oportet igitur firmiter & assidue sperare in Deum, & ab ipso expectare tam in rebus prosperis durationem felicitatis, quam in adversis reditum in priorem statum. Ac principalis quidem

spei pars circa æterna sit occupata, nutriatque animam & ad virtutem exercendam excitet: spes enim non confundit, quinimo ante oculos ponens eæ quæ sperantur, benigne admodum manuducit ad impetrationem eorum quæ in fide expectantur; sed existat tamen spes, etiam circa res ad hanc fragilem & caducam vitam pertinentes. Non enim finit nos Dominus tentari

* Pf. 126. 1.

παρ' ὃ δυνάμεθα. χορηγεῖ δὲ Φιλανθρωπίας ἐνάτια τὰ αὐτάσκη καὶ
 δεόντα, ἀπαυτεῖται ὁμως καὶ ἡ παρ' ἡμῶν Φιλοπονία. καὶ ἐλπίσου
 μὲν, Φησι, ἐπὶ κύριον, καὶ αὐτὸς ποιήσει. ἀλλ' εὐθύνοι τὰς ὁδὸς σε, "
 καὶ ἐλπίσου ἐπ' αὐτὸν."

Ψαλμ. λγ'.
 Σειρ. κεφ β'.

πρωτ. κεφ. ε'.

Ματθ. κεφ. κί.

Ιω. κεφ. ε.

Ἡ πρὸς Θεὸν τοίνυν ἐλπίς ἦκιστα χαλαρὰ τὸν περὶ τὰ πρακτέα τῆς
 ψυχῆς τόνον. δεῖ δὴ τὸν ἀσφαλῶς φρονῶντα, ἐπιμελείσθαι τῶν
 δεόντων ὅσον ἐφικτὸν, καὶ εὐθύνειν τὰς ὁδὸς αὐτῆ, καὶ ἔτιως ἐλπίζειν,
 προσδοκῶντα τὴν ἀνωθεν ἐπιμερίαν. ἴδι γὰρ Φησι ὁ Σολομὼν, ὀκνηρὸς "
 ἐπὶ τὸν μύρμηκα. τὸ δ' ἀνεμείνον καὶ βράδυμον πανταχῶ συρίτθεται,
 ἔχον καὶ τὸ θεῖον ἀντιμαχόμενον, καὶ τὸ θεσποτικὸν ζῶμα, δὲλε "
 γὰρ, Φησι, πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς, ἐπειδὴ ἡ ὀκνηρία συνημμένη ἐστὶ τῇ "
 πονηρίᾳ. καὶ, ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. "
 ὅποσοι ἄρα ἀσύμβολοι ὡσπερ κηφῆνες ἐν τῷ βίῳ περιόντες, ἀλλο-
 τρίως τρυγῶσιν ἰδρωτάς, ἔτε λόγους, ἔτε ἐργασίαι, ἔτε γὰρ ἐνχαῖς
 ἀκηράτοις προσανακείμενοι, ἐκείνοι λοιμοὶ ἀτικρὺς πολυτείας εἰσὶν.

PL 36, 5.

Ecclesiastici 2,6.

Prov. 6, 6.

ultra vires nostras. Præbet autem
 indulgenter cuique quantum satis
 ac conveniens; requiritur tamen
 & nostra industria. *Spera quidem in-*
quit, in Domino: Et ipse faciet. Sed
dirige viam tuam Et spera in illum.

Spes itaque in Deum, minime
 laxat animæ intensionem circa fa-
 cienda. Oportet ergo solide pruden-
 tem curare necessaria pro viribus,
 dirigere vias suas, atque sic sperare
 expectando supernum auxilium.
 Nam *vade ad formicam o piger,*
 inquit Salomon. At remissio &

segnicies ubique exploditur, estque
 etiam Numini adversa; namque &
 os Domini, * *Serve male Et piger*
 inquit: quandoquidem pigritia
 conjuncta est malitiæ. Item, ** *Pater*
meus usque modo operatur, Et ego
operor. Quicumque ergo immunes
 ac inutiles in hac vita incedentes,
 tanquam fuci, alienis fruuntur su-
 doribus, & nec studiis doctrina-
 narum, nec rebus gerendis aut operi
 faciundo, nec denique facris preci-
 bus sunt dediti, illi plane sunt pestes
 Reipublicæ.

* Matth. 25, 26. ** Joan. V, 17.

Περὶ ταπεινώσεως, καὶ ὅτι δὲ ἀπομένει συγγνώμῃ τοῖς ἐχθροῖς.

Κεφάλαιον θ'.

Ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως, οἱ εἰς ἀρετὴν τὰς ἀνθρώπων ὀτρύνοντες δισοῖς εἰώθασιν χρῆσθαι τρόποις. καὶ οἱ μὲν, λόγων δευότῃ ἰσχυρίζονται παρασηῆσαι, ὡς ἡ πασῶν τῶν ἀκρηάτων καὶ ὑψηλῶν ἀρετῶν ἐπίκλησίς ἐστι βραδία καὶ εὐπόριστος, χειραγωγόσης ἐς αὐτὴν τῆς φύσεως· ἕτεροι δέ, οἴτινες μέμνηται ἐγκείσθαι τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ ποτηρὰ, τὸ μὲν ἀναντες, καὶ δυσχερείας καὶ κινδύνων μεσὸν τῆς εἰς τὴν ἀκρώρειαν τῶν ἀρετῶν φερέσης, ὁμολογῶσι· τοῖς δὲ προκειμένοις πολυτελεστάτοις βραδείῳ κηλῶσι τὴν ψυχὴν, καὶ δαμονίως διεγέρσιν εἰς θῆραν ἀρετῆς· τοιοῦτός ἐστι ὁ σοφὸς Σεραχ, καμίνῳ ἀπεικάζει τὴν ταπεινώσιν, εἰς τὴν δυσχερείαν αὐτῆς αἰνιττόμενος. τῷ γὰρ ταπεινωμένῳ, καὶ ὑπέκοντος τῷ ἀντιπάλῳ καὶ ἐναμίλλῳ, ἡ ψυχὴ ὑποτόφεται, καὶ φλέγεται. καὶ τῶντι μὴδὲν ἐστὶ μὴδὲν βαρύτερον ἀνδρὶ εὐγενεῖ καὶ μεγαλόφρονι τῷ ἀνέχεσθαι ὑβριζόμενον, καὶ προσηλακίζομενον, μὴ ἐκκρέοντος πατῆρα τοῖς πατῆρας. ἡ γὰρ τιμὴ καὶ τῆς ζωῆς ἐστὶ προτιμωτέρα.

CAP. IX.

De Humiliatione, & danda inimicis venia.

Homines receptibiles in camino humiliationis. Ii qui ad virtutem homines exhortantur, binis solent uti modis. Atque alii quidem vi & potestate verborum nituntur ostendere, facilem esse & parabilem possessionem summæ ac intaminate virtutis, manucente ad eam natura; alii autem, memores quam prona sit mens humana in malum, arduam quidem ac difficilem periculi que plenam esse viam que ad verticem virtutis ducit, fatentur; sed propositis pretiosissimis præmiis, deliniunt animam, & mirifice incitant ad capessendam virtutem. Talis Sirach ille sapiens, camino adsimilat Humiliationem, difficultatem ejus subindicans. Nam qui humiliatur ceditque adversario aut amulo, hujus anima succenditur & flagrat. Et revera nihil intolerabilis homini generoso ac magnanimo, quam contumeliam pati, & indigne atque injuriose habitum, non clavum clavo elidere. Honor enim

Ecclesiastici 2, 6.

καὶ

καὶ διὰ τὸτο συχνοὶ τῶν πάλας βασιλέων, ἵνα μὴ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἐμπέσωσι, γενναίως ἀπεκαρσέθησαν. οἱ δὲ τῷ θεῷ ἀρέσασιν σπεύδοντες, ἐν καρμῶν ταπεινώσεως ὡς ὀλοκάτωμα περπολάμενοι, προσφέρουσι αὐτῷ ἑαυτὸς, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐμπεπαρωχηκόσιν, ὡς γὰρ ἐπιτετάμεθα, συγγνώμην ἀπονέμομεν, καὶ μετὰ τῷ Δαβιδ λέγομεν, “ ἐγὼ εἰμι σκώληξ καὶ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων, καὶ ἐξουθένημα “ λαῶν.

Περὶ ὑπεροχῆς ἀνθρώπου, καὶ ὅτι λογικὸν, καὶ κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν ζῷον ἐστίν. ἐφεξῆς δὲ γενικῶς περὶ ἀρετῶν, καὶ περὶ εὐκρινείας, καὶ ἀπλότητος, καὶ ὀρθῆς συνειδήσεως.

Κεφάλαιον, ἰ.

Κικ.

Mηδὲν ἐστὶ μηδὲν τῶν ζῶων, ὅγε μὴ φύσει διάκειται εἰς τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν, ἀποκλίνον μὲν τὰ σίνοντα, περιζόμενον δὲ τὰ εἰς ζῶν ἀναγκαῖα, τροφὰς, καὶ φωλεὰς, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἔνεστι δὲ ὁτῶν ζῶν καὶ συνουσίας ὀρέξεις, ὅπως ὅμοιον ἑαυτῷ γενήσῃ, ἔνεστι δὲ

Pfal. 21, 7.

vita praefertur; hinc complures ex veteribus Romanis, ne in manus hostium inciderent mortem fortiter oppetiere. At nos Deo placere studentes, in camino Humiliationis tanquam holocaustum adolemus ei

nosmet, atque inimicis qui nos injuria affecere, sicut mandatum habemus, ignoscimus, & cum David dicimus: *Ego autem sicut vermis & non homo: opprobrium hominum & abjectio plebis.*

CAP. X.

De excellentia hominis, hominem esse animal rationis particeps, sociabile, aptum catibus civilibus. Deinceps generatim de virtutibus, tum de Sinceritate, de Simplicitate, de recta Conscientia.

Οκ.

Generi animantium omni est a natura tributum, ut se, vitam, corpusque tueatur, declinetque ea quae nocitura videantur, omniaque quaecumque ad vivendum sunt ne-

cessaria inquirat & paret: ut pastum, ut latibula, ut alia ejusdem generis. Commune autem animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causa, &

καὶ

καὶ τις ὡς εἰπεῖν Φροντὶς περὶ τῶν γεννηθέντων. ὁ δὲ ἄνθρωπος ὑπε-
 ρανέστηκεν ἀπάντων τῶν ἄλλων ζώων, τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων
 κινέμενα, τὸ παρὸν μόνον ὁρᾷσι, καὶ κείνῃ προσαρμοσθήσιν ἑαυτὰ,
 ἔλιγον αἰσθανόμενα τῷ παρεληλυθότος, ἢ τῷ μέλλοντος· ὁ δὲ
 ἄνθρωπος ἰδύνομενος ὑπὸ τῷ λόγῳ, διατρεῖ τὰ τῶν πραγμάτων
 αἴτια, τὰ ἀκόλῳθα, τὰς προόδους, παρατηρεῖ τὰ προλαβόντα, τὰ
 ἐπόμενα, ἐκ τῶν ὁμοίων συλλογίζεται * περὶ τῶν παρόντων, καὶ ἀπὸ
 τῶν μελλόντων τὴς μετὰ λόγῳ καὶ πιθανότητος ἕκαστός· ὅπῃ τε
 ἐγχαρεῖ, τὰς βεβαιωτέρας κρίσεις ἀποματτόμενος, καὶ ἐν τῷ νῶ
 εἶον ἐν καθαρῷ ἐσώπῳ διορῶν ὁλοκαρῆ τὴν τῆς ζωῆς εἰκόνα, εἰς
 παρασκευὴν χαρεῖ τῶν εἰς αὐτὴν ἀναγκαίων. διὰ δὲ τῆς τῷ νοῦς
 δυνάμεως, ἐκ φύσεως ἐνῆται τῷ ὁμοφύλῳ, εἰς λόγῳ καὶ βίῃ κοινω-
 νίαν χειραγωγούμενος. καὶ πρῶτον μὲν ἐξαισῶ τὴν ἔρατι περιθάλλει
 τὰ ἔκγονα, μετέπειτα δὲ εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξορμᾷ κοινωνίαν, καὶ
 ὅλω ὁρᾷ περισάσσει σπυδάσει ὅποσα ἰκανὰ εἰς σκέπην καὶ τροφήν,
 ἢ μόνον ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς αὐτῷ
 κεχαρισμένοις, ὅπως ἰκανῶς συγκεκροτημένος εἴη εἰς τὴν τέτων

cura quædam eorum quæ procreata
 sunt. Sed inter hominem & beluam
 hoc maxime interest, quod hæc tan-
 tum, quantum sensu movetur, ad
 id solum, quod adest, quodque præ-
 sèns est, se accommodat, paullulum
 admodum sentiens præteritum aut
 futurum. Homo autem qui ratio-
 nis est particeps, consequentia
 cernit, principia & causas rerum
 videt, earumque progressus, &
 quasi antecessiones non ignorat.
 ex similibus rebus colligit ac ratio-
 cinatur de præsentibus: & a futuris
 conjecturas rationabiles ac proba-
 biles, quatenusque licet certiores di-

judicationes exprimens ac formans,
 atque in animo velut in speculo
 perspicuens intergam vitæ imagi-
 nem, ad eam degendam præ-
 parat res necessarias: eademque
 natura vi rationis hominem conci-
 liat homini, & ad orationis, & ad
 vitæ societatem: ingeneratque in
 primis præcipuum quendam amo-
 rem in eos qui procreati sunt: im-
 pellitque ut hominum cœtus, &
 celebrari inter se, & a se obiri velit:
 ob easque causas studeat parere ea,
 quæ suppeditent, & ad cultum, & ad
 victum: nec sibi solum, sed conjugii,
 liberis, ceterisque quos caros habeat,

Φυλακῆν. ἐκὼν ἢ τοιαύτη Φροντίς μεγαλοψυχίαν ἐνεῖσα, διεγείρει τὸν ἀνθρώπον εἰς ἀντιπαίησιν γενναιοτέρων πράξεων. κυριώτερον δ' ἔργον ἀνθρώπου ἢ τῆ ἀληθείας ἔρευνα. ἕκαστος γὰρ ὀπνήικα τῶν ἀναγκαίων ἔργων ἀπολυθεὶς, χαλῆς ἀπολαύη, ἐπιθυμῆ ἰδεῖν τι, καὶ ἀκῆσαι, καὶ μαθεῖν. τῶν γὰρ ἐν τῇ φύσει ἐδομυχέντων, τῶν τε θαύματος ἀξίων ἢ γνώσις ἐστὶν ἀναγκάια εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας. ἐκ τῆς δὲ φανερόν γίγνεται, πᾶν ἐτιῶν ἀληθές, ἀπλῆν, εἰλικρινές, οἰκειότατον εἶναι τῇ τῆ ἀνθρώπου φύσει. τῷ δὲ περὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆ ἀληθείας ἐμφύτω ἔρατι συνῆπιά πως ἢ τῆ ἀρχῆν ἔφεισις. ὁ γὰρ ἐκ φύσεως εὐ διακείμενος ἄδεν ὑποτάσσεται βέλεται, εἰ μὴ τῷ ὑποτιθεμένῳ, ἢ διδάσκοντι, ἢ τὰ διαβρῆδην ἐπαφελῆ δικαίως καὶ νομίμως ἐπιπάττοντι· καὶ ἐν τῆ ἰδρυταί ὁ τῆς μεγαλοψυχίας χαρακίηρ, καὶ ἢ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὀλιγαρία. διαλάμπει δὲ καὶ τῆς φύσεως, καὶ ἢ τῆ λόγῳ ἰσχύς, ἐπαδῆ μόνος ὁ ἀνθρώπος διαγνώσκει τι τὸ τρέπον, τι τὸ εὐτακίον, τὸ ἀρμόζον, καὶ προσῆκον, καὶ μέτριον ἐν τε ἔργοις καὶ λόγοις. μῆδὲν δ' ἄλλο ζῶον οἰοθάνεται καὶ διακρίνει τῶν ὀρωμένων τὸ κάλλος, τὴν κοσμίτητα, τὴν ἀναλογίαν τῶν μερῶν. τὴν δὲ τοιαύτην

tuerique debeat. Quæ cura exfusci-
tat etiam animos, & majores ad
rem gerendam facit. In primisque
homini est propria veri inquisitio
atque investigatio. Itaque cum
sumus necessariis negotiis curisque
vacui, tum avemus aliquid videre,
audire, ac discere: cognitionemque
rerum aut occultarum, aut admi-
rabiliū ad bene beateque viven-
dum necessariam ducimus. Ex quo
intelligitur, quod verum, simplex,
sincerumque sit, id esse naturæ ho-
minis gratissimum. Huic veri vi-
dendi cupiditati adjuncta est appe-

titio quædam principatus: ut nemi-
ni parere animus bene a natura in-
formatus velit, nisi præcipienti, aut
docenti, aut utilitatis causâ, juste
& legitime imperanti: ex quo animi
magnitudo existit, humanarumque
rerum contemptio. Nec vero illa
parva vis naturæ est, rationisque,
quod unum hoc animal sentit, qui
sit ordo, quid sit quod doceat, in
factis, dictisque qui sit modus. Ita-
que eorum quæ ad spectu sentiuntur,
nullum aliud animal pulchritudinem,
venustatem, convenientiam
partium sentit. Quam similitudini-

παρομοίωσιν ἢ τε φύσις καὶ ὁ λογισμὸς ἀπὸ τῶν ὀμμάτων εἰς τὴν ψυχὴν μεταφέρων, πολλῶ μᾶλλον ἡμᾶς ἐκπαιδεύει, καὶ διατιθήσιν εἰς φυλακὴν τῆς ἐν βελείᾳ καὶ πράξεσιν εὐταξίας καὶ εὐσεβείας, καὶ τὸ ἐπανθῆν κάλλος ὑπ' ὄψιν τίθησι, καὶ ἀκμὴν εὐλαβεῖται μήποτε παρὰ τὸ προσῆκον καὶ παρὰ χορδὴν χωροῖη, μαλακῶς καὶ ἀνειμένως διαπραττόμενον· καὶ ἐν τε δόξαις, καὶ ὑπολήψεσι, καὶ ἔργοις προσέχει, ὅπως πάντα νεανικῶς, καὶ γενναίως ἔχῃ, τὸ ἐκτεθλυμένον ἀποκλίνων. ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τὸ καθῆκον συγκροτούμενον ἀπαρτίζεται. τὸ δὲ καθῆκον ἔγωγε μὴ εἶη πᾶσι γινώσκον, ἀλλ' ὅμως ἔδδ ταύτη παύεται τῷ εἶναι καθῆκον, κὰν ὑπὸ μηδενὸς ἐπαινοῦτο, ἐκ φύσεως μέντοιγ' ἐστὶν ἐπαινετόν. τὸ δὲ καλὸν ἀπὸ τετάρων τινῶν τίκεται. ἢ ἀπὸ τῆς τῷ ἀληθῆς ἐρεύνης, καὶ γνώσεως, καὶ ἀγχινοίας, καὶ δεινότητος, καὶ φρονήσεως· ἢ ἀπὸ τῆς φυλακῆς τῆς ἀθροπίνης κοινωρίας, καὶ τῆς περὶ τὰ συναλλάγματα πίψεως, ἀποδοδομένη ἐκάστῳ τῷ ἰδίῳ· ἢ ἀπὸ τῆς μεγαλοφύϊας, καὶ μεγαλοψυχίας, καὶ ἀκαταμαχήτου τῆς ψυχῆς γενναϊότητος· ἢ ἀπὸ τῆς ἀρμονίας, καὶ εὐταξίας, καὶ κοσμιότητος, καὶ σωφροσύνης, ἐν τε πράξεσι καὶ λόγοις. καὶ ἂ μὲν ἐφθήμεν ἡμιθμηκότες τέτταρα μόρια συνδέεται

mem natura ratioque ab oculis ad animum transferens, multo etiam magis pulchritudinem, constantiam, ordinem in consiliis factisque observandum putat: cavetque ne quid indecore effeminateve faciat: tum in omnibus & opinionibus & factis, ne quid libidinosè aut faciat aut cogitet. Quibus ex rebus conflatur & efficitur id quod quærimus, honestum: quod etiam si nobilitatum non sit, tamen honestum sit: quodque vere dicimus, etiam si a

nullo laudetur, laudabile esse natura. Sed omne quod honestum est, id quatuor partium oritur ex aliqua. Aut enim in perspicientia veri solertiaque versatur: aut in hominum societate tuenda, tribuendoque suum cuique, & rerum contractarum fide: aut in animi excellenti atque invicti magnitudine ac robore: aut in omnium quæ fiunt, quæque dicuntur, ordine & modo, in quo est modestia & temperantia. Quæ quatuor quamquam inter

πως ἀλλήλοις, καὶ ἀνακείραται, καὶ συμπέφυρται, ἀλλ' ἀπὸ ἐκάστω
 τῶν πηγάζει διαρισμένα τινὰ καθήκοντος εἶδη. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆ
 πρώτης μορῆς, ἐν ᾗ ἰδρύεται ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις, βλαστάνει ἡ εὐενοία
 καὶ ἐπιτυχία τῆς ἀληθείας, καὶ τῆτο ἴδιον καὶ καθήκον ἐστὶ τῆς
 τοιαύτης ἀρετῆς. ὁ γὰρ ἀγχιώστατος, καὶ τῆς ἀληθείας ἐν ὁτῶν
 ἐπιτυχέστατος, καὶ ὅτι τάχιστα ἀνευρεῖν τὸ δέον εὐφύεστατος, καὶ ἀπο-
 δέειν λόγον εὐπορώτατος, ἐκείνος τῶντι φρονιμώτατος καὶ σοφώτατος
 ὑπέληπται. ὑπόκειται ἄρα τῇ φρονήσει ἡ ἀλήθεια περὶ ἣν ἀσχολεῖται.
 ταῖς δὲ ἄλλαις τρισὶν ἀρεταῖς ἐπιβάλλει, πορίζουσα καὶ φυλάττειν
 τὰ ἐς τὴν πραγματικὴν ζωὴν ἀνήκοντα. καὶ ἡ μὲν μεγαλοφύια καὶ μεγα-
 λοφυχία ἀναφαίνεται, ἐν τε τῇ αὐξήσει τῶν ὄντων, καὶ ἐν τῇ περι-
 ποιήσει τῶν συμφερόντων ἑαυτῷ τε, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν, καὶ μάλιστα
 ἐν τῇ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὀλιγωρίᾳ. ἡ δὲ εὐταξία, καὶ
 σαφρότης, καὶ ἡ σωφροσύνη, καὶ μετριότης, καὶ τὰ τέτοις ἀδελφά,
 ἐκ ἐν τῷ νοῦ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν εἰλένται. τοῖς γὰρ
 ἀπαντῶσιν ἐν τῷ βίῳ τάξῳ καὶ κόσμον περιτυθέντες, τὸ καλὸν, τὸ
 τίμιον, τὸ πρέπον φυλάττομεν.

se colligata atque implicita sunt, tamen ex singulis certa officiorum genera nascuntur: velut ex ea parte quæ primo descripta est, in qua sapientiam & prudentiam ponimus, inest indagatio atque inventio veri: ejusque virtutis hoc munus est proprium. Ut enim quisque maxime perspicit quid in re quaque verissimum sit, quique & acutissime & celerrime potest & videre & explicare rationem, is prudentissimus & sapientissimus rite haberi solet. Quocirca huic, quasi materia quam tractet & in qua versetur, subjecta est veritas. Reliquis autem tribus virtutibus necessitates propofitæ

funt ad eas res parandas tuendasque quibus actio vitæ continetur: ut & societas hominum conjunctioque servetur: & animi excellentia magnitudoque cum in augendis opibus, utilitatibusque, & sibi & suis comparandis, cum multo magis in his ipsis despiciendis eluceat. Ordo autem & constantia & moderatio, & ea quæ his sunt similia, versantur in eo genere, ad quod adhibenda est actio quædam, non solum mentis agitatio. His enim rebus, quæ tractantur in vita, modum quendam adhibentes & ordinem, honestatem & decus conservabimus.

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ, ὡς ἐν κεφαλαίῳ φᾶσι, ἕξις προαιρετικῆ, βελτίστη, τελειωτικὴ ἀνθρώπου, καθ' ἑαυτὴν ἐπαματη, ἀγαθότητος καὶ ἀκηράτης εὐδομοῦσας χορηγός. καὶ ὡσπερ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν φῶτος ἐμπιπλάμενοι, ὁρῶμεν τὰ ὑπ' ὄψιν πίπτοντα, ἔτω διὰ τῶν ἀρετῶν ἀντιποιούμεθα τῶν ὄντως καλῶν, σπῆδαία ψυχῆς διαθέσει, ἡρεμάσιος τε καὶ τεταυμένους κινήσειν εἰς ἐπίκλήσιν αὐτῶν χωρῶντες, ἀλήθειαν θηρώμενοι, τὰ ἀπέρρητα τῆς φύσεως ἀνχιεύοντες, τὸ διανοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῖς ἀνθηροτάτοις τῶν ἐπισημῶν χρώμασι κατακαλύοντες, ἀδεκάσις ψήφοις ἑκάσιν πραγμάτων τε καὶ προσώπων ζυγοσπᾶντες, καὶ ἑκάσῳ τὸ καθήκον ἀπονέμοντες. τῶν τὸν φόρον τὸν φόρον, τῶ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῶ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῶ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν· ἰλέα ψυχῆ μετ' ἐπιεικείας ἐνίστε κολλάζοντες μὲν τὰς φαύλας, τὰς δ' ἀξίως δαψιλῶς εὐεργετῶντες. ἔσι γὰρ ἀρετῆς, τὸ ἰλεῶν εἶναι, καὶ εὐμενῆ, καὶ συγγνωμονικόν, καὶ εὐγνώμονα, καὶ εὐελπιν, καὶ νεανικῶ φρονήματι τὴν τε ἀγέρωχον τύχην πατῆντα, καὶ ὑπὸ τῆς σκαμῆς μηδαμῶς ἐκπληττόμενον, μηδὲ ταρασσόμενον, ἐδέποτε τῶν καθηκόντων ἀφίστασαι, καὶ τὸ κατασέλειν τὰς ὁρμὰς τῶν

Παύλ. Ῥομ.
κεφ. 17.

Est igitur virtus, summatim indicando, habitus arbitrarius ac voluntarius, optimus, perficiens hominem, per se laudabilis, bonitatis ac felicitatis effector. Atque sicut per oculos luce recepta, cernimus ea quæ sub visum cadunt, ita per virtutes capessimus vera bona, seria animi dispositione, sedatisque ac ordinatis motibus ad acquisitionem eorum pergentes, veritatem querentes, arcana naturæ investigantes, intellectualem animæ partem mentemque floridissimis scientiarum coloribus exornantes, incorruptis calculis ac iudicii rem

quamvis personamque ponderantes, atque cuique convenientia ac debita reddentes, *Cui tributum, tributum: cui vestigal, vestigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem*: placido ac miti animo quandoque punientes improbos, beneficia promeritis largientes. Est enim virtutis, mitem esse, benevoluntatem, in ignoscendo facilem, equanimem: bene sperare, ac masculo animo insolentiam fortunæ calcando, adversam minime expavescendo nec terroribus cedendo, unquam ab officio discedere: impetus affectuum compescere, modificando

Rom. 13, 7.

καθῶν, ἐν κόσμῳ καὶ μετριότητι καθιστῶντα, ὃ σωφροσύνην καλεῖ-
 μεν. Ἐπανθῆ δὲ καὶ τῇ φρονήσει, καὶ τῇ διακαυσότην, καὶ τῇ
 ἀνδρείᾳ τὸ σῶφρον. σωφροσύνης γὰρ ὀλιγωρὸς φρόνησις, ἐκπίπτει τῆς
 ἀληθείας ἀκολασάνουσα, καὶ εἰς ἀλλοκότους ἐνοίας περὶ τῆς θεῶν καὶ
 ἀνθρώπων σχετικῶς ἐκτραχηλίζεται. καὶ δικαιοσύνη μὴ σωφρονεῖσα,
 ἀντικρὺς ἀδικία. ἀνδρεία δὲ σωφροσύνης ἄμοιρος, θηριωδία μᾶλλον, ἢ
 ἀρετὴ. σωφρονεῖμεν δὲ καὶ λόγοις, καὶ σιωπῇ καὶ βλέμματι, καὶ βα-
 δίσματι, καὶ σολῇ, τῶ κοσμῶ καὶ πρέποντος διὰ παντὸς σοχαζόμενοι.

Ἡ δ' ἀρετὴ ἐπειδὴ πάντοτε διώκει τὴν ἀλήθειαν μηδαμῶς
 κολακεύουσα τὰς αὐτῆς ἐρασις, ἀπερικαλύπτῳ τῷ προσώπῳ εἶωθε
 δηγεῖσθαι τὰ ὄντα μετ' ἀμφιλαφῆς ἀληθείας, ὡς παρὰ ξενοφῶντι. «
 ἐκ ἐξαπατήσω σέ, φησι, προσιμῶς ἠδονῆς, ἀλλ' ἤπερ οἱ θεοὶ διεθεσαν «
 τὰ ὄντα δηγήσομαι μετ' ἀληθείας. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ «
 καλῶν ἔδδεν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδάσσει ἀνθρώποις. ἀλλ' «
 εἴτε, φησὶ, τὰς θεὰς ἴλεως εἶναι σοὶ βάλει, θεραπευτέον τὰς θεὰς. «
 εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τὰς φίλους εὐεργετητέον. εἴτε «
 ὑπὸ τινος πόλεως ἐπιθυμῶς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον. καὶ εἴτε «

& in ordinem redigendo; id quod
 sanam sobriamque mentem, conti-
 nentiam, temperantiam ac mode-
 stiam appellamus. Enitent autem
 istae virtutes in prudentia ac iustitia
 atque fortitudine. Eas namque ne-
 gligens sapientia, veritate excidit
 proterviens, atque in monstrosas
 opiniones de divinis humanis-
 que rebus praeceps ruit: iustitia
 etiam sine iis plane est iniustitia:
 fortitudo autem expers earum, feri-
 tas potius est quam virtus. Exerce-
 mus autem eas, sobrieque & mode-
 rate ac modeste agimus, in verbis
 in silentio, in adspectu, in incessu,

in vestitu, convenientiam & deco-
 rem perpetuo spectantes.

Ceterum virtus, quoniam semper
 sectatur veritatem, haud quaquam
 blandiens suis amatoribus, rem
 ipsam amat exponere citra omnem
 veri dissimulationem, sicut apud
 Xenophontem: *Non decipiam te,*
inquit Virtus, voluptatis proaemiis,
sed quemadmodum Dii dispoſuere, ita
rem ipsam vere exponam. Nihil enim
bonum ac praclarum sine labore &
studio Dii dant hominibus. Sed sive,
inquit, Deos propitios tibi esse vis,
colendi sunt Dii: seu ab amicis vis
diligi, demerendi amici: sive ab urbe

„ τὴν γῆν, Φησὶν ἢ ἀρετὴν, φέρει σοὶ βέβαια καρπὸς ἀφθόνης, τὴν γῆν
 „ θεραπευτέον. εἰ τε ὑπὸ βοσκημάτων οἶκε δὲν πλετίξομαι, τῶν
 „ βοσκημάτων ἐπιμελητέον. εἴτε διὰ πολέμου ὁρμῆς ἀυξέομαι, καὶ βέβαια
 „ δύνασθαι τὸς τε φίλους ἐλευθερεῖν, καὶ τὸς ἐχθρὸς χαρῶσθαι, τὰς
 „ πολεμικὰς τέχνας αὐτὰς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ
 „ ὅπως αὐταῖς δὲ χρῆσθαι ἀσκητέον. εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βέβαια δυνατὸς
 „ εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμνασεῖν σὺν πόνοις
 „ καὶ ἰδρωτί. καὶ πάλιν αὐτῇ ὑπὲρ ἑαυτῆς φησὶν, ἔργον καλὸν ἔτε θείον,
 „ ἔτε ἀνθρώπινον χαίρει ἐμὲ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μάλα πάντα,
 „ ἀγαπητῇ συνεργὸς τεχνίταις, πιστῇ φύλαξ οἴκου δεσπότης, εὐμενὴς
 „ παραστάτης οἰκέτας, ἀγαθὴ συλλήπριστα τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία
 „ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη Φιλίας κοινωνός.

„ Ἔσι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις, φησὶν, ἠδέα μὲν καὶ ἀπράγμων
 „ σίτων καὶ ποτῶν ἀπέλαυσις, ἀνέχονται γὰρ ἕως ἀν ἐπιθυμήσωσιν
 „ αὐτῶν. ὕπνος δ' αὐτοῖς πάρεσι ἠδίων, ἢ τοῖς ἀμύχθοις, καὶ ἔτε ἀπο-
 „ λιπόντες αὐτὸν ἀχθονται, ἔτε διὰ τῆτον μεθ' αἰσι τὰ δέοντα πράττειν.
 „ καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαύνοισ χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι

aliqua cupis honorari, emolumento esse urbi oportet. Porro, inquit Virtus, sive tellurem ferre tibi fructus uberes vis, colenda tellus: sive bello crescendi cepisti impetum, cupisque posse cum amicos liberare, tum hostes subigere, artes bellica non solum ad discenda ab earum peritiis, sed etiam meditandus earum usus. Quod si corpore etiam vis esse validus, ut animo pareat corpus advesfaciendum est, et exercendum labore ac sudore. Ac rursus pro se ipsa dicens inquit: opus bonum ac praeclarum sine me sit nullum, sive divinum sive humanum. maxime autem omnium honorificor,

dilecta opificibus laborum socia, fida domorum custos heris, opitulatrix benigna servis, in laboribus pace curandis egregia adiutrix, in negotiis bellicis firma ac stabilis auxiliatrix, optima amicitia consors.

Est etiam, inquit, amicis, meis cibi et potus perceptio suavis pariter et elaborati nihil habens; expectant enim donec appetant. Iidem somnum capium suaviorem otiosis: ac nec excitari moleste ferunt, neque somni causa, qua agenda necessario sunt, omittunt. Juvenes seniorum laudibus gaudent, seniores juvenum hono-

ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται. καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν «
 πράξεων μέμνηται, εὐ δὲ τὰς παρέστας ἤδονται πρᾶττοντες. δι' ἐμὲ «
 φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμοι δὲ πατρίσιν. ὅταν «
 δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, ἔ' μετὰ λήθης ἄτιμοι κεύτα, ἀλλὰ «
 μετὰ μνήμης τὸν αἰὶ χρόνον ὑμνέμενοι θάλλωσιν.»

Ἀλλὰ τοῖς χριστῷ μαθηταῖς ὑψηλότερος ὁ τῆς ἀρετῆς βαθμὸς,
 ἐπὶ γῆς μὲν πηξάμενος τὴν βεβαιοτάτην τῆς ταπεινώσεως κρηπίδα, διὰ
 δὲ τῆς ἀγάπης εἰς Ὀλυμπον δῖηκεν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἀνθρώπος ἐκ χροῶς
 καὶ νοεῶς ψυχῆς σύγκεται, τῆς μὲν μητρὸς μεμνημένος, κὰν πλέτω
 περιβῆται, κὰν ἀξιώμασι φαυδρύνηται, συνοιδεν ἑαυτῷ, ὅτι γῆς
 σκιάληξ ἐστὶ, καὶ ταπεινέμενος, ὡς ὁ Θεὸς Ἀβραάμ ὁ Θεὸν ξενοδοχήσας,
 ἐγὼ εἰμι γῆ καὶ σποδὸς φησι. καὶ, ἐγὼ ἄνθος τῆ πεδῖς, κρίνον «
 τῶν κοιλάδων. μεμνημένος δὲ καὶ τῆ πατρὸς, καὶ ὅτι κατ' εἰκόνα
 αὐτῷ δεδημιέργηται, τῇ φλογὶ τῆς ἀγάπης εἰς μίμησιν Θεῷ διεγί-
 ρεται. περίπτερα γὰρ αὐτῆς περίπτερα πυρὸς, φλόγες αὐτῆς. καὶ
 ἀπλετον κάλλος ἐκείθεν περιάπτει τῷ λοιπῷ τῶν ἀρετῶν ὄμμαθῷ,
 πυρὸς γὰρ ἀρετῶν ἡ ἀγάπη,

*ribus delectantur. Idem rerum olim
 gestarum memoriam jucunde repe-
 tunt, nec minore cum voluptate pre-
 sentia peragunt: cum quidem mea
 causa Dñs accepti sint, amicis chari,
 patria honorati. Denique cum finis
 fato præsitus adest, non inhonora-
 ti nec oblivioni traditi jacent, sed sem-
 piterna sui memoria celebrati florent.*

Christi vero discipuli altiozem
 habent virtutis gradum, in terris
 firmissime fundatum humilitatione,
 charitate autem cœlum contin-
 gentem. Homo enim, cum ex
 humo & intellectu animi con-
 flet, memor matris, etsi divitiis

circumfluat, etiam si honoribus ac
 dignitatibus niteat, conficius sibi est,
 se vermem terrenum esse, atque
 sese humilians, ut divus Abraham,
 qui Deum hospitio excepit, *Ego
 sum, inquit, terra & pulvis.* & ut
 alibi, * *Ego flos campi & lilium con-
 vallium;* at idem homo memor pa-
 tris, ad cujus imaginem creatus est,
 flamma dilectionis ad imitationem
 Dei excitatur; ** *Lampades enim
 ejus, lampades ignis atque flamma:*
 indeque immensam pulchritudinem
 adjungit reliquarum virtutum
 catenæ; ignis enim lucens virtutum
 charitas,

αἰθόμενα

ἄσμ. κηφ. β.

κηφ. γ.

* Cant. 2, 1.

** Cap. 8, 16.

αἰθρομένε δὲ πρὸς γερανώτερος οἶκος ἰδεσθαι.

Ὁμῆρ. εἰς ἴων.

ἐκείνης τ' ἀπέσσης, πάντα ἀνύχα, καὶ νενεκρωμένα, ἄγωνα, ἄκαρπα,
 κόνις εἰς αὔρας σκεδανυμένη, καπνὸς εἰς ἀέρα λυόμενος. διὰ τῆτο
 ὁ Θεὸς Παῦλος Φησί, τὰς μὴ ἔχοντας ἀγάπην εἶναι χαλκὸν ἠχῆντα, κοριν. ε. κεφ. ιγ.
 καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον. καὶ ἕτερος τῆς ἐρήμης πολίτης, Φάγε
 ἀγάπην, Φησί. καὶ ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, ὁ ἔχων ἀγάπην, μακρὰν
 ἐστὶ πάσης ἁμαρτίας, Φησί. εἰσαγάγετέ με εἰς οἶκον τῶ ἴνου, τάξτε ἔερ. κεφ. β.
 ἐπ' ἐμὲ ἀγάπην.

Παρὰ τὰς γενικὰς δὲ καὶ γνωρίμας ἀρετῶν, ἐστὶ καὶ ἕτερον σμήνος
 ἀρετῶν ἀναπύμων, μᾶλλον δὲ τοῖς γε εὖ φρονῶσι περιανύμων εὐγενῆς
 Φῦλον ἀρετῶν. ἑξήκοντά ἐσσι βασιλίσσαι, καὶ οὐδοήκοντα παλλα- ἔσμ. κεφ. ε.
 καὶ, καὶ νεανίδες ὧν ἐκ ἐστὶν ἀριθμὸς. ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἡ ἀγάπη πάλιν κεφ. ε.
 ἔχει τὸ κράτος. μία ἐστὶ περισερά μιν, τελεία μιν, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ
 αὐτῆς, ἐκλεκτὴ ἐστὶ τῇ τεκῆσθι αὐτῆν. ἔδοσαν αὐτὴν θυγατέρες, καὶ
 μακαριῶσιν αὐτὴν βασιλίσσαι, καὶ γε παλλακαὶ, καὶ ἀνέσασιν
 αὐτὴν. καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος. καὶ πᾶσα ἡ δόξα τῆς ψαλ. μδ.
 θυγατρὸς τῶ βασιλέως ἐσωθεν, εἰπὼν ὁ Θεὸς Δαβὶδ, ἀπενεχθῆ-
 σονται, Φησί, τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς. ἐπιμελητέον

*At lucente domus multo est augustior igne. Absque hac omnia inanima, mortua, infocunda, sterilia, pulvis qui in auras dissipatur, fumus in aërem evanidus. Itaque divus Paulus ait eos * qui charitatem non habent esse velut aes sonans, aut cymbalum tinniens. Atque alius, eremi civis, comede, inquit, charitatem. Et S. Polycarpus, Qui habet charitatem, inquit, longe est ab omni peccato.** Introduce me in cellam vinariam, ordinate in me charitatem.*

Præter generales autem notasque virtutes est & aliud examen quod-

dam virtutum innominatarum, apud recte tamen sentientes celeberrimum, nobile quoddam genus virtutum. *Sexaginta sunt regine, & octoginta concubine, & adolescentularum non est numerus. Sed inter eas charitas rursus imperium obtinet. Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, electa genitricis suæ. Viderunt eam filie, & beatissimam prædicaverunt, regine & concubine, & laudaverunt eam. Divus etiam David cum dixisset, Omnis gloria ejus filie regis ab intus; adducuntur, ait, regi virgines post eam.*

Cant. 6, 7.

* Cor. 13, 1.

** Cant. 2, 4.

Pf. 44, 14.

ὄντα καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, αἴτινες ὡσπερ καλὰ θεραπευαίδης
 * 314. 315 φ. δελεύουσι τῇ βασιλεύσῃ. πολλὰ γὰρ ἡμῖν λείπει, ἵνα θεῶ μη λειπώ-
 μεθα. ἔδει γὰρ ὡς τις * οἶεται, καίτοι ἐπὶ πολυμαθείᾳ σεμνυόμενος,
 πολλῶν καὶ ἀτόπων ὀνομάτων ἔδον δεομένην ἐμπύπλησι φιλοσοφίαν,
 ὁ τὴν ἐπιδεξιότητα, καὶ τὴν εὐσπαντησίαν, καὶ ἀδελφαῖς ἀρεταῖς
 γνωρίζων καὶ ἀσκῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποτιθέμενος. αἱ γὰρ γενικώ-
 τερα τῶν ἀρετῶν εἴ γε ἀμοιρήσαμεν τῶν ἐλαττόνων μὲν, ἀλλὰ γλυκύ-
 τητος μεσῶν, ἀμοιρήσασιν ἀπάσης εὐκοσμίας, εἰς τὸ ἀγελαῖον καὶ
 βάναιστον ἀποκλίνασαι. ἐντετάδω σοι ἡ προσοχή, φησιν, ὁ ἐπίλη-
 * 316 φ. τος, μήποτε ὑπόρρηξ εἰς ἰδωτισμὸν. μεταξύ δὲ τῶν ἀρετῶν ὑπερα-
 νέθηκε τὸ ἀπλὲν, τὸ εἰλικρινές, τὸ ἀκέραιον, ὃ σμῆνος ἀρετῶν περι-
 θεῖ. ἔδὲ γὰρ ἐστὶ ὡς γε τοῖς πολλοῖς δοκεῖ ἀπλὲν, τὸ ἀφελές καὶ
 ἀπερριμένον, τὸ εὐαπάτητον, καὶ χαῦνον, καὶ νηπιῶδες, τὸ πάρετον
 καὶ νενοσηκός, καὶ ἡ πρὸς τὰς πονηρευμένους ἐσχηματισμένη χρηστότης,
 ἣν ὁ μέγας βασιλεὺς, προδοσίαν τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιβελῆν τῶ
 κοινῷ, καὶ ἐθισμόν πρὸς ἀδιαφορίαν κακῶν, καμρίως ὀνομάζει σηλι-
 * 317 φ.

Nimirum ratio habenda est etiam
 ceterarum virtutum, quæ tan-
 quam pulchræ ancillæ serviunt re-
 gina. *Multa enim nobis desunt, ne
 a Deo abissimur.* Neque enim,
 ut quidam opinatur, quamvis
 gloriatur eruditione sua, præter
 necessitatem multis & absurdis
 nominibus replet philosophiam,
 is qui dexteritatem, comitatem at-
 que affabilitatem, affinesque vir-
 tutes, agnoscit, & exercet, aliis-
 que proponit. Generaliores enim
 virtutes si destituantur istis, mino-
 ribus quidem, sed suavitate & dul-
 cedine plenis, destituuntur omni
 decore, plebejæ ac rusticæ evaden-

tes. *Intenta sit animadversio tua,*
inquit Epictetus, ne in plebejam vili-
tatem aut rusticitatem prolaberis.
 Eminent autem inter virtutes sim-
 plicitas, sinceritas atque integritas,
 stipaturque examine virtutum.
 Neque enim, ut plerisque videtur,
 simplicitas est stoliditas quædam
 abjecta laxa & fraudibus exposita,
 non infantilis debilitas ac languor,
 nec improbis accommodata boni-
 tas: quam Magnus Basilius *proditio-*
nem veritatis, & molitionem insidio-
sam in societatem, nec non adfue-
sactionem ad indifferenter habenda
mala, opportune appellat, eam notans

τεύου.

- „ τεύων· ἀλλὰ τὸ συνημμένον τῇ Φρονήσει· γίνεσθε γάρ, Φῶν ὁ δεσπότης, Matth. κη. 4.
 „ Φρόνιμοι ὡς αἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί· καὶ ὁ Θεὸς Παῦλος, Ἐμ. κρη. 17.
 „ θέλω δὲ ὑμᾶς σοφῆς εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκέραιος δὲ εἰς τὸ κακόν.
 ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἐκκλίνειν κελεύει ἐκείνων, εἰ διὰ τῆς χρησολογίας καὶ
 εὐλογίας ἐξασπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀνάκων. τὸ δὲ ἀκέραιον ἔ
 μόνου τὸ αὐπτελον σημαίνει, ἀλλὰ καὶ τὸ ὀλόκληρον, τὸ μηδένος
 δηλαδὴ τῶν καθηκόντων ὀλίγων. ἀπλότης ἄρα καὶ ἀκεραμότης ἐστὶ,
 τὸ πάντα πράττειν ὀρθῇ, καὶ ἀπερίεργω, καὶ ἀμώμω συνειδήσει, καὶ
 ἀποδιύλισμένη ἀπὸ παντὸς ὀλεθροῦ χρώματος. ἀπλῆς ἔσω σοὶ ὁ
 τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸς, εἰς ἄραν ὀλεπέτω, εἰς δόξαν Θεῷ διατενέτω.
 „ μὴ ἡμῖν κύριε μὴ ἡμῖν, βοᾷ ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ, ἀλλ' ἡ τῶ ὀνόματί σε Ψαλ. 134.
 „ δὸς δόξαν ἐπὶ τῷ ἐλθεί σε, καὶ τῇ ἀληθείᾳ σε. ἀκέραιος καὶ ἀμέ
 ριστος ἔσω ἡ καρδία, ὀλόκληρον εαυτὴν τῷ Θεῷ προσφερέτω, πάντα
 „ διὰ τὸν Θεὸν καὶ λεγέτω, καὶ πράττετω. καὶ μονότροπος μὲν ἐστὶν ὁ Βασιλ. ἀρχηγ.
 „ τῷ χριστιανῷ βίος, εἷα σκοπὸν ἔχων τὴν δόξαν τῷ Θεῷ. ἔτε γὰρ
 „ ἐπίστετε, ἔτε πίνετε, ἔτε τι ποιῆτε, πάντα εἰς δόξαν Θεῷ ποιῆτε.
 „ ἀλλὰ πάλιν ἕκαστος ἐν τῷ εαυτῷ ἔργω φυλάσσει τὸν ἴδιον κανόνα. ὡς

*ac proscribens; verum conjunctio & copulatio quedam prudentia. * Estote enim, inquit Dominus, prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae. & divus Paulus, ** Sed volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo. At idem declinare jubet ab illis, qui per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Simplicitas autem non solum sinceritatem sine dolo significat, sed & integritatem in nulla parte officiorum negligenda. Simplicitas ergo est, omnia agere, recta, infucata & immaculata conscientia, defaecata ab omni colore pernicioso.*

Simplex tibi sit oculus animae, in caelum spectet, in gloriam Dei sit intentus. Non nobis Domine, non nobis, clamat Rex David, sed nomini tuo da gloriam, super misericordia tua & veritate tua. Simplex & indivisum sit cor tuum, totum se Deo offerat, omnia propter Deum & loquatur & agat. Atque constans quidem & uniusmodi est vita germani christiani, eaque unum modo sibi propositum habet scopum, gloriam Dei. Sive enim manducatis, sive bibitis, sive quid facitis, omnia ad gloriam Dei facite; sed rursus quisque in suo negotio observat propriam regulam, tamquam

* Matth. 10, 16.

Pf. 113, B. 7.
** Rom. 16, 19.

Basil. Ascet.

γινά.

μέλος ἐν σώματι. καὶ ζημιῶται μὲν αὐτὸς ἀμελήσας τῷ ἐπιτεταυμένῳ, καὶ τῷ κοινῷ δὲ ἐπιβαμένῳ κινδυνεύει περισσοτέρως. αὐτοῦ προδότης γὰρ ὃν εἶη ὁ ἄρχων, εἶγε ἀπλότητος, καὶ ἐπιμάμα χρεστότητος προσήματι, περιορᾷ τὰ τῆς δικαιοσύνης καθήκοντα, ὑπὲρ τε ἑαυτῆ καὶ ὑπὲρ τῶ ὑπηκόου, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὲρ δόξης θεῶ. ἐκδίκει σέ, φησὶν ὁ θεοφόρος πατήρ, τὸν τόπον ἐν πάσῃ ἐπιμελείᾳ σαρκικῇ τε, καὶ πνευματικῇ. καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἕκαστος ἀπλότητος προφάσει μὴ φροντίζων περὶ ἑαυτῆ, καὶ περὶ τῶν τέκνων, καὶ περὶ τῶν πλησίων, μηδὲ τῇ δέσῃ Φυλακῇ καὶ προμηθείᾳ ἀπαθόμενος τὰ εἰς ὄλεθρον διατενόμενα, διαβρήδην προδότης ἐστί.

Τῷ γὰρ σοφωτάτῳ Σολομῶντος εἰπόντος, καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι, εἰδέναι χρῆ, φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι καὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ἐξουσίας, καὶ ἐλέγχου, καὶ παρακλήσεως, καὶ Φειδῶς, καὶ παρρησίας, καὶ χρηστότητος, καὶ ἀποτομίας, καὶ ἀπαξιαπλῶς παντὸς πράγματος καιρὸς ἐστὶν ἴδιος. ὥστε ποτὲ μὲν τὰ τῆς ταπεινοφροσύνης δεκνύσει, καὶ μιμνήσται ἐν ταπεινώσει τὰ παιδία, καὶ μάλιστα ὅτε καιρὸς ἐστὶ τῶν εἰς ἀλλήλους τιμῶν, καὶ καθηκόντων, καὶ τῆς περὶ

membrum in corpore. Et multatur quidem ipse mandata negligens, ac societati fraudem molitur majorem in modum. Proditor enim foret princeps, si simplicitatis & vituperandæ bonitatis prætextu negligeret justitiæ officia, observanda pro seipso, pro subjectis, sed multo magis pro Dei gloria. Justifica, inquit pater Theophorus, locum tuum in omni cura carnali & spiritali. Sed & alius quivis qui simplicitatis prætextu nec sui nec liberorum nec sociorum curam habet, neque debita præcautione ac pro-

videntia propulsat ea quæ in perniciem tendunt, aperte est proditor.

Cum enim sapientissimus Salomon dixerit, Omnia tempus habent, sciendum est, inquit Magnus Basilius, etiam humilitati, & auctoritati, & redargitioni, & consolationi, & abstinentiæ, & libertati, & benignitati, & severitati, & simpliciter omni rei tempus esse proprium. Ita ut aliquando humilitas sit ostendenda, & imitandi humiliatione pueri, ac præcipue occasione honorum mutuo exhibendorum & officiorum præstandorum, curandi

τὸ σῶμα

τὸ σῶμα ὑπηρεσίας, ἢ θεραπείας, ὡς ὁ κύριος ἐδίδαξε· ποτὲ δὲ τῇ ἐξουσίᾳ κεχρησθῆναι, ἢ ἔδωκεν ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν, καὶ ἕκεις καθαιρέσειν, ὅταν ἡ χρεία ἐπιζητῆ τῆν παθησῖαν· καὶ ἐν καιρῷ μὲν παρακλήσεως τὸ χρεῖσθαι ἐνδείκνυσθαι, ἐν καιρῷ δὲ ἀποτομίας τὸν ζῆλον ἐπιδείκνυσθαι, καὶ ἐφ' ἑκάστω τῶν ἄλλων ὁμοίως.

Περὶ ἀνδρείας.

Κεφάλ. ιά.

Η ἀνδρεία ἐστὶν ἀρετὴ πολυτελής, καὶ πολύχρηστος, ἔδεν ἤτις αἰσθησῖα τὰς ἄλλας ἀρετὰς, ἢ ὑπ' αὐτῶν κοσμημένη καὶ εἰς φῶς προϊῖσα, σωφροσύνης γονὴ, φρονήσεως τρόφιμος, δικαιοσύνης ἀδελφὴ καὶ δορυφόρος. δι' αὐτὴν ἐμόνοι δὲσπληκτοὶ περὶ φόβον ἢ θάνατον οἱ ἄνθρωποι γίνονται, ἀλλὰ πᾶν ὅτιν χαμερπὲς καὶ χαμαὶζῆλον ὑψηλῷ, καὶ γενναίῳ, καὶ ἀξενωπῷ φρονήματι πατήσαντες, περὶ τὸ ὄντως καλὸν ἀκαθέκτως καὶ ἀκαταμαχῆτως ὁρμῶσι, καὶ ὑπὲρ αὐτῶ πάντα φέρουσι, εὐτολμίας, ἐνψυχίας, λήματος, μεγαλοψυχίας μεσῶ, εὐτομία ψυχῆς, καὶ μηδέποτε ἀπαυδῶση νοῦς

corporis aut ministrandi, ut Dominus docuit; aliquando auctoritate utendum divinitus concessa, ad aedificandum, non vero ad destruendum, quando usus postulat

auctoritatem: atque tempore quidem consolationis ostendenda benignitas, tempore autem severitatis, zelus, & in ceteris similiter.

CAP. XI.

De Fortitudine.

Fortitudo est virtus dives & multifaria, non minus ornans ceteras virtutes quam decus ab illis accipiens, & sic in lucem procedens, temperantiae soboles, prudentiae alumna, iustitiae soror & satellites. Per eam non solum non perculluntur facile terrore & morte homi-

nes, sed omnia humilia & in terra repentina alto & generoso atque virili animo calcantes, ad verum bonum irretorti atque indomiti feruntur, ejusque causa omnia perpetiuntur, confidentia, animositate ac magnanimitate pleni: firmitate animi & vigore mentis in-

ἀκμῇ ἐπιτέλῶντες τὰ καθήκοντα, προχέρως καὶ ἐτοιμῶς ἐπιβάλλοντες οἷς δὲ, καὶ νεανικῶς ὑπομένοντες ἂ λόγος αἰρεῖ, καὶ ὡς περ ἀπό τινος σκοπιᾶς ἐποπτεύοντες τὰ χαμῶ συρύμενα· αὐτοὶ δὲ τῶν τε Φαύλων καὶ τῶν περισπασάτων τοῖς ἄλλοις μηδαμῶς ἐπιτρεφόμενοι, ἀλλ' ἄνω ποι ἐν τῇ ἀκρωρείᾳ τῶν ἀρετῶν ἰδρυμένοι, ἐν τε τοῖς κατ' ἀρετὴν πόνοις πάντοτε νεαροὶ καὶ ἀκμάζοντες διατελῶντες, ἄτε τῆς ἀνδρείας καὶ ἀρρενότητος αὐτάρκη παρεχομένων δύναμιν, ἢ περ τῶ ἀπλέτῳ ἔρωτι τῆ ἀγαθῆ οἷον ὑπεκκαύματι διηλεκῶς ἀναλωγομένη, ἔδῃποτε σβέννυται.

Ἔστι δὲ ἀληθῆς ἀνδρεία ἢ πάντοτε πραγματευομένη τὰ θεῶ ἀρέσκοντα, τὰ εἰς δόξαν αὐτῆ τένοντα, τὰ κοινῇ συνοίσοντα. οἱ δὲ τὰς ἰδίας ὠφελείας μασεύοντες, καὶ δι' αὐτὰς κινδυνεύοντες, τῶν δὲ ὄντως καλῶν ὀλιγάρως ἔχοντες, ἄνοιοί τινές εἰσι, καὶ βάνανσοι, τυφλώτιστοι περὶ τὴν κρίσιν τῆ ἀληθείας καὶ ὄντως καλῆ. ἐκὼν τῇ ἀσφαλεῖ ἀνδρείᾳ ἐπανθεῖ τὸ ἀπλῆν, τὸ ἀκέραιον, τὸ εἰλικρινές, τὸ αὐταρκες, τὸ ἀκενοδόξον, τὸ ἀφιλοχρήματον, τὸ φιλοδύαμον, τὸ πρῶον, καὶ τὸ φιλάνθρωπον. Τοιοῦτος ἦν ὁ θεοπέσιος Δαβὶδ, ἀπειλῆ μὲν τῶ ἀχαρίστῳ Νάβαλ, ὃς καὶ τῆς γυναικὸς μαστρυέσης, Φθέρου

θεσιλ. δ.
κεφ. κί.

defessio munus & officium peragentes, alacriter & prompte aggredientes quæ aggredienda, atque masculo animo tolerantibus quæ ratio suadet, & velut ab aliqua specula inspectantes ea quæ humi trahuntur: prava ista & vilia, ac tantopere aliis expetita minime curantes, sed sublime in vertice quodam virtutum collocati, inque laboribus virtutis semper recentes ac vegeti permanentes, utpote fortitudine & virilitate sufficientes prebente vires, quæ ingenti amore honesti quasi fomite assidue vivificata, nunquam extinguuntur.

Est autem vera fortitudo quæ semper procurat Deo placencia, in gloriam ejus tendentia, publice profutura. Ii vero qui propria emolumenta quarunt, ac propter illa periclitantur, vere autem bona & honesta negligunt, vanales quidam sunt & operarii, cæcutientes in dijudicatione vere & re ipsa boni. Certæ igitur fortitudini inhaeret simplicitas, vanæ gloriæ & opum contemptus, justitiæ amor, mansuetudo & humanitas. Talis erat divinus ille David, minatur quidem ingrato Nabal, qui etiam uxore

ἦν καὶ

ἦν καὶ λοιμός· καὶ τὸτο γὰρ μεγαλοφυχίας δᾶγμα, τὸ τὰς ἀχα-
 ρεῖας δίκας ἀπατεῖν· ἀλλὰ ἀνδρείας γυναικὸς μελιχίους βήμασιν
 αὐτίκα τῆς ἐργῆς καθυφίησι, καὶ τὴν ἐμφυτοὶ ἐπιδείκνυται πραΐ-
 τητα. καὶ τὸ μὲν ἀλλόφυλον πεπασσέφω, σύγκρατον δαίκνυσιν
 ἢ ὁ Δαβὶδ ἀνδρεία τὴν Φρόνησιν, καὶ ἀνδρα καὶ γυναῖκα ἐκ ἐξωγόνησα Βασ. κ. κη. κ.
 ἢ τῆ ἰσαγαγεῖν εἰς Γεθ, λέγων, μὴ ἀναγγέλωσιν εἰς Γεθ καὶ ἡμῶν
 λέγοντες, τάδε Δαβὶδ ποιεῖ. Ἐνίστε γὰρ ἡ στρατηγικὴ περινοία ὑπὲρ
 τῆς τῶν οἰκείων ἀσφαλείας ἔ ξυγχωρεῖ τὸ Φιλάνθρωπον. φύλαξ
 ἢ δὲ δικαιοσύνης ἢ ἀληθῆς ἀνδρεία. καὶ τίς ἐπακχέεται, Φησιν. κη. κ.
 ἢ ὑμῶν τῶν λόγων τέτων; διότι κατὰ τὴν μερίδα τῆ κατα-
 ἢ βοάοντες εἰς τὸν πόλεμον, ἕτας ἔσαι ἢ μερίς τῆ καθημέριε
 ἢ ἐπὶ τὰ σκεύη, κατὰ τὸ αὐτὸ μεριδνται. καὶ ἐν ἀπλότητι γνώμης
 συνεκστρατεύεται Δαβὶδ μετὰ τῆ βασιλέως ὧ ἐδᾶλευε τοτη-
 ἢ νικαῦτα. καὶ εἶπε Δαβὶδ πρὸς Ἀγγῆς, τί πεποίηκά σοι; καὶ τί κη. κβ.
 ἢ εὔρες ἐν τῷ δᾶλω σε ἀφ ἧς ἡμέρας ἤμην ἐνάπιόν σε καὶ ἕως τῆς ἡμέρας
 ἢ ταύτης; ὅτι ἔ μὴ ἐλθω πολεμῆσαι τὰς ἐχθρὰς τῆ κυρία με τῆ
 ἢ βασιλέως;

testante, erat iniquus, labe & peffis: nam est magnanimitatis indicium etiam ab ingratis pœnas poscere; verum fortis mulieris blandis verbis statim iram remittit, ac innatam ostendit mansuetudinem. Atque Philistinon quidem delens David temperatam declarat fortitudine prudentiam, * *Vivam et mulierem non vivificavi, nec adducebam in Getb, dicens, ne forte loquantur adversum nos: Hæc fecit David.* Interdum enim imperatoria sagacitas propter securitatem suorum, humanitatem non

admittit. Est autem vera fortitudo custos justitiæ. *Nec audiet, inquit, vos quisquam super sermone hoc. Æqua enim pars erit descendenti ad prælium, & manenti ad sarcinas, & similiter dividenti.* Atque in expeditionem etiam exit David, sincero animo, cum rege cui tunc serviebat. *Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, & quid invenisti in me servo tuo a die in qua fui in conspectu tuo, usque in diem hanc, ut non veniam, & pugnem contra inimicos domini mei regis?*

1. Reg. 30, 24.

* 1. Reg. 27, n.
1. Reg. 29, 8.

Ἴδιον δὲ ἀνδρείας τὸ περὶ μεγάλων ἔργων, μεσῶν δὲ κινδύνων διαπονεῖσθαι καὶ ἀνδραγαθίζεσθαι, ὡς ὁ Θεόφιλος Μαυσιῆς τὸν τῷ Θεῷ λαὸν δελεῖας ἐξοίεσεν, ἐν αὐτοῖς προιμίσις ἐπεδείξατο τὸ μετὰ Φροήσεως γενναῖον τῆς ψυχῆς παράσημα, καὶ τὸ μετὰ δικαιοσύνης ἀνδρείον, τί γὰρ δικαιότερον τῷ μὴ περιορᾶν τὸν ἀδελφὸν ὑβριζόμενον, ἀλλὰ γενναίως αὐτῷ ἐπαμύνασθαι τὸν ἀδικῆντα πατάζοντα; ἀλλ' ὅμως καὶ τοὶ ἡρώϊκῶς θυμῷ πλήρης, ἐδ' ἐν ἀκμῇ τῶ ἔργῳ ἀμνημονεῖ τῆς Φροήσεως, περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, ἔχ' ὄρα ἐδένα, καὶ πατάξας « τὸν αἰγύπτιον, ἐκρύψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀμμῷ. ἐμφραν γὰρ ἀδρεία καὶ « μετὰ τὸν θριάμβον ἔδ' ἐτὸ πρῶμα περιορᾷ. Τοῖστος ἦν καὶ ὁ δίκαιος Ἰάβ. ὅς ἐν μὲν εὐτυχία, θάτερον τῆς ἀνδρείας μέρος μετῆλθεν, ὡς αὐτὸς περὶ ἑαυτῆς φησι, δέσασα πτωχῶν ἐκ χειρὸς δυνάστε, καὶ « ὀρφανῶ ᾧ ἐκ ἦν βοηθὸς ἐβοήθησα. εὐλογία ἀπολλυμένη ἐπ' ἐμῆ « κατήντα. ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων. συνέτριψα μύλας ἀδίκων, ἐκ μέσῃ « τῶν ὀδόντων αὐτῶν ἄρπαγμα ἐξήρπασα. τὸ γὰρ ἐν οἷς δέον μὴ « ὀργίζεσθαι, ἀλλ' εἰς νόθοι πράγματα καλλωπιζόμενον, ἀποβραθυμῆν, καὶ περιορᾶν προσηλακίζόμενον καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰς οἰκίας, ἡλίθιον

Sed proprium est fortitudinis circa res magnas periculique plenas elaborare ac facinora edere, ut Moyses, qui Deum vidit, servitute eximens populum Dei, in ipso primordio ostendit prudentiæ conjunctam generosam animi præsentiam, & associatam iustitiæ fortitudinem. Quid enim justius quam non negligere fratrem qui patitur injuriam, sed fortiter ei opitulari, percutiendo lædentem? verumtamen quamvis Heroica animositate plenus, nec in ipso facti vigore immemor est prudentiæ. *Cumque circumspexisset huc atque illuc, & nullum*

adesse vidisset, percussum Ægyptium abscondit fabulo. Cordata enim fortitudo nec post victoriam negligit cadaver. Talis erat justus Job, qui in statu felicitatis alteram fortitudinis partem persecutus est, ut ipse de se ait: ** Liberavi pauperem e manu potentis, & pupillum cui non erat adjutor. Benedictio perituri super me veniebat. Pater eram pauperum. Conterebam molas iniquorum, & de dentibus illorum aufereram prædam.* Namque iram non concipere ubi opus, verum ad spuriam manfuetudinem sese componendo desiderare, ac pati contumeliose haberi & se suos,

καὶ

* Σφ. κ. φ. β.

* Σφ. κ. φ. κ. β.

* Job. 29. 12.

Exod. 2. 12.

καὶ ἀνδραποδῶδες ἐστὶ. δυσυχίας δὲ περιπαρεῖς ὁ δίκαιος, καὶ θάτερον γενναϊότητος μέρος τὴν μέχρι θανάτου ἐν δεινοῖς καρτερίαι ἐξήσκησε, καὶ ἕδεν τῆς αὐτῆς ζωῆς μέρος ἐρημον ἀνδρείας παρέδραμεν. μηδὲν δὲ μᾶλλον ἀπέσκει τῇ ἀνδρείᾳ τῆς φιλοχρηματίας, ἥτις ἐστὶ νόσος ἀγελαῆς ψυχῆς. τὸ δ' ἀκραθιῶς μεγαλόψυχον ἀπυσία μὲν πλέτε ἠκιστα λυπεῖται, παρόντι δὲ αὐτῷ χρεῖται μετὰ μεγαλοπρεπείας. πόρρω δὲ ἀνδρείας, καὶ τὸ περὶ δυναθείας λίχρον καὶ ἐμμανές.

„ μὴ ἐμπιπτε, Φησιν, ἵνα μὴ ἀπασθῆς, καὶ μὴ μακρὰν ἀφισῶ, ἵνα σερ. κεφ. ιγ.

„ μὴ ἐπιληθῆς. ὁ γὰρ μετὰ φρονήσεως μεγαλόψυχος, θεῶ μὲν εἰς ἀρχὴν καὶ πραγμάτων διοίκησιν καλῆντος, ὑποκλίνει τὸν ἀνχένα, εὐεργετᾷ τὸ ὁμόφυλον, ἀλλὰ ἀνακεράννισι τῷ ἀρχικῷ καὶ γενναίῳ τῆ φρονήματος, τὸ μέτριον, καὶ πρᾶον, καὶ συγγνωμονικόν· ἔσφριγᾷ, ἕδὲ σφαδάζει, εἰκῆ ἔπλήττει, ἔδάκνει τὸς ὑπ' αὐτόν. ἐπίστε δὲ περισσία φρονήματος, παρατεῖται τὸν ὄγκον τῆς ἀρχῆς ἕτω δεῖσαι, ἔμεινεν γνώμης χανούτητι, ἀλλὰ ψυχῆς γενναϊότητι εἰς αὐτὸν συναλέμενος, θεωρία τὲ σχολάζων, καὶ μόνα θεῶ τῷ ὑψίστῳ δαλεύων.

stolidum est & servile. Calamitatibus autem circumvallatus justus, etiam alteram fortitudinis partem, tolerantiam in ferendis malis admirandam, excercet, nullaque vite ejus pars virtutis expers præterlabitur. Ceterum nihil tam dissimile est generositati quam avaritia, quæ est debilitas plebejæ ac vulgaris animæ. At vera magnanimitas, si defint divitiæ, minime tristatur, si adsint, utitur iis magnifice. Longe etiam dissidet a fortitudine, furiosa dominandi libido, * *Noli te ingerere, ne repellaris; noli etiam longe absistere, ne oblivioni tradaris.* Is enim qui prudentiæ junctam

habet magnanimitatem, Deo quidem vocante ad imperium & rerum administrationem, submittit cervicem, bene meretur de gentilibus suis, temperatque principalem ac generosam magnanimitatem moderatione, lenitate, & ignoscendi facilitate; non luxuriat nec insolenter se gerit, temere plagas non ingerit, non infestat subiectos. Aliquando etiam abundantia magnanimitatis recusat factum principalem molemque imperii, re ita ferente, non mentis quadam laxitate, sed animi generositate, qua sese involvit, contemplationibus vacans, & Deo altissimo

* Ecclesiastica
13. 13.

καλ. ρ.

καὶ εὐφράνθησαν ὅτι ἠσύχασαν. ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς, Φυλακίῳ καὶ μάλα τὸ ἐξύθυμον καὶ θηριῶδες, ἀσηκτέον δὲ πράγματα, ἀλλὰ πράγματα ἀνδρὶ φρονίμῳ καὶ γενναίῳ προσήκασαν. πρῶτος γὰρ ὁ, τε συγγνώμῃ ἀποπέμψαν ἐν δέοντι, καὶ πάλιν ὡς δαί, καὶ ὅτε δαί, καὶ ἐφ' οὓς δαί ὀργιζόμενος. τὸ γὰρ πυρρὸν καὶ δυσδιάλυτον εἶναι, περιφέροντα καὶ θάλλοντα τὴν ὀργὴν, τῷ τεύχηκῳ καὶ τοῖς ὀμοδιάτοις, ἀφόρητον. δαί ἄρα ὀργιζόμενον καὶ κολάζοντα, μιμῶσαι τὰς ἀρίστους τῶν ἰατρῶν, κατὰλληλα ὀρέγοντας τῷ νοσῶντι φάρμακα, καὶ πεφισμένως χρωμένως πυρὶ καὶ σιδήρῳ. τὸ γὰρ ἀνθημερὸν αὐτοχρειαζέειν τὰ τῆς θεραπείας, ἐν τοῖς ὀξυτάτοις μόνον τῶν νοσημάτων ἔχει λόγον. ἄλλως γὰρ δοτέον τι καὶ τῷ ἔθει, καὶ τῇ χάρῃ, καὶ τῇ ἡλικίῃ. καὶ μὴ μόνον κατὰ καιρὸν εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ πρὸς τὸ ἀντίπαλον μεμῶσαι προσήκει τῶν καθηκόντων, διακρίνοντα καιρὸν, καὶ τόπον, καὶ πρόσωπον, μηδ' ἀνεξετάτως ἀπατάμενον τῷ δοκῶντι συμφέροντι. τῆτο χαρακτῆρ ἀνδρείας καὶ μεγαλοψυχίας, τῆτο χρωῖμα ψυχῆς ἡνίκῃς, τὸ καὶ ἐν ἀμῆ τῶν πραγμάτων ἐπι-

* Ἰπποκ.

Pfal. 106, 30.

serviens, *Et letati sunt, quia qui evenerunt.* In Imperio autem & magistratu vel maxime cavendum ab excandescencia & feritate; exercenda potius clementia, sed clementia viro prudenti ac generoso conveniens. Clemens enim est is qui ignoscit veniamque dat in quibus rebus oportet, & ita ut oportet, & quando oportet, qui etiam succenset ob quæ par est. Nam acerbum esse & agre reconciliabilem, circumferendo & fovendo iram adversus subjectos & domesticos, intolerabile est. Oportet ergo in succensendo & puniendo imitari præstantissimos medicorum, qui con-

* Hippocr.

grua & idonea porrigunt ægotanti medicamenta, ac parce utuntur igne & ferro. Nam extempore præcipitare curationem in acutissimis solum morbis est rationi consentaneum. * *Nam alioqui dandum aliquid consuetudini, & loco, & tempori, & ætati.* Ac non solum pacis tempore, verum etiam in bello & adversus hostes meminisse officiorum convenit, discernendo tempus, locum & personam, neque inconsulte decipi apparenti commodo. Hæc est vera fortitudinis ac magnanimitatis nota, hæc tinctura Heroicæ animæ, in ipso etiam puncto & cardine re-

τυγχάνειν

τυγχάνειν τῆ δέοντος, καὶ εαυτῆ νικητὴν ἀναφάνεσθαι μὴ προδιδόντα τῇ ἐπιβάλλου.

Τοῦτος ἦν ὁ ἐπὶ ἀνδρεία, καὶ Φρονήσει, καὶ πραότητι περί-
βλεπτος Δαβιδ. ἐφάσατο γὰρ τῆ βασιλέως Σαὺλ καὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ,
καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ τοι εἰς ἄμυναν αὐτὸν ὄτρυνόντων τῶν μετ'
αὐτῆ. καὶ μέμνηται ὁ ψῆφω θεῶ εἰς βασιλέα ἤδη χειροτονηθεὶς τῶν
» βασιλέως δικαιωμάτων. καὶ μηδαμῶς μοι, φησὶ, παρὰ κυρία, εἰ
» ποιήσω τὸ ῥῆμα τῆτο τῷ κυρίῳ μετ' τῷ χριστῷ κυρία, ἐπνέγκαι χεῖρά
» με ἐπ' αὐτὸν, ὅτι χριστὸς κυρία ἐστὶν ἕτος. ἐχθρὸς ἐστὶν, ἀντίπαλος
» ἐστὶν, ἀλλὰ βασιλεὺς, ἀλλὰ κύριος, ἀλλὰ χριστὸς κυρία. τίς ἐποίησε
» χεῖρα αὐτῆ ἐπὶ χριστὸν κυρία καὶ ἀδωαθήσεται;

βασιλ. β.
κεφ. κβ.

κεφ. κγ.

Πολυθρύλλητος δὲ καὶ ἡ τῆ Σαμῶν ἀνδρεία, καὶ κατὰ τὴν
παροιμίαν, * καφὸς ἀν εἴη ὃς Ἡρακλεῖ ζῶμα μὴ παραβάλοι. δίδωσι
δὲ θεὸς γεννοῦον γόνον σάφροσι καὶ εἴρα μητρὶ, ἀπαξ καὶ δις ἐπι-
» τάξας δι' ἀγγέλῳ καὶ τὴν περὶ τὴν διαταγὴν σαφροσύνην. καὶ ἄφθῃ
» ἀγγελος κυρία πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν, ἰδ' ἔ σὺ εἴρα,
» καὶ ἔ τέτοκας, καὶ συλλήψῃ υἱόν. καὶ νῦν φυλάξαι δὴ, καὶ μὴ πῆς

κεφ. κεφ. ιγ.

rum invenire quod sit conveniens,
ac sui ipsius victorem apparere, haud
deserendo officium.

Talis erat David ille, fortitudine,
prudencia & mansuetudine conspi-
cuus. Pepercit enim regi Saul, &
in spelunca, & in castris, quamvis
ad ultionem eum instigantibus
sociis. Atque rex designatus decreto
Dei, meminit jura regis. * *Propitius
sit mihi, inquit, Dominus, ne faciam
hanc rem Domino meo, christo Domi-
mini, ac mittam manum in eum, quia
christus Domini est.* Inimicus est,
adversarius est; sed Rex, sed Domi-

nus, sed christus & unctus Domini.
*Quis enim extendet manum suam in
christum Domini, & innocens erit?*

1. Reg. 26, 9.

Sed celebris est & Samsonis forti-
tudo, atque secundum proverbium,
Mutus sit oportet qui Herculi os
non accommodet. Dat autem Deus
generosam sobolem pudicæ ac sterili
matri, semel iterumque imperata
per Angelum temperantia circa
diatam. Cui apparuit Angelus Do-
mini, & dixit ad eam: *Sterilis es &
absque liberis: sed concipies & paries
filium: cave ergo ne bibas vinum*

* 1. Reg. 24, 7.

Judic. 13, 13.

οἶνον καὶ μέθυσμα, καὶ μὴ Φάγῃς πᾶν ἀκάθαρτον. ἐπειδὴ δὲ τῶν «
 ἀρετῶν ἡ μία τῆς ἄλλης ἐξήρτηται, ἡ τὸν γεννάδα Σαμψὼν Φύσασα,
 καὶ ἔξαισία ἀνδρεία ἐκεκόςμητο, ὥσε τῇ συγκράτῳ εὐσεβείᾳ καὶ
 κριτ. ιγ. φρονήσει, μεγαλοψυχία, ἀνασηρίζου καὶ παραμυθῆσθαι καταπεπλω-
 κάτα τῷ θεῷ τὸν ὀμόζυγον. καὶ εἶπε Μαρκῆ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτῆ, «
 θανάτῳ ἀποθανέμεθα, ὅτι θεὸν εἶδομεν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ «
 αὐτῆ, εἰ ἤθελεν ὁ Κύριος θανατῶσαι ἡμᾶς, ἐκ ἂν ἔλαβεν ἐκ χειρὸς «
 κριτ. ιδ. ἡμῶν ὀλοκαύτωμα καὶ θυσίαν. ἐπιδιδάσθης δὲ ἅμα ἡλικία τῆς «
 ἀνδρείας, ὁ γενναῖος Ἡρώς συνέτριψε σκύμνον λέοντος ἀρρομένῳ ὡσεὶ «
 συντρέφει ἐριφον αἰγῶν. καὶ ἰδὲ συναγωγῇ μελισσῶν ἐν τῷ σώματι «
 τῆ λέοντος καὶ μέλι, καὶ ἐξῆλεν αὐτὸ εἰς χεῖρας αὐτῆ, καὶ ἐπορεύετο «
 πορεύομενος καὶ ἐοδῶν. τὰ γὰρ ἀπρόσιτα τὸ πρῖν, καὶ οἷς ἐκ ἂν τις
 μὴδὲ προσπελάσαι τολμήσειεν, ὑπὸ τῆς ἀνδρείας ἐξημερέμενα,
 αἰετῶν ταῖς χερίαις τῶν ἀνθρώπων, τὰς ἀπὸ γεωργίας καὶ μελιτῆρ-
 γίας γλυκυτάτης ἀναφύοντα καρπῆς, οἷς οἱ γενναῖοι ἀθλήσαντες
 εὐφραίνονται. καὶ εἰς τῆτο ἄρ' ἠνίτητο τὸ πρόβλημα, ὅτι ἀπὸ ἰσχυρῆ
 γλυκῆ ἐξῆλθε. μέλιτος γὰρ γλυκύτεροι οἱ ἀπὸ ἀνδρείας παντοδαποὶ

ac quicquid inebriat, nec immundum
 quidquam comedas. Quoniam autem
 una virtus ex alia pendet, fortis Sam-
 fonis genitrix ornata etiam fuit in-
 genti fortitudine, ita ut mista pie-
 tati prudentia & magnanimitate
 confirmaret ac solaretur consterna-
 tum timore conjugem, Et dixit
 Manue uxorem suam: Morte mo-
 riemur, quia vidimus Deum. Cui
 respondit mulier: Si Dominus nos
 vellet occidere, de manibus nostris
 holocaustum & libamenta non susce-
 pisset. Crescente autem cum ætate
 fortitudine, strenuus ille Heros di-

laceravit catulum leonis rugientis,
 quasi hadum in frustra discerpens.
 Et ecce examen apum in ore leonis
 erat ac savus mellis. Quem cum
 sumpisset in manibus, comedeat in
 via. Inaccessa enim prius & quibus
 nec appropinquare quis auderet, a
 fortitudine mansuetacta, permit-
 tuntur usibus hominum, dulcissimos
 agriculturæ & mellificii produ-
 centia fructus, quibus ii qui strenue
 certarunt, delectantur. Atque hoc
 subindicabat problema: De forti
 egressa est dulcedo. Melle enim
 dulciores sunt varii fortitudinis

καρποί.

Judic. 13, 22.

Judic. 14, 6.
8. 9.

καρποί. ἐπειδὴ δὲ τὸ μεγαλόψυχον ἔωθε καταφρονεῖν τῶν ὑπο-
 δεστέρων καὶ ἐν ὑπαρεία πρὸς κειμένων, μὴ δ' ἐξοχούτων εἰς τὸ ὕψος τῆς
 ἀρετῆς ἀναβλέψαι, διὰ τῆτο οἰοῖται παιδιῶς καταφριαμβεύειν Φιλῆ
 τῶν τοιούτων τοῖς φρατηγήμασι, καὶ σκέμμασι, καὶ ταῖς λεπτοτέρας
 ἔπισημασι. καὶ ἐπορευθὴ Σαμιφῶν, καὶ συνέλαβε τριακοσίας ἀλώπε-
 κας, καὶ ἔλαβε λαμπάδας, καὶ ἐπέσρεψε κέρκον πρὸς κέρκον, καὶ
 ἔθηκε λαμπάδα μίαν ἀναμέσση τῶν δύο κέρκων, καὶ ἔδησε, καὶ ἐξέ-
 καυσε πῦρ ἐν ταῖς λαμπάσι, καὶ ἐξαπέσειλεν ἐν τοῖς εὐχύσι τῶν
 ἀλλοφύλων, καὶ ἐκάησαν ἀπὸ ἀλωνος καὶ ἑως φαχύων ὀρθῶν, καὶ ἑως
 ἀμπελῶνος, καὶ ἐλαίας. καὶ ἡ μὲν Φιλανθρωπία καὶ ἠπίοτης, τοῖς
 χεῖρας προτείνασι, καὶ συγγνώμῃ αἰτημένοις ὀφείλεται. τοῖς δὲ κατὰ
 τῶν ὑπερεχόντων φρασυνομένοις, ἔχει λέγειν τὸ, ἐν τρέπον ἐποίησάν μοι,
 ἔτως ἐποίησα αὐτοῖς. οἱ γὰρ πάτλαλοι * τοῖς πατῆλαλοις ἐκκρέοντα,
 καὶ θεός ἐστιν ὁ πολεμῶν, καὶ διὰ τῶν εὐτελεσάτων καταβάλλων τὴς
 ἐμποδῶν ἰσαμένους ἤρωι, ἐν ὑλίςσιν χεῖρ ἐκράτυνε. καὶ εὔρε σιαγόνα ὄνε
 ἐξερῆριμένην, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῇ χιλίης ἀνδρας. καὶ εἶπε Σαμιφῶν,
 ἐν σιαγόνῃ ὄνε ἐξάλειψαν ἐξήλεψα αὐτές. καὶ τῆτο δὲ ἤρωος

κεντ. κηφ. δ.

fructus. Quandoquidem autem ma-
 gnanimitas solet contemnere infe-
 riora & in depresso alicubi jacentia,
 neque valentia ad sublimitatem vir-
 tutis suspicere; idcirco quasi joco
 de talibus triumphare solet, strata-
 gematis, consiliis & commentis exi-
 lioribus. * Perrexitque Samson &
 cepit trecentas vulpes, caudasque
 earum junxit ad caudas, & faces
 ligavit in medio: quas igne succen-
 dens dimisit, ut huc illuc discurrent,
 quae statim perrexerunt in segetes
 Philistinorum. Quibus succensis, &
 comportata jam fruges & adbu-
 scantes in stipula concremata sunt, in

tantum, ut vineas quoque & oliveta
 flamma consumeret. Et humanitas
 quidem ac lenitas, manus proten-
 dentibus veniamque petentibus,
 debetur; at ferocientibus contra
 superiores, fas est dicere: Sicut fece-
 runt mihi, sic feci eis. Clavi enim
 eliduntur. Atque Deus est
 qui oppugnat, & per vilissima pro-
 sternit eos qui obsistunt heroi,
 quem manus Altissimi corroborava-
 vit. Inventamque maxillam asini,
 quae jacebat, arripiens, interfecit in
 ea mille viros. Et ait Samson, in
 maxilla asini delevari eos. Herois etiam

* Judic. 15, 4.

v. 11.

v. 15. 16.

κεντ. κεφ. ις'.

χαρακὴρ, εἰδέναι ὄρον ἀνδρείας, καὶ ἐνώπιον Θεῶ ταπεινωθῆαι, καὶ
 φοβεῖσθαι ἂ θεὸν φοβεῖσθαι. καὶ εἰδίησε σφόδρα, καὶ ἐκλαυσε πρὸς ἡ
 κύριον. ἀλλὰ τὴν ἀξιάγαγον ἀνδρείαν ἦν ἐγέννησε καὶ ἔθρεψε σαφροσύνη,
 ἢ ἀκολασία ἐκνευρίσασα κατέβαλε. καὶ ἐπηρευθῆ Σαμψῶν εἰς ἡ
 Γάζαν, καὶ εἶδε γυναῖκα πόρνην, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ ἐγένετο ἡ
 μετὰ τῆτο, καὶ ἠγάπησε γυναῖκα ἐν Ἀλωρῆχ, καὶ ὄνομα αὐτῇ ἡ
 Δαλιδὰ, καὶ ὠλιγοψύχησεν ἕως τῆ ἀποθανεῖν. τῷ Θεῷ δὲ πάλιν ἡ
 Φιλανθρωπευμένε, ἀναζῆ παραυτίκα τὰ ἐναποκείμενα τῆς μεγα-
 λοφυχίας ζώπυρα, καὶ ἀναλάμπει ἡ ἀπάσης ἀνδρείας κορωνίς. ἴνα
 γὰρ δοξασθῆ Θεός, καὶ χειρὸς ἀλλοφύλου λυτρωθῆ τὸ ὀμόφυλον, εἶπε ἡ
 Σαμψῶν, ἀποθανέτω ἡ ψυχὴ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἦσαν οἱ ἡ
 τεθνηκότες, ἕς ἐθανάτωσε Σαμψῶν ἐν θανάτῳ αὐτῷ, πλείους, ἢ ἕς ἡ
 ἐθανάτωσεν ἐν τῇ ζωῇ αὐτῷ. ,,

Οὐ μόνον δὲ ἐν πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ κατὰ καιρὸν εἰρήνης ἡ ἀνδρεία
 διαλάμπειν ἔαθεν, ἢ τε δικαιοσύνη ἐπερείδεται τῇ ἀνδρείᾳ, καὶ ὅποσα
 καλὰ κάγαθὰ ἡ φρόνησις ὑπαγορεύει, ὑπὸ τῆς ἀνδρείας περαίνεται.
 οἱ δὲ πολέμοις ἐντέτραμμένοι, πλείω τε καὶ ὀξῆ ἐναβρύνοντο,

v. 18.
 * Judic. 16, 30.

Judic. 16, 14.

nota est, nosse modum fortitudi-
 nis, atque coram Deo humiliari,
 & timere quae timenda. Sitiensque
 valde, clamavit ad Dominum. Ve-
 rumenimvero admirandam hanc
 fortitudinem, quam genuit ac edu-
 cavit pudicitia ac temperantia, pro-
 tervia dejecit enervatam. Abiit
 quoque Samson in Gazam, & ibi
 vidit mulierem meretricem, ingressus-
 que est ad eam. Post haec amavit
 mulierem quae habitabat in valle
 Sorec, & vocabatur Delila. & defe-
 cit anima ejus, & ad mortem usque
 lassata est. Sed Deo rursum indulgen-

te, mox revivificat interior magnani-
 mitatis fomes, & emicat totius for-
 titudinis apex. Utenim glorificetur
 Deus, & ab alienigenis liberetur gens
 sua aut Samson, * moriatur anima
 mea cum Philistim: multoque plures
 interfecit moriens, quam ante vivus
 occiderat.

Non solum autem in bello, ve-
 rum etiam pacis tempore effulgere
 solet fortitudo, ipsaque justitia
 innititur fortitudini, & quidquid
 boni ac praecleari prudentia suggerit,
 id a fortitudine peragitur. At bellis
 innutriti, opibusque & gloria info-

δυσχεραίνουσι τῇ καταλύσει τῆ πολέμου. ὅθεν πολλάκις μεγάλας ἀπηντήκασι τοῖς βασιλευσὶ ζημίαι, τοῖς λαμπροῖς τῶν στρατηγῶν ἐγχεχαρμῶσι τὰς ἡνάς τῆς ὅλης διοικήσεως, καὶ χρησαμένοις αὐτοῖς ὄργανοις καὶ ἐν ταῖς περὶ εἰρήνην ἐμιλίαις καὶ ζυμβάσεσιν. οἱ γὰρ τοῖστοι ὑπὸ τῆ πολέμου τρεφόμενοι, ἀμοιβαίως τρέφουσιν αὐτόν. καὶ ἡ διαδύσεσι καὶ μυριάσι σκλήσεσιν ἐμποδῶν ἴσανται ταῖς σπυδαζομέναις ζυμβάσεσιν, ἢ ἐπὶ σαφροῖς θεμελίαις ἐποικοδομήσαντες τὴν μέχρις ὀνόματος εἰρήνην, ὁμωνύμοις καὶ ἀμφιβόλοις λέξεσι κατεθέλωσαν τὸ ὕφος τῶν περὶ ζυμβάσεων λόγων, καὶ ὑπόγειν τινὰ θυρίδα καταλιπόντες ἑαυτοῖς, ἐκείθεν πάλιν παραπόδας ἀνεξέραγαν καὶ εἰσέφρασαν εἰς τὸ τῆ Ἄρεος γάδιον. οἱ φρονησεῖς ἀεὶ πρόβην ἦκοντες βασιλεῖς, τῶν ἐπὶ στρατηγικῇ ἀνδρείᾳ βρενδυομένων ἔδεν μείον τιμῶσι καὶ περιθάλαπσι τῆς πολιτικῆ καὶ ἡρεμαῖα μεγαλοφυχία κεκοσμημέναις. εἰ μὴ γὰρ τὰ πολέμου κληθέντα, εἰρήνη διαυγάσασα, τὸ χρυσῆν καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, κοσμήσει, φῶν ἀμάτος ἀνθρωπίνου, ἀνδραποδισμῶν, πόλεων ἀναστάσεσιν, ἀγροῶν ἐρημώσεσιν, καὶ ἔδεν πλεον ἐπιποτῆσει ὁ μωνώμενος Ἄρης. ἀμέλει ἢ μὲν τῆ σώματος ἀδρεία ἐρημος

lescentes, offenduntur dissolutione belli. Unde sæpe magna obveniunt iis regibus detrimenta, qui illustribus belli ducibus commiserè habenas univèrsæ administrationis rerum, quive illis usi fuere instrumentis etiam in conventibus & transactionibus pacis. Tales enim quia bello aluntur, vicissim alunt bellum. Et aut effugiis, sextentisque prætextibus impediunt foedera & pactiones in quibus elaboratur, aut infirmis fundamentis inædificantes quandam nomine tantum pacem, æquivocis & ambiguis dictionibus, turbulentum reddunt

tenorem sermonum de pace componenda, atque subterranea quadam foricula relicta, e vestigio erumpunt, & in Martis curriculum illabuntur. Itaque sapientiores regum non minus honorant & sovent eos qui civili & sedata magnanimitate sunt ornati, quam alios imperatoria virtute superbientes. Nisi enim bello parta decus accipiant, exorta aurea, re & nomine, pace, non nisi torrentem sanguinis humani, captivitates, urbium everfiones, agrorum desolationes procreabit Martis furor. Nimirum fortitudo corporis

τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἐμπληκλον καὶ θηριῶδες. ἡ δὲ ἔνοπλος Ἀθηναῖαν πάντος ἀγαθῆ ταῖς πολιτείαις χρηγός. καὶ τὸ μὲν σῶμα, λιτῆ καὶ σώφροσι διαίτη, καὶ ταῖς καθ' ἡμέραν ἀσκήσεσιν, εἰς ἀνδρείαν εἰσιέον, ἵνα μὴ διαρρέον χλιδῆ καὶ τρυφῆ, ὀπηκίκα ποινῶν δέη, εἰπαυδῆσαν κακίως ἀπαλλάξῃ. πολλῶ δὲ μᾶλλον ἀσκήσομεν τὴν τῆς ψυχῆς ἀνδρείαν, μὴ μόνον πλάττε, καὶ δόξης, καὶ τῆς ἄλλης μεταίστετος, τῆς ἀσάττε καὶ ἐφῆμέρε, νεανικῶ ὀλγωρῶντες φρονήματι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνδον ἐν τῇ ψυχῇ ἀνδρείαν μετιόντες, τὴν κατὰ τῶν παθῶν, θυμῶτε καὶ ἐπιθυμίας, φόβου τε καὶ λύπης, καὶ χαρᾶς, καὶ ἀνοσιῶν ἐρώτων. περιφέρουμεν γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ δεσνὰ θηρία, ἂν τὰ μὲν τιθασσεύειν δεῖ καὶ ὑποτάττειν τῶ λογισμῶ, τὰ δὲ ἀνασπᾶν πρόρριζα, καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν καὶ τοι ἀσθενῆς εἶναι δοκῆντος, οἷος ὁ φόβος, ὃς ἰός ἐστιν ἀνδρείας. ἡ μὲν γὰρ ἀνδρεία ὑποτίθεται ἡμῖν τὰ σωτήρια, καὶ τὰ εὐδοξίας καὶ ἐκκλίας μετὰ, γενναίως διακροσμένη, καὶ ὡσπερ ἰσὸν ἀράχης διαλύσσα τὰ ἀμενηνὰ τῆς φαντασίας εἶδωλα, μὴ δὲ ζυγχορεῖ λειποτακῆσαι, βέλεται δὲ πάντως μένειν ἕκασον ἐν ᾧ καὶ ἐκλήθη. εἰ στρατιώτης εἶ, φύλατῆ, φησι, τὴν τάξιν, ἰδέ σοι «

destituta ceteris virtutibus, vecordia est & feritas; ast armata Pallas omnis boni civitatibus subministra-
trix. Atque corpus quidem tenui ac frugali victu quotidianisque exercitiis ad fortitudinem adsuefaciendum, ne luxu ac deliciis diffluens laboribus necessariis male defungatur; sed multo magis exercebimus animi fortitudinem, non solum divitias & gloriam ceterasque instabiles & breves nugas masculo animo contemphentes, sed & internam in anima fortitudinem persequentes adversus affectus, iracundiam & concupiscentiam, timorem

& tristitiam, & gaudia, atque impuros amores. Circumferimus enim in corde saevas beluas, quae partim cicurandae sunt & rationi subjienda, partim extirpandae, neque ulla negligenda, quamvis infirma videatur, qualis timor, qui ærugo est fortitudinis. Nam fortitudo quidem nobis suadet salutaria, bonae famae & gloriae plena, & tanquam araneae telam solvens inania imaginationis simulacra, neque tolerat desertorem, sed vult omnino manere quemque in eo ad quod deputatus ex. Si es miles, serva, inquit, ordinem & stationem, *Ecce tibi*

δεδωκα

ἢ δέδωκα τὴν ἀσπίδα, ἢ τὰν, * ἢ ἐπὶ τὰν. καὶ εἴπης, ἀλλὰ πανταχόθεν
 τιτρώσκω, ἐνψύχει, φησὶν. ἀλλὰ τέτρωμαι, καρτέρει. ἀλλ' ἀπο-
 ψύξω, ἔδεν δεινόν. κρεῖττον γὰρ μένοντα θανάτῳ μόνον, ἢ φεύγοντα
 πολλὰς συνεπιπάσασθαι. εἰ εἰς θάλασσαν εἰσέβης, φέρε, φησὶ, τὴν
 τρικυμίαν. ἀλλὰ ναυτιῶ, ἔμεσον, ἀλλὰ κινδυνεύω, εἴψον τὸν πλῆτον.
 ἀλλὰ ναυαγῶ καὶ καταβυθίζομαι, καρτέρει, μὴ ὀλιγοψύχει, πίστευε,
 οἱ πλείους γὰρ τῶν κινδύνων ἀφρώσεως ἐπιβάλλουσι διανοίας. διὰ τῆτο
 ἢ ὁ δεσπότης πρὸς τὸν Πέτρον φησὶν, ὀλιγόπιστε εἰς τί ἐδίπασας; ὁ δὲ Ματθ. κ. σ.
 φόβος φιλόφρωνος μὲν τὸ δοκῆν· τῶντι δὲ ἄρεσκος, καὶ κομιδῆ
 κόλαξ καὶ ἐπιβυλος, τοῖς νεύμασι ὑπέκων τῆς φαντασίας, σωμα-
 τοποιῶν τὰς σκιάς, ἀπαλλαγῆς ἐλπίδι εἰς ἀπωλείας ἄγων βάραθρον
 τὸν αὐτῷ περσόμενοι. φέει ψυχῆς φησὶν, ἀπόδρασι. ἀλλὰ τὰ ὄπλα
 βαρύνουσι, εἴψον αὐτά. ἀλλὰ λεπτοταξίᾳ γραφῆν ἀποίσω, ἔδεν δεινόν,
 ζῆδι μόνον καὶ μετ' ἀδοξίας.

Ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερον ἔργον ἀνδρείας λαμπρὸν καὶ πολυτελές, ἢ τῶν
 ἀρετῶν περιποίησις. ἐκκλινον γὰρ, φησὶν, ἀπὸ κακῆ, καὶ ποιήσον κατ. λγ.
 ἀγαθόν. ἢ μόνον τούτων ἐπιβάλλει τῷ ἀνδρείῳ τὸ μὴ ταράττεσθαι,

*dedi clypeum, aut hunc, aut super
 hunc.* Atque si dicas, sed undique
 lauciant. Sis bono animo, inquit.
 Sed vulneratus sum, obdura. Sed
 expirabo. Nihil mali, praestat enim
 manentem mori solum, quam fu-
 gientem plures una attrahere. Si
 mare ingressus es, perier, inquit,
 fluctus decumanos. Sed nauseo.
 Vome. Sed periclitor. Abjice divi-
 tias. Sed naufragium patior & sub-
 mergor. Durato, neu sis pusillani-
 mus, crede; nam major pars pericu-
 lorum languidos animos invadit. Id-
 circo Dominus Petro ait, * *Modice
 fidei, quare dubitasti?* Contra au-

tem timor benignus & humanus
 quidem videtur, sed revera blandi-
 tur tantum & oppido adulatur, & in-
 fidiatur, nutibus cedens imaginatio-
 nis, & umbras effingens in corpus,
 elabendi spe in perniciem voraginem
 ducens sibi obtemperantem. Parce
 animæ, inquit, effuge. Sed arma
 gravant. Abjice. Sed desertæ militiæ
 postulabor. Nihil mali, modo vivas
 quamvis in dedecore.

Est vero & aliud opus fortitudi-
 nis, illustre & copiosum, nempe
 virtutum acquisitio. *Diverte enim,*
inquit, a malo, & fac bonum. Non
 igitur id solum competit forti, ut

* *Marth. 14, 31.
 Psal. 32, 15.*

H

μηδὲ

μηδὲ παραφέρεσθαι τοῖς τῶν παθῶν ἐπιδρομαῖς· ἀλλὰ δεῖν ἐς οἶον ὑπεργοῖς χρῆσθαι τοῖς πάθεσιν ἐπὶ διαχειρήσει μεγάλων ἔργων. καὶ μάλιστα τοῖς ἐν πολιτείᾳ καὶ ἐν βασιλείᾳ αὐταῖς ἀναστρεφόμενοις, οἰονεὶ θερμωργοὶ τινες ὑπηρετοῦν τὰ πάθη ἐκ ἐλαχίστης ὠφελείας γίνονται παραίτια. ἢ γὰρ αἰδῶς λίαν πλήξης ψυχὴ ἀποτελευτῶσα, παντάπασιν ἀναπηρῆται. καὶ ὁ πολιτικὸς δεμύτητος καὶ τιως ἰταμότητος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδέεται, ὡς ὁ Πλάτων φησί. καὶ τῆτο δὴ ἐστὶ τὸ μεγαλοπρεπέστατον ὕφασμα τὸ ἀμπίχον τὰς εὐδαίμονας πόλεις, ἀνδρεία συγκεραυνυμένη δικαιοσύνη, καὶ φρονήσις, καὶ σωφροσύνη.

Ἐστὶ δὲ ἀνδρεία καὶ τὸ ἐμμένειν τοῖς δόξασι, καὶ μηδέποτε φιλοψυχῆσαι καὶ παραστήσασθαι τὰ προσήκοντα, καὶ τὸ παρασκευασκόν ἐἶναι τῶν δεόντων, καὶ προβλεπτικὸν τῶν μελλόντων. ὡς περ γὰρ οἱ ἔξω ὀφθαλμοὶ βλέπουσιν μακρόθεν τὰς ἀκάνθας καὶ τὰς κρημνῆς, καὶ ἔτω καὶ ὁ προβλεπτικὸς νῦν προβλέπει ταχὺς ὦν τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως τὰς τέχνας. νηπιῶδες γὰρ τὸ ἀπαρασκευεον ὄντα ὑπὸ τῆς ἐφόδου τῶν δεινῶν παρασύρεσθαι, καὶ λέγειν, τῆτο ἐκ ἐλογισάμην.*

Μακρόν. περί φιλ. καὶ ῥήσις καφ. 6.

ne turbetur, neque transversus rapiatur ab affectuum insultibus; verum oportet quasi ministris uti affectibus in peragendis magnis negotiis. Ac præcipue iis qui in Rep. & in aulis regum versantur, veluti fervidi quidam ministri, affectus haud minimæ utilitatis fiunt causæ. Nam verecundia nimis plena anima, ad postremum plane debilitatur. Opus autem viro politico acrimonia quadam & procacitate veloce atque ágili, ut Plato ait. Atque hoc est textum illud magnificentum quod vestit & continet fortunatas

civitates, fortitudo inquam mista justitiæ, prudentiæ & temperantiæ.

Est etiam fortis viri, perseverare in proposito, nec unquam vitæ parcendo detrectare munia sua, atque etiam apparare necessaria posse, & futura prospicere. * Sicut enim externi oculi longe prospiciunt spinas & præcipitia; sic provida mens, quæ velox est, prævidet adversaria potestatis artificia & machinationes. Puerile enim & stultum est, de gradu dejecti ingruentibus malis, atque dicere, Non putaram, hoc non ex-

* Macer. de Cust. Cord. cap. 6.

ὁ προσε-

ἔπροσεδόκησα. τῆ τε δευτέρῃ εἰδὲν ἦτον ἐπίμωμον τὸ ἰταμόν καὶ
 ῥηλοκίνδυνον. ἐφείτα γὰρ καὶ τῷ ἀνδρείῳ φοβεῖσθαι τὰ ὑπὲρ ἀνθρω-
 πον κακὰ, οἷον σκηπτήρας, σεισμὸς, * θαλάσσης ἐκδρομὰς. ὁ δὲ πρὸς
 τὰ τοιαῦτα νεανειούμενος, μαινόμενος ἀν εἶη καὶ ἀνάληγτος. φοβεῖται
 δὲ ὁ ἀνδρείος καὶ ἀδοξίαν, καὶ δάκνεται, καὶ λυπεῖται, ἀλλ' ἐχ-
 ῆται ὑπὸ τῶν λυπηρῶν. ἐπιπολάζει δὲ ἐν τῷ βίῳ καὶ κίβδηλος
 ἀνδρεία, οἷον ἡ πολιτικὴ, ἥπερ ἔστι δι' αὐτὸ τὸ καλόν, ἀλλὰ φόβῳ τῶν
 ἐκ τῶν νόμων ἐπιτιμιῶν, ἢ ἐλπίδι τιμῶν τὰ τῆς ἀνδρείας φραδίζουσι.
 ἢ τε ἀνάγκη πολλάκις καὶ ἄκοντας διδάσκει ἀνδρείαν ἀτρεῖν, ἢ τε
 ἐμπειρία ὀλιγοχρονίᾳ ἐντολμίας γίνεται διδάσκαλος. καὶ οἱ ἔρωτι καὶ
 θυμῷ μεθύοντες, ξίφους τε καὶ πυρὸς κατατολμῶσιν. οἱ τε ὄνοι πε-
 νῶντες καὶ τυπτόμενοι, * ἐκ ἀφίσανται τῆς νομῆς. ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα,
 κίβδηλα ἀνδρείας ὀνόματα. ἐκείνη δὲ φυσικωτάτη καὶ κυρίως ἀνδρεία,
 ὅταν κινώμεθα ἐκ τῆς θυμῆς, * ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως, καὶ ἕνεκα τῆς
 ἀγαθῆς, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης φησὶν. ἐνιοὶ δὲ τὸ ἐμπληκτικὸν καὶ ἀπότομον,
 καὶ μάλιστα ἐν πολέμῳ, ἀνδρείαν ὀνομάζουσιν. ὁ δὲ θεὸς ἐπιτάττει καὶ

spectassem. Estque nimia audacia
 & temeritas non minus vitupera-
 bilis, quam timiditas. Fas enim
 viro forti formidare mala hominem
 excedentia, veluti fulmina, terræ
 motus, maris effusiones ac inunda-
 tiones. Nam in talibus audaculum
 se præbens aliquis, infans foret
 ac sensus expertus. Timet autem vir
 fortis etiam dedecus atque infamiam,
 & pungitur atque offenditur,
 sed non succumbit molestiis. Sæpe
 autem in hominum vita apparet
 adulterina quædam fortitudo,
 uti civilis, quæ non propter ipsum
 bonum aut honestum, sed formidine
 pœnæ ac legum, aut spe hono-
 rum, utcumque defungitur munere

fortitudinis. Atque non raro neces-
 sitas invitos docet exercere forti-
 tudinem, & experientia tempora-
 riæ cuiusdam audaciæ existit magistra.
 Amore etiam & ira ebrii in
 ferrum ignemque audacter ruunt.
 Et asini furientes, ne verberibus
 quidem a pastu dimoventur. Sed
 hæc adulterina sunt fortitudinis no-
 mina; illa vero maxime naturalis
 ac genuina, proprieque est fortitu-
 do, quando ira & affectu ciemur,
 sed simul consilio, bonique &
 honesti causâ, ut Aristoteles ait.
 Nonnulli autem furorem & crudeli-
 tatem, præcipue in bello, fortitu-
 dinem appellant; cum tamen Deus
 præcipiat etiam rebus inanimatis

καφ. κ'. τῶν ἀψύχων ἐν πολέμῳ Φείδεσθαι, ὡς ἐν Δευτερονομίῳ· εἰὼν δὲ περικα-
 ρίσης περὶ πόλιν μίαν, ἡμέρας πλείας, ἐκπολεμῆσθαι αὐτὴν εἰς
 κατάληξιν αὐτῆς, ἐκ ἐξολοθρεύσεις τὰ δένδρα αὐτῆς, ἐπιβαλεῖν ἐπ'
 αὐτὰ σίδηρον, ἀλλ' ἢ ἀπ' αὐτῶν Φαγῆ, αὐτὸ δὲ ἐκ ἐκκόψεως. καὶ
 πηρη. καφ. ιβ'. ὁ Σολομών, δίκαιός, φησιν, οἰκίσεις ψυχὰς κληνῶν αὐτῶν, ἢ γὰρ
 καφ. ι. ὁμοίως ἀπροχορδῶν ἀντικρύς ἐσιν ἐν τῷ παγκάλῳ τῆς νίκης προσώ-
 πῳ. εἰ δὲ οὐκ ἐπιτείνουσι ἀεργάσατο ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ τοῖς πέντε βασι-
 λεῦσι. προπορεύεσθε, καὶ ἐπίθετε τὰς πόδας ὑμῶν ἐπὶ τὰς τραχήλους
 αὐτῶν. καὶ προσελθόντες ἐπέθηκαν τὰς πόδας αὐτῶν ἐπὶ τὰς
 τραχήλους αὐτῶν. καὶ εἶπεν Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς,
 μηδὲ δειλιάσητε, ἀνδρίζεσθε, καὶ ἰσχύετε, ὅτι ἔγω ποιήσει Κύριος
 πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, ἕως ὑμεῖς καταπολεμήτε αὐτούς. καὶ
 ἀπέκλειθεν αὐτούς Ἰησοῦς, καὶ ἐκρέμασεν αὐτούς ἐπὶ πέντε ξύλων.
 ἀπλετος γὰρ ἐπενέμετο τότε φόβος τὰς τῶν Ἰεραδῶν ψυχὰς, καὶ
 ἵνα εἰς τὸ ἀκατάπληκτον αὐτούς ἐδίση, ἀπεχρήσατο ἔγω πως τοῖς
 ἐαλωκόσιν.

Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα μηδαμῶς ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα. θεὸς γὰρ
 τηλικαῦτα πολυχροῖς εἰδωλομανίας δίκας εἰσεπράξατο, καὶ θεῶ

cap. 20, 19. parcere in bello, ut in Deuterono-
 mio: Quando obsideris civitatem
 multo tempore, & munitionibus cir-
 cumdederis, ut expugnes eam, non
 succides arbores de quibus vesci
 potest, nec securibus per circuitum
 debes vastare regionem. Et Salomon,
 P 07, 12, 10. Misertetur justus jumentorum suo-
 rum. Crudelitas enim verruca plane
 est in pulcherrima victoriæ facie.
 Neque proponenda sunt quæ Josue
 Josue 10, 24. fecit regibus illis quinque. Ite, &
 ponite pedes super colla regum istorum.
 Qui cum perrexissent, & subjectorum
 colla pedibus calcarent, rursus ait

ad eos: Nolite timere, nec pavetis,
 confortamini & estote robusti: sic
 enim faciet Dominus cunctis hosti-
 bus vestris, adversum quos dimicatis.
 Percussitque Josue & interfecit eos,
 atque suspendit super quinque stipites.
 Ingens enim invaserat atque con-
 sumebat tunc timor Judæorum ani-
 mos, atque ut imperterritos redder-
 et, sic abusus est victis & captis.

Sed talia haudquaquam in exem-
 plum trahuntur. Deus enim tunc
 diuturnæ idololatriæ poenas posce-
 bat, atque Deo imperante, divini

ἐπιτάττοντος, οἱ θεσπέσιοι ἐκείνοι ἄνδρες Φόνοις καὶ αἰκίας ἐπέ-
 ξήλθον τὰς εἰς ὕψος ἀνομίαν λαλῶντας, διὰ πάσης δὲ τῆς ἱερᾶς
 γραφῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας, ὁ θεὸς ἐπαντῆ, καὶ ἐπιτάττει τὸ πρῶτον,
 καὶ Φιλάνθρωπον, καὶ ἀμνησικακον, ἃ καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις χορηγᾷ
 " εἰς γαλήνης. μάθετε ἀπ' ἐμῆ ὅτι πρᾶός εἰμί, φησὶ ὁ δεσπότης. καὶ Matth. κ.φ. ιβ.
 " ὁ Σιραχ, τέκνον ἐν πραύτητι δόξασον τὴν ψυχὴν σου. ἦθες δὲ κ.φ. ι.
 πικρότης, καὶ θυμῷ ὀξύτης, καὶ ἀλαζονεία, καὶ ἀυστηρότης, εἰς
 διχοσασίαν καὶ ἀλληλομαχίαν ἀναβραγύσαι, ἀνατρέψου τὸ πολί-
 τευμα. καὶ καθάπερ ἀνῆες μακρὰ διαπερῶσαι πελάγη, τῇ ὁμοιοίᾳ
 καὶ συμπνοίᾳ τῶν ἐν αὐταῖς πλεόντων εἰς σωτήριον λιμένα καθορμύ-
 ζονται, κυβερνήτης τε, καὶ ναυκλῆρα, καὶ ναυτῶν πραττόντων τὰ
 αὐτοῖς ἐπιβάλλοντα, καὶ ἤκιθα διασπώντων τὴν ἀρμονίαν· ἔτω καὶ
 ταῖς πολιτείαις ἐκάστῃ τὰ αὐτῶν πράττοντος, μὴ παραπαύοντος Φιλο-
 πλυσία, Φιλοδοξία, Φθόνῳ μὴ παρωπῆτος, δαλεύοντος δὲ τῷ κοινῇ
 συμφέροντι, πολλή τις ἐπανθῆ γαλήνη. ἔχει δὲ μεγάλην ἰσχὺν ἑμόνου
 εἰς θῆραν εὐνοίας, ἀλλὰ καὶ εἰς κατόρθωσιν ὁποῖ᾽ ἐν εὐχαριστήματος ἐν

illi viri cædibus & afflictionibus
 persecuti fuere illos qui iniquitatem
 loquerentur in altum. Ceterum
 per totam Scripturam sacram tam
 veterem quam novam, laudat &
 imperat Deus mansuetudinem, hu-
 manitatem & ignoscentiam, unde
 & civitatibus subministratur pax &
 tranquillitas. * *Discite a me quia mi-
 tis sum*, inquit Dominus. & Sirach,
 ** *Fili, in mansuetudine serva animam
 tuam*. Morum autem acerbitas,
 excandescencia & insolentia & au-
 steritas, in disensionem & discor-
 diam erumpentes, evertunt civita-
 tem. Et quemadmodum naves quæ

longa permeant maria, concor-
 dia & consensu navigantium in
 salutarem portum applicantur,
 gubernatore, nauclero & nautis
 facientibus sibi competentia, mini-
 meque interrumpentibus ordinem
 congruum; sic & in civitatibus uno-
 quoque suum munus peragente,
 neque deficiente atque aberrante
 per avaritiam aut ambitionem,
 neque per invidiam injurias facien-
 te, sed serviente publicis commodis,
 magna existit pax & tranquillitas.
 Est vero magna vis non solum ad
 captandam benevolentiam, sed
 etiam ad peragendum quodvis nego-

* Matth. 17, 29.

** Ecclesiastici
10, 31.

ταῖς πολιτείαις τὸ εὐπρόσιτον, καὶ εὐόμιλον. τὸ δὲ δύσκολον καὶ μεμφίμορον, ἀνατρέπει οἴκας τε καὶ πόλεις.

Δεῖ δὲ ἐνίοτε (ὡς ἔφθημεν ἐπόντες) καὶ αὐστηρότητος, καὶ κέντρως, καὶ δριμύτητος τῆς ἀναχατιζέσεως τὸ πρὸς μοχθηρίαν ἐπιφορον, καὶ τὸν κολάζοντα ὁμῶς καθαρὸν εἶναι προσηλακισμῶ. τὸ δὲ τῶν Στωϊκῶν, λίθω ἀν' αἰὲν ἐκ ἀνθρώπων, τὸ μηδὲλας ὀργίζεσθαι. τοῖς γὰρ ἀσφαλῶς φρονέουσι, τὸ, σῶφρονι θυμῷ ἀποτροπιαζομένους τὴν μοχθηρίαν, καὶ ἐπιεικέα κολάζοντας τὸ ἀπότομον τῶν νόμων, ἐπιβάλλειν τὰς ποινὰς, ἀρετῆς ὀνόματι κοσμεῖται.

Οὐ μόνον δὲ ἐν εὐτυχίαις ὁ ἀνδρείος πόρρω ἐστὶν ἀλαζονείας καὶ ὑπεροφίας, ἐν τῇ μεγαλοφυχίᾳ φυλάττειν τὸ μέτριον τῆ ἡθως, ἀλλὰ καὶ δεινοῖς περιπεσῶν, ἐπὶ τῇ ἀβραγαῖ κρηπίδι τῆς θείας προνοίας ἐδραῖως ἵσταται καὶ ἀκαταμάχητος, οἷος ἦν ὁ δικαίος Ἰωβ, ὁ μεγαλόφυχος ἀθλητῆς, γυμνός, λέγων, ἐξῆλθον ἔκ κοιλίας μητρὸς μου, γυμνός καὶ ἀπελεύσομαι, ὁ κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλετο, ὡς τῷ κυρίῳ ἔδοξεν, ἔτω καὶ ἐγένετο. οἷος ἦν ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ ὑπὸ τῆ πενθερῆ, ὑπὸ τῆ ἡῆ διακόμενος, καὶ ἄλλεπαλλήλοις δεινοῖς οἰσινὶ κύμασι περικλυζόμενος, ἔ

* 28. κ. φ. 4.

tium in civili societate, comitatis & affabilitatis; morositas contra & duritia labefactat & familias & civitates.

Sed opus est quandoque, ut jam diximus, austeritate & stimulo, & asperitate etiam, quæ refranet proclivitatem in malitiam; verum tamen etiam in puniendo, mundum esse oportet ab injuria & contumelia. At omnino non irasci, quod Stoici volunt, lapidis, non hominis fuerit. In iis autem qui recte sapiunt, ipsa etiam punitio, quam faciunt moderata ira detestantes malitiam, & æquitate coercentes severitatem legum, virtutis nomine decoratur.

* Job. 1, 21.

Est vero fortis vir non solum in rebus prosperis remotus ab insolentia & fastu, in magnanimitate conservans moderatos mores; verum etiam asperis involutus, super infracto divinæ providentiæ fundamento, firmus & inexpugnabilis stat. Qualis erat justus ille Job, magnanimus ille athleta, qui dicit: * *Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus abibo: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est.* Qualis etiam erat Rex David, qui nunc focero, nunc filio persequente, crebris undique malis tanquam

εἰς Θεὸν

" εἰς Θεὸν ἀραρότως ἐλπίζων ἐβόα· εἰάν παρατάξῃται ἐπ' ἐμὲ παρεμ-
 " βολή, ἔ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. καὶ, κύριος ὑπερασπιστὴς
 " τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω; καὶ πάλιν, εἰάν γὰρ καὶ πορευθῶ
 " ἐν μέσῳ σκιάς θανάτου, ἔ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμῆ εἶ-
 " σίος ἦν ὁ Δανιὴλ, ἔ τὸ γενναῖον αἰδεοθέντες οἱ λέοντες, κλύοντες τὰς
 " ἀνχένας μονοῶν κατεφίλαν τὰς πόδας αὐτῶ. τοῖστοι οἱ τρεῖς παῖδες,
 " οἱ ἐν τῷ ἀκμάζοντι τῆς ἡλικίας εἰδότες Θεὸν γεραίρεν, καὶ ἄφρονος
 " βασιλέως ὀλιγαρεῖν. τοῖς Θεοῖς σε ἔ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι σε
 " ἔ προσκυνῶμεν. ἡ γὰρ ἀνδρεία ἐπὶ τῇ πέτρᾳ τῆς πίστεως, καταφρονεῖ
 " καὶ πυρὸς καὶ σιδήρου. πίστις καὶ ἀνδρεία καὶ τὰς ἀγίας Μακκαβαίους
 " λαμπρὰς ἀνεδείξεν ἀθλητάς. τί μέλεις ἐρατῶν καὶ μαιδάνων παρ'
 " ἡμῶν; ἔτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκων ἔσμεν, ἢ παραβαίνων τὰς πατρίας
 " νόμους. καὶ ἐρίζουσι τὰ τέκνα τῇ μητρὶ, καὶ ἡ μήτηρ τοῖς τέκνοις ἐπὶ
 " ἀνδρεία καὶ μεγαλοψυχία. ὁ δὲ σοφὸς βασιλεὺς, γυνὴ ἀνδρεία ζέφανος
 " τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς εἰπὼν, εἰς τὴν σωφροσύνην αἰνίττεται. ἡ γὰρ γενναῖότητι
 " καὶ μεγαλοψυχία τὰς ἐπιβλαφούντας τῇ σωφροσύνῃ ἀποσειομένη
 " γυνή, ἐκείνη τῶν ἀνδρῶν, καὶ ζέφανος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.

ψαλ. κτ'

ψαλ. κβ'

δαν. κεφ. γ'

Μακκ. Βιβλ. β'
κεφ. ζ'

πρωτ. ιβ'

fluctibus inundatus, in Deum fir-
 miter sperans, clamabat: * Si confi-
 stant adversum me castra, non time-
 bit cor meum. Item, Dominus pro-
 tector vitae meae, a quo trepidabo?
 & rursum, ** Nam si ambulavero
 in medio umbrae mortis, non timebo
 mala: quoniam tu tecum es. Qua-
 lis erat Daniel, cujus generositatem
 reveriti leones, inclinatis cervici-
 bus, tantum non osculabantur pedes
 ejus. Tales tres illi pueri, in flore aeta-
 tis docti Deum honorare, & insipientem
 regem contemnere. *** Deos
 tuos non colimus, & statuam auream,
 quam crexisti, non adoramus. For-

titudo enim super petra fidei ignem
 & ferrum contemnit. Fides & for-
 titudo etiam sanctos Machabaeos
 illustres reddidit athletas. Quid quaeris,
 & quid vis discere a nobis? parati
 sumus mori magis, quam patrias Dei
 leges prevaricari. Certantque filii
 cum matre & mater cum filiis de
 fortitudine & magnanimitate. Sa-
 piens autem ille rex cum dicit,
 Mulier fortis corona est viro suo,
 innuit pudicitiam. Mulier enim
 generose & magno animo repel-
 lens eos qui pudicitiae ejus insi-
 dian, vere fortis est, & corona
 viro suo.

* Pl. 20, 3.

2. Machab. 7. 2.

** Pl. 22, 4.

Prov. 2. 4.

*** Dan. 3, 18.

Περὶ Σωφροσύνης.

Κεφάλ. β.

Τῆς δὲ ἱερᾶς τῶν γενικῶν ἀρετῶν τετρακλίσος ἐστὶ καὶ ἡ σωφροσύνη, ἀρετὴ ἕσα τῶ ἐπιθυμητικῇ τῆς ψυχῆς μορῆς, καθ' ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται περὶ τὰς ἀπολαύσεις τῶν φαύλων ἡδονῶν. ὁ δὲ σώφρων ἔ μόνον πρὸς ἑαυτὸν ἐστὶν ἀσχηρὸς, τὸ θηριώδες τῆς ψυχῆς μέρος, τὸ λίκνον περὶ τὰς ἡδονάς, καὶ τὴν ἄλλην φλυαρίαν οἰοεὶ τινι χαλινῷ τῷ λόγῳ ἀναχακτίζων τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον φορᾶς· ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας ὅσον γε αὐτῷ ἐπιβάλλει, καὶ ὅσον ἐφικτὸν, λόγοις ἅμα καὶ ὑποδείγματι εἰς τὸ σωφρονεῖν ἐδίξει. καὶ ἔ μόνον τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκολασίας ἑαυτὸν ἀπάγει, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν ἄλλον βίον ἀντάρκης ὢν, εὐτελείᾳ, καὶ λιτότητι, καὶ κοσμιότητι, καὶ εὐταξίᾳ φαιδρύνεται. ἐν δαπάναις καὶ ἀναλώμασιν, ἀνυπέρτατος καὶ μέτριος ἐν ἐοδῆτι καὶ βρώματι, μὴ ὑπερβάλλων τὸ προσήκον τῇ ἰδέᾳ τῶ βίῳ· ἐν ἡγήματι καὶ κινήσει σώματος, ἐν τε λόγῳ καὶ σιωπῇ, μετὰ

CAP. XII.

De temperantia, modestia, moderatione, & sana sobriaque mente.

EX sacro generalium virtutum quaternario est & temperantia, virtus animæ partis concupiscentis, per quam aspernantur & fastidiunt fruitionem pravorum voluptatum. Temperans autem non solum erga seipsum est severus, beluinam animæ partem voluptatibus inhiantem, ceteraque frivola, quasi fræno quodam, ratione, retorquens, ne ferantur in pejus; sed & alios, quantum ipsi competit, & quantum fieri potest, verbis simul & exemplo suo

ad temperanter moderateque vivendum adsuæfacit. Atque non modo ab incontinentia circa res venereas seipsum abducit, sed &, sibi sufficiens & seipso contentus, frugalitate, tenuitate, modestia & moderatione splendescit. In sumptibus & impensis non nimius, sed moderatus. In vestitu & cibo non excedens modum vitæ generi convenientem. In gestu & motu corporis, inque sermone & silentio

πολλῆς

ἢ πολλῆς τῆς ἐμμελείας ἀποδίδῃς τὸ πρέπον. εὐνομηθήσῃ γάρ, Φησι,
 ἢ τὰς λόγους αὐτῆ ἐν κρίσει. ἔμπειρος καταχωρισμῶ πρᾶξεως μετὰ
 βεβαιότητος, καὶ ἐν λόγῳ, εὐάρμοτος, καὶ ἐναρμόνιος, καὶ ὁμαλὸς,
 καὶ αἰδήμων, καὶ ἑαυτῷ ὅμοιος ἐν τε σμικροῖς καὶ μεγάλοις τοῖς περὶ
 ἢ τὸν βίον καὶ πρὸς τὸ ζῆν καθήκῃσι. τάξον τινα ἤδη χαρακτῆρα
 ἢ σαυτῷ, καὶ τύπον, ὃ Ἐπίκτητος Φησι, ὃν φυλάξῃς ἐπὶ τε σεαυτῷ
 ὦν, καὶ ἐνθράποις ἐντυγχάνων. τὸ δὲ πρέπον ἐν ὁποιαῦν πράξεσ
 ἢ διερχομα τῷ καλῷ, τὸ γὰρ καλὸν πάντοτε καὶ πρέπον ἐστίν. ἢ τε
 φύσις αὐτῆ διδάσκαλός ἐστι τῷ σωφρονῶντος βίῳ, καὶ ὑπαγορεύει καὶ
 τὰς ἄλλας αἰδέομα τὰς ὀρθῶς περὶ τῶν πραγμάτων κρίνοντας, μήτε
 προσκρῖνει αὐτοῖς ἡμελημένως καὶ ῥυπαρῶς βιῶντα. ἀδικία γὰρ καὶ
 ὕβρις ἐστὶ τὸ ἀηδίας ἐμπιπλᾶμα τὸ ὁμόφυλον. δεῖ δὲ τὸν σώφρονα
 πρῶτως μὲν καὶ κυρίως τῷ ἐν τῇ ψυχῇ φροντίζειν κόσμῳ, ἀλλὰ
 καὶ ἐν τῇ ἔξω ἀνατροφῇ προσήκει λόγον εὐκοσμίας ποιεῖσθαι, καὶ
 μὴ τε διαρρῖνειν τρυφῇ καὶ χλιδῇ, τῆτο γὰρ ἀκολασία· μὴ τε
 ῥάκη περικείμενον ἀνοιδῶς βιῶν, κατὰ τὰς κυνικὰς τῶν φιλοσό-

Val. 214.

apte & concinne representans de-
 corum. * *Disponet enim, inquit, ser-
 mones suos in iudicio: solers collo-
 care operam cum certitudine, atque
 uno verbo, habilis, aptus & concin-
 nus, & æquabilis, & verecundus,
 & sibi similis ac sibi constans, tam
 in maioribus, quam in minoribus
 vitæ officiis. Constitue tandem ali-
 quando tibi figuram aliquam & for-
 mam, inquit Epictetus, quam cum
 & solus es, & cum homines convenis
 observes.* Decorum autem in nulla
 actione ab honesto separatur. Nam
 quod honestum est, semper etiam
 decet. Estque ipsa natura magistra

modeste & decenter vivendi, &
 suadet alios vereri, eos qui recte
 de rebus iudicant, neque quem-
 quam offendere, negligenter &
 sordide vivendo. Injuria enim est
 & contumelia, tædio satiare so-
 cios. Oportet ergo temperatum
 & modestum hominem, primo &
 præcipue quidem, de cultu & ornatu
 animi esse sollicitum, verum tamen
 etiam in consuetudine cum aliis,
 conveniens est, rationem habere
 decori, ac neque luxu & deliciis
 diffluere, hoc enim lascivum &
 improbum: neque pannis obli-
 tum impudenter vivere, ut Cynici,

* Pl. III, 5.

Φων, τὴτο γάρ ἐστι διαφρήδην ἀσχημονέν εἰς ἅπαν τὸ ἀνθρώπων. διὸ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ ἐκάλυπεν ὅποσα αἰσχροὶ Φοίνεθαι. εἶνοι δὲ τὸ ἐξρουπῶθαι τὸ σῶμα ἐν ἀρετῆς μέρει λογίζονται, ἐκ ἐνότες ὅτι τὸ καθαρόν πανταχῶ κόσμον, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων. τῶ δὲ ἀνθρώπων πολλῶ μᾶλλον ἐπιπρέπει τὸ καθαρίως καὶ εὐσχημόνως ἀναστρέφεσθαι. αἱ τε ἄλλαι ἀρεταὶ εἰ ἐρημοὶ εἶεν εὐκοσμίας, μετέχουσι πως θηρωδίας, τῇ τε ἐπιπολαζέση ἀυχμηρότητι πέρρω ἐαυτῶν φυγαδεύουσι τὰς μετὰ ἀνθρώπων ἀνθρωπίνως βυλομένους ὀμλεῖν. τὸ γὰρ ἀδρανὲς καὶ ἀπαλόν, πῶς ὑποίσει ἀκρατον, καὶ ὡς ἔπος εἰπέν, ἀπηγρωμένη ἀρετὴν; καὶ τὰ γλυκυτάτες φέροντα καρπὸς δένδρα τὸν ἀπὸ τῶν φύλλων κόσμον προσίεται, φυλλορρόησαντα δ', ὀλίγως εὐρίσκει θεατάς. μὴ ἀμελείτω ἄρα ἡ σωφροσύνη καὶ τῶ ἐξω κόσμῳ. κύριον μένοιγε αὐτῆς ἔργον ἐν τῇ ψυχῇ διαπονήθαι, καὶ τὰ ἐαυτῆς πράττειν, τὰς λοιπῶσας ἐπιθυμίας κατασέλλεσαν. καὶ εἰνοὶς μὲν (ὡς καὶ πυθαγορείοις) τὸ ὑπὸ τῶν παθῶν βιαζόμενον ἀπολοιδάινειν, ἡμιτελής εἶδοκει κακία, καὶ ἡμιτελής ἀρετὴ ἢ κατὰ τῶν παθῶν νίκη.

hoc enim plane est, agere inhoneste & indecore coram omnibus hominibus. Quapropter etiam ipsa natura contexit & abdidit ea quæ adspectum essent deformem ac turpem habitura. Nonnulli autem fordido esse corpore, in virtutis parte reputant, nescientes quam munditia ubique deceat, etiam in animalibus rationis expertibus. Sed hominem multo magis decet munditia modestia & honestus in vita communis cultus. Ceteræque virtutes, destitutæ modestia & decore, participant quodammodo de feritate, atque inherente squalore suo longe a se fugant eos, qui cum hominibus

volunt humano more vivere. Infirmiores enim & teneriores quomodo perferent meram, & ut ita dicam, & efferatam virtutem? Atque etiam arbores quæ dulcissimos turgent fructus, ornatum quoque foliorum induunt; ubi autem folia eis defluxere, paucos inveniunt spectatores. Non igitur debet negligere temperantia nec exteriorum cultum atque ornatum. Proprium tamen ejus est negotium in anima elaborare ac munere suo fungi, rabiosas cupiditates sedando. Ac nonnulli quidem, (sicut etiam Pythagorei) putarunt, labi violentia affectuum impulsum, esse dimidiatum vitium, & affectus vincere,

ἡ αἰ δὲ τοιαῦται διαθέσεις τὰς ψυχᾶς, ἡμιτελεές μὲν ἀρετῶν, ἡμιτελεές
 ἢ δὲ κακῶν τυγχάνοντι. ἀλλὰ τὸ μὲν εἴοτε συγγνώμῃ ἀπομένει τοῖς
 ἀτυχία φύσεως εἰς ἀπόλαυσιν ἡδονῶν ὑποσυρομένοις, ὡς καὶ τισι τῶν
 περὶ ἠθικῆς θεολογίας διελθόντων δοκεῖ, ἵσως ἔχει λόγον, ἅτε μὴ
 ὀλοχρεῶς συγκατατιθεμένε τῆ νοός· τὸ δὲ κατὰ τῶν μαινομένων
 παθῶν γεναιότητι καὶ μεγαλοψυχία τρόπαον ἀραδαί, πῶς ἡμι-
 τελὴς ἀρετῆ; καὶ ποία ἂν εἴη τέλειότερα νίκη τῆς κατὰ τῶν εἰσαίρον-
 των παθῶν; ἐπίσης δὲ ἢ τε προπέτεια καὶ ἰταρότης, τό, τε βράθυμοι
 καὶ ἡμελημένοι πόρρω σωφροσύνης εἰσίν. ἐκέν ὑπεργέτω τὰ πάθη
 τῶ λογισμῶ, μὴ τε προτρέχοντα καὶ κατεξανιστάμενα, μὴ τε κατόπιν
 ἀπολειπόμενα, ὥστε ἐκ ἔχειν ἐν δέοντι λειτουργῆσαι τὰ προσήκοντα. καὶ
 ἐν τέτῳ ἰδρυται τὸ εὐσαφές, καὶ βέβαιον, καὶ γαληνόν, καὶ ἀτάραχον
 τῆς ψυχῆς, φύσει γὰρ ὑποτέτακται τὰ πάθη τῶ λόγῳ, εἶγε ὁ νῆς μὴ
 προῖδοι τὸ ἑαυτῆ κράτος. τῆνικαῦτα γὰρ ὁ, τε θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία
 οἰοῖται τινα θηρία τῶν δεσμῶν λυθέντα, ἔξω χωρεῖ, καὶ μυρία ὅσα δεινὰ
 καὶ χαλεπὰ ἐργάζεται παροινῶντα καὶ ἀκολασαίνοντα, διὰ τῆτό,

Θεσγίης Πυθα-
γορείας.

dimidiatam virtutem. * Tales au-
 tem dispositiones animæ, dimidia-
 te sunt virtutes, & dimidiata
 vitia. Sed ignoscere quidem ali-
 quando iis qui vitio naturæ ad-
 fruendas voluptates trahuntur,
 ut etiam quibusdam visum qui
 de theologia morali disceptarunt,
 fortassis a ratione non est alienum,
 utpote quod id fiat mente non
 omnino consentiente; at vero insa-
 nos affectus magno & generoso
 animo vincere, quomodo dimidiata
 est virtus? Et quænam consumma-
 tior pleniorque possit esse victoria,
 quam illa contra affectus seditiosos
 ac rebelles? Non minus autem pro-

tervia & procacitas, quam socordia
 & ignavia absunt a temperantia.
 Serviant ergo affectus rationi, ne-
 que prætercurrentes aut insurgen-
 tes, neque pone eam deficientes,
 ut possint, ubi opus, munere suo
 fungi. Atque in eo sita est constan-
 tia & firmitas, & tranquillitas &
 animæ quies a perturbationibus li-
 beræ. Natura enim subjecti sunt
 affectus rationi, nisi mens & ratio
 imperium suum proditura est. Tunc
 enim ira & concupiscentia, tam-
 quam beluæ quædam vinculis solu-
 tæ, erumpunt, & infinita mala
 perpetrant, protervientes & de-
 bacchantes. Ac propterea dicit:

* Thegenis
Pythagorici.

περι. κεφ. ιβ.

Φησιν, ἀνὴρ θυμώδης ἐκ ἐνοχλήμων. ἐπειδὴ ὁ τῷ ἀλόγῳ θυμῷ ἄλλὰς ἔβουλον ἰσῶν πληγὰς, παρακίεσθαι, ἀλλεται, μαίνεται, τρύζει τὰς ὀδόντας, ἀφρίζει, αἷμα πνέει, κατὰ τῶν ἄλλων ὀρμαί, ἑαυτὸν δάκνει, καὶ μονονοχί κατασπαράττει. τίς ἂν τῶν ἐυφρονέντων ἰδὼν τὸν ἕτως ὑπὸ τῷ θυμῷ ἐκθηριόμενον καὶ μαϊόμενον, σωφρονεῖν ἔμαθαι; τῆς γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ φύσεως ἐσημέραι εἰς τὸ χᾶρον ὑπερβρέσης, ὅτῳ ἐξέσι καὶ ἀπὸ τῆς κακίας σωφρονίζεσθαι βδελυτίζομενον αὐτήν· ὁρῶντα τὸν θυμώδη, εἰς πραότητα τυπᾶσθαι· βλέποντα τὸν σοῦς δίκην ταῖς ἀποπλύσεις ἡδοναῖς ἐγκαλινδόμενον, καὶ τῇ καταργημένῃ γαστρὶ

περι. κεφ. β.

διδεύοντα, μυρίαὺς μάστιγι κολαζόμενον, (ἐτοιμάζονται γὰρ ἀκολάστοις ἔμαστιγες,) καὶ ποικίλοις νοσήμασι τρυχόμενον, ὅπως ἀντέχεσθαι τῷ κεφαλῆ καὶ μετρίᾳ. τὸ γὰρ μετρίως καὶ ὡς δεῖ ἀπολαύειν τῶν ἀπὸ τῷ μεγαλοδωρῷ θεῷ κεχορηγημένων, ἥκιστα κεκώλυται. εἰ δὲ τις ἕδον ἡδὴ νομίζει εἶναι, ἔδὲ γινώσκει διαφορὰν ἡδέων καὶ τῶν ἐναντίων,

περι. κεφ. γ.

πέτρῳ ἂν εἴη τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι, ὡς Ἀριστοτέλης φησί. τίς γὰρ καυχῆσεται ἀγνήν ἔχειν τὴν καρδίαν; καὶ, οἶνω ὀλίγῳ χρῶν διατὸν σῶμαχόν·

Πλάτ. Τιμ. β.
κεφ. ι.

Προν. 11, 25.

Vir iracundus non est modestus. Quandoquidem ira quis captus inconsulta, veluti æstro percitus atque instinctus, delirat, subfultat, furit, dentibus stridet, spumas agit, sanguinem spirat, in alios irruit, seipsum rodit & tantum non dilacerat. Quis sanæ mentis talem conspicatus, sic iracundia efferatum & infanientem, non discat & meditetur temperantiam atque modestiam? Etenim humano ingenio quotidie in pejus sublabente, cuivis licet etiam a vitio emendari, illud detestando. Dum videt iracundum, ad mansuetudinem & lenitatem formari: dum

* Προν. 19, 29.

* Προν. 20, 9.

* Τιμ. 5, 23.

adspicit eum qui instar porci in despuendis ac fœdis libidinibus volutatur, ventrique ignavo ferviens innumeris flagris punitur, (**Parantur enim libidinosi flagra*) variisque morbis consumitur, in totum amplecti sobrietatem & moderatorem. Moderate enim & ut decet frui iis rebus quas largitur munificentia divina, minime prohibitum est. Si vero quis nihil jucundum & suave putat esse, neque differentiam suavium & contrariorum, is multum abest ut sit homo, ut ait Aristoteles. * *Quis enim gloriabitur, mundum & castum sibi esse sor?* &; ** *Modico vino utere, propter*

"σπ. καὶ ὁ σοφὸς Σολομῶν, δίδοτε μέθην τοῖς ἐν λύπαις, καὶ οἶνον
 "πίψεν τοῖς ἐν ὀδύναϊς, ἵνα ἐπιλάθωνται τῆς πείνης, καὶ τῶν πόνων
 "μὴ μνησθῶσιν ἐτι. θεῶν γὰρ καὶ ἡ λύπη θηρίων, τρεβλῆσα καὶ
 "ἄγχεσα τὴν θαλαίαν ψυχὴν, καὶ εἰς ἀπόνοιαν ἀπάγεσα. διὸ καὶ οἱ
 "ἅγιοι ἄνδρες τοῖς ἀνεπιμώμοις καὶ ἰλαραῖς ἀπολαύσειν ἐπαρηγόρειν
 "τὸ ἀπειρηκὸς, διὰ τῆς ζυγκεχωρημένης ἀνεσεως τὸν τόνον τῆς ψυχῆς
 "συντηρῶντες, ὡς ὁ θεὸς Γρηγόριος ἐν ἀγρῶ διατρίβων, εἰωθὰ πως,
 "ἔλεγε, τὴς πόνους τοῖς τοιαύταις διαλύειν ἀνεσεσι, ἐπειδὴ μηδὲ νευρὰ
 "φέρεται τὸ σύντονον αἰετινομένη, καὶ δεῖται τι μικρὸν καὶ τῶν γλυφίδων
 "ἐκλύεσθαι, εἰ μέλλοι ταθήσεσθαι πάλιν, καὶ μὴ ἀχρηστος ἐσοσθαι τῷ
 "τόξῳ, ἐδ' ἀνοητος ἐν καιρῷ χρήσεως. καὶ ὁ χρυσορρήμων· ταῦτα
 "δὲ λέγω μὲν ἔκωλύειν συνιέναι, ἐδὲ κοινῇ συνδειπνεῖν, ἀλλὰ κωλύειν
 "ἀδχημονεῖν, καὶ βεβλόμενος τὴν τρυφὴν, εἶναι τρυφὴν, ἀλλὰ μὴ κόλα-
 "σιν, μηδὲ τιμωρίαν, καὶ μέθην, καὶ κῶμον. μαθῆτωσαν οἱ Ἕλληνες,
 "ὅτι μάλιστα χριστιανοὶ τρυφῶν ἴσασι, καὶ τρυφῶν μετὰ κόσμῳ.
 "ἀγαλλιᾶσθε γὰρ, φησι, τῷ κυρίῳ ἐν τρώμῳ. πῶς δὲ ἐστὶν ἀγαλ-

πρω. κη. λδ.

 λγ. κδ.
 ὅτι πρὸς Γ' αμ.

stomachum tuum. Atque sapiens
*ille Salomon, * Date siceram maren-*
tibus, & vinum his qui amaro sunt
animo: bibant, & obliviscantur ege-
statis suae, & doloris sui non recor-
dentur amplius. Saxa enim est belua
tristitia, torquens & angens mise-
ram animam, inque desperationem
abducens. Quapropter etiam sancti
viri inculpati & placidis delecta-
tionibus solabantur lassitudinem,
licita quadam & concessa remissio-
ne tenorem animae conservantes,
ut divus Gregorius ruri commo-
rans, Soleo fere, inquit, labores tali-
bus dissolvere remissionibus; quan-
doquidem neque nervus arcus fert

contentionem, si semper tendatur,
vultque aliquantulum ex crebris re-
nodari, nisi debilis & inutilis futu-
rus est sagittario, cum eo utendum.
Et Chrysostomus, Hac autem di-
cens, non prohibeo conventus quos-
vis neque convivia quae in communi
sunt, sed ne praeter decorum quid
agatur, delicias volens delicias esse,
non panam, non supplicium, non
ebrietatem, neque immodestam co-
mestationem. Distant Graeci, Chri-
stianos maxime esse, qui deliciari
sciant, ordineque & cum decore de-
licari. Exultate, inquit, Domino
cum tremore. Quomodo vero exultan-

* Prov. 31, 6.

 In Epist. ad
 Rom.
 Rom. 24.

λαῶσαι; ὕμνος λέγοντας, εὐχὰς ποιμένεος, ψαλμοὺς ἐπεισάγοντας α
 ἀντὶ τῶν ἀνελευθέρων ἐκείνων ἀσμάτων. ἔτα καὶ ὁ χριστὸς τῇ τραπέζῃ α
 παρέσει, καὶ εὐλογίας ἐμπλήσει τὴν ἐνωχίαν ἀπασαν, ὅταν ἔχη, α
 ὅταν ἄδῃ πνευματικά, ὅταν πένητας ἐπὶ τῶν προκειμένων τὴν κοινω- α
 νίαν καλῆς, ὅταν εὐταξίαν πολλὴν καὶ σωφροσύνην ἐπιστήσης τῶ α
 συμποσίῳ. ὁ δὲ Σολομῶν, ἦέ, Φησι, πρόσθετε, ἵνα μὴ παραβῆης. καὶ α
 ὁ μέγας Βασίλειος, ὅσον ἐστὶν ἐν σοί, Φησι, Φεῦγε τὰς τῆς καρδίας α
 διαχύσεις. ἀλλὰ πάλιν ἐξουσία συνέσει καὶ διακρίσει προνοήμενος καὶ α
 τῆ σώματος, Φησί· τὴν τῶν ἀβρώστων παραμυθίαν ἐκ τῶν βρωμά- α
 των, ἢ τὴν τῆ ἄλλως κεκμηκός ἐπὶ συντόνοις ἐργοῖς, ἢ καὶ τὴν τῆ α
 παρασκευαζομένην πρὸς κάματον, οἷον ὀδοιπορίαν, ἢ τι ἄλλο τῶν α
 ἐπιπέπων, οἱ ἐφεσῶτες πρὸς λόγον αἰὲ τῆς χρείας οἰκονομήσασιν, α
 ἐπόμενοι τῷ εἰπόντι, ὅτι διεδίδοδο ἐκάσῳ καθ' ὅ, τι ἂν τις χρεῖαν α
 εἶχεν. ἔ τε ἐν καιρὸν τροφῆς τὸν αὐτὸν πᾶσι νομοθετήσαι δυνατόν, α
 ἔ τε τὸν τρόπον, ἔ τε τὸ μέτρον. ἀλλὰ σκοπὸς μὲν κοινὸς ἔσω ἢ τῆς α

*dum est? Si hymnas dixeritis, si
 preces & vota feceritis, psalmos pro
 illiberabilibus illis canticis induxeritis.
 Ita & Christus mensæ vestræ aderit,
 benedictioneque sua totum convivium
 implebit, quando oraveris, quando
 spiritualia cecineris, quando paupe-
 res ad eorum quæ apposita sunt com-
 munionem vocaveris, quando mul-
 tam convivio disciplinam & modesti-
 am procuraveris. Salomon autem,
 Fili, inquit, attende, ne diffusus. Et
 Magnus Basilius, Quantum in te est,
 inquit, fuge cordis diffusiones. Sed
 rursus ingenti prudentia & iudicio
 prospiciens & consulens etiam cor-
 pori, ait: Quemadmodum refici esis*

*agroti debeant, aut vehementioribus
 alioqui laboribus defatigati, quomo-
 dove agi cum illis par sit, qui se ad
 gravem aliquem laborem, velut iter,
 aut aliud quodvis laboriosum munus
 accingunt, antistites ipsi iudicabunt,
 & ad necessitatem uniuscuiusque
 rem totam attemperabunt, illudque
 quod est in Altis imitabuntur, ubi
 dicitur: Quod dividebatur singulis,
 prout unicuique opus erat. Ex quo
 sane intelligimus, ne utiquam omni-
 bus, neque idem cibi sumendi tem-
 pus, neque modum eundem regulam-
 que eandem posse describi. Verum
 enim commune illud propositum sit,
 videlicet, ut ne quid cuiquam desit*

Prov. 3. 21.

In Asceticis.

χρείας

ἡ χρείας ἐκπλήρωσις, τὸ γὰρ ὑπερευπίπλασθαι τὴν γαστέρα, καὶ
 ἡ καταβαρύνεσθαι τοῖς τροφαῖς, κατάρως ἀξίον. καὶ ὁ ἅγιος Χρυσό-
 ἡ στος, ὡς περ γὰρ ἔ τὸ πίνειν ἐκάλυσε, φησιν, ἀλλὰ τὸ μεθύειν,
 ἡ ἔ δὲ τὰ γαμῆν, ἀλλὰ τὸ ἀσελγῆν, ἕτως ἔ δὲ τὸ προνοεῖν τῆς σαρκός,
 ἡ ἀλλὰ τὸ εἰς ἐπιθυμίας, οἷον τὸ τὴν χρείαν ὑπερβαίνειν, ἐπεὶ ὅτι γε
 ἡ προνοεῖν αὐτῆς κελεύει, ἀκκασον τί φησι Τιμοθέω, οἶνω ὀλίγω χρωθὶ διὰ
 ἡ τὸν σῶμαχόν σε, καὶ τὰς πυκνάς σε ἀσθενείας. ἕτω δὲ καὶ ἐνταῦθα
 ἡ προνοεῖ μὲν, ἀλλὰ πρὸς υἰείαν, μὴ πρὸς ἀσελγίαν. ἔ δὲ γὰρ ἂν εἴη
 ἡ τὸτο πρόνοια λοιπὸν, ὅταν τὴν φλόγα ἀνάτης, ὅταν χαλεπὴν τὴν
 ἡ κάμνον ποῆς. ἴνοι δὲ καὶ σαφέστερον μάθητε τί ποτέ ἐστι τὸ προνοεῖν
 ἡ αὐτῆς εἰς ἐπιθυμίαν, καὶ φύγητε τὴν τοιαύτην πρόνοιαν, τὰς μεθύον-
 ἡ τας, τὰς γαστριζομένους, τὰς ἐν ἡματίοις καλλωπιζομένους, τὰς
 ἡ θρυπτιζομένους, τὰς τὸν ὑγρὸν καὶ διαφρέοντα ζῶντας βίον ἐνοήσατε,
 ἡ καὶ εἴσεσθε τὸ εἰρημῆνον. ἐκείνοι γὰρ πάντα ποιῶσιν, ἕχ' ἵνα υἰγιαίνω-
 ἡ σιν, ἀλλ' ἵνα σκιρτῶσιν, ἵνα τὴν ἐπιθυμίαν ἀνάπλωσιν. ἀλλ' ὁ τὸν
 ἡ χρῆστον ἐνδεδυμένους σὺ, πάντα ἐκείνα περικόψας, ἐν μόνον ζῆται, ὅπως

λγ. κδ. τῆς περὶ
 Γ' αμ.

eorum, qua necessitas cujusque desi-
 deret. Nam immodice ventrem di-
 stendere & immoderatis se epulis
 onerare, res est destabilis. Et sanctus
 Chrysostomus : * Quemadmodum
 enim non bibere, sed inebriari, non
 nubere, sed lascivire, ita neque car-
 nis curam agere simpliciter prohibuit,
 sed, ad concupiscentias, addidit,
 quate est dum necessarius usus exce-
 ditur. Alioqui quod curam illius
 agere precipiat etiam, audi quid
 Timotheo scribat: Modico vino ute-
 re, inquit, propter stomachum tuum,
 & crebras infirmitates tuas. Ita &
 hic curam illius habe quidem, sed

ad sanitatem, non ad lasciviam.
 Neque enim ea demum vera fuerit
 carnis cura, si quando flammam ac-
 cenderis, caminum gravem effeceris.
 Quatenus vero & clarius discatis,
 quidnam sit, carnis curam ad concu-
 piscientiam agere, & eam quæ talis
 est fugiatis, ebrios, ventricolas, de-
 licatulos, eos videlicet, qui vitam vi-
 vunt mollem & laxam, considerate,
 & intelligetis quid sit quod dicitur.
 Illi siquidem nihil non faciunt, non
 ut sani sint, sed ut lasciviant, ut concu-
 piscientiam inflamment. Tu vero,
 Christum inducus, universis istis am-
 putatis, unum hoc tantummodo

* In Epist. ad
 Rom. Rom. 24.

υἰγιαίνω-

υγιαίνουσαν ἔχης τὴν σάρκα, καὶ μέχρι τοσούτου προνοή ταύτης, « περαιτέρω δὲ μηκέτι, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν σπουδὴν εἰς τὴν τῶν πνευματικῶν ἀνάλισκε ἐπιμέλειαν. »

Πρόκειται δὲ ἡμῖν ἐν τῇ ἱερᾷ γραφῇ ὁ Ἰωσήφ εἰκὼν λαμπρᾶ σώφρονος βίᾳ. ἤσκησε δὲ Ἰωσήφ πολυειδῆ σωφροσύνην ἐν τε λόγοις, καὶ ἔργοις, μὴ τε εἰς ἀκολασίαν ἐκτραχηλιζοίς, μὴ τε εἰς τὴν ἐπιμαυνοῦν ὑποσυρεῖς ἡλιθιότητα. καὶ τὸ μὲν, νέον καὶ ἀρσένιον ὄντα, γενναίως ἀποσείσασθαι ἐγκειμένην αὐτῷ τὴν δέσποιναν, καὶ δεσποτήριον οἰκῆσαι μὴ παραχαράξαντα τὰ πρὸς τὸν δεσπότην καὶ εὐεργέτην δικαίωματα, κομίδῃ σώφρονος, καὶ εὐγενῆς, καὶ δικαιοσύνην τιμωσῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔχει ἐν τούτῳ καὶ ἄλλας μιμητὰς καὶ ἐναμίλλας τὸς μὴ παντάπασιν εἰς κακίαν ἀφηνιάσαντας· πόρρω γὰρ ἀπάσης μοχθηρίας τὸ ἀλλοτρίᾳ ἐπιβελύσειν κοίτη, καὶ τῷ τρέφοντος καὶ εὐποιῶντος κατεπαίνισσασθαι. τῷ δ' ἡμετέρῳ ἡρώϊ ὀλοχερῆς ἐπήδησε σωφροσύνη, καὶ μετριότης καὶ κοσμιότης πάντοτε διέλαμπεν, ἔτε νόθῳ τῷ αἰδοῦ τῆς περιποιήσεως τῶν συμφερόντων ἀπέργασα, ἔτε προπετεία καὶ ἰταμότητι μᾶλλον αὐτῷ περιάπλησα, ἐν ὁποῖον δὲ

quere, ut sana sit carne: eo videlicet usque curam illius habeto, ultra vero nequaquam, sed reliquam omnem diligentiam ad spiritualia curanda infumito.

Propositus nobis est in sacra scriptura Joseph ut imago illustris, vitæ temperatæ, pudicæ ac modestæ. Exercuit autem Joseph multiplicem temperantiam, cum in verbis, tum in factis, neque in proterviam prolapsus, neque in stoliditatem culpabilem pertractus. Et quidem, quod adolescens adhuc, & speciosus, generose rejectit instantem ipsi Dominam, quod in carcere officium erga Dominum beneficium intemera-

tum servavit, temperatæ oppido & ingenue justitiamque observantis est animæ: sed habet in hoc alios etiam imitatores pares, qui quidem non profus effrenati in vitium ruunt: nam alieno lecto infidiari, & contra nutricium ac benefactorem insurgere, est in omni scelere nimium quantum progredi; at in nostro heroë plena & perfecta inerat temperantia, & moderatio ac modestia perpetuo effulgebat, neque adulterina quadam verecundia ab acquisitione commodorum arcens, neque protervia ac procacitate infamiam ei concilians, verum in quovis negotio spectans & asse-

ἔργω

ἔργῳ καταποχευομένη καὶ ἐπιτυχάνουσα τῷ δέοντος. τοιαύτη γὰρ
 ἢ σωφροσύνη ἀρέσκει θεῷ. καὶ ἦν κύριος μετὰ Ἰωσήφ, καὶ ἦν ἀνὴρ γίν. κηφ. λδ'.
 ἢ ἐπιτυχάνων. ὁ γὰρ σώφρων ἐκ ἐστὶ βλαξ, ἔδ' ἀνδραποδώδης, ἀλλὰ
 παρατηρεῖ τὸν καιρὸν νοεῖ εὐστοχία, μηδαμῶς παρατρέχει τὰ σωτη-
 ριωδῆ. ὑπεργαί μὲν τὰ δέοντα τῷ πλησίον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῆ ἐν δέοντι
 προνοῖται. ἐξηγεῖται δὴτα προθύμως τῷ ἀρχιμονοχῶν ὁ Ἰωσήφ τὸν
 ὄνειρον, καὶ χαρᾶς αὐτὸν ἐμπίπλησι μηνύων τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν,
 ἔδ' αἰτέται χρυσόν, ἢ ἀργυρον, τῆτο γὰρ βλακικόν, καὶ μικρό-
 ψυχοι. καὶ βάνουσον αἰτέται δὲ ὁ αὐτῷ μὲν πολλῆ ἄξιον, τῷ δὲ
 ἢ εὐεργετηθέντι ἀδάπανον ἅμα καὶ εὐχερές. ἀλλὰ μνήσθητί με διὰ κηφ. μ.
 ἢ σεαυτῆ ὅταν εὐ γένηταί σοι, καὶ ποιήσεις ἐν ἐμοὶ ἔλεος. ἔξω γὰρ ὄνει-
 ρος, καὶ δευτέρα ἀντικρυς εὐποία, ὑπομνήσκειν τὸν εὐ πεπονθότα
 τὰ δέοντα, μὴ ζυγκωρήσαντα εἰς ἀχαριστίαν ἐξολοθῆσαι. ἐπειδὴ
 ἔδ' μόνον ἦδες σκαμάτης, ἀλλ' ἴσως ἐδ' ὅτε ἢ φραδυμία γνώμης, ἢ
 πραγμάτων ὄχλος εἰς λήθη τὰς χάριτας δες, ἀχαριστίας γραφὴν
 ἀπηνέγκατο. ἐξοίσιος δὲ σωφροσύνη τὸ πᾶσαν ἀρετὴν ἐπιγράφεται

quens id quod conveniens est & decet. Talis enim temperantia placet Deo. * Fuitque Dominus cum Joseph, & erat vir in cunctis prospere agens. Temperans enim non est badius neque fervilis, sed observat tempus sagacitate mentis, salutaria ne utiquam præterit. Ministrat quidem proximo necessaria, sed & sibi ubi opus prospicit ac consulit. Enarrat igitur æquo animo Joseph somnium præposito pincernarum, & gaudio eum implet, indicans futuram felicitatem, neque petit aurum aut argentum, hoc enim inertie & pusillanimitatis, & illiberale; petit au-

tem rem sibi quidem quantivis pretii, sed beneficiario nihilo constantem & facilem: Tantum memento mei cum bene tibi fuerit, & facias mecum misericordiam. Extra enim opprobrium est & omnino alterum beneficium, admonere beneficium officii, nec permittere, ut in crimen ingrati animi prolatur. Siquidem non solum ruditas morum, sed fortasse quandoque etiam socordia, vel negotiorum multitudo, oblivioni tradens gratiam & meritum, reos fecit ingrati animi. Ingens autem modestia est,

* Gen. 39, 2.
 Gen. 40, 14.

K

θεῷ,

θεῷ. σοφία τε καὶ ἐπίσημη ἐρεϊδόμενα τῇ ἐξ ὕψους ῥοπῇ, μεγάλην δύναμιν ἰχουσι, τὰ μὲν ἀπὸ τῆ φθόνου βέλη διαδιδρασκουσα, παρὰ πάντων δὲ γεραυρόμενα. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωσήφ τῷ Φαραῶ, εἶπεν, ἀνευ « τῆ θεῆ ἔκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον Φαραῶ. »

Ἔστι δὲ καὶ παρρησίας μετὸν τὸ σῶφρον. καὶ τὸ μὲν δειλὸν καὶ εἰς ζῆλον σῶφροσύνης νεανειύεται, ἀλλ' ἀρετῆς ἔσημόν ἐστιν, οἰκιστῆ, τὴν πρὸς ἀνθρώπων ἐμιλίαν ἀποκλίνει, καὶ ἄκον παρασάει ταῖς ὑπερεχέσασιν ἀρχαῖς, περιδεῖς καὶ κατεπληχὸς, ἰδρωτὶ περιβρέεται, καὶ τρέμει. ὁ δὲ ἀσφαλῶς σῶφρον, μεγαλονόος καὶ μεγαλοψυχίας ἔμπλεως, ἀναπολεῖ δινηκῶς ὅπως κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἐγκρατῆς γένηται τῶν συνοισόντων, καὶ ἀπειρῆ ἀντιποιῆται τῆς παρὰ θεῶ χρηστημείης εὐκαμρίας, ἧς ἀποπλάσης, φρεῖδοί ἐσιν πόνοι τε καὶ ἰδρωτες. ἀμέλει ὁ ἐμψρων ἔδεν ἡττιον ἢ σῶφρον νέος, καὶ ἐν τῷ δεσμιωτηρίῳ τρέφων γενναίους καὶ πολιτικὰς λογισμὸς, ἔ τε ἀλλοφυλῆ βασιλείας ὄγκον δέδιττεται, ἔ τε ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἀνακόπεται τῆ παρρησιασασθαι εἰς δέον, καὶ συμβηλεύσαι τὰ προσήκοντα τῷ Φαραῶ. περὶνάς ὄητα τὴν ἐξηγησιν τῶν εὐπνίων, καὶ περὶατέρω κεχώρηκε. καὶ

Deo adscribere omnem virtutum, & sapientia atque scientia, pondus accipientes cœlitus, magnam habent vim, effugiuntque invidia tela, & ab omnibus honorantur. *Respondit Joseph: Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni.*

Est vero etiam fiducia plena moderatio. Atque timiditas quidem, et si ad æmulandam moderationem sese componere jactet, virtutis tamen est expertus, domi desidet, cœtus hominum vitat. Quod si invita se sistat coram magistratibus superioribus & principibus, trepidanti & metu percussæ sudor undique manat, contre-

miscit; contra vere moderatus, magnanimitate plenus, assidue meditatatur publice & privatim assequi profutura, firmiterque capessat occasionem & opportunitatem divinitus oblatam, qua avolante, in casum sunt omnes labores & sudores. Nimirum cordatus ille non minus quam moderatus adolescens, etiam in carcere alens meditationes generosas ac politicas, nec aliigenæ regis fastum formidat, neque eum ætas impedit, quo minus libertate utatur, & utilia Pharaoni consilia suggerat. Exposito nempe in somnio, ulterius pergit, &, * *Nunc ergo,*

πῦν ἐν, Φησι, σκέψαι ἀνδραπον φρόνιμον καὶ συνετὸν, καὶ κατάστησον αὐτὸν ἐπὶ γῆς αἰγύπτου. ἔκῃν τὸ μὲν διὰ τῆς τετριμμένης βαδίζοντα μόναις ταῖς ταπεινότεραις ὑποθήκαις ἀγαπᾶν, οἷα καὶ τὸ μὴ δίδοναι βελὴν ἐκ ἐρωτᾶμενον, ταῖς ἀγελαίαις ψυχαῖς ἀπερξίφθω· ἐξέσω δὲ σώφρονι μεγαλοψυχία ἐπιδράττεισθαι τῷ κομρῷ, καὶ αὐτὸς γέναι τὰ διαφρῆδην συμφέροντα. διὸ καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων, Φησὶν.

Ἐλαβε δὲ δίδοντας τῷ δεσπότῃ γυναῖκα τὴν Ἀσενεθ. ἡ μὲν γὰρ ἀκολασία ἄρδην ἀνατρέπει τὸ σώφρον, οἱ δὲ ἐν νόμῳ γάμος γυναῖκα ὁμιλῶντες, γεραροὶ καὶ τίμιοι, μὴ μόνον τῷ πληθυσμῷ εὐποιῶντες τὸ ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖ, βεβαίῳ πίσει δαλείοντες, ἅτε τέκνων γιγνόμενοι πατέρες, καὶ ἰσχυρὰ ἐνέχυρα τῇ πολιτείᾳ δίδοντες.

ἢ τίς γὰρ πισεύσει, Φησὶν ὁ Σειραχ, εὐζωνῶ ληστῇ σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν; ἔτως ἀνθρώπῳ μὴ ἔχοντι νοσσίαν, καὶ καταλύοντι ἢ εἰάν ὀψίσῃ. ὡσπερ δὲ σώφρονος ἀνδρός ἐστὶ τὸ μὴ ὑπ' ἀλαζονείας ἐπαρξόμενον καταφρασύνεσθαι τῶν πέλας, ἀλλ' οἰκίαις τε καὶ ξένοις ἐμμελῶς καὶ μετριῶς προσφέρεσθαι. ἔτως ἐκ ἀπέοικε μεγαλοψύχῳ

κεφ. α'.

inquit, provideat rex virum sapientem & industrium, & presiciat eum terre Aegypti. Ergo per tritam tantum viam incedendo, solis humilio-ribus consiliis contentum esse, veluti consilium non dare, nisi interrogeris, hoc quidem ad vulgares & plebejas animas rejiciatur; at magnanimitati liceat cum modestia conjuncte, arripere occasionem, & proprio Marte utilia procurare. Unde, & erat vir, inquit, in cunctis prospere agens.

Duxit autem, dante domino, uxorem Aseneth, incontinentia enim funditus evertit temperantiam; ii vero qui jure matrimonii

mulieribus junguntur, venerabiles & honorandi sunt, non solum multiplicatione consulentes generi humano, sed & regi fideliter & constantiter fervientes, ut qui filiorum fiant genitores, firmaque reip. dent pignora. Quis enim credet, inquit, Sirach, succincto latroni, erranti de civitate in civitatem? sic etiam homini qui non habet nidum, & defleat ubicumque vesperi fuerit. Sicut autem moderati viri est, non insolenter erga alios insurgere per arrogantiam, sed tam domesticos ac necessarios, quam alienos moderate & scite atque apte tractare; ita non incongruum est magnanimæ tem-

Ecclesiastici, 30, 28.

σωφροσύνη μεταδίδοναι καὶ τῶ πλησίον τῶν ἔνδον καλῶν, ἐν δέοντι καθ' ἀπαιτημένην καὶ ἐλέγχουσαν. τῆς γὰρ μοχθηρίας ἠπίστητος προφάται μηδαμῶς κολαζομένης, ἄνω καὶ κάτω πάντα περιτραπήσεται, καὶ πᾶσα εὐταξία καὶ εὐκοσμία διοικήσεται, ἴσα * ἀρετῇ τιμωμένης κακίας. ἰδὼν δὲ Ἰωσήφ τὸς ἀδελφούς αὐτῆ ἐπέγνω, καὶ ἠλλοτριετο ἂ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς σιληρά. ἐσωφρόνει, ἀλλ' ἐν δέοντι καὶ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ἠλλοτριετο, εἰς μετάνοιαν αὐτὸς συνελαύνων. ἠπάλει, ἐδόσκει, εἰς φόβου ἐπέβαλλε θανάτου, ἐκ ἐκδικιῶν ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐκείνης σωφροζῶν. ἀποσραφεῖς γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἐκλαυσε. ἡ γὰρ τῆς ἀγάπης φλοξ ἐπέπνευσε τὴν σωφροσύνην ψυχῆν. ἐκείνη ὑπηγόρευε τὰς ἀπειλὰς, ἀπ' ἐκείνης ἐπήγαγε τὰ δάκρυα, καὶ πανταχῶ τὸ μέτριον καὶ κόσμον διήγαγε. καὶ τὸν μὲν νεώτερον τῶν ἀδελφῶν μᾶλλον ἠγάπα. ἡ γὰρ ἀγάπη ἔτε νόμον ἔτε ὅρον ἔχει. αὐτὴ δὲ ὡς φίλον αὐτῇ καὶ ἐπίστευε καὶ ἀνίστη τὰ τῆ φίλτρα, καὶ φιλεῖ μὲν καὶ θέλωμεν, καὶ μὴ θέλωμεν, βίαιον γὰρ χρῆμα ἡ ἀγάπη. τὸ δὲ καὶ ἀγάπη πυρπολούμενον τὰ πρὸς τὸς ἄλλους μὴ περιορᾶν καθήκοντα, ἐκείνο τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστίν. διὰ τῆτο ἰδιαιτέρας μὲν φιλοφροσύνας ἐπι-

Gen. 42, 7.

perantiae, impertire proximo interna bona, ubi opus, taxando & redarguendo. Si enim malitia, lenitatis praetextu, non puniatur, sursum deorsum omnia vertentur: & omnis ordo atque modestia peribit, si sceleris idem sit ac virtutis honos. *Cum autem cognovisset Joseph fratres suos, quasi ad alienos durius loquebatur.* Erat moderatus, sed necessitate exigente, etiam fratribus alienum se ostendebat, in poenitentiam eos compellens. Minabatur, vinciebat, & in mortis terrorem conjiciebat, non se vindicans, sed illos ipsos

castigans. Avertit enim se ab eis & flevit. Amoris enim flamma possidebat & depascebatur temperatam animam. Illa dicebat minas, ab illa manabant lacrymae, & ubique moderatio ac modestia elucebat. Ac juniorem quidem ex fratribus magis diligebat. Amor enim nec legem nec modum habet, sed ipse ut ei visum est, & intendit & remittit dilectionem, amamusque volentes volentes, violenta enim res est amor. Sed non obstante amoris igne, etiam officia aliis debita observare, hoc nostri est arbitrii. Quapropter peculiari comitate ostendit glificen-

δαίνονται

δεικνύται πρὸς τὸν Βενιαμὴν τὴν ἐπιτεταμένην ἀγάπην. ἐν δὲ τῇ ἐν
 » ὑπαύφρων ἀνατροφῇ, τιμᾷ νόμου φύσεως. ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον γίν. κφ. νβ.
 » αὐτῆ ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρεσβεία αὐτῆ, καὶ ὁ νεώτερος κατὰ
 » τὴν νεότητα αὐτῆ.

Ὅτι δὲ ἔχουσιν ἐνίοτε τῷ σώφρονι καὶ περὶ εαυτῆ τὰ ὄντα λέγειν,
 » καὶ τότε ἡμῖν ὑπογραμμίος ὁ σώφρων Ἰωσήφ. ἀπαγγέilate ἐν τῷ κφ. κβ.
 » πατρὶ μου, λέγων, πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν αἰγύπτῳ. ἤθελε γὰρ
 εὐφραίνειν τὸν φύντα γεγηρακότα καὶ ἀδυμῆντα, καὶ ἐλπίδι κρείτ-
 ταιος βίβι ἐκκεφίσαι αὐτῷ τὰ τῆς οὐδοπορίας. καὶ τῆτο πρὸ ὀμματῶν
 » ἔχων, ἐκ ἐφείσατο ἔδὲ τῶν περὶ εαυτῆ ἐπαίων. καὶ ὀπκήκα ὠφθη κφ. κβ.
 » αὐτῷ ἠδὴ ἀφικομένῳ, ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τραχίλον αὐτῆ, καὶ ἐκλαυσε
 » κλαυθμῷ πύον, τῆς ὑπερβαλλύσης πρὸς τὸν πατέρα ἀγάπης μυρία
 διεγερύσης πάθη, καὶ ἔξω βαλλύσης τηγκαῦτα ἔ μόνον τὸν φόβον,
 ἀλλὰ καὶ τὴν ὀφαιλομένην ἄλλως πρὸς τὸν γεγεννηκότα αἰδῶ καὶ
 ταπέικωσιν, ἢν ὁ σώφρων Ἰωσήφ ἐν αὐλῇ τραφῆς βασιλικῇ ἐς ἄκρον
 μετῆλθε. κάπερ γὰρ ἄπασαν τὴν ἀρχὴν αἰγύπτῃ διοικῶν, καὶ
 πατῆρ φαραὼν καλέμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπιδαψιλευόμενον ἐδεδοίκει, καὶ

tem amorem erga Benjamin; in propatulo autem & civili conversatione observat leges naturæ. * *Sederunt coram eo, primogenitus juxta primogenita sua, & minimus, juxta ætatem suam.*

Licitum autem esse quandoque temperato ac modesto etiam de seipso ita ut res sunt prædicare, etiam ejus rei exemplum est Joseph modestus. ** *Nunciate patri meo universam gloriam meam, & cuncta que vidistis in Ægypto.* Volebat enim lætificare genitorem jam senem, qui animum despondebat,

speque melioris vitæ, iter ei levius reddere. Atque hoc respectu nec a propriis laudibus abstinuit. Et ubi venit; *videns eum, irruit super colulum ejus, & amplexus flevit,* nimio illo erga patrem amore excitante innumeras affectiones, & tunc expellente non solum timorem, sed & debitam alioqui genitori reverentiam & humiliationem; quam Joseph modestus, aulæ innutritus regię summopere persequēbatur. Quamvis enim universum Ægypti regnum administraret, paterque Pharaonis audiret, tamen etiam indulgentem & largientem metuebat,

* Gen. 43, 37.
 Cap. 46, 29.

** Cap. 45, 13.

γίν. κθ. γ.

ὑπεποιετο αἰδοῖ σάφρουι φρόνημα τυραννικόν. καὶ τὸν ἐν βασιλείῳ αὐλαῖς φθόνον διακλίνων, ἑαυτὸν ἐταπεινῶς, καὶ διεκλήλει τὰς συνάρχοντας. ἐλάλησεν Ἰωσήφ πρὸς τὰς δυνάστας φαραῶ λέγων, εἰ εὖρον χάριν ἐναντίον ὑμῶν, λαλήσατε περὶ ἐμῶ εἰς τὰ ὦτα φαραῶ. ἄλλη γὰρ ἰδιότης σωφροσύνη, καὶ ἄλλη ἀρχοντος, καὶ ἄλλη μονάζοντος. ὁ γὰρ ἀρχων σωφρονεῖ ἕκ ἐν τῇ οἰκίᾳ μόνον τῶν φαύλων ἡδονῶν ἀπεχόμενος, καὶ παιδεύων τὰ τέκνα, ἀλλὰ ἀφ' ἐσίας * ἀρχόμενος εἰς τὰ ἔξω χωρεῖ, καὶ προσέει ταῖς τῆς μεγαλοψύχης σωφροσύνης ἀγαθά. διὸ ἕκ ἐν τῇ χλαυδίᾳ καὶ τῇ ζώνῃ, ἔ τε ἐν τῇ φωνῇ τῆ κηρύγματος ὁ ἀρχων, ὁ θεὸς χρυσόσομος φησιν, ἀλλ' ἐν τῷ τὰ πεπονηκότα ἀνακλιᾶσθαι, καὶ τὰ κακῶς ἔχοντα διορθῆν, καὶ κολάζειν μὲν ἀδικίαν, μὴ συγχωρεῖν δὲ ὑπὸ δυνασείας τὸ δίκαιον ἀπελαύνεσθαι. καὶ γὰρ οἶδα σε τὴν παρρησίαν, τὴν ἐλευθεροσομίαν, τῆς διανοίας τὸ ὕψος, τὴν τῶν βιωτικῶν ὑπεροψίαν, τὸ μισοπόνηρον, τὸ ἡμερον, τὸ φιλεῖν Ἰσραῆλ, καὶ μάλιστα ἀρχοντι δεῖ. διὸ κακίαι οἶδα σαφῶς, ὅτι λιμὴν ἔση τῶν ναυαγόντων, βακτηρία τῶν ἐπὶ γόνυ κλιθέντων, πύργος

ιστ. νδ.
Γεμελλῶ.* Epist. 54. ad
Gemellum.

Gen. 50, 4.

fastumque tyrannicum modesta verecundia æquum sibi reddebat. Atque in aulis regiis, declinandæ invidiæ causâ, seipsum humiliabat, & demulcebat collegas suos, *Locutus est Joseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis.* Alia enim est moderatio ac temperantia privati hominis & plebei, alia magistratus aut principis, & alia monachi. Magistratus enim sive princeps temperantiam & moderationem exercet non domi tantum a pravis voluptatibus abstinens, liberosque castigans; sed a Lare incipiens pergit & foris effundit magnanimæ

moderationis bona. * *Quare non in veste ac cingulo, nec in præconis vocatus est prætor, inquit, divus Chrysothomus, verum in hoc demum, ut quæ labefacta sunt in integrum restituat, & quæ malo statu sunt corrigat, atque injustitiam coercet, nec jus ab opibus & potentia in fugam verti patiatur. Mibi enim explorata est animi tui fiducia, loquendi libertas, mentis sublimitas, rerum hujus vitæ contemptio, improborum odium, lenitas, humanitas, qua potissimum is qui aliis peccat opus habet. Ac proinde illud quoque perspectissimum habeo, te fore, naufragis portum, iis quibus genua labant lassitudinē seipio-*

τῶν

τῶν ὑπὸ δυναστείας ἀδίκῃ πολεμημένων. καὶ τὰ τῆ μεγάλας βασιλείας, χρώμασιν ἀνθηροῖς ζωγραφῆί τὴν τε ἐν ἔργοις καὶ λόγοις σωφροσύνην.
 ἢ καὶ πρῶτόν γε πάντων σπεύδῃ προσηκεὶ περὶ τὴν τῆ λόγῃ χρῆσιν
 ἢ μὴ ἀμαθῶς ἔχεν, ἀλλ' ἐρωτῶν μὲν ἀφιλοκίκως, ἀποκρίνεσθαι δὲ
 ἢ ἀφιλοτίμως μὴ διακόπτοντα τὸν προσδιαλεγόμενον ὅταν χρήσιμον
 ἢ λέγῃ, μηδὲ ἐπιθυμῶντα τὸν ἑαυτῆ λόγον ἐπιδεικτικῶς παρεμβάλ-
 ἢ λειν, μέτρα ὀρίζοντα λόγῳ καὶ ἀκοῇ. μανθάνειν δὲ ἀνεπαυλύντως,
 ἢ καὶ διδάσκειν ἀνεπιθρόνως. καὶ ἢ τι παρ' ἑτέρῃ δεδιδασχαι μὴ ἐπι-
 ἢ κρίψειν, ὡς περ αἱ Φαῦλαι τῶν γυναικῶν αἱ τὰ νόθα ὑποβαλλόμεναι,
 ἢ ἀλλὰ κηρύσσειν ἐγνωμόνας τὸν πατέρα τῆ λόγῃ. τόνος δὲ Φωνῆς
 ἢ ὁ μέσος προτιμητέος, ὡς μὴ τε διαφεύγειν τὴν ἀκοὴν ὑπὸ σμικρότη-
 ἢ τος, μὴ τε φορτικὸν εἶναι τῷ μεγέθει τῆς διατάσεως. προσεξέτα-
 ἢ σαντα δὲ ἐν ἑαυτῷ τὸ ῥηθῆσόμενον, ἔτω δημοσιεύειν τὸν λόγον.
 ἢ εὐπροσήγορον ἐν ταῖς ἐντεύξεσι, γλυκὺν ἐν ταῖς ὀμιλίαις, ἢ διὰ τῆς
 ἢ εὐτραπείας τὸ ἡδῦ θηρώμενον, ἀλλὰ διὰ τῆς εὐμενῆς παρακλήσεως

ἐπιτ. ἁ. Γεωγ.
 242λ.

nem, iis qui per injuriam a potenti-
 bus premuntur, turrim. Magni
 etiam Basilii verba floridis colorib-
 us pingunt cum eam moderatio-
 nem ac modestiam quæ in actioni-
 bus, tum eam quæ in verbis debet
 esse. * Atque imprimis quidem magno
 studio id comparandum habemus scite
 ut sermocinari possimus, ut nec con-
 tentiosius percunctemur, nec affectan-
 tius respondeamus, ut differenti non
 obloquamur, nec interfari atque in-
 terpellare gestiamus absurda ostenta-
 tione fastumque præ se ferente, ut
 modum teneamus & sermocinandi &
 auscultandi. Neque vero ad discen-
 dum verecundum esse oportet, nec ad
 docendum malignum. Quod ab alio

tute didiceris, nequaquam clam ha-
 bendum: cujusmodi facere mulieres
 improba solent, quæ ex aliis ipse
 quesitos liberos viris suis tollendos
 subjiciunt, patrem eminentes: au-
 torem vero ipsum prodere grata com-
 memoracione decet verumque ipsius
 scientiæ parentem. Vocis porro in-
 tentio mediocritate temperanda est,
 ut nec exilior fallat aures, nec conten-
 tior odiosa radat offensione. Expen-
 dendum prius quid dicturus sis, atque
 ita demum edendum & provulgan-
 dum. At vero in congressibus comiter
 appellare oportet, atque in consue-
 tudine suavem se præbere, non etiam
 voluptatem facetiosis sermombus au-
 cupari: adhortationum vero benigni-

* Epist. I. ad
 Gregor. theol.

τὸ προσκνῆς ἔχοντα, πανταχῆ τὸ τραχὺ, καὶ ἐπιτιμῆσαι θεοί, ἡ ἀπωθόμενον. προκαταλαβὼν γὰρ ἑαυτὸν διὰ ταπεινοφροσύνης, ἔτις εὐπαράδεκτος ἔσῃ τῷ δεομένῳ τῆς θεραπείας. παλλάκις δὲ ἡ χρησιμὸς ἡμῖν καὶ ὁ τῶν προφήτων τρόπος τῆς ἐπιπλήξεως. ὅς τῷ Δαβὶδ ἀμαρτάνει, ἔ παρ' ἑαυτῆ ἐπήγαγε τὸν ὄρον τῆς καταδίκης, ἀλλ' ὑποβολῇ προσώπε χητισάμενος, οὐτὸν ἐκείνον ἐκάθισε τῶ ἰδίῳ κριτὴν ἀμαρτήματος, ὡσεὶ αὐτὸν καθ' ἑαυτῆ προσεξευγκόντα τὴν κρίσιν, μηδὲν ἐτι μέμφοσθαι τὸν ἐλέγξαντα. ἡ

Ἐπίπληξι δὲ εἴσιτε καιρὸς, ὅς συμβαλεῖται προτιμῆσαι ἐλάττωσ ἀγαθῆ κῆρον καλόν. καὶ τότε δὴ τότε μεγάλης χρεία συνέσεως, ἵνα ὁ πράττων ἐφίκηται τῶ προσήκοντος, καὶ μὴ περὶ τὴν κρίσιν σφαλῆ. καὶ καλὸν μὲν τὸ προνοεῖσθαι τῶν οἰκείων, ἀλλὰ ὁ λαὸς ἐπαυνεῖται, ἐπὶ φυλακῇ τῶν ξένων τὰς ἰδίας ἐκδὸς θυγατέρας τοῖς μειωμένοις πολίταις. πρὸς δ' αὖ τὰς ξένας, ὁ Πλάτων φησὶ, διανοκτεῖται ἡ αἰσχύνατα ζυμβόλαια ἔντα, καὶ ὁ θεὸς τιμωρὸς. ἡ

Καὶ ἡ ἀξιάγατος Ἰσθὶθ ἔ μόνον τῆς ζωῆς ἐν ἐφείατο, ἀλλὰ

late, clementia ac mansuetudinis opinio colligenda est. Nunquam acerbum se praeberere convenit, etiamsi ob-
jurgatione opus sit. Nam si prius te ipsam ad humilitatem componas, ita demum acceptus eris ei qui medela indiget. Plerumque vero conducibilis nobis erit ea increpandi ratio quam Propheta secutus est, qui peccati reo Davidi non a semetipso impegit damnationis modum, sed accersita persona utens, iudicem illum ipsum in proprio crimine estimando constituit, adeo praesudicio in sese facto, nihil deinde habuit quod succenseret increpanti.

* V. Legum.

Incidit autem quandoque occasio quae suadet praeferre majus bonum & honestum minori. Atque ibi demum opus est magna prudentia, ut in ipso negotio quis rem attingat, neque circa iudicium & electionem fallatur. Estque honestum & bonum domesticis prospicere, sed Lot laudatur, qui ad tuendos hospites, filias tradiderit furiosis civibus. * Inter hospites autem cogitandum, esse commercia sanctissima, Deumque vindicem, inquit Plato.

Et admirabilis illa Judith, non modo vitae non pepercit, sed &

καὶ τὴν

καὶ τὴν σαφροσύνην εἰς πρᾶξιν ἐπέβαλε κίνδυνον ἵνα τῇ πατρίδι ἐν κινδύνῳ ἔση περιποίησται τὴν ἀσφάλειαν. ἔτω πολλάκις νηστείας ἀνεπιμώμως προτιμῶμεν παραμυθίαν ἀδενῆντος σώματος. καὶ τὴν νηστείαν καὶ τὸ φαγεῖν, μετα λόγῳ τῆ οικείῃ τῆς θεοσεβείας παραλαμβάνεσθαι χρή. ἵνα ὅταν μὲν ἐντολήν θεῶ διὰ νηστείας κατορθώσῃται, ἴνα ὅταν δὲ πάλιν ἡ ἐντολή τῆ θεῶ βρωσῶν ἐπιζητῆ ἐνδυναμῶσιν τὸ σῶμα, φάγωμεν, ἔχ ὡς γαστρίμαργοι, ἀλλ' ὡς ἐργάται θεῶ. Φυλάσσειν γὰρ χρή τὸ ὑπὸ τῆ ἀποστόλου εἰρημένον, εἴ τε ἐσθίετε, εἴ τε πίνετε, εἴ τε τι ποιεῖτε, πάντα πρὸς δόξαν θεῶ ποιεῖτε.

Βασίλ. μεγάλ.
ἀσκητ.

Οὐ μόνον δὲ τὸ νηστείαν παρατεῖσθαι, ἀλλ' καὶ τὸ οἰκνεῖν, καὶ μὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῷ θεῷ κατὰ τεταγμένους καιροὺς προσεύχεσθαι, ἐφέσται τοῖς παρεδρεύουσι τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τοῖς ὑπηρετημένοις τῷ κοινῷ, διὸ ὁ αὐτὸς ἅγιος φησιν·

„ Ἐκαστος ἐν τῷ ἑαυτῆ ἔργῳ φυλάσσει τὸν ἴδιον κανόνα ὡς μέλος ἐν σώματι. καὶ ζημιῶται μὲν αὐτὸς ἀμελήσας τῆ ἐπιτεταγμένης, καὶ τῷ κοινῷ δὲ ἐπιβλαβέων, κινδυνεύει περισσοτέρως. ὥσε κατὰ

puđicitiam in periculum evidens conjecit, ut patrię periclitanti procuraret securitatem. Sic sæpe jejunio citra culpam præferimus solamen & curam languentis corporis. * *Omni- no & jejunium & cibus ex ratione pietati accommodata assumi debent, ut videlicet quotiescunque mandato Dei per jejunium satisfaciendum est, jejunemus: quotiescunque item mandatum Dei cibum desiderat quo corpus conformetur, edamus, non ut belluones, sed ut operarii Dei. Servandum enim, quod dictum est ab Apostolo: Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite.*

Sed non solum jejunium deprecari, verum etiam domi manere, nec cum aliis in sacra æde stans temporibus precibus vacare, permittitur iis, qui agrotis præsto sunt, & iis qui publico ministrant; quapropter idem ille Sanctus ait: *Unusquisque in munere suo regulam propriam conservat, tanquam membrum in corpore: & sine dubio ipse jacturam facit, quandocumque facere neglexerit, quod sibi assignatum sit, & ut omnium insidiator publicus, majorem in modum periclitatur. Quare juxta mentem Apo-*

* Basil. M. in
Ascet.

L

μὲν

μὲν διάνοιαν, πληρέτω τὰ γεγραμμένα, ὅτι ἄδοντες καὶ ψάλλοντες « ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ κυρίῳ. εἰ δὲ καὶ σωματικῶς μὴ φθάνει « συνδραμῆν τοῖς λοιποῖς, μηδὲν διακρινέτω, ποιῶν τὸ εἰρημένον, ἕκαστος « ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τῷ τῷ μενέτω. »

Ἔτιοι δὲ οἰκονομίας προφάσει, καὶ τῆς ὑπὲρ τῆ κοινῆς προνοίας, κινδηλεύουσι τὸ χρυσῆν τῆς ἀρετῆς νόμισμα, καὶ ζυγχαρῆσιν ἐπ' ὀλέθρῳ τῆ κοινῆς τῶν ἀνθρώπων ἀ διαρρήδην ἀπηγέρουται. θείας καὶ ἐκ βατρῶν κατασκάπῃσιν, ὅπως ἀνεγείρωσιν οχυρώματα. ὁ ζῆλος « τῆ οἴκῃ σὲ κατέφαγέ με. καὶ, ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σὲ κύριε « τῶν δυνάμεων, ἐπιποθεῖ, καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ με εἰς τὰς αὐλάς τῆ « κυρίῃ. καὶ εἰ τις τὸν ναὸν τῆ θεῆς φθείρει, φθερεῖ τῆτον ὁ θεός. »

Ἀφορίζουσι δὲ καὶ ταῖς πόλεις ἐν ταῖς πόλεσι καταγῶγια, σωφροσύνης δῆθεν προνοόμενοι, καὶ μοιχεῖαν κωλύοντες. ἀλλὰ φρεδῆ ἀκμῆν ἢ πρόφασιν. οἱ γὰρ ἀναίδην πορευόμενοι, παρὰ τῶν πορνῶν μαιψάνουσι τὸ εὐλοιδιον τῆς γυναικείας φύσεως, καὶ ἀδέεσερον ἤδη προσβαλλῶσι ταῖς ἀνδράσι συνοικέσας, καὶ τὰς ἐντίμους ἀνατρέψουσι οἰκίας. αἱ τε σεμναὶ γυναῖκες παραδειγματιζόμενοι ὀσημέρα

stoli exequi debet, quæ scripta sunt, Cantantes & psallentes in cordibus vestris Deo. Si vero etiam corpore una cum reliquis preesto esse non potuit, nihil dubitet, si faciat, quod dictum est, Unusquisque in quo vocatus est, in hoc maneat.

Nonnulli autem dispensationis pretextu, & ac si publico consulant, adulterant auream virtutis monetam, & ea permittunt ad perniciem reip. quæ diserte interdicta sunt. Sacras ædes funditus evertunt, ut munimenta erigant. *Zelus domus tue comedit me. Et, Quam dilecta tabernacula tua Do-*

*mine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Atque, * Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus.*

Destinant vero etiam meretricibus diversoria in civitatibus, pudicitia scilicet consulentes, & adulteria impediendes. Sed admodum vana hæc est excusatio. Qui enim passim & libere fornicantur, ex meretricibus discunt, quam labile sit muliebre ingenium, atque minore jam metu & facilius subigunt maritatas, honestasque evertunt familias: & castæ ac pudicæ mulieres, quæ vidunt quotidie publicari ac profritui

βλέπε-

Paul. 1. Cor.

1. Cor. 13.

Paul. 1. Cor. 13.

* Paul. 1. Cor. 3. 17.

* 1. Cor. 13. 17.

βλέπεσαι τὸ γυναικεῖον Φῦλον, καὶ εἰς τοσαύτην ἀνοιδίαν καὶ ἀκο-
 λασίαν ἐτραχηλιζόμενοι, ἐν ὀλίγῃ ἀποδύονται κατὰ μικρὸν τὸ
 σῶφρον. ἔδὲ γὰρ δυνατὸν μὴ σωφρονέσθης πόλεως σωφρονεῖν τὰς ἐπὶ
 ἡμέρας οἰκίας. τί σπέσεις, ὁ θεῖός φησι χρυσοτόμος, ἐνθα ἡ ἀρετὰ
 σπαδάζει διαφθίρει τὸν καρπὸν; ἐνθα πολλὰ τὰ ἀτέκνια; ἐνθα πρὸ
 τῆς γενέσεως Φόνος; καὶ γὰρ καὶ τὴν πόρνην ἐκ ἀφίης μῆνας πόρνην
 μόνην, ἀλλὰ καὶ ἀνδροφόνου ποιῆς. εἶδες ἀπὸ μέθης πορνείαν, ἀπὸ
 πορνείας μοιχείαν, ἀπὸ μοιχείας Φόνον; μᾶλλον δὲ καὶ Φόνος τι χεῖρον;
 ἢ ἔδὲ γὰρ ἔχω πῶς αὐτὸ καλέσω. ἔ γὰρ τεχθέντα ἀνομοῖ, ἀλλὰ
 καὶ τεχθῆναι κωλύει. τί τοῖνον καὶ τῆ θεῶ τὴν δωρεὰν ὑβρίζεις, καὶ
 τοῖς αὐτῆ μάχῃ νόμοις; καὶ ὅπερ ἐστὶ κατὰρα, τῆτο ὡς εὐλογίαν
 μεταδώσεις, καὶ τὸ ταμῆσι τῆς γενέσεως, ταμῆσιον ποιῆς σφαγῆς,
 καὶ τὴν πρὸς παιδοποιίαν δοθῆσαν γυναικὰ, πρὸς Φόνον παρασκευά-
 ζεις; ἵνα γὰρ αἰ τοῖς ἐρασαῖς ἐνχρητος ἢ καὶ ποδευῆ, καὶ πλεον
 ἀσγῆμιον ἔλκη, ἔδὲ τῆτο παρατίεται ποιῆσαι, μέγα ἐπὶ σὴν κεφα-
 λὴν τὸ πῦρ ἐντεύθειν σωρεύουσα. εἰ γὰρ καὶ ἐκείνης τὸ τόλμημα, ἀλλὰ
 σὴ ἢ αἰτία γίνεταί.

λέγ. κδ. τῆς τρεῖς
 ἔμμ. ἐστ.

sexum muliebrem, inque tantam
 impudentiam ac proterviam pro-
 labi, non pauca exuunt paullatim
 pudicitiam. Neque enim fieri potest
 ut in civitate pudicitiam non ob-
 servante pudicæ sint familie. * Quid
 feminas ubi arum ipsum fructum
 corrumpere studet, inquit divus
 Chrysothomus, ubi multa sunt steri-
 litatem causantia, ubi ante genera-
 tionem cades? Scortum enim non
 permittis ut scortum tantummodo
 maneat, sed & homicidium patrare
 facis. Vides quomodo ex ebrietate
 fit scortatio, ex scortatione adulter-
 rium, ex adulterio cades, imo cade
 etiam pejus? Neque enim habeo
 quomodo istud flagitium enorme ex-

primam. Nam non solum quod na-
 tum est occidit: sed & ne nascatur
 prohibet. Quid ergo & donum Dei
 ignominia afficis, & ipsius repugnans
 legibus? & quod execrandum est
 veluti laudabile prosequeris, genera-
 tionisque promptuarium, promptua-
 rium facis occisionis, & mulierem
 qua ad puerorum generationem data
 est, ad necis artificium instruis? Ut
 enim & amatoribus perpetuo sit ac-
 commodata ac amabilis, & plus interea
 pecunie corradat, neque hoc, ut faci-
 norosum deprecabitur facere, multum
 ignis inde in tuum ipsius caput accu-
 mulans. Quamvis enim facinas ipsius
 sit, tua tamen est culpa.

* Homil. 24. in
 Epist. ad Rom.

Περὶ δικαιοσύνης.

Κεφάλ. ιγ'.

Η Δικαιοσύνη ἐστὶ κορυφασιώτατη τῶν ἀρετῶν, καὶ ἀρετὴ τελεία, καὶ πανπεριώτατη, καὶ οἰκείη μήτηρ, καὶ τροφὸς, καὶ τιθηνὸς πασῶν ἀρετῶν, καὶ πρᾶγμα * πολλῶ χρευσίᾳ τιμιώτερον, ὡς εἶπεν Πλάτων, ὑγίαι τε, καὶ κάλλος, καὶ ἁρμονία, καὶ εἰρήνη, καὶ ἐνεξία ψυχῆς, τὰ τε ἐπιτηδεύματα αὐτῆς κοινωνικὰ εἰσι, καὶ ἡμερα, καὶ εὐσυμβολα, καὶ εὐσυναλλαξία, καὶ ὠφέλιμα, καὶ οἷα τις δέσπονα ἄρχει πασῶν τῶν ἀρετῶν. Φρονήσει τε γὰρ καὶ ἀνδρεία, καὶ σωφροσύνη, καὶ πραΐτητι ἔ μόνον κάλλος περιτίθησι καὶ κόσμον, ἀλλὰ καὶ διορίζει ἐκάστη τὰ πρακτέα. προσάττησι γὰρ οἱ νόμοι μὴ λείπειν τὴν τάξιν, μὴδὲ Φεύγειν, ὅπερ ἐστὶ τῷ ἀνδρείᾳ· καὶ μὴ μοιχεύειν, μὴδὲ ὑβρίζειν, ὅπερ ἐστὶ τῷ σώφρονος· καὶ μὴ τύπτεν, μὴ τε κακουργεῖν, ὃ πραΐότητός ἐστιν. τὸ γὰρ χρῆσθαι πάσαις ἀρεταῖς πρὸς τὸ συμφέρον ἑαυτῷ τε καὶ τῶν πέλας, τῷτό ἐστιν ἡ δικαιοσύνη. ἢ ἐν τε τῇ ψυχῇ θαλαμειομένης ταῖς ἀρεταῖς ὑπαγορεύει ὅπως οὕτως

CAP. XIII.

De Justitia.

1. de Rep.

Justitia longe princeps est virtutum, virtusque perfecta, eminentissima, & quasi mater alma ac nutrix omnium virtutum, *res auro multo pretiosior*, ut Plato dixit, sanitasque & pulchritudo, concinnatas, pax & incolumitas animæ: operaque ejus sunt communicabilia, placida, sociabilia, commercii accommodata & utilia: atque ipsa quasi domina quædam imperat omnibus virtutibus. Nam & prudentiæ & fortitudini & temperantiæ & mansuetudini non modo

decus & ornatum tribuit, sed & definit unicuique facienda. Præcipiunt enim leges, ordinem non deserere nec fugam arripere, quod est viri fortis: non mœchari, nec contumeliosum esse, quod est continentis ac moderati: non percutere nec lædere, quod est mansuetudinis. Uti enim omnibus virtutibus ad suum vel aliorum commodum, hoc justitia est. Quæ & intus in anima se continentibus virtutibus dicat, quomodo sit utendum

χρησθαι

χρησθαι τοῖς ὑπεργέσι πάθεισι, οὗτοι γὰρ ἔνδον ἐν ἑαυτῷ πρῶτον εἶναι
 δίκμον· καὶ εἰς Φῶς προάγεται, διδάσκει ἐμμελῶς προσφέρεσθαι
 τῷ ὁμοφυλῷ, κήδετα γὰρ ἔ μόνον ἑαυτῆς, ἀλλὰ καὶ τῷ πλησίον.
 ἢ ἐπειδὴ ἕκαστος ἡμῶν ἐκ ἑαυτῷ μόνον γέγονεν, ὡς Πλάτων Φησιν,
 ἢ ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μὲν τι ἢ πατρίς μερίζεται, τὸ δὲ τι οἱ
 ἢ γεννησάντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ Φίλοι. ὑπογράφει ἄρα ἡ δικαιοσύνη τὰ
 ὀφειλόμενα τῇ πατρίδι τῇ γεννησάσῃ, καὶ θρεψάσῃ, πατρίδος δὲ
 μέρη, τὸ ἄρχον, καὶ τὸ ἀρχόμενον. ἔκβη ἀπὸ τῶν νόμων μαρτυρο-
 μεν τὰ τε πρὸς τὸ ὑπερέχον, καὶ τὰ πρὸς τὰς πολιτάς καθήκοντα.
 τὸ δὲ τιμιώτατον ἐν τῇ πατρίδι οἱ θεοὶ εἰσι ναοὶ, ὑπὲρ ὧν προθύμως
 οἱ δίκαια καὶ ὅσια τιμῶντες, καὶ πολεμῶσι, καὶ θνησκουσιν, ἀένια
 εὐκλειαν κησάμενοι. πρόκεινται δὲ οἱ νόμοι ἔ μόνον ἀρχομένοις, ἀλλὰ
 καὶ ἀρχοντι, καὶ βασιλεῖ τὸ ἀνώτατον ἀνεξουσίω κράτος. καὶ
 ταῦς μὲν ἀπὸ τῶν νόμων ποινῶς μηδαμῶς εὐθύνεται βασιλεὺς, ἔχει
 δὲ τὸ θεῖον ἐποπτεῖον. εἰ δὲ μὴ βιάη δικαίως, καὶ ἕκαστα κατὰ τὰς
 νόμους διοικήσῃ, δώσει θεῷ δίκας τῷ ἥκιστ' ἀνεξουσίω ἀμαυροῦσθαι
 ἀνοσίχθως πράξῃσι τὸν θεῖον αὐτῆ χαρμηλῆρα. Ἐπιβάλλει δὲ τῷ

ἰστ. 9.
ἀρχόντι.

ministris affectibus, oportet enim
 prius intus apud se esse justum; &
 in lucem producens, docet apte &
 concinne tractare cives, non enim
 sui tantum curam agit, sed & socio-
 rum. * Quoniam non solum nobis nati
 sumus, ut Plato ait, ortusque nostri
 partem patria sibi vindicat, partem
 parentes, partem amici. Præscribit er-
 go justitia quid patriæ debeamus quæ
 nos genuit & aluit; patriæ autem
 partes sunt, imperantes & subiecti.
 Igitur a legibus discimus debita & su-
 perioribus, & civibus officia. Res autem
 pretiosissima in patria sunt ædes

facræ, pro quibus æquo animo ii qui
 justa & sancta honorant, & pugnant,
 & moriuntur, sempiternam adepti
 gloriam. Propositæ autem sunt
 leges, non solum subiectis, sed &
 imperanti atque regi, qui summo
 præditus est imperio. Atque poenâ
 quidem legitimis haudquaquam
 coërcetur rex, sed habet inspecto-
 rem Deum. Si vero non vivat juste,
 nec singula secundum leges admi-
 nistrat, luet Deo poenas, qui non
 patietur obfuscari nefariis actioni-
 bus divinam suam imaginem. Competit autem imperanti splen-

* Epist. 9. ad
Archytam.

ἄρχοντι τό, τε διορθωτικὸν καὶ τὸ διανεμητικὸν τῆς δικαιοσύνης μέρος λυπαρῶς ἀσκῆν, καὶ ἀφ' ἐξίας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀρχόμενον ἐν τῇ ψυχῇ, ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ἀπάσῃ τῇ κατηκώῳ, μετὰ πολλῆς εὐθυμίας δίκαιον παρέχεν ἑαυτὸν, καὶ διὰ παντὸς τὰ δεόντα ποιεῖντα, καὶ ἄλλως ἐς τῷ αὐτὸ συνελάνοντα. ἀσκήσει δὲ κατὰ προαίρεσιν καὶ ἐκασίως τὴν δικαιοσύνην, καὶ γινώσεται ὄν, καὶ ὧ, καὶ ἔνικα πράττει. »

Ἔστι δὲ ἐν τῇ μείζονι, καὶ ἐλάττω πατρις ὁ οἶκος ἐκάστου. ἔπρῶταται μὲν ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ μιμητὴς ἐστὶ βασιλέως, ἅπαντα διεξάγων δίκαιως ἅμα καὶ ὁσίως, γυναικὶ ἀγαπητῶς ὁμιλῶν, τὰ τέκνα παιδεύων, καὶ εἰς πᾶσαν ἀρετὴν τυπῶν, τοῖς δούλοις πρῶτος ἅμα καὶ ἀρχικῶς χράμενος. ὁ γὰρ οἰκίας * καλῶς προϊστάμενος, ἔσται καὶ πολίτης ἀγαθός, καὶ βέλτιον τῷ δεσποζομένῳ οἶδε δεσπόζειν ὁ ἀφ' ἐξίας μεμαθηκὼς τὰ τῷ δεσπόζονι καθήκοντα. ἔκῃν δεσμὸς ἀδιάσπαστος ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη ἐπὶ φυλακῇ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας παρὰ θεῶ χρηστηθείς. ἀναχατίζει γὰρ τὸς ἀνθρώπους τῆς εἰς ἀλλήλους ὕβρεως. σωφροσύνης γὰρ καὶ ὕβρεως ἐπίσκοπος ἔσται, »

Πλάτ. νῆμ. β'.

dide exercere tam commutativam justitiam partem, directricem commerciorum & contractuum, quam distributivam: & a Lare incipiendo, quod dicitur, ab anima, domi, in universa subiecta terra, cum magna moderatione justum se præbere, semper agere id quod est conveniens & decens, eoque compellere cetetos. Exercebit autem sponte & ultro justitiam, & sciet, cui personæ, quo medio, quo sine cujusque rei gratia agat.

Est autem & continetur in majori etiam minor patria, domus cujusque. Cui præest paterfamilias,

& imitator est regis, omnia regens juste simul & sancte, cum uxore amice agens, liberos erudiens & ad omnem virtutem formans, servis leniter simul & herili cum auctoritate utens. Qui enim familiæ bene præest, civis etiam erit bonus, meliusque scit imperare iis qui ei parent, is qui inde a Lare & domi dicit munia domini atque imperantis. Est itaque vinculum insolubile justitia, ad custodiendam humanam societatem divinitus datum. Refrenat enim homines a mutuis injuriis. * Moderationis namque est injuriæ cum sit inspectrix, punire eos

κολάζει

Aristot. 5.
Nicom.

* Plato 9. de
Legib.

καλάζει τὰς θεομένους καλάσειας. καὶ ἐ μόνον μηδένα βλαΐπει, ἔ τε ἀφαιρῶται τὰ ἀλλότρια, (τῆτο γὰρ μόνου ἀγγελίας ἀν εἴη τῶ ἀπό τῶν νόμων δεῖα περαινώμενου,) ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλης μετοχετεύει τὰ εἶδοι ἀγαθὰ τοῖς εὐποῖαις ἀμύλωμένη. καὶ τῶ μὲν ἀρχοντι παρεδρεύσα, ἐπιτάττει τὰ δέοντα, πᾶσαν ὑπελότητα τῆς ψυχῆς ὑπερεῖχτα. ὁ γὰρ δικαίως ἀρχων Φανερός ἐσιν, ἐν ὑπαίθρῳ ζῆ, εὐπρόσitos, τὰς ἐνδεῶς ἔχοντας ἐπιμερίας μηδαμῶς ἀποποιῶμενος, ἀλλ' εὐμενῶς προσίεμενος, ἰλαρῶ τῶ ὄμματι προσβλέπει. διὸ ὁ προφήτης Φησὶν* ὁ Θεὸς τὸ κρίμα σε τῶ βασιλεῖ δος, καὶ τὴν δικαιοσύνην σε τῶ ἡμῶ τῆ βασιλείας, κρένει τὸν λαόν σε ἐν δικαιοσύνη, καὶ τὰς πλῆχας σε ἐν κρίσει. τοῖς ὑπὲρ τὴν χρεῖαν εἰσφορῶς ἔ κατατρίβει τὸ ὑπῆκουσιν, ἐπιτάττει δὲ τὸ ἀνάλογον ἐκάστῳ. ἀνάλογον δὲ, τὸν τὰ πολλὰ κεκλιμένον, πολλὰ εἰσφέρειν, τὸν δὲ ὀλίγα, ὀλίγα. πάντας ὠφελᾷ, περὶ παντός καλῶς φρονεῖ, ἡπίως φθέγγεται, χεῖρας προστέθει τῶς ἀδικημένοις, ἔχ ὅπως αὐτὰς καταρξυπάνη λήμμασιν, ἀλλ' ἵνα πατάξῃ τὸν πλῆξαντα, καὶ ἀνορθώσῃ τὸν εἰς γόνυ κάμψαντα. καὶ προσκυνήσασιν αὐτῶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς,

καλ. σβ.

καλ. σδ.

qui reana indigent. Atque non solum neminem lædit, nec aliena adimit (hoc enim vulgaris & plebeji tantum foret, formidine legum peractum) sed in alios etiam derivat interna bona, beneficiis certans. Et quidem principi assidens, imperat quod sit conveniens & decens, omnia animæ subdola exterminans. Qui enim juste imperat, apertus est, in propatulo vivit, accessibilis, auxilio indigentes nequaquam ablegans, sed propitius admittens, lato vultu adspicit. * Quapropter Propheta ait: Deus iudicium tuum regi

da: & justitiam tuam filio regis: judicare populum tuum in justitia, & pauperes tuos in iudicio. Tributis non necessariis haud opprimit subiectos, indicit vero ex proportione cuique. Proportio autem est, multa possidentem multa conferre, pauca vero habentem, pauca. Omnibus præsidium est, omnibus bene cupit, clementer loquitur, manus protendit injurias patientibus, non ut eas fordidet muneribus accipiendis, sed ut feriat percussorem, erigat in genua prolapsum. Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes

* ΡΓ. 7^ο, 1.
ΡΓ. 7^ο, 11.

πάντα

Πλάτ. νόμ. β'.

πάντα τὰ ἔθνη δελεῦσθαι αὐτῶ, ὅτι ἐρρύσατο πῶχον ἐκ δυνάσσε, «
καὶ πένθητα ὧ ἔχ' ὑπῆρχε βοηθός. προτιμᾷ τῆ ἰδίᾳ συμφέροντος τὰ «
τῶ ὑψηλῶ συνοίοντα. πολιτικῇ γὰρ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ ἔ τὸ ἴδιον, «
ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλει. τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ζυνοῖ, τὸ δὲ ἴδιον «
διασπᾷ τὰς πόλεις. ποιῶς ἐπιβάλλει, ὅπως ἀνακόλῃ τὸν ῥῆν τῆς «
κακίας, ἀλλ' ὀρθῶ λόγῳ ἐπιμετρεῖ τοῖς ἀμαρτήμασι τὰς κολάσεις,
τὰ μὲν ἀτυχήματα ἐλεῶν, τὰ δὲ ἀδικήματα παιδεύων. τοῖς μὲν
ἀκροσίοις τὴν συγγνώμην ἀποπέμνω, ἅτε μεμημημένος ὅτι τὸ ἀμαρτάν-
νειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων· τοῖς δ' ἐκροσίοις, ἐπιτιθεῖς τὰ φάρ-
μακα. καὶ χρεῖται μὲν ἐνίοτε σιδήρῳ καὶ πυρὶ, ἵνα μὴ γένηται τὸ
κακὸν διαδόσιμον. ὁκόσα φάρμακα ἐκ ἦται, σιδήρος ἦται. δεῖ γὰρ «
καὶ λυπηθῆναι τὸν λυπήσαντα, καὶ παραμυθίας τυχεῖν τὸν ὑβρι-
δέντα, καὶ ἐκ μέσσε ἀρθῆναι τὰ μὴ ἰάσιμα. ἐπιμίξει μέντοιγε καὶ
συγκεράσει τῇ ἀυστήροτῃ τῶν νόμων τὴν ἐπιείκειαν, καθ' ἣν τὸ
ἐλλείπον ἀναπληρεῖται τῆ νόμῳ. ἐκ ἔσαι τοίνυν ἀκριβοδύκαμος ἐπὶ τὸ
χῆρον. τὸ γὰρ ἀπίστομον ἀφόρητον, καὶ εἰς ἀπόνοιαν εἰώθεν ἐμβάλ-

Ἱπποκ. ἀφορ.
τμῶ. β'.* Hippocr.
Aphor. Sect. 1.
Plato 9. Legum.

ferient ei. Quia liberavit, paupe-
rem a potente, & pauperem cui non
erat adjutor. Praefert proprio com-
modo subjectis profutura. Civili
enim & verae arti non proprium, sed
commune debet esse cura, commune
enim connectit & conjungit, pro-
prium autem divellit ac dirimit civi-
tates. Poenas infligit, ut reprimat
sceleris impetum, sed recta ratione
admetitur supplicia delictis, infor-
tunia miserans, injurias autem
castigans: non-voluntariis igno-
scens, memor quippe, peccare esse
commune omnibus hominibus; vol-
untariis autem, medicinam ap-

plicans. Atque utitur quandoque
etiam ferro & igne, ne malum pro-
*pagetur, latiusque serpat: * Quibus-*
cumque medicamenta non medentur,
ferrum medetur. Oportet enim
moerere eum qui contristaverit, &
solatium invenire, injuriam passum,
tollique e medio insanabilia. Atta-
men admiscebit & adtemperabit
austeritati ac severitati legum, equi-
tatem ac moderationem, per quam
defectus legis suppletur. Non erit
igitur summi juris rigidus observa-
tor in pejorem partem. Rigor enim
& severitas, res est intolerabilis, &
solet in desperationem conjicere;

λεν, τὸ δὲ πρᾶον καὶ ἡμερον, ἀφρονικώτερον, ἰσχύος τε καὶ νεύρων μετόν. καὶ τὴς μὲν ἀδικήντας ἐν ἐπιχειρία κολάσει, τὴν δ' ἀρετὴν βραβεύει καὶ ἀμοιβοῦς περιθάλλει, καὶ πάντας ἐν τῷ καθήκοντι καὶ κοσμίῳ διατηρήσει, ὅτε μὲν χαλνοῖς, ὅτε δὲ κέντροις, ὡς ὁ κομρὸς καὶ τὸ δέον πείθει, χρώμενος. εἰ δὲ ἐτέροις ὑπακένει ἔλαχεν ὁ δίκαιος, τηρεῖ τὴν ὁμόνοιαν, ἔλυμαίνεται τὴν ἀρμονίαν, ὑποκλίνει τὸν αὐχένα, ὑποτάσσεται τοῖς νόμοις, καὶ τοῖς ἐπιταγαῖς τῶν ὑπερεχόντων, προθύμως εἰσφέρει τὴν ἐπιβάλλουσαν λειτουργίαν, ἀγαπᾷ τὴν καταστάσει τῆ βίῃ ἣν ἐκληρώθη, ἀνοσίους ὀρεξεσι καὶ ὀρμηαῖς ἤκησα χωρεῖ εἰς ἀζωμάτων ἐπιτευξίν, ἔ πολυπραγμονεῖ τὰ αὐτῷ μὴ προσήκοντα.

Δικαιοσύνης δὲ ἔ μόνον τὸ μὴ ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι. ἀμφω γὰρ φαῦλα καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ τὸ ἀδικεῖν, καὶ ἀμφω τῆ μέσῃ ἔχω πίπτῃσι. χρήσεται ἄρα ὁ δίκαιος τοῖς μὲν κοινοῖς ὡς κοινοῖς, τοῖς δὲ ἰδίῳις ὡς ἰδίῳις, ἀλλ' ἐπιδαφιλεύσεται μεταξὺ καὶ τοῖς ἐνθεῶις ἔχουσιν. ἴδια δὲ λέγεται, ἃ πρότερον ἡμεῖς καταλαβόμεν μηδενὸς ἀλλὰ δεσπόζοντος, ἢ τὰ πολέμῃ νόμῳ κηθέντα, ἢ τὰ

contra lenitas & mansuetudo plus habet virilitatis, referta robore & nervis. Atque injuriam quidem facientes castigabit punietque, observans aequitatem; virtutem vero praemiis & remunerationibus fovebit: & cunctos in officio & decore continebit, modo frenis modo stimulis, ut res & tempus suadet, utens. Ceterum vir justus si ea sit sorte ut aliis obediendum ei sit, servat concordiam, non labefactat compagem, inclinat cervicem, subjicit se legibus & imperio superiorum, aequo animo fungitur munere suo, contentus est vitae statu qui ei

obtigerit, nefariis cupiditatibus & studiis ad consequendos honores non contendit, non est curiosus in iis quae nihil ad eum attinent.

Est vero justitiae non solum nemini nocere nec injuriam facere, sed etiam non laedi nec injuriam pati; utrumque enim vitiosum, & facere & pati injuriam, & utrumque medio excidit. Utetur igitur justus communibus pro communibus, privatis ut suis: sed largientur interim & indigentibus. Privata autem dicuntur, quae prius nos occupavimus, non habentia alium dominum, aut bello parta, aut quae pactio-

συναλλάγμασι καὶ συνθήκαις, ἢ κλήρω εἰς ἡμᾶς μεταπεσόντα. ἔτι
 γὰρ τὰ φύσει κοινὰ, ἴδια ἕκαστῳ γίνεταί, καὶ ὁ κεκλήμενος, κύριός
 ἐστὶ τε καὶ ὀνομάζεται, καὶ πᾶσι δοκεῖ δίκαιον εἶναι τὸ ἕκαστον εἶχεν
 τὰ ἑαυτῷ. ὁ δὲ τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενος, τὰ δίκαια τῆς ἐν ἀνθρώ-
 ποῖς κοινωνίας λυμάνεταί· ἀλλὰ τὸ καὶ τὰς ἄλλας ὠφελεῖν, ἐπίσημός
 ἐστὶν ἀνθρώπου χαρακτῆρ. ἐκὼν τοῖς ἀμοιβαδὸν μεταδόσει τε καὶ
 ἀντιδόσει τῶν καθήκοντων, μονοῦχι εἰς μέσον προφέρειν ὀφείλομεν
 τὰ ὄντα, καὶ ἐπεσθαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ φύσει, ἣγε ὠδίνει τὴν εἰς
 τὸ κοινὸν ὠφέλειαν. χεῖρ χεῖρα νίπτει, * δάκτυλός τε δάκτυλον. ἀμέλει
 τέχναις τε καὶ ἄλλοις ἐργοῖς, συνδέειν καὶ συναρμολογεῖν χρεῶν τὴν
 ματὰ τῷ ὁμοφύλκι κοινωνίαν. κρητὶς δὲ δικαιοσύνης ἢ πίσις, τὸ ἐν
 λόγοις τε καὶ συνθήκαις ἐπιμονον, καὶ ὑγιές, καὶ βέβαιον, καὶ
 ἀληθές. ἀδικίας δὲ εἶδη πολλὰ καὶ παντοδαπά, καὶ ἀδικῶσι ἔ-
 μόνον οἱ βλάπτοντες, ἀλλὰ καὶ οἱ δυνάμενοι μὲν, ἔκωλύοντες δὲ τὰς
 ἀδικήσοντας. καὶ ὁ μὲν ὑβρίζων καὶ προσηλακίζων, ἴσως ἢ θυμῷ, ἢ
 ἄλλῳ τῷ πάθει κινήσει, εἰς τὸ ἀδικεῖν ἐχώρησεν· ὁ δὲ μὴ ἐπαμύναν

nibus & conventis, aut quæ sorte ad
 nos recidere. Sic enim quæ natura
 fuerant communia, cuique fiunt
 propria, & possessor est, nominatur-
 que dominus, & videtur omnibus
 justum esse, ut quisque sua habeat;
 qui vero appetit aliena, jura huma-
 næ societatis labefactat & violat:
 sed aliis etiam prodesse insigne est
 hominis indicium. Quare mutua-
 tione officiorum, dando & accipien-
 do, communes utilitates in medium
 quasi afferre debemus, & in hoc
 naturam, communem matrem,
 ducem sequi, quæ parturit & eniti-
 tur communia bona; manus ma-

num lavat, & digitus digitum.
 Nimirum tum artibus, tum opera,
 tum facultatibus, devincire oportet
 ac coagmentare hominum inter
 homines societatem. Fundamen-
 tum est autem justitiæ fides, id est,
 dictorum conventorumque con-
 stantia, integritas, firmitas, & ver-
 ritas. Injustitiæ autem multa & varia
 sunt genera, atque injuste agunt
 non tantum qui lædunt & nocent,
 sed etiam qui, si possunt, non ob-
 sistunt injuriam facientibus. Atque
 is qui injuste in aliquem impetum
 facit, forte aut ira aut alia quadam
 perturbatione incitatus, ad injuriam

ὑβριζομένοι τῷ πλησίον, λεητοτάτης ἐστὶ, περιορῶν τὸ ὁμόφυλον. τῶν τε ἐκ προνοίας ἀδικούντων ἔνιοι ἀδικῶσιν ὑπὸ φόβῳ, τὴν ὑπονομίην ὑβρὶν ἀποσειόμενοι, καὶ περιποιούμενοι ἑαυτοῖς τὴν ἀσφάλειαν· οἱ δὲ πλείους εἰς ἀδικίαν τρέπονται, ἵνα τὴν ἑαυτῶν πλεονεξίαν ἐμπλήσωσι, καὶ κήσωσιν πλῆτον, ὃς ἔ μόνον ταῖς περὶ τὸν βίον ἀναγκαίους χρείας ὑπεργᾶ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀπολαύσει δαλέυει τῶν ἀποπλύτων ἡδολῶν. ὁπόσοις δὲ μεγαλοψυχίας μέτεσι, χρημάτων ἐφίενται ἐπὶ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ μεγαλοδωρίᾳ. καὶ τὸ μὲν μὴ ἀμελεῖν τῆς τῶν ὑπαρχόντων αὐξήσεως, ἔξω μῶμα ἀν εἶη, μὴ μετὰ ὑβρεως γιγνόμενον. καὶ ὁ νόμος γὰρ κελεῖται εἶσθαι κεκλιθεῖσαι, παντί ἢ τε ξυγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητῆντι. καὶ βίῳ μέρεα, κατὰ τὸν ἢ εἰπόντα, τὰ τε σώματος ἀγαθὰ, καὶ τὰ τῶν χρημάτων, καὶ τὰ ἢ τῆς δόξας, καὶ τὰ τῶν φίλων, συναρμογὰ δὲ ἢ κατ' ἀρετὰν καὶ ἢ νόμῳ τέτων σύνταξις. οἱ δὲ πλείους, ἀρχῆς καὶ ὑπεροχῆς ὀρεγόμενοι, καὶ ὑπὸ φιλοδοξίας τυφλώττοντες, δικαιοσύνης ὀλιγωρῶσιν. ἐκῆνο δὲ ἐλέως ἄξιον, ὅτι τὸ φιλόδοξον καὶ τυραννικὸν ἐν ταῖς ἀριστο-

faciendam processit; qui autem non defendit socium injurias patientem, tam est in vitio, quam si parentes, aut patriam, aut socios deferat. Et eorum qui consulto injurias inferunt, aliqui id faciunt metu, contumeliam quam suspicantur, amolientes, sibi que securitatem procurantes. Maximam autem partem ad injuriam faciendam aggreduuntur, ut adipiscantur ea que concupierunt & avaritiam suam expleant, & divitias acquirant: que non solum usibus vite necessariis serviunt, sed & perfruentis foedis voluptatibus ministrant. In quibus autem major est animus, in iis pecunie cupiditas spectat ad magnificentiam, & ad munificen-

tiam, gratificandique facultatem. Atque amplificatio quidem rei familiaris haud fuerit vituperanda, si nemini noceat. Nam & lex jubet facultates ac bona parare, & ignoscitur proprium bonum atque commodum quaerenti: atque vite partes, ut quidam dicit, sunt cum corporis bona, tum opum, tum glorie, tum amicorum, compages autem est horum, constructio virtuti & legi congrua. Maxime autem adducuntur plerique, ut eos justitiae capiat oblivio, cum in imperiorum & glorie cupiditatem inciderint. Illud autem est miserandum, quod glorie cupiditates & tyrannidis affectatio in civitatibus que optima-

κρατημένους πολιτίαις, τοῖς μεγαλοφυσάτοις ὡς ἐπίπαν ἐπιφύε-
ται ψυχᾷς. διόπερ ἐκείνοι ἐς ἡ φύσιν ἐπιδαλιευομένη ἐξουσίαις
ἐκόσμησε προτερήμασι, κομιδῇ ἐπαγρυπνῆν ὀφείλων ἐαυτοῖς, μὴ
πρὸ δόξης καὶ ἀρχῆς ἔρωτι παραβρύνετες, καὶ παρεκτραπέντες τῷ
δέοντος, ἀδικήσωσι τὸ ὁμόφυλον. ἐπὶ ὁποιαῦν δὲ ἀδικία πολὺ τι
διαφέρει, πότερον ἀπὸ τινος ταραχῆς εἰς τὸ ἀδικεῖν ὑπεσύρη ὁ ἀδικῶν,
ἢ μεμελετηκῶς εἰς τὸ ὑβρίζειν κεχώρηκε; τὰ γὰρ ὑπὸ ὅτεῦν πάθος
αὐτοσχεδιαζόμενα καφότερά πως ἀπαντᾶν ἔωθεν, ἔ δ' ἐπὶ πολὺ
διαμένει· τὰ δὲ ἐκ παρασκευῆς, καμρίαν ἐπάγουσι πληγῆν. τὸ δὲ
παρασιτέουσα τὴν ἀμνην, καὶ ἀμελεῖν τῶν ἐν δέοντι καθηκόντων,
διὰ πολλὰς αἰτίας ἔωθε γίγνεσθαι. καὶ ἡ νεανειουμένης δουλίας, ἢ
φιλαυτίας, τὰς ἀπεχθείας ἀποδιδράσκομεν· ἄδὲν γὰρ ἐστὶ φόβος, «
εἰ μὴ προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμῶ βοηθημάτων· ἢ ὑπὸ βραδυμίας, «
ἢ φειδωλίας περιορῶμεν τὸ ὁμόφυλον ὑβριζόμενον· ἢ κατ' ἰδίαν
θεωρίας καὶ μελέτας, ἐτέρας τε φροντίσι προσανακέμενοι, περὶ
τὴν ἐπιχειρίαν ὑπιάζομεν. οἱ δὲ τοιῶτοι εἰ καὶ δίκαιος εἶναι δοκῶσι
Πλάτωνι, ἀλλ' ἐκ ἐντελῶς εἰσι δίκαιοι. θάτερον γὰρ μόνον μέρος

σοφ. Σολ.
κεφ. ζ'.

tium arbitrio reguntur, in maximis animis splendidissimisque ingeniis existunt. Quapropter ii qui naturæ indultu ingentibus ornati sunt prærogativis, oppido invigilare debent sibi ipsis, ne forte gloriæ aut imperii cupiditate abrepti & exorbitantes noceant societati. Sed in omni injustitia permultum interest, utrum perturbatione aliqua animi abreptus est nocens, an consulto & cogitato ad injuriam faciendam processit. Leviora sunt enim quæ repentino aliquo motu accidunt, nec diu durant; quæ vero meditata & præparata inferuntur, lethaliter feriunt.

Prætermittendæ autem defensionis, deserendique officii, plures solent esse causæ. Et aut metu sollicitante, aut proprio quodam studio & amore, simultates & offensiones fugimus, * Nihil enim est timor, nisi proditio cogitationis auxiliorum: aut negligentia, pigritia & inertia, aut occupationibus & parsimonia, negligimus socium injurias patientem: aut privatim studiis ac speculationibus, aliisque curis incumbentes & dediti, auxilio superfedemus. Tales autem licet justii videantur Platoni, non tamen perfecte sunt justii. Nam dum alterum justii-

δικαιο-

* Sap. 17, 11.

δικαιοσύνης ἔστιν αὐτοῖς, τὸ μηδένα ἀδικεῖν, ἀδικῆσι δὲ μὴ βοηθῆν-
τες τοῖς φίλοις.

Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων, ἐκάστῳ Φανερόν γενήσεται τὸ καθήκον, ἔ-
γε μὴ φιλαυτίσας ἀμβλυώσῃσι περὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δέον.
ἐπίστετε δὲ συμβαίνει τὰ ἀπλῶς δίκαια ἀποβαίνειν ἀδίκαια, τῷ τέλει
διορίζοντος τὰς πράξεις. πᾶσα γὰρ πράξις ἀπὸ τοῦ τέλους τὸ εἶδος
λαμβάνει. δεῖ δὴ τὸ δίκαιον ὡς ἐπὶ κρητίδι ἐρηρεῖσθαι (ὡς ἐφθήμεν
εἰπόντες) ἐπὶ τῷ μὴ βλάψῃ τινα, καὶ τῷ ὑπερβῆναι τοῖς τῷ κοινῷ
ἀφελείας, καὶ ὡς πρὸς εἰρήνην ἀπευθύνειν δεῖ πρὸς ταῦτα τὰ ἀπὸ
τῆς δικαιοσύνης ἀνακύπτοντα καθήκοντα· καὶ τὰ περὶ τὰς ὑποχέ-
σεις ἔτω πως οἰκονομῆν. ἔ γὰρ ἀμοιῶσιν ἐξαίρεσιν αἱ ὑποχέσεις.
καὶ οἱ ἀποτόμως ἀπαυτῶντες τὰ ὑπερβλήματα, κὰν ἰσχυρὰ διαβῆσθαι
εἴη τὰ καλύοντα, παρὰ τὸ καθήκον ἀπαυτῶσιν αὐτά. πολλάκις γὰρ
ἢ νόσος ἐμπεσῶσα, ἢ ἄλλη τις αἰτία ἢ πρὶν λεληθῆαι εἰς Φῶς χωρή-
σασα, ἀνέγκλητον ποιῶ τὸν τὰς ὑποχέσεις ἔσγε τὸ παρὸν παρατρέ-
μενον. τὸν δὲ φόβῳ, ἢ ἀπάτῃ βιασθέντα εἰ γε μὴ ἐμμένειε τῇ

tuæ genus assequuntur, inferenda ne
cui noceant injuria, in alterum in-
cidunt, ut eos quos tutari debeant,
desertos esse patiantur.

Ex iis quæ dicta sunt, cuius pa-
tebit officii ratio, nisi seipsum valde
amans cæcutiat circa verum & id
quod est conveniens quodque decet.
Sed quandoque accidit, ut ea quæ
simpliciter sunt iusta, evadant in-
iusta, sine distinguente actiones.
Omnis enim actio a fine certam
speciem accipit. Oportet ergo id
quod sit justum, hoc quasi funda-
mento inniti, (ut jam diximus)
primum ut ne cui nocatur, deinde

ut communi utilitati servietur:
atque veluti ad normam, ad hæc
dirigenda sunt officia, quæ a justitia
emergunt & existunt. Promissæ
etiam & conventa sic fere sunt
dispensanda. Non enim destituntur
exceptionibus promissæ & con-
venta. Atque ii qui præcise flagi-
tant promissæ, etiam si plane valida
adsint impedimenta; non ita ut
oportebat, ea exigunt. Sæpe enim
morbus interveniens, aut alia
aliqua causa, prius secreta, post-
quam apparuit, insontem reddit
eum qui promissæ, in præsens
prætermittit. Metu autem quis
coactus, aut deceptus dolo, si non

ὑποχέσει, δὴλόν ἐστίν ἐλεύθερον εἶναι μῶμα. διὰ τὸτο καὶ εἰ νόμοι ἐπιεικῶς διορίζουσι τὰ τοιαῦτα. ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ πανουργίας τῶν νόμων ἔρμηνεία, γόνιμος ὑβρεώς ἐστίν, καὶ διὰ τὸτό φασί, δικαιοσύνης ἀκρότητα, ἀδικίας ἀκρότητα εἶναι. ἔκῃν εὐλαβητέον ἐν ὁποῦν πείσματι τὴν ἐς ἄκρον ἀκρίβειαν, τὴν ἀπατῶσαν καὶ ἀγχασαν. δεῖ δὲ φυλάττειν τὸ κατῆκον καὶ πρὸς τὸν ὑβρίζοντα καὶ ἀδικήσαντα, μηδὲ σφαδάζειν περὶ τὴν ἀμυναν. πάντων γὰρ μέτρον ἄριστον. ἰκανόν ἐστίν μεταμεληθῆναι τὸν πλάσαντα, καὶ συγγνώμη αἰτήσασθαι, καὶ ἐπιτυχῆν μετὰ τῆ ἀσφαλῆς, ὥστε αὐτὸν τε καὶ τὰς ἄλλας ἐς τῆπιὸν τῆ ὑβρίσει ἀπέχουσαι. καὶ ἐν πολιτείᾳ τοῖνυν ἔ παραχαρακίσειν τὰ τῆ πολέμου δίκαια. περὶ ἐτῆν γὰρ διαφορομένοις, ἢ διαλέξουσι, ἢ βία, τέμνεται τὸ ἀμφίβολον, καὶ ἀποκαθίσταται τὸ δίκαιον. καὶ ἡ μὲν διὰ λόγων θεραπεία ἀνθρώπῳ προσήκει, ἡ δὲ βία θηριώδης ἐστίν ἀντικρυς. ἐξ ἀνάγκης ἄρα τῆς ἀπὸ τῶν λόγων προσηνῆς θεραπείας ἀμοιρήσαντες, ἐς τὰ ὄπλα καταφεύγομεν. πολεμητέον δῆτα, ὅπως ἀνευ ὑβρεως εἰρήνης ἀπολαύωμεν. ματὰ δὲ τὴν νίκην, καὶ τῶν ἐχθρῶν

stet promissis, liquet eum liberari culpa. Idcirco etiam leges moderate talia definiunt. Sed & nimis callida ac malitiosa juris interpretatio ferax est injuria. Ex quo illud: Summum jus, summa injuria, factum est jam tritum sermone proverbium. Quocirca in omni re fugienda est talis solertia, quæ decipit angit. Sunt autem quedam officia etiam adversus eos servanda a quibus injuriam acceperis, neque excedendum in ulciscendo. Modus enim optimus in omnibus rebus. Satis est eum qui offenderit & laceraverit, injuriæ suæ poenitere, veniamque poscere, & impetrare, cum

hac cautione, ut & ipse nequid tale posthac committat, & ceteri sint ad injuriam tardiores. Etiam in Rep. igitur conservanda sunt belli jura. Inter eos enim, qui de re quacunque dissident, aut per disceptationem, aut per vim deciduntur dubia, & jus restituitur. Ac melius quidem quæ sit verbis propria est hominis, vis autem est omnino beluarum. Necessario igitur leni verborum remedio destituti, ad arma confugimus. Quare suscipienda quidem sunt bella ob eam causam, ut sine injuria in pace vivatur; parva autem victoria, etiam hostibus parcendum.

Φείδεσθαι προσήκει. πάντοτε δὲ τὴν ἀσφαλῆ προτιμητέον εἰρήνην.
 ἢ ζήτησον εἰρήνην, καὶ δώξον αὐτήν. ἔκ εἶσαι δὲ ὁ πόλεμος ἀκέραιος, καὶ
 ἀλλὰ προμηγύσαντες, εἰς ὄπλα χωρήσομεν, ἐπὶ ἀνακλήσει τῶν ἀδίκως
 ἀφαιρεθέντων. τοῖς δὲ πολίταις ἔκ ἐξέσι μὴ ἐπιτάττοντος τῷ ἀρχον-
 τος ἀρπάξεν τὰ ὄπλα, καὶ κατὰ τὸ ὁμοφύλου χωρεῖν. μόνους γὰρ
 τοῖς ἐνόμους στρατευομένοις ἐν μάχῃ παρατάσσεισθαι συγκεχώρηται.
 τοῖς δὲ τὰ τῆς φύσεως τιμῶσι νόμιμα, ἔδέποιτ' ἐξέσαι ἔρωτι δόξης,
 καὶ γῆς πλεονεξία εἰς ὄπλα χωρεῖν. μηδαμῶς δὲ παραχαρᾶν τὰς
 πρὸς τὸ ἀντίπαλον ὑποσχέσεις, εἴ τε ἐνόμοτοι εἶεν, εἴ τε ἄλλως χωρή-
 σαμεν. μιμησόμεθα δὴ τῶν γενναίων ἀνδράς, οἱ προτετιμήασιν καὶ
 αὐτῆς τῆς ζωῆς τὴν πίσιν.

καὶ. 27.

Οὐ τε τὰς προδότας τιμήσομεν, ἀλλὰ ἀποσκορακίσσομεν. τὰ
 δὲ τῆς δικαιοσύνης καθήκοντα, ἀπὸ τῶν ὑπερεχόντων μέχρι τῶν
 ἐσχάτων χωρεῖ. εἰσὶν ἄρα καὶ πρὸς δόξης καθήκοντα, ἀ μη-
 δαμῶς ὀλιγωρητέον τοῖς ἀρετῆν καὶ δικαιοσύνην τιμῶσιν.
 ἐπειδὴ δὲ ἢ βία, ἢ ἀπάτη τὰ τῆς ὕβρεως περάνεται, ἢ μὲν

Semper autem paci certæ ac tutæ,
 quæ nihil habeat insidiarum, con-
 sulendum. * *Inquire pacem, &*
persequere eam. Non autem nisi
 bello denunciato & indicto ad ar-
 ma veniemus, pro recuperatione
 eorum quæ injuste nobis adempta
 sunt. Sed civibus non licet nisi im-
 perante magistratu arripere arma,
 & in cives ac socios ruere. Iis
 enim solis qui legitime & ex sacra-
 mento militant, in acie ad pugnan-
 dum consistere licet. Ii vero qui
 jura naturæ honorant nunquam
 sibi licitum putabunt, gloriæ cupi-
 ditate aut aviditate plus terræ ha-

bendi, ad arma procedere. Neque
 ulla ratione temerabimus fidem,
 sive jurato sive aliter adversariis
 datam. Imitabimur scilicet gene-
 rosos illos homines, qui præposue-
 re ipsi etiam vitæ fidem.

* Pl. 93, 15.

Nec proditores æstimabimus, sed
 increpatos abigemus. Ceterum
 officia justitiæ ab eminentioribus
 usque ad infimos procedunt. Dan-
 tur igitur officia etiam adversus
 servos, nequaquam negligenda iis,
 qui virtutem & justitiam æsti-
 mant. Cum autem duobus modis,
 id est, aut vi aut fraude fiat inju-

ἀπάτη

ἀπάτη ἀλώπεκος ἐστίν, * ἡ δὲ βία λέοντος, ἀμφότερα δὲ πατάσασιν ἀπέεικεν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡ ἀπάτη μᾶλλον ἀποτρέπεται.

Περὶ τῆς εἰς Θεὸν, καὶ εἰς ἑαυτὸν, καὶ εἰς τὸν πλησίον δικαιοσύνης, καὶ ὅτι πολύχως ἡ δικαιοσύνη, καὶ πολυειδῆ τὰ ἀπ' αὐτῆς πηγάζοντα κατ' ἕκαστον.

Κεφάλ. ιδ'.

Ματθ. κζ. ε.

Ἐπειδὴ δὲ αὐτοδικαιοσύνη ἐστὶν ὁ Θεὸς, καὶ μακάριοι οἱ πενήκοντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται, τὴν πρὸς τὸν ἡμέτερον δημιουργὸν καὶ πατέρα δικαιοσύνην ἀσκήσομεν ὅλον ὄνει, εὐσεβεία, πίστις, ἀγάπη, ἐλπίδι, φόβῳ, φυλακῇ τῶν Θεῶν ἐντολῶν. πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ σε δικαιοσύνη, φησὶν ὁ Δαβὶδ. ἐν λόγῳ τὰ τῷ Θεῷ διδόντες τῷ Θεῷ. Κύριον τὸν Θεὸν σε φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κοληθήσῃ. μιμήμενοι δὲ Θεὸν, ἐνδυσόμεθα τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, τὰς ἀτιμίας τῆς εὐσεβείας κήρας ἀποκρεσόμεθα. ὁμοσον * τὴν Καίσαρος τύχην.

Ἔλ. εἰ.

Δευτερ. κζ. ε.

ria, fraus quasi vulpeculae, vis leonis videtur: utrumque alienisfi- mum ab homine, sed fraus odio digna majore.

CAP. XIV.

De Justitia erga Deum, cujusque erga seipsum, multifariam esse justitiam, officiaque inde manantia varia.

* Pl. 118, 171.

Matth. 5, 6.

** Deut. 6, 13.

Quandoquidem autem Deus est justitia ipsa, & Beati qui esuriant & sitiunt justitiam: quoniam ipsi saturabuntur, colemus & exercubimus justitiam erga Creatorem & Salvatorem nostrum, totis viribus, omni pietate, fide, charitate, spe, timore, observatione divinarum mandatorum, * Omnia mandatatus equitas, inquit David: uno verbo, quæ Dei sunt dantes Deo, ** Dominum Deum tuum timebis, & ipsi adhaerebis, & illi soli servies. Imitatores Dei, induemus loriceam justitiæ, labes & pestes religionis propulsa- bimus. Jura per Genium Caesaris:

ΜΕΤΑ-

- „ μετανήσον, εἰπέ, αἶρε τὸς ἀδελφούς. ὁ δὲ Πολύκαρπος ἐμβριθεῖ τῶν ἐκ τῶ μαρ. τῶ
ἀγ. ἱ. Πολυκ.
 „ προσώπων εἰς πάντα τὸν ὄχλον τῶν ἐν σαδὶῷ ἀνόμων εἰδῶν ἐμ-
 βλέψας, καὶ ἐπιστάσας αὐτοῖς τὴν χεῖρα, φεναξάσας τε καὶ ἀναβλέψας
 εἰς τὸς ἕρανός, εἶπεν, αἶρε τὸς ἀδελφούς. περιφραζόμεθα τὸ σῆθος
 „ τοῖς ἀπὸ τῆ πνεύματος ὄπλοις. ὑπερασπιεῖ ὁ βοηθός σε, καὶ ἡ δευτερ. κεφ. λγ.
 „ μάχημα καύχημά σε. ἀκλόνητοι στήθεμα ἐπὶ τῇ πέτρα τῆς
 ἀμωμήτης πίστεως ἔτε ἔργοις, ἔτε λόγοις, ἔτε ἐν σμικρῶ, ἔτε ἐν
 μεγάλῳ, ἔτε ἰῶτα ἐν, ἔτε μίαν κερμίαν παρατρέψομεν, ἔτε ἄλλων
 „ τὰ ἀκήρατα παραχαρᾶτῆντων ἀνεξόμεθα δόγματα. ἕως θανάτου, σειρ. κεφ. ὁ.
 „ φησὶν, ἀγώνισαι περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς πολεμήσει
 ὑπὲρ σε. τί γὰρ ὠφελήθησεται ἄνθρωπος εἰ ὅλον τὸν κόσμον κερδή-
 σει, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῆ ἀπολέσει θεῷ προσκράσας; ἔτε ἐν κρίσει
 φοβερὸν ὅποιαν ἐν ἀνεμμένη ψυχὴν εἰς αἰδῆσιν ἄξει. Θεὸς γὰρ ἐστὶν
 ἐκδικήτων, καὶ ὡς περ τὸς εὐσεβείας εἰς ὑπόθεσίαν ἀναλαμβάνει, ἔτω
 „ τὸς εἰς ἀσέβειαν ἐκτραχηλιζόμενός καταβάλλει. ὅτι κύριος ὁ Θεὸς δευτερ. κεφ. ὁ.
 „ πῦρ καταναλίσκων ἐστὶ, Θεὸς ζηλωτής. καὶ, πῦρ ἐκκαίεται ἐκ τῆ κεφ. λβ.
 „ θυμῆ μα, φησί. καὶ, μεθύσω τὰ βέλημα ἀφ' αἵματος. καὶ ὁ προ-

*Respicite: * Dic; Tolle impios. Tunc Polycarpus gravi ac severo vultu turbam omnem sceleratorum, qui in stadio erant, Gentilium contuens, manumque in eos intentans, simulque gemens ac in caelum suspiciens, dixit: Tolle impios. Muniemus petus armis spiritualibus. ** Proteget te auxiliator tuus, & gladius gloria tua. Inconculsi stabimus super petra intaminatae fidei, nec factis nec verbis, neque in majoribus minoribusque rebus, vel jota unum aut unum apicem deflectemus, nec alios puritatem doctrinae adulterare*

patiemur. Usque ad mortem, inquit, certa pro veritate, & Deus pugnabit pro te. Quid enim proderit homini, si totum mundum lucretur, animam autem suam perdat, Deo offensus? Cujus in judiciis terror quamlibet animam remissioem invadet & sentire faciet. Deus enim est ultionum, & sicut pius in filios adoptat, ita in impietatem ruentes dejicit ac prosternit. Quia Dominus Deus tuus ignis consumens est, Deus amulitor. Et, ignis succenditur ex furore meo, inquit, Et, inebriabo sanguine meas. Propheta item

* Epist. ad Polycarp. Ecclesiastici, 4: 33.

** Deut. 32, 29.

Deut. 4, 24.

cap. 32, 22, 24.

καλ. λ'.

Φήτης Δαβίδ. εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψόμενον καὶ ἐπαυρόμενον ὡς τὰς «
 κέδρας τῆς λιβάνου, καὶ παρήλθον, καὶ ἰδὲ ἐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα «
 αὐτὸν, καὶ ἔχ' εὐρέθη ὁ τύπος αὐτῆ. Φυλάξομεν δὲ τὰ πρὸς Θεοῦ «
 δικαίωματα, ἀγαπῶντες αὐτὸν ὅλη ψυχῇ, καὶ καρδίᾳ, καὶ διανοίᾳ,
 αἰνῶντες, εὐλογῶντες, τῇ θεῖᾳ αὐτῆ ἐπαναπαύομενοι προνοίᾳ, Φο-
 βῶμενοι τὴν κρίσιν, ἐλπίζοντες τὸν ἔλεον. ὁ μὲν γὰρ τῆ θεῖ φόβος
 εἰς ταπεινώσει ἀλείψει, εἰς ἀσκησῶ ἀρετῶν διεγείρει, χαλκὸς ἐστὶ νοὸς
 ἀκολασταίνοντος, καὶ παθῶν σασιαζόντων· ἀλλ' ἐπέπερ ἡ ἀντίπαλος
 κακία γεννιάζει, καὶ ἐπιφύεται τῇ ἀρετῇ, ὁ σκαυὸς φόβος ἀσκήσει
 ἐπιβλεψὴ τῇ εὐσεβείᾳ. διὰ τῆτο ὁ πάνσοφος Θεὸς ἐν δέοντι χορηγῶν
 τῇ ἡμετέρᾳ ἀδενείᾳ τὰ κατάλληλα φάρμακα, πρὸς μὲν εὐσεβείαν
 κατεψυγμένοις, καὶ ὅλως ἀνοητοῦσιν, ἀρχὴν σοφίας εἶναι δια-
 τρανοῖ τὸν φόβον, ἀπειλοῦς τε καὶ φόβῳ εἰς αὐτὸν ἡμᾶς συναυῶναι·
 εὐσεβῆσι δὲ καὶ αὐτῷ ὅλως προσανακειμένοις, τὰς ἀπὸ τῆ παρα-
 λόγῳ φόβῳ, καὶ τῆς δευσιδομοῦσας ἐπιβολὰς ἀνακόπῳ, ἐπιτάττει
 τὸ μὴ φοβεῖσθαι, ὡς τῷ Ἰσαάκ. καὶ ᾤθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ «
 ἐκείνη, καὶ εἶπεν, ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ τῆ πατρός σου, μὴ φοβῆ, «

Γεν. κεφ. κ'.

Pl. 36, 35.

David: *Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani: & transivi, & ecce non erat: & quasiivi eum, & non est inventus locus ejus.* Observabimus autem jura & justitiam erga Deum, diligentes eum tota anima, & corde, & mente, laudantes, benedicentes, divina ejus providentia acquiescentes, metuentes judicium, sperantes misericordiam. Timor enim Dei ad humiliationem instruit, ad exercitium virtutis incitat, frænum est animi protervientis, & affectuum seditiosorum; sed quia contraria malitia

* Gen. 26, 24.

vicina est & inhaeret virtuti, pravus timor veluti tinea infidiatur pietati. Propterea sapientissimum Numen convenienter præbens nostræ infirmitati remedia, iis quidem qui frigent ad pietatem & plane desipiunt, initium sapientiæ esse timorem Domini declarat, minisque & metu ad seipsum nos compellit; vere autem piis ipsique devotis, inconsulti metus ac superstitionis impetus retundens, imperat, ne timeant, ut ipsi Isaac, * *Ubi apparuit ei Dominus in ipsa nocte, dicens: Ego sum Deus Abraham patris tui, noli timere,*

μετὰ

ἢ μετὰ σὲ γάρ εἰμι. καὶ τῷ Ἰακωβ· ἐμὴ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ τῷ
 ἢ πατρός σου, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, μὴ φοβῆ. καιρὸς ἄρα τῷ φοβεῖσθαι,
 καὶ καιρὸς τῷ ἀνδρίζεσθαι. ἀμφιλαφῆς τε φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης
 ἐστὶ τὸ ὀρθῶς διαστῆναι ἀγάπῃ καὶ φόβῳ, ἢ γὰρ ἀσφαλῆς ἀγάπῃ
 ἢ ἔξω βάλλει τὸν φόβον. ἀγάπῃ καλῶ ἡμᾶς τῷ Θεῷ, ἀγάπῃ
 ἢ καλύπτει πλήθος ἁμαρτιῶν, ἢ ἀγάπῃ πάντα ἀνέχεται, πάντα
 ἢ μακροθυμῶ, ἐδὲν βάνουσον ἐν ἀγάπῃ, ἐδὲν ὑπερέφανον, ἀγάπῃ
 ἢ χρίσμα ἐκ ἔχει, ἀγάπῃ ἐσπασιάζει, ἀγάπῃ πάντα ποιεῖ ἐν ὁμοιοίᾳ.

Gen. κβ. κβ.

Κλήμ. τ' ἑσμ. β.
κοριν. κβ. μβ.

Δικαιοσύνης δὲ ἐστὶ τὸ ἀγαπᾶν ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς πλησίον ὡς
 ἑαυτὸν, ὑποτασσομένους Θεῷ τῷ ἀμφοτέρω παρ' ἡμῶν ἀποκτείνετι.
 τῷ γὰρ προπάτορος Ἀδάμ καίτοι τὴν ἐντολὴν παραβάντος, καὶ τῆς
 ἀκηράτης ζωῆς καὶ τρυφῆς ἐκπεπληκόςτος, Φιλανθρωπίας περισσῆ
 προσεῖται πάλιν ὁ Θεὸς οἰκονομῶν τὰ εἰς φυλακὴν αὐτῷ τένοντα. καὶ
 ἔ μόνον γῆς ἐργασίαν, καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς καρπῶν τὴν περιποίησιν
 ἐν ἰδρωτί ἀπὸ ἀκαθῶν καὶ τριβόλων ἐπιτάττει, ἀλλὰ καὶ τῇ
 ἀποκρέσει τῷ ἀντιπάλῳ φυλακὴν καὶ σωτηρίαν ψυχῆς τε καὶ
 ἢ σώματος διαζῆρθῆν ἐγκυλεύεται. αὐτὸς σε τηρήσει κεφαλὴν, καὶ

Γα. κβ. γ.

quia ego tecum sum. Et ad Jacob,
 * Ego sum Dominus Deus Abraham
 patris tui & Isaac, noli timere. Est
 ergo ubi timendum, est ubi viriliter
 agendum. Magnæ autem prudenti-
 æ & justitiæ est, recte versari in
 timore & charitate. Certa enim &
 vera charitas eliminat timorem.
 ** Charitas nos Deo agglutinat, chari-
 tas operit multitudinem peccatorum,
 charitas omnia tolerat, omnia equo
 animo fert: in charitate nihil sordidum,
 nihil superbum: charitas
 schisma non habet; charitas seditionem
 non concitat: charitas omnia
 facit in concordia.

Justitiæ autem est, diligere &
 seipsum, & proximum ut seipsum,
 subjiendo se Deo, utrumque a
 nobis exigenti. Primo enim parenti
 Adam, quamvis mandatum præter-
 gressō, quamvis pura vita intami-
 natisque deliciis excidisset, tamen
 clementiæ abundantia rursus pro-
 spicit Deus, dispensans res ad con-
 servationem ejus necessarias. Ac
 non solummodo terræ culturam &
 fructus cum sudore percipiendos a
 spinis & tribulis imperat; sed etiam
 conservationem ac salutem animæ
 corporisque, propulsiōne mali,
 manifeste injungit: Ipse insidiabitur

* Gen. 27, 15.

** Clem. Rom.
Ep. 1. ad Cor.
cap. 49.

Gen. 3, 15.

σὺ τηρήσεις αὐτὴ πέραν. Φυλαξόμεθα ἄρα τὲς τε ψυχικὰς καὶ
 τὲς σωματικὰς ἐχθρὰς, πανταχόθεν ὡς θεῶ Φίλον τὴν ἀσφάλειαν
 ἐαυτοῖς πραγματεύομενοι. Φύλαξόν με κύριε ὡς κέρην ὀφθαλμῶ, «
 ἐν σκέπῃ τῶν πτέρυγων σε σκεπάσεις με, φησὶν ὁ Δαβὶδ. καὶ «
 ὁ Σιραχ, ἀγάπα τὴν ψυχὴν σε, καὶ παρακάλει τὴν καρδίαν σε. «
 καὶ πάλιν, τέκνον ἐν ἀβρωσθήματί σε μὴ παράβλεπε, ἀλλ' εὖξαι «
 κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἰάσεται σε. ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς θεὸν καὶ πρὸς
 ἐαυτὸς ἀγάπης, αὐτόματος πηγάζει καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη.
 ὅσα γὰρ ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ταῦτα καὶ ὑμεῖς «
 ποιεῖτε αὐτοῖς. καὶ ὁ σοφὸς Σολομῶν, μέτρα διδοῦσα ἀκαθάρτα «
 ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐν δευτερονομίῳ ἐκ ἑσῆ ἐν τῷ μαρσίππῳ σε «
 εἰς θάμιον, καὶ εἰς θάμιον μέγα ἢ μικρόν. Φυσικὸς γὰρ ἅμα καὶ θεῖος «
 νόμος τὸ, ὃ σὺ μισεῖς ἐτέρῳ μὴ ποιήσης. ἀδελφὴ δὲ καὶ φρεῖδα τὰ
 παρ' ἐνίων λεγόμενα, πῶς ἄρα ὁ κριτὴς κατακρινεῖ τὸν φονεὰ μισῶν
 τὸ ἐαυτὸν κατακρινθῆναι ἕγω εἰς ὅμοιον ἐγκλημα περιπέσοι; ἀλλ'
 ὅρθῳ ἐστὶν ὁ νῦν τῶ νόμου, τροφαῖς λόγων μηδαμῶς κραδαινόμενος.

capiti tuo, & tu insidiaberis calca-
neo ejus. Cavebimus ergo & vita-
bimus, tam spirituales quam cor-
porales hostes, undecumque, sicut
Deo gratum, securitatem nobis-
metipsis procurantes. Custodi me
Domine, ut pupillam oculi tui: sub
umbra alarum tuarum protege me,
inquit David. Et Sirach: Dilige
animam tuam, & solare cor tuum.
Ac rursus, Fili in tua infirmitate ne
despicias teipsum, sed ora Dominum,
& ipse curabit te. A charitate autem
erga Deum, & ejusque erga se-
ipsum, ultro manat charitas erga
proximum. Omnia ergo quæcum-

que vultis ut faciant vobis homines,
& vos facite illis. Et Salomon ille
sapiens, Mensura duplices abomina-
biles apud Deum. Et in Deuterono-
mio: Non habebis in sacco di-
versa pondera, majus & minus. Na-
turalis enim simul & Divina lex est,
Quod tuipe odisti, alteri ne feceris.
 Infirma autem & vana sunt quæ a
 quibusdam dicuntur: Quomodo
 ergo damnabit homicidam judex,
 qui nollet seipsum damnari, si in
 idem incidat crimen? Verumenim-
 vero rectus est & sanus legis sensus,
 nec refutis aut fallaciis ullo modo
 quassatur. Tunc enim non ad eum

τὸτε γὰρ ἕκ εἰς τὸν ἀδικήσαντα ἀποβλέπει ὁ κριτὴς, ἀλλ' εἰς τὸν ἀδικηθέντα, καὶ ἕς τις εἴη, καὶ ὅλον πολιτείας σύστημα, καὶ ὁ αὐτὸς μισεῖ, ἐτέρῳ μηδαμῶς ποιήσει, ἀλλ' ὡς ἤθελεν ἀδικημένῳ ἑαυτῷ διατηθῆναι τὴν κρίσιν, καὶ λαβεῖν τὸν ἀδικήσαντα ἀδεκάστῳ τῷ κρίνοντος ψήφῳ τὴν ἐπιβάλλουσαν τιμαρίαν· ἔτω δὲ καὶ αὐτὸν ποιῆσαι, μηδαμῶς προπίνοντα ἀκαίρῳ οἰκτῶ τὸν πλησίον ὑβρίζοντες. καὶ πένητα ἕκ ἐλέησεις ἐν κρίσει, Φησὶν. ἔκῃν ὁ σὺ μισεῖς, 120. κεφ. κγ.
 ἐτέρῳ μὴ ποιήσης, σὺ ἐμίσησας ἂν τὸν ἀπολύοντα τὸν Φονεὰ δικαστὴν, μὴ τε σὺ ἄρα δικάζων αὐτὸν ἀπολύσεις, ἀλλ' ἐκεῖνα ἐπιτάξεις, ἅτλα ὑπαγορεύει τὸ δίκαιον. πανταχῆ γὰρ τὸ φιλάλληλον καὶ κοινωικὸν ὁ Matth. κεφ. ιγ.
 θεὸς ἡμῖν ἐπιτάττει. ὅστις θελεῖ ὀπίσω με εἰσεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν. ὁ δὲ ἀπαρνήμενος ἑαυτὸν, ὁ ἀποδύμενος τὴν ἐπίμωμον φιλαυτίαν, ὁ εἰς τὴν πρὸς θεὸν ἀγάπην ἐκκαγόμενος, συντονώτερον φέρεται εἰς τὴν πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀγάπην, τὰς ψυχικὰς τε καὶ σωματικὰς λειτουργίας εἰσφέρειν, καὶ πάσῃ μηχανῇ επικερῶν, ἐπαμύμων, χεῖρας ὀρέγων, ἀνορθῶν, μηδενὸς φειδόμενος ὑπὲρ τῆς πλησίον.

qui intulit injuriam, respicit judex, sed ad eum qui accepit, sive unus aliquis sit, sive universus civitatis coetus. Et, quod ipse odit, alteri nequitquam faciet, sed sicut vellet sibi injuriam patienti administrari judicium, & eum qui fecit injuriam, sufferre poenam congruam, incorrupta judicis sententia; ita & ipsi faciendum est, nec ullo modo deferendus, intempestiva misericordia, proximus injuriam patiens. * Pauperis quoque non misereberis in judicio, inquit. Ergo quod ipse odisti alteri ne feceris: ipse odisses utique judicem qui homicidam ab-

solveret; nec tu igitur judicans, eum absolves, sed ea injunges, quæ dicat jus & justitia. Ubique enim mutuum amorem & sociabilitatem Deus nobis injungit. *Si quis vult post me venire, abneget seipsum.* Qui autem seipsum abnegat, qui exiit vituperabilem sui ipsius amorem, qui amore erga Deum exardescit; in majore cum contentione fertur in amorem societatis, tam animæ quam corporis munia conferens, omnibus modis opem & auxilium ferens, manus protendens, erigens, nulli rei parcens pro socio. Amor

Matth. 16, 24-

* Exod. 23, 3.

τὸ φιλάλληλον καὶ κοινωνικὸν διέλαμψεν ἐν τοῖς τῷ σωτῆρος μαθη-
ταῖς, διηύγασεν ἐν τοῖς ἀγίοις.

περὶ ἀγάπης.
κεφ. γ.

Καὶ πρὸς τοσαύτην ἀγάπην, ὁ μέγας Φησι Μακάριος, μεθ' ἡ
ἡδονῆς ἔ λόγῳ ἐρητῆς τῷ πνεύματος ἐξεκαύθησαν, ὡς ἔγχε ἦν δυνατόν ἄ
ὄλως πάντα ἀνθρώπων τοῖς σπλάγγχοις ἐγκολπώσασθαι τοῖς ἰδίοις ἄ
κακῆ διαφορὰν τοπαράπαν ἀπὸ τῷ ἀγαθῷ μὴ ποιέμενοι. ὡσπερ ἄ
γὰρ ὁ θεὸς ἀνατέλλει τὸν ἥλιον ἐπὶ δικαίης, καὶ ἀδίκης, οἱ τὸν
ἀγαθὸν καὶ δίκαιον θεὸν μιμνήμενοι μεταδιδάσκω ἀπλῶς παντὶ
κεφ. κεφ. κγ. ἀνθρώπῳ τῶν κοινῶν νομίμων. Ἐὰν συναντήσης τῷ βοὶ τῷ ἐχθρῷ σε, ἄ
ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτῷ πλακωμένοις, ἀποσρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ. οἱ ἄ
γὰρ δικαιοσύνη ἀσκῶντες αὐτῷ τῷ δικαίῳ καταστοχάζονται, ἐκάστῳ
τὸ ἴδιον ἀποδίδοντες. ὅπηνίκα γὰρ περὶ δικαιοσύνης ὁ λόγος, κἂν τε
ἀλλόφυλος ἔση, ἀποδοτέον αὐτῷ τὸ ὀφειλόμενον. διὰ τῆτο καὶ ὁ
κῦρος ἐπιτιμᾶται παρὰ Ξενοφῶντι ἐπὶ τῇ τῶν ἱματίων διανομῇ, ἐδὲ
γὰρ τῷ ἀρμότιστατος ἦν κριτῆς, ἀλλὰ τῷ δικαίῳ. τί δὲ δικαιότερον τῷ
ἀγαπᾶν τὴν σωτηρίαν ἀπάντων; κἂν γὰρ μοχθηροὶ ἴεν, ἐδὲν ἦτον
χρήζουσι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς κηδεμοίας, ὡσπερ οἱ νοσῶντες ἰατρῶν,

mutuus & societatis atque commu-
nitatis, enituit in discipulis Salva-
toris, eluxit in Sanctis.

*Et interdum tanto amore, cum vo-
luptate spiritus verbis non exprimenda,
inflammati sunt, inquit Magnus
Macarius, ut, si fieri possit, omnem
proprus hominem, sine discrimine
boni, mali, innocentis, scelerati, intra
sua viscera colligere charitatis, &
fovere cuperent. Sicut enim Deus
oriri facit solem super justos & in-
justos, ita ii qui imitantur Deum,
bonum & justum, impertiunt sim-
pliciter & sine certo respectu omni
homini communia jura. Si occur-*

*reris bovi inimici tui, aut jumento
erranti, reduc & redde. Qui enim
justitiam colunt, id ipsum quod est
justum spectant, suum cuique tri-
buentes. Quando enim de justitia
agitur, etiamsi alienigena quis sit red-
dendum ei, quod ei debetur & quod
est conveniens. Quocirca etiam
Cyrus reprehenditur apud Xenophontem
ob vestium distributionem, neque enim
congrui erat judex, sed justus. Quid
autem justius quam amare salutem
omnium? Licet enim sint improbi,
nihilominus indigent charitate &
curatione, ut aegrotantes medicis; justitia vero*

Macarius de
Charitate.
cap. 6.

Exod. 23, 4.

ἡ δὲ δικαιοσύνη ἡμερότητα καὶ ἀγάπην πνεῦ. ἀσκήσομεν δὲ δικαιο-
 11 σύνην ἐν ἑαυτοῖς, χαλιῶν ἐπιτιθέμενοι τῷ νοῖ. τίς ἐπίσῃσει ἐπὶ τῷ Σαρ. κφ. κγ.
 11 διανοήματός μου μάστιγας; τῆς πρὸς τὰς αἰδήσεις καὶ τὴν φαντα-
 σίαν ἀκράτῃ ὀμιλίας αὐτὸν ἀπέργοντες, ἵνα μὴ τοῖς ἀδεμάτοις
 11 μίξῃσι κακὰ καὶ ἀλλόκοτα κυφορήσας θεῶν τε χωριζόμενος, καὶ εἰς
 11 γῆν ὄλωσ κατασπώμενος, ἀφροσύνης δίνας ὀφλήσει. ἀτελεσφό- σσφ. Σαλ
 11 ρητα γὰρ μοιχῶν τέκνα. τό, τε ἀπὸ τῶν αἰδήσεων ἀποστῆν τὸς κφ. γ.
 ὑπερφυεῖς τῆς θείας προνοίας λόγως, μοιχία ἐσὶν ἀντικρυς παρα-
 πάγοντος, καὶ ἀλαζονία μεθύοντος νοῦς. δικαιοσύνην τιμῶμεν ὡς
 ὑπεργαῖς χρώμενοι τοῖς πάθεσι, τὰς ἐκτόπας ὀρμὰς καὶ τὰ
 φραγάματα θυμῷ τε καὶ ἐπιθυμίας κατασέλλοντες. μετὰ δικαιο-
 σύνης χρησόμεθα τοῖς τῷ σώματος μέρεσιν, ἐν δέοντι σιωπήσομεν,
 καὶ ἐν δέοντι τὰ δέοντα φθεγγόμεθα, λόγων δαψιλία ψυχὴν
 11 κάμνυσαν παραμυθησόμεθα. λάφυρξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλος αὐτῷ. Σαρ. κφ. ε'.
 11 εἰπάτε δὲ πρὸς ἀσφάλειαν ἑαυτῶν, καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῷ πλησίον
 τὰ ὄντα σιωπῇ καλύψομεν, τὸς ἀρίστους τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν στρατη-
 11 γῶν μιμησάμενοι. θεῷ κύριε φυλακὴν τῷ σώματί μου, καὶ θυραν
 11 περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη μου, εὐχόμενος ἔλεγεν ὁ βασιλεὺς καὶ
 11

manuetudinem & charitatem spi-
 rat. Exercebimus autem iustitiam,
 frenum imponentes menti nostræ,
 * *Quis superponet in cogitatu meo
 flagella?* ab immoderato cum sen-
 sibus & imaginatione commer-
 cio eam arcentes, ne ex profanis
 commissionibus imprægnata mon-
 stris, & a Deo separata atque in
 terram omnino deducta, insipienti-
 æ rea sit. ** *Filii autem adulterorum
 in incofummatione erunt.* Atque exi-
 gere a sensibus immensas illas pro-
 videntiæ divinæ rationes, moecha-
 tio plane est delirantis & arrogantia
 ebriæ mentis. Iustitiam colemus,

tamquam ministris utentes affecti-
 bus, nimios imperus & fremitus
 iræ atque concupiscentiæ sedantes.
 Iuste & digne utemur corporis no-
 stri partibus & membris, ubi opus
 tacebimus, ubi opus loquemur quæ
 decet loqui, largitate verborum
 animam quæ afflictaur consolabi-
 mur. *Verbum dulce multiplicat ami-
 cos.* Aliquando autem ad securi-
 tatem nostram, & ad ædificationem
 proximi, rei veritatem tegemus,
 imitando præstantissimos belli du-
 ces & medicos. *Pone Domine custo-
 diam ori meo, & ostium circumstan-
 tia labiis meis,* orans dicebat regius

* Ecclesiastici,
23, 2.

Ecclesiastici,
6, 5.

** Sap. Sal. 3, 16.

Psal. 140, 3.

προφή-

προφήτης, καίτοιγε ὡς βασιλεὺς μηδένα φοβόμενος, καὶ ὡς προφή-
 της ἐπιστάμενος φθέγγεσθαι τὰ δεόντα. καὶ ὁ Σειραχ, τοῖς λόγοις σε
 ποιήσον ζυγὸν καὶ σαθρόν. τὴν ἀλήθειαν παντὸς τιμῆσομεν, ἀλή-
 θεια γὰρ ὁ Θεός. ἕκασον ἔ μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν
 αἰψύχων τοῖς κυρίοις ὀνόμασι καλίσσομεν, τὰ σῦκα σῦκα, * τὴν σκάφην
 ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι. καὶ Κρατύλος παρὰ Πλάτωνι, ὀνόματος ὀρθό-
 τητα εἶναι ἕκασῳ τῶν ὄντων φύσει πεφυκῆσαν φησὶν. ὄρισμός γὰρ
 συνεσταλμένος ἕκασῳ τὸ ὄνομα, καὶ οἱ περὶ τὰ ὀνόματα πλείοντες, περὶ
 τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων πλείοντες. ἐξ ὀνόματος πάντας ζητεῖ, καὶ
 ὁ Θεοφόρος φησὶν Ἰγνατίος. καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, ἐστὶ καὶ ἀπὸ
 ὀνομάτων ψιλῶν μέγαν εὐρεῖν θησαυρὸν, πολλῶν γὰρ ἐστὶ πραγμάτων
 ὑπομνήματα. οἱ δὲ ἐν λόγοις δίκαιοι ἐκ ἀντιφθεγγομένους ἔχουσι τὸς
 λόγους τοῖς ἔργοις. ἄλλως γὰρ, ὅμοιοι ἔσονται τοῖς ἀπατωῶσι τὸς ἀγο-
 ράζοντας, κενὰ διδόντες ἀγγεῖα τοῖς ἐπὶ ὄνω ἢ μέλει κέρματα κατα-
 βαλλῶσι. βδέλυγμά, φησι, κυρίῳ χεῖλη ψευδῆ. καὶ, μετὰ δικαιοσύ-
 νης πάντα τὰ ῥήματα τῆς σῶματός μου. εἰ δ' ἐτέρον φθεγγομένα,
 ἀκαίριος λόγος ἀπαντήσομεν μὴ περιμέναντες, παραχαράξομεν τὰ

ὕπερ. β. Πολυκ.
 εἰς τὴν πρὸς
 ῥομ. λόγ. λα.

παροι. κεφ. β.
 κεφ. β.

Ecclesiastici,
 38, 19.
 * In Epist. ad
 Rom. Homil.
 31.

Plato in
 Cratylo.
 ** Prov. 22.
 * cap. 8, 8.

Epist. 2. ad
 Polycarpum.
 31.

Propheta David, quamvis, ut rex,
 neminem timens, & ut propheta
 sciens loqui convenientia. Et Sirach,
 Verbis tuis facito stateram. Verita-
 tem maxime omnium asstimabimus,
 Deus enim est veritas. Non tantum
 hominem quemque, sed & rem
 quamque inanimem propriis voca-
 bulis appellabimus, ficus, ficus,
 scapham, scapham, dicebant Athe-
 nienfes. Et Cratylus apud Plato-
 nem, Nominis notationem esse cui-
 bet rei naturalem, dicit. Definitio
 enim brevis & compendiaría cujus-
 que rei, est nomen: quive circa
 nomina offendunt, ii circa cogni-
 tionem rerum offendunt. Ex no-

mine omnes quere, inquit Ignatius
 Theophorus. Et divus Chrysofostomus,
 * Possumus in puris nominibus
 magnum invenire thesaurum, multa-
 rum enim rerum habent commonitio-
 nem. Homines autem iusti in verbis,
 non dissona neque contraria rebus
 loquuntur. Alioqui similes erunt
 iis, qui emptores decipiunt, inania
 tradentes vasa iis, qui pro vino aut
 melle pecuniam solverunt. ** Abomi-
 natio, inquit, est Dominus, labia
 mendacia. * Et, Iusti sunt omnes ser-
 mones mei. Si vero alterius sermoni
 intempestive obloquamur, finem
 non expectantes, depravabimus of-

καθήκοντα

καθήκοντα τῆς ὀμιλίας, ἀδικήσομεν τὰ ὅλα τὰ εἰς ὑποδοχὴν τῆς
 " ἀπὸ τῶν λόγων ἀρεθίας ἀναπετανούμενα. ἀδικήσομεν δὲ καὶ σιωπῶ- φκλ. ενφ.
 " μεν, εἰ τοῖς λεγομένοις μὴ προσέχωμεν. ὅλα γὰρ ἔχουσι, Φησι, καὶ
 ἐκ ἀκούσονται, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ ἐκ ὄψονται· ὀφθαλμῶν δὲ
 ἀδικία ἔσ' τὸ μὴ ὁρᾶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ περιέργως ὁρᾶν ἢ μὴ δεόν.
 χεῖρας ἀδικήσομεν μὴ ἐς ὕμνον θεῶ ἐκτενωῖς αὐτὰς αἴροντες· ἀσπάζον-
 " τες, δάροις καταφρύπασι. ἐξόλλυσσι γὰρ ἑαυτὸν ὁ δωρολήπτης. παροι. 11.
 " μὴ ὄντες πρὸς ἐργασίαν ἐντρεχεῖς. ὁ γὰρ ἀργὸς μὴ ἐπιείκτω, Φησί. Παύ. β. θεσσ.
 " καὶ ὁδοὶ ἀεργῶν ἐσραμμένα ἀκάνθαις. ἐκὼν ἐν ἑστῆν πράγματός κειφ. γ.
 χρήσει, πολλαὶ ἀνακύνθησιν ἀφορμαὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. εἰ γὰρ παροι. κειφ. ιδ.
 ὁ κάμων ἔσ' τὸν ἰατρὸν, ἀλλὰ τὸν φίλον ἐσκαλεῖται, ἀδικεῖ διαφρήδην
 ἑαυτὸν τε, καὶ τὸν ἰατρὸν, καὶ τὸν φίλον, μὴ ἀποδιδὼς ἐκάστῳ τὰ
 προσήκοντα. ἀδικὸς ὁ παρὰ τῶν κολάκων φιλίας ἀληθῆς καρπὸς
 ἑαυτῷ μνηστύμενος, ὁ τοῖς φίλοις μὴ εἰς σωτηρίαν ἀποκλίνων ὀργι-
 ζόμενος. ὀφείλει γὰρ ὀργίζεσθαι τοῖς κολακεύουσι, καὶ διαπαντὸς
 εὐλαβεῖσθαι τὴν ἀπ' αὐτῶν λύμην, λέγων μετὰ τῷ Δαβὶδ, ρῦσαι φκλ. κδ.

ficia fermocinandi, laedemus aures, patentes ad recipiendam irrigatio-
 nem a verbis. Injuste autem age-
 mus, quamvis taceamus, si iis quæ
 dicuntur non attendamus. * *Aures*
enim habent, & non audient.
Oculos habent, & non videbunt.
 Oculorum autem injustitia est, non
 solum non videre, sed & curiose
 videre ea quæ non oportet. Etiam
 manibus injurii erimus, non ad lau-
 dem Dei enixe eas tollentes, sed
 rapientes, muneribus accipiendis
 eas contaminantes, ** *Perdit enim*
seipsum qui munera accipit: si non
 sumus ad laborandum solertes,

Quoniam si quis non vult operari,
nec manducet, inquit. Et, *Via pigro-*
rum strata spinis. Itaque in cujus-
 cumque rei usu varia emergunt
 occasiones justitiæ & & injustitiæ.
 Si enim agrotus non medicum, sed
 amicum accersat, injurios omnino
 est erga seipsum, erga medicum, &
 erga amicum, non reddens cuique
 convenientia. Injuste agit qui ab
 adulatoribus veræ amicitiaæ fructus
 captat, qui amicis ad blandiend-
 um haud pronis irascitur. Debet
 enim succensere adulantibus, sem-
 perque formidare ab ipsis labem,
 dicens cum David, *Erne a franea*

Paul. 2. Theff.
3:10.

Prov. 15, 19.

* Pl. 13, 5. 6.

** Prov. 16, 27.

Psal. 21, 21.

Ο

ἀπὸ

ἀπὸ ῥομφαίας τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς τὴν μονογενῆ μου. ἄδικος γὰρ εἰσὶν οἱ ἐπίτριπτοι κόλακες, καὶ λείχοντες δάκνουν. ἄδικος ὁ πισεύων, καὶ παρατρίβωμος φρένας ὑπονοίας, καὶ ψευδισμῶς, καὶ ταῖς ματαίαις τῶν ἀσρολόγων προφῆσεσι προσέχων. Θεὸς γὰρ κελεύει, ἔ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν. καὶ ὁ Δαβὶδ, ἵνα τί ἀγαπάτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; καὶ, αἰχμηθήτωσαν οἱ ἀνομιῶντες διὰ κενῆς. ἐπαυνοῦνται δὲ, ὅς ἐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας, καὶ μανίας ψευδῆς. παραποῦνοι δὴτα οἱ ἐπισημένοι ταῖς τῶν ἀσρολόγων ψευδολογίαις, τὰ γὰρ ἐπὶ μέρους προνοία καὶ προαιρέσει διοικῆται. ἐδ' ἔχων ὅτω κινήσωσιν εἰ ἀξέρες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, τὴν μὴ τε παρὰ τῆ πλατάντος ἡμᾶς βιαζομένην. ἰδὲ δέδωκα πρὸ προσώπου σὺ σήμερον τὴν ζωὴν, καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ κακόν. ἄδικος ὁ ἐρωτῇ χρυσὸν καὶ ἀργύρε ταῖς περὶ χημέραν πόνοις σφραβλῶν τὴν φύσιν, ἑαυτὸν τε καὶ τὰς ἄλλας φενακίζων, καὶ ἐθελοντὶ κακουργῶν, ὅμοιος τῷ ἐν θαλάσῃ θηρώντι λαγωῶς, καὶ ἐν ὄρεσιν ἰχθύς διάκοιτι. ἀφάρτισε γὰρ ὁ δημιουργὸς τῆ ἐκάστη γενέσει τύπου

ἐξ. 7. κεφ. 17.

ψαλ. 5.

12.

13.

Deuter. κεφ. 1.

Deus animam meam, & de manu canis unquam meam. Canes enim sunt perditissimi isti adultores, & lambendo mordent. Injuste agit qui credit & turbatur inanibus suspicionibus & susurrationibus: qui vanis Astrologorum predictionibus attendit. Deus enim precipit, *Non suscipies vocem mendacii.* Et David, *Ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium?* Et *Confundantur omnes iniqua agentes supervacue.* Contra laudatur, *Qui non respexit vanitatem & insanias falsas.* Delirant igitur qui terrenur astrologorum mendaciloquiis;

partialia enim providentia voluntate & arbitrio administrantur ac digeruntur. Neque habent stelle quo moveant nostrum arbitrium, quod quidem nec a Creatore coactum habemus. * *Considera quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam & bonum, & e contrario mortem & malum.* Injustus, qui amore auri & argenti, chemicis laboribus torquet naturam, seque ipsum & alios fallit, sponte maleficus & impostor, similis venanti lepores in mari, & in montibus pisces sectanti. Destinavit enim Deus cujusque generationi locum convenientem,

* Deut. 30, 15.

Exod. 23, 2.

Psal. 40, 3.

Psal. 24, 4.

Psal. 39, 5.

κατάλληλον, καὶ ὅριον ἔθετο τοῖς ἔστιν, ὃ ἔ παρελεύσονται. ἀμέλει
 ἀδικία μεγίστη τὸ μάτην καταδαπανᾶν τὸν πολυτελέστατον τῶ χρόνον
 θησαυρόν. ἀδικεῖ πᾶς τις ἑαυτὸν καὶ τὰ κοινὰ, μὴ μετιῶν ἑκείνα,
 πρὸς ἄλλα παρὰ τῆς φύσεως εὐ διαίκεται. ἕκασον ὡς κέκληκεν ὁ
 κύριος, ἔτω περιπατέτω. καὶ ὁ μὲν ἠπειρώτης νηὸς ἐπιβάδιον, καὶ
 ἀπλόμενος πηδαλίς, ὡς ἀδικος ναυαγήσει· ὁ δὲ θαλάσσιος γεωργία
 ἑαυτὸν ἐπιδὸς, τὸς πλεόντας ἀδικήσει, καὶ αὐτὸς κακῶς ἀπαλλάξει.
 ἕκασος ἐν τῇ κλήσει ἢ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. καὶ ὁ Θεὸς Διού-
 σιος, ἕκασος ἐν τῇ τάξει τῆς λειτουργίας αὐτῆ ἔσται, καὶ ἔ περιστρα-
 φήσεται τάξις ἐπὶ τάξιν. ὁ ξυλουργὸς ξυλουργικὰ πραττέτω, μηδὲν
 χαλκεύων ἅμα τεκταινέστω, φησὶν ὁ Πλάτων, μὴ δ' αὖ τεκταινό-
 μενος χαλκεύονταν ἄλλων ἐπιμελείστω μᾶλλον, ἢ τῆς αὐτῆ τέχνης.
 ὁ ἰατρὸς τὰ περὶ τὴν ἰατρικὴν ἀσκέτω, ὁ κρῆυς τὰ ἑαυτῆ πραττέτω,
 μηδὲ βασιλεῖ παριστάμενος ὡς πολιτικὸς συμβουλευέτω. ὁ Θεῶ
 δελεύων, εὐχαῖς προσανακείστω, αὐλικαῖς φροντίσι μὴ συμφυρέστω.
 ὁ ἀρχων μὴ χρήμασι, ἀλλὰ ταῖς ἐνάσαις ἀρεταῖς τὰς προσηκῆσας
 λειτουργίας νεμέτω. δεκτὸς γὰρ βασιλεῖ ὑπηρετῆς νοήμων, τῇ δὲ

Πετλ. κ. Καρφ.
κεφ. 5.

ἐπιτ. ἀντιφ.

βιβλ. 6. στίχ.

Περσι. κηθ. 48.

terminumque posuit rebus, quem
 non excedent. Certe summa est
 injustitia frustra consumere pretio-
 sissimum temporis thesaurum. In-
 iuste agit, & erga seipsum, & erga
 publicum, quisquis ea non sequitur
 ad quæ a natura bene dispositus est.
 * *Unumquemque sicut vocavit Deus,
 ita ambulet.* Et mediterraneus qui-
 dem, navem conscendens ac guber-
 naculum contingens, ut injurius,
 naufragium patietur; maritimus
 autem agriculturæ se dedens, erga
 navigantes iniquus erit, ipseque
 male defungetur opere. * Quisque
 in ea vocatione in qua vocatus est

maneat. Et divus Dionysius, *Unus-
 quisque in ordine functionis sue erit,
 & non convertetur ordo in ordinem.*
*Lignarius ad lignarium pertinentia
 tractet; nemo faber ferrarius simul
 sit tignarius,* inquit Plato; *Nec
 tignarius fabros ferrarios magis
 curet quam suam artem.* Medicus
 medicinam colat, tonfor suas par-
 tes agat; neque regi assistens tam-
 quam politicus consulat. Qui Deo
 servit, precibus sit devotus, aulicis
 curis ne se immisceat. Princeps
 non divitiis, sed virtuti congruas
 functiones tribuat. *Acceptus enim
 est regi minister intelligens, & agili-*

Epist. 8. ad
Demoph.

8. de legib.

* 1. Cor. 7. 17.

Prov. 14. 35.

Γ' αὐτῶν κεφ. γ'. εὐαὐτῶν εὐστροφία ἀφορεῖται ἀτιμίαν. ὁ βασιλεὺς τῆ δικαιοσύνη τὴν «
 ἐπιείκειαν κεραυνῶτω, καὶ πρᾶξ ἔσω μαχητῆς, ὡς ὁ προφήτης Φησί. «
 μεμνήσθω μὲν ὅτι ἐ μᾶτην Φορεῖ τὸ διάδημα, ἐ μᾶτην δίδωσι τὸ
 ἄμ. γ'. ξίφος· ἀλλὰ μεμνήσθω τῷ Πλάτωνος λέγοντος, ἀλλ' ἀνθρώποι τε, «
 ψαλ. αζ. καὶ ἀνθρώπων σπέρμασι νομοθετῶμεν ταυῖν. καὶ ὁ Θεὸς Δαβὶδ, «
 Τηγ. Θεο. ἐπιτ. κ. καὶ ἐμνήσθη, Φησὶν, ὅτι σὰρξ εἰσιν. ἔδεν γὰρ δευρὸν ποιῆσω οἱ δῆμοι, «
 καὶ γὰρ ὑπηρετῶνται νόμοις, ἐδὲ τὸ ξίφος παράνομοι, ὡς τὸς πονηρὰς «
 ἑβραϊκῶν. Θεο- κολάζομεν, ὁ Θεολόγος Φησὶν. ἀλλὰ πάλιν ὁ αὐτός· καὶ μὴ σε ἀπα- «
 τάτω μᾶταιος λογισμὸς, ὅτι τὸ δικαίως ἐπεξελεῖν, ἀνεύθυνον, «
 καὶ τὸ παραδῆναι τοῖς νόμοις τὸν παρανομητῶντα. εἰσὶ νόμοι «
 Ῥωμαίων, εἰσὶ καὶ ἡμέτεροι, ἀλλ' οἱ μὲν, ἀμετροὶ, καὶ πικροὶ, καὶ «
 μέχρις αἱμάτων προϊόντες· ἡμῖν δὲ, χρηστοὶ καὶ φιλάνθρωποι, καὶ «
 μὴ συγχωρῶντες τι τῷ θυμῷ χεῖρα τατὰ τῶν ἀδικούντων. καὶ «
 ὁ Θεὸς Διονύσιος, οἱ ἀλόγως θρασυόμενοι, ἐνόμω δίκῃ σωφρονεῖν «
 ἀναγκάζονται εἰπὼν, πάλιν τὴν τῶν προβάτων ἐπιμελεσάτην ποιμαντι- «
 κὴν ἐπαυῖ. ἐκὼν εἰρήνην βασιλεὺς ἀσπαζέσθω. ἦν καὶ εἰς γῆν Φοιτή- «
 σας, καὶ ἐν γῆ διατρίψας, καὶ εἰς ἔθρονον ἀνικῶν, ὡς κλῆρον ἀκίρατου

tate sua admittit ignominiam. Rex
 misceat iustitiae aequitatem ac moder-
 ationem, & Mansuetus sit pugna-
 tor, ut Propheta ait. Cogitet, non
 frustra se gestare diadema, non
 frustra tradere gladium; sed recor-
 detur Platonis, qui dicit, Sed nos,
 qui sumus homines, hominum generi
 jam ferimus leges. Et David vir Dei,
 Et recordatus est quia caro sum.
 Nihil enim atrox faciunt carnisces,
 etenim seruiunt legibus: neque gladius
 est sceleratus, quo malos punimus,
 inquit Theologus. Sed rursus idem
 ille: Ne te decipiat vana cogitatio,
 ac si iuste persequi, ac legibus tradere,
 cum qui deliquerit, inculpabile sit.
 Extant leges Romanorum, extant &
 nostra; sed ille quidem enormes im-
 moderata & amarulenta, & ad san-
 guinem usque procedentes: nostra
 autem suaves & clementes, non per-
 mittentes iracundia uti adversus le-
 dentes. Et divus Dionysius cum
 dixisset, Qui inconsulte & temere
 ferocunt, u legitimo jure sapere &
 frangi esse adiguntur, e contrario
 opilionum mitissimam artem lau-
 dat. Igitur pacem rex amet, quam
 & in terras veniens, & in terris
 commorans, & in coelum ascen-
 dens, tamquam haereditatem illi-

ὁ δεσπότης ἡμῶν παρακατέθετο, ἀλλ' ὑπὲρ Θεῶ ἐνδυσάτω ἐν δεόντι
 ἢ τὰ ὄπλα. καὶ κολάζων, καὶ τιμῶν διάκονος Θεῶ ἐσιν, ἐκδικῶν
 ἢ ἀρετῆν, ἀπελαύνων κακίαν, ὅπερ ὁ Θεὸς βάλεται. καὶ ἐν τοῖς μεγί-
 ἢ σοις εὐεργέτης σε γίγνεται, εἰρήνης ὦν πρόξενος, καὶ οἰκονομίας πολι-
 ἢ τικῆς. καὶ γὰρ μυρία ἀγαθὰ διὰ τῶν ἀρχῶν τέτων ταῖς πόλεσι
 ἢ γίνονται. καὶ ἀνέλκεις αὐτάς, πάντα οἰχῆσεται, καὶ ἡ πόλις, ἡ
 ἢ χωρία, ἐκ οἰκία, ἐκ ἀγορὰ, ἐκ ἄλλο ἕθεν εἴσεται, ἀλλὰ πάντα
 ἢ ἀνατραπήσεται, τῶν δυνατωτέρων τῆς ἀδυνεστέρας καταπινόντων.
 ἢ ὥστε καὶ ἐὰν μὴ ὀργὴ τις εἴπετο τῷ παρακόντι, καὶ ἔτις ὑποτάσσε-
 ἢ σται σε ἐχρῆν, ἵνα μὴ δόξης ἀσυνείδητος εἶμαι, καὶ ἀγνώμων περὶ τὸν
 ἢ εὐεργέτην. καὶ, ἕδε γὰρ μικρὸν τι συντελέσω ἡμῶν εἰς τὴν τῷ παρόν-
 ἢ τος βίᾳ κατάστασιν, ὄπλα τιθέμενοι, τῆς πολεμίας ἀποκροόμενοι,
 ἢ τῆς ἐν ταῖς πόλεσι φασιάζοντος κωλύοντες, τὰς ἐν πᾶσι διαφορὰς
 ἢ διαλύοντες. καὶ ὁ ἱερός Ἰσίδωρος· ἐσιν ᾧ σοφὴ καὶ πόλεμος εὐαγής,
 ἢ καὶ εἰρήνη πάσης ἀσπόνδος μάχης ἀργαλεωτέρα. κατὰ τὸ, ἐζήλωσα
 ἢ ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις εἰρήνην ἀμαρτωλῶν θεωρῶν. λησὴν μὲν γὰρ πρὸς

Ἰωάν. χρυσ. ἐκ
 τῶν πρὸς Ἰμμ.
 κεφ. ιγ'.

βιβλ. δ'. ἐπιτ.
 λδ'.

batam, Dominus nobis deposuit ;
 sed pro Deo induat, ubi opus, arma.

* Sive puniat, sive honore afficiat,
 minister Dei est, virtutem vindicans,
 malitiam abigens, id quod Deus ita
 vult. Et in maximis tibi benefacit,
 dum pacem & administrationem po-
 liticam procurat. Nam innumera
 bona civitatibus per magistratus istos
 proveniunt. Quos si sustuleris, omnia
 simul pessum ibunt : ita ut neque
 urbes, neque agri, neque domus,
 neque forum, aut aliquid aliud, con-
 sistere queat, sed simul omnia sub-
 vertantur, potentioribus imbecillio-
 res impune devorantibus. Itaque

etiamsi inobedientiam nulla ira con-
 sequeretur, sic quoque tamen subji-
 ci oportebat, ne conscientia carere
 videaris, atque erga beneficium in-
 gratus. Et, Neque enim parum no-
 bis ad presentis vite statum condu-
 cunt, arma expedientes, hostes pro-
 pulsantes, sediciosos in urbibus coër-
 centes, quasvis ubique controversias
 dissolventes. Et sanctus Isidorus,
 Est, o vir crudelis, & bellum sanctum
 ac iustum, & pax omni implacabili
 pugna terrior, secundum illud Psal-
 mi, Zelavi super iniquos, pacem pec-
 catorum videns. Nam latrones qui-

* Ioan. Chryf. in
 Epist. ad Rom.
 cap. 13.

Lib. 4. Epist. 36.

ἀλλήλους σπένδονται, κατὰ τῶν μηδὲν ἀδικούντων ὀπλιζόμενοι· λύκοι δὲ ἂν
 συναγελάζονται, ὅταν αἰμάτων διψῶσι. καὶ ὁ μὲν μοιχρὸς εἰρηνεύει πρὸς ἂν
 τὴν μοιχευομένην, ὁ δὲ πόρνος πρὸς τὴν πορνευομένην. μὴ τῶν πανταχῶς ἂν
 τὴν εἰρήνην νόμιζε εἶναι καλὸν, ἐστὶ γὰρ πολλάκις παντὸς πολέμου χαλε-
 πωτέρα. ὅταν γὰρ τις πρὸς τὰς κατὰ τῆς προνοίας ὑλακτῆντας εἰρη-
 νεύῃ, καὶ πρὸς τὰς τοῖς βίαις ἀχρεΐας τὴν κοινὴν θολῆντας καὶ λιμνασο-
 μένας πολιτείας σπένδῃται, ἔτος τῶν τῆς εἰρήνης ἔρωσι πόρρα πρὸς ἐσκή-
 νωται καὶ μακρῖν. διὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, εἰ δυνατόν τὸ ἐξ ὑμῶν ἂν
 μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες. σαφῶς γὰρ ἠπίσατο, ὅτι ἔστι ἂν
 ὅπως ἔσται δυνατόν. καὶ, σοφὸν ἔχων ἀληθείας ἐξεύρημα τὸ πολυειδὲς τῶν ἂν
 βασάνων μηχανήματα, χρῆσαι τῷ φόβῳ πρὸς τὴν κρίσιν, ἐπειδὴ ἂν
 φόβον σε τοῖς κακοῖς ὁ Θεὸς νόμος ἀρίστατο. καὶ, εἰ φίλος εἶναι βέλει ἂν
 Θεῷ, ἄρχε κραταῶν. καὶ, κατανόησον ἂν ἀσύντετε, εἰ ὡς ὁ Μωϋσῆς ἂν
 ἐφονευσας, ἢ ὡς ὁ Φινεὸς ἐζήλωσας, ἢ ὡς Σαμὴὴλ ἠμνας Θεῷ, ἢ ὡς ἂν
 Ἡλίας ἐξεδίκησας, καὶ τότε μέγα φρόνει ἐφ' οἷς ἐτόλμησας. εἰ δὲ ἂν
 ἔτε νόμος σέ τις ἐχειροτόνησεν, ἔτε πολέμου τάξις ἐξώπλισεν, ἔτε ἂν

τὸ ἀποδ. βιβλ. ε.
 ἐπιτ. 97.
 ἐπιτ. 104.
 ἐπιτ. 117.

dem inter se paciscuntur, contra eos
 qui nulla re ipsos ledunt, armati.
 Sed & lupi congregantur, quoties
 sanguinem sitiunt: & adulter cum
 adultera pacem colit, & scortator
 cum scortio suo. Noli igitur existi-
 mare pacem ubique & per omnia
 bonam esse, est enim saepenumero quo-
 vis bello durior & deterior. Nam
 cum quis pacem colit cum ejusmodi
 hominibus, qui adversus providen-
 tiam latrant, & cum iis qui vita
 nullius pretii atque improba commu-
 nem vitam turbant & vastant, se-
 dus ferit: hic longe longeque a pacis
 terminis submotus degit. Qua causa
 quoque erat ut Paulus dixerit: Si
 fieri potest, quod in vobis est, cum

omnibus hominibus pacem habentes.
 Probe enim noverat, interdum fieri
 non posse. *Et, Cum sapiens veritatis
 inventum habeas, multiplicem tor-
 mentorum machinam, terrore ad
 judicium utere, quandoquidem te
 terrorem improbis divina lex consti-
 tuit. **Et, Si Dei amicus esse studes,
 fac robuste praesens. Et, Animadvertite,
 o stolide, num ut Moyses eadem per-
 petraveris: aut ut Phinees, zelo
 exarseris: aut ut Samuel, divinam
 injuriam ultus sis: aut ut Elias, im-
 pietatis vindicem te praebueris: ac-
 tum ob admissum facinus magnifice
 de te senti. Quod si nec lex ulla te
 designavit, nec belli ordo armavit,

Θεός

* Ejusd. Lib. 1.
 Epist. 116.

** Epist. 290.

ἡ θεῖος χρησμός ἐπαφῆκε τῷ ὀμαφύλῳ σὺ αἵματι, καὶ αὐτοῖς τοῖς
 ἡ ἐχθροῖς ἀγάπην σπενδόμενος, καλόν σοι νῦν ἀφαιμῶσαι τὰς χεῖρας,
 ἡ ἐπίδόντι τὸ οἰκτεῖον αἷμα πρὸς ἐκχυσιν, ἢ τηρεῖσαι κατὰ ψυχὴν τὸ
 ἡ παράπτωμα, καὶ τοῖς ἐκεῖθεν δικαστηρίοις πρὸς αἰωνίαν φυλάττεσθαι
 ἡ κόλασιν.

Πολεμῆται ἄρα ὑπὲρ θεῶ ἄρχων, ἀλλὰ μὴ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμ-
 μένα χαρεῖται. αἰδικεῖ δὲ ὁ ἄρχων καὶ μὴ φεαδόμενος ἑαυτῷ, τῆς
 ἡ ὑγείας ἀμελεῶν, ἡδοναῖς κατατριβόμενος. τίς γὰρ δόξασε τὸν ἀτι-
 ἡ μάσαντα τὴν ζωὴν αὐτῷ; αἰδικεῖ μὴ μόνον ὡς κάλαμος ὑπὸ ἀνέμῳ
 σαλευόμενος, ἀλλ' ἐπίστε αἰδικεῖ, ὀλεθροῖς σαθρότητος προσημάτι,
 τὰ ἀσφαλῆ καὶ συνοίσοντα τῷ τε καιρῷ καὶ τῶν πραγμάτων ὑποτι-
 ἡ θεμένων, μὴ μεταβαλλόμενος εἰς δέον. πάντα κατὰ λόγον ποίεοντι,
 ἡ καὶ μὴ γνομένων τῶν κατὰ λόγον, μὴ μεταβοῦνεν ἐφ' ἕτερόν, φησι,
 ἡ μένοντος τῷ δόξαντος ἐξ ἀρχῆς· ἐκεῖνος δὲ μεταβαλόντος, τὸ ἐπί-
 μωνον διαβῆδην ἐπιμωμων. διὸ καὶ ὁ θεῖος Παῦλος ἐκ αἰχύνεται τοῖς
 πᾶσι τὰ πάντα γυγνώμενος. αἰδικος ὁ ἄρχων ὁ μὴ εἰδὼς μέτρα ἀνση-
 ἡ ρότητος καὶ προήθητος. δίκαιοι γὰρ οἰκτεῖρασι καὶ ἐλεῦσιν· ὁ μὴ

Σειφ. κ.φ. 2

Ἰπποκ. τμή. β.
ἀφ. 18.

Περὶ. κ.φ. 17-

*nec divinum oraculum te ad tribulis
 tui profundendum sanguinem immi-
 sis, quod potius cum ipsis inimicis
 charitatem precipit: satius tibi nunc
 fuerit, ut imbutas cruore manus tuas
 expies, & cruorem tuum effundendum
 dedas, quam ut animo scelus
 retineas, ac futura vita tribunalibus
 ad sempiternum cruciatum serveris.*

Pugnet igitur princeps pro Deo, sed
 terminos ne excedat. Injuste autem
 agit princeps etiam cum sibi non
 parcit, cum sanitatem negligit, cum
 voluptatibus atteritur ac diffluit,
 *Quis enim glorificabit exbonorantem
 animam suam? Injurius est, non

solum quando ut arundo a vento
 agitur, sed etiam nonnumquam
 quando perniciosæ constantiæ præ-
 textu, occasione & rebus tutiora &
 profutura suggerentibus, oportu-
 ne non mutatur. Si quis omnia
 convenienter exactoque judicio fi-
 ciat, nihil tamen ea ratione efficiat,
 tamen ad aliud ne transeat, inquit,
 manente adhuc primo decreto;
 sed mutato, constantia omnino est
 vituperanda. Quare divus etiam
 Paulus non veretur omnibus omnia
 fieri. Injustus est princeps, modum
 severitatis & clementiæ ignorans,
Iusti enim misericordes sunt & mise-

Hippocr. Sect. 2.
Aphor. 52.* Ecclesiasticus,
10, 31.
Prov. 13, 13.

διακρί-

διακρίνων τῷ ἐκαστῷ τὸ ἀκέραιον, ἀλλὰ ἀνοσίῳ ἰσότητι τὰς ὁμοίας
 ἴγναι. ἐπιτ. β. Πάλλοι.
 πᾶσιν ἐπιτρέβων ποιῶς. ἔ πῶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρω θερα-
 πεύεται. ἀδικεῖ τὴν γῆν ὁ μὴ σπείρων, μὴ τε ἀρδεύων, καρπὸς δὲ
 ἀνευροπολῶν ἀποδρέψασθαι. ἐκ καρπῶ γὰρ δικαιοσύνης φύεται δένδρον
 ζωῆς. ἀδικεῖ ὁ παρὰ τῆς μηλέας ἄπια ἀπαιτῶν, καὶ παρὰ τῆς
 ἐλαίας μῆλα. ὁ ἀπὸ τῶν νέων ἐντελῆ ζητῶν ἀρετὴν, τοῖς δὲ γενησα-
 κῶσι πονεῖν ἐπιτάττων. ἀδικεῖ ὁ παρὰ τῶν αὐλικῶν τὰ εἰς ψυχῆς
 θεραπείαν τείνοντα ἀνερωτῶν, ἐν δὲ πολιτικοῖς καὶ πολεμικοῖς μετὰ
 τῶν μοναζόντων συμβουλευόμενος. ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐκῆ καὶ
 μενέτω. καὶ ὁ ἱερός Διονύσιος, εἰδέναι βέβηται ἕκαστον καὶ δεῖν τὰ
 εἰαυτῷ. καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος, εἰ καὶ τὰ εἰκότα τις ποιῆ, παρὰ τὴν
 οἰκείαν δὲ τάξιν τε καὶ ἀξίαν, καὶ ἔτος τὸ ἐφικτὸν ὑπερβαίνει,
 δικαίως γὰρ τὰ δίκαια μεταδιώκειν προσήκει. ἀδικεῖσιν οἱ μὴ ἐς παι-
 δοποιίαν καὶ οἰκονομίαν, καὶ βίβη παραμυθίαν ταῖς γυναῖξιν χράμενοι,
 ἀλλὰ ζυγχαρῶντες αὐταῖς τοῖς εἰς σωτηρίαν πολιτείας ἀνήκασιν ἐπὶ
 κερ. κεφ. ιβ'. ὀλέθρῳ τῷ κοινῷ ἐγκαταμίγνυσθαι. σοφαὶ γὰρ γυναῖκες ὠκοδόμησαν

rantur: qui non distinguit volun-
 tarium a non-voluntario, sed ne-
 faria parilitate similes omnibus in-
 fligit poenas. Non omne vulnus
 eodem emplastro curatur. Injurius
 est circa terram, qui nec serens nec
 rigans, fructuum tamen perceptio-
 nem somniat & imaginatur. Ex
 fructu enim justitie nascitur arbor
 vite. Injuste agit, qui a malo pira
 postulat, & ab olea mala: qui a
 junioribus consummatam virtutem
 requirit, senio autem confectis la-
 bores injungit. Injuste agit qui ab
 aulicis ad curam animæ pertinentia
 postulat, in politicis autem & bel-

licis negotiis cum monachis con-
 sultat. Quisque in quo vocatus est,
 ibi etiam maneat. Sanctus etiam
 Dionysius scire vult quemque &
 agere res suas. Et sanctus Maxi-
 mus: Etiam si probabilia quis fa-
 ciat & rei convenientia, sed præ-
 ter ordinem & dignitatem suam,
 hic etiam officium transgreditur,
 justa enim juste persequi convenit.
 Injuste agunt, qui non ad procrean-
 dos liberos, nec ad rem familiarem,
 nec ad vitæ solatium utuntur mu-
 lieribus, sed sinunt eas negotiis
 reipublicæ, ad perniciem societa-
 tis, immisceri, * Sapientes enim
 mulieres adificiant domum; sed ubi

οίκας· ἐπεισοφρήσασθαι δὲ πολιτείας, κατέσρεψαν ἄρδην αὐτάς. δικαιοσύνη δὲ ἀσκήσεται καὶ στρατηγός καὶ ἄρχων, παρ' ἑκάστου ἀνερευνώμενος καὶ μακθάνων ἄπερ' ἑκάστος οἶδε. καὶ πολλὰς ἴσμεν τῇ τοιαύτῃ δεξιότητι καὶ ἀγχινοία, ἐξ αὐτοσχεδίου ἐν τε πολιτεία καὶ στρατηγία, κατὰ τε εἰρήνης καὶ πολέμου καιρῶν, ἀρίστως ἀποβῆναι μέχρι θάυματος. ἐκ ἀπανηναμένους μακθάνειν παρὰ τῷ στρατιώτῃ τὰ στρατιωτικά, παρὰ τῷ νομικῷ τὰ νομικά, παρὰ τῷ μηχανικῷ τὰ μηχανικά, παρὰ τῷ ναυπηγῷ τὰ ναυπηγικά, παρὰ τῷ ἰατρῷ τὰ ἰατρικά, παρὰ τῷ πνευματικῷ τὰ πνευματικά. * ἐκ ἑσὶ δὲ μίζων ἀδικία τῷ ἀδικῶν ὄντα δικαιοσύνην ὑποκρίνεσθαι. ὁ νήφων ἄρα τὰ τῷ νήφοντος, ὁ μεθύων τὰ τῷ μεθύοντος, ἔδεν ἀνδρέερον μεθύοντος ὀπηνίκα νήφειν ὑποκρίνηται. ὁ θεολόγος τὰ ἑαυτῷ, ὁ φιλόσοφος τὰ ἴδια, μὴ συμπεφύραθαι τὰ ἐπίγεια τοῖς ἑρανοῖς. καὶ ὁ μὲν πένης ἀλαζονεύμενος, ὁ δὲ ἄρχων εἰς ἀφέλειαν καὶ χυδαρότητα ὑποσυρόμενος, ἀδικεῖ μὴ εὐδῶς φυλάττειν τὸ ἀξίωμα, σοβαρότητι μὴ κεραυνὸς τὸ φιλόφρον, καὶ εὐέντευκτον. ὁ νέος ὡς κηφὴν περιμῶν, ἀδικεῖ τὴν νεότητα. καὶ

se republicæ negotiis ingessere, funditus eam evertunt. Justitiam autem exercebit etiam dux atque princeps, ex quolibet quærens ac discens, quæ quisque scit. Novimusque multos ejusmodi dexteritate atque sagacitate, levi negotio, tam in civilibus quam in militaribus rebus administrandis, & belli & pacis tempore, præstantissimos evasisse, ad admirationem usque. Qui non recusare discere, a militem militarem, a jurisperito jurisprudentiam, a mechanico res mechanicas, a navali fabro, ad fabricationem navium pertinentia, a

medico, medicinalia, a spirituali, spiritualia. Non est autem major ulla injustitia, quam si quis injustus, justitiam simulet. Sobrius ergo ut sobrius, ebrius ut ebrius agat: nihil tædiofius ebrijo sobrium simulante: theologus sua, philosophus sua, nec commisceantur terrena cœlestibus. Ac pauper quidem arroganter se jactans: princeps autem in simplicitate & vulgarem vilitatem prolapsus, injurius est, nesciens servare dignitatem, severitati non admiscens comitatem & affabilitatem. Adolescens instar fuci incedens, lædit

ὁ γέρον εἰς ἀκολασίαν, ἢ πολυεργίαν ἑαυτὸν βιαζόμενος, γῆρας ἀδικεῖ. ὁ Φιλάργυρος ἐγκαθηργύς τὸν ὀφειλόμενον τῇ χρήσει πλεῖτον, ἀδικεῖ. ὁ δειλὸς ἀδικεῖ τὴν ἀνδρείαν, ἐπειδὴν εἰς αὐτὴν καλῶπιζόμενος ἀνοήτως αἰρεῖται κινδύνος. ὁ ἰδιώτης εἰς μεγαλοπρέπειαν νεανιεύομενος, ἀδικεῖ ταυτηνὴ τὴν ἀξιάγασον ἀρετὴν, τὴν ἐμπρέψασα μόνους τοῖς ἄρχουσιν. ἀδικεῖ Φιλίαν ὁ ἐξ ἡμισείας αὐτὴν τιμήσας, καὶ τῷ Φίλῃ δυσυχῆσαντος λεπτοτακτῶν. ἀδικεῖ Φιλίαν ὁ μὴ ἀνακουόμενος τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ τῷ Φίλῳ, ἀδικεῖ δὲ καὶ ἑαυτὸν. καρπὸς γὰρ Φιλίας ἢ πολιτικῆ ἐξομολόγησις, ἢ διαφορῶσα τὰς συμπίγοντας καὶ ἀγχοῦντας τὴν καρδίαν ἰωδεδάτης λύπης ἢ φάβης χυμῆς. καὶ ἄδικος μὲν ὁ κολακεία φθείρων τὸ ἱερὸν τῆς Φιλίας χρῆμα· ἀδικεῖ δὲ ἐδὲν μίῃον καὶ ὁ μὴ τρέφων τὴν Φιλίαν ἀληθεῖ ἐπαίῳ, λόγοις προσήνεσι, θεραπείαις, προσρήσεσι, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς καθήκασιν Φιλίαν. ἀδικεῖ τὸν πλεῖτον ὁ κατασπαζῶν τὰ ὄτα· ἀλλ' ἐπίστε ὁ ὀβολῶ μὴ φειδόμενος, οἰκονομίαν ἀδικεῖ· καὶ ὁ ἐν ναυαγίῳ θησαυρῶ φειδόμενος, ἑαυτὸν τε καὶ τὰς συμπλέοντας ἀδικεῖ. κοπιθῆ ἄδικος ὁ τῆς πατρειδος

adolescenciam. Ex senexviolenter protervus ac petulans, aut nimis operosus, injurius est senectuti. Avarus includens debitas usus divitias, injustus est. Timidus injurius est circa fortitudinem, quando ad eam sese componens & ornans, inutilia capessit pericula. Homo privatus & plebejus ad magnificentiam sese audens erigere, injurius est circa admirabilem hancce virtutem, quæ solos decet principes. Lædit amicitiam, dimidiatam quis colens, & amicum in adversis rebus deserens. Injurius est circa amicitiam, qui amico non communicat cordis intima, sed & seipsum

lædit. Fructus enim amicitiae est, civilis confessio, dissipans tristitiam vel metus virulentissimos humores, qui cor suffocant & angunt. Atque iniquus quidem est, qui adulatione corrumpit sanctum amicitiae nomen; sed non minus injuste agit, qui amicitiam non alit & sustentat veris laudibus, lenibus verbis, cultu & obsequiis, salutationibus, aliisque amicitiae officiis. Injuste agit, qui prodigit bona sua; sed quandoque qui obolo non parcat, injurius est circa rem domesticam. Quique in naufragio parcat thesauro, sibi ipsi & sociis navigationis injurius est. Oppido injustus

καὶ τῷ βασιλείῳ ἐν κινδύνῳ ὄντων, ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας κινδυνεύειν ὑπὸ φιλοψυχίας ἀπανανόμενος. ἀδικεῖ δὲ καὶ ὁ τὰ δεόντα τῷ κοινῷ μὴ ὑπεργῶν· ὁ λεπτεργεῖν δυνάμενος, σχολῆς δὲ καὶ θεωρίας ἐραστὴ ἐν τῷ οἰκίστικῳ καθειρξάς ἑαυτὸν, καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῷ ὁμοφύλῳ τρυφῶν. ἐξ ἐναντίας δὲ ὁ ἐς τὸ πράττειν ἀφυῆς, ἀδικήσει ἐσπληθήσας εἰδήσῃ φρενῶν εἰς πολιτικῶν πραγμάτων διοίκησιν.

Ἀδικεῖ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, ὁ μὴ διακρίνων ὅποια τὰ ἐνδεχόμενα, τὰ ἀναγκαῖα, τὰ ἀδύνατα, ἀναμιξῆς δὲ καὶ φύρδην ἐπιβάλλων τοῖς ἐγχερήμασιν. ἀδικεῖ τὴν φρόνησιν, ἀδένειαν αὐτῇ διαρρήδην ἐγκαλῶν διὰ τῆς λεωφόρου ἀσφαλῶς ἰσότη, ὁ ἐρασιζόμενος παρὰ τῆς ὑποκρίσεως καὶ ὑπελόγητος ἐρύματα αὐτῇ καὶ βοηθήματα, διὰ τε ζευωπῶν, καὶ σκολιῶν, καὶ σκοτεινῶν τινων ὁδῶν πορευόμενος. ἀδικεῖ ὁ ἐν σπικρῇ παύζῳ, καὶ ἐν παιδιᾷς σπικράζων· ἐν θείῳ καὶ ῥω γελῶν, μετὰ δὲ γυναικὸς καὶ παίδων ἐν εὐωχίᾳ σοβαρῶν ῥεούμενος. μὴ ἴδι, φησὶν, ὡς λέων ἐν τῷ οἴκῳ σε, καὶ φαντασιο-
κοπῶν ἐν τοῖς οἰκέταις σε. ἀδικήσει τὰς ἀρετὰς, ὁ τὰς κακίας

Σοφ. κρη. γ.

est, qui, patria & rege in periculo constitutis, vitæ nimis amans, pro eorum salute periclitari detrectat. Injustus est, qui non ita ut æquum est, ministrat servitute reipublicæ: qui, cum munere aliquo fungi possit, otii & speculationis amore, in aliqua cellula seipsum includit, cumque societatis detrimento, deliciis vacat; e contrario autem rebus gerendis non aptus natus, nocebit, si, mentis penuria, irrumpat in rerum civilium administrationem.

Injuste agit, qui indolem rerum & negotiorum naturam non discernit, quæ fieri possint, quæ necessa-

rio fiant, quæ fieri nequeant, sed promiscue & confuse cœpta aggreditur. Iniquus est erga prudentiam qui infirmitatis eam accusat, via regia tuto incidentem, qui a simulatione & dolis ei mutuatur tutamen & adminiculum, perque arctas & tortuosas & caliginosas quasdam vias ambulat. Injurius est, qui in seriis jocatur, in jociis seria tractat: in æde divina ridens, cum uxore autem & liberis in convivio tetricum se præbens. *Noli esse, inquit, sicut leo in domo tua, & suspiciosus erga domesticos.* Injurius est erga virtutes, qui vitis imponit earum

Ecclesiasticus,
4, 30.

περιτιθέμενος τὰ τέτων ὀνόματα, ἢ καταφροναίων τὰς ἀρετὰς
 ὑπὸ Φθόνος τοῖς ὀνόμασι τῶν κακιῶν. εἰ μὴ γὰρ τοῖς λέγεσι τὸ πικρὸν
 γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν. ἄδικος ὁ ἐπεμβάινων τῷ ἐχθρῷ
 πεπρωκότητι. ἔθεντο τὰ Δημοσιῶνα τῶν δόλων σε βράματα τοῖς
 πετεινοῖς τῆ ἕρανῃ. ἄδικος ὁ ἀνακαλύπτων μυστήρια, ἃ ὁ εἰς ἐχθρῶν
 μεταπεσῶν, ὀπνήκα φίλια συνήπλο ἔφθη ἀνακωισάμενος αὐτῶν,
 ἀνατρέπεις γὰρ ἀρῆν τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν. ὁ ἀποκαλύπτων μυστή-
 ρια ἀπόλεσε πίσιν. ἄδικος δὲ ἔ μόνον εἰς ἐχθρὸς, ἀλλ' εἰς ἅπασαν
 τὴν φύσιν, ὃ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῆ ἐχθρῆ εἰς τὸ ἀπόγονον μετο-
 χετεύων τὴν ἀπέχθειαν. ἐν λόγῳ, Φησι Πλάτων, πατὴρ οὐκ εὖδῃ,
 καὶ τιμωρίας παιδῶν μηδὲν ξυνέπεισθαι. ἀλλὰ τί θεῖ Πλάτωνος,
 αὐτὸς ὁ θεός φησιν, ἐκ ἀποθανόντων πατέρες ὑπὲρ τέκνων, καὶ υἱοὶ
 ἐκ ἀποθανόντων ὑπὲρ πατέρων. ἕκαστος ἐν τῇ ἐαυτῆ ἀμαρτία ἀπο-
 θανέσθαι. ὃ δὲ τῆ χρῆσῆ νόμος ὑπερφυστέρων τιμὰ καὶ ὑψηλὴν
 ἀρετὴν παιδεύει τῆς ἀνθρώπου, ὅποσα ὁ διὰ Μωσέως νόμος τῇ
 σκληρότητι καὶ ἀντιτυπία τῶν ἰσχυρῶν συγκαταβοάινων συνεχώρησε,
 τοῖς τελεωτέρῳ βίῳ τελειμένοις μηδαμῶς ξυγχωρῶν, ἀλλὰ πανταχῆ

* Legum. nomina, aut ex invidia virtutes

contaminat nominibus vitiorum.

II. 5, 20. *Va enim dicentibus amarum dulce,*

& dulce amarum. Injustus, qui

PF. 78, 2. *insultat hosti jacenti. Posuerunt*

** Deut. 24, 16. *morticina servorum tuorum, es eas*

volatilibus caeli. Iniquus, qui detegit

arcana, quæ alius in inimicitias

dilapsus, cum amicitia coiret &

constaret ei communicaverat; evertit

enim funditus civilem societatem.

Ecclesiastici, Qui denudat arcana, fidem

27, 16. *perdit.* Injurius, non solum erga

hostes, sed in universam naturam,

qui post mortem inimici, in pro-

geniem ejus derivat simultates. * *Uno*

verbo, inquit Plato, *patris oppro-*

bria & supplicia nullum ex liberis

comitantur. Sed quid opus Platone?

Deus ipse inquit, ** *Non occiduntur*

patres pro filiis, nec filii pro patri-

bus; sed unusquisque pro peccato suo

moriatur. Christi autem lex ingen-

tiorem quandam & sublimem vir-

tutem docet homines, quæcumque

lex Moylis refractariae Judæorum

duritiei condescendens concessit, ea

perfectiori vitæ initiatis nequiquam

permittens; contra vero ubique

καὶ ἐπιτάττων, καὶ συμβαλεύων τὰ κρείττω καὶ ὑπέριερα. καὶ ὁ μὲν, ὀφθαλμὸν, ἔφη, ἀπὸ ὀφθαλμοῦ, ὁ δὲ, μὴ μόνον φείδεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ συγγνώμην ἀπονέμειν, καὶ ἀγαπᾶν βέβηται· καὶ μὴ μόνον αἵματος, ἀλλὰ καὶ ὑβρεως ἀπάσης ἀγνάς ἔχει τὰς χεῖρας, τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας ὡς ἐπιτρόπων ἐπὶ γῆς θεῶν κολαζόντων ἄλλους τε ποιοῦς, καὶ ζῆσει τὸς ἀδικῶντας. διὰ τῆτο ἀνέωκται δικαστήρια, καὶ κριταὶ κἀθῆνται, καὶ νόμοι ἀναγνώσκονται, καὶ δίκαι τεύνονται, καὶ ποινὰ τοῖς ἀδικῶσι ἐπιβάλλονται. ἔ δὲ γὰρ μάτην, φησὶν ὁ θεὸς Παῦλος, τὴν μάχαιραν φερεῖ. καὶ ἐν κινδύνῳ κατασᾶς, μὴνυε τῷ χιλιάρχῳ τὴν ἐπιβελήν, καὶ ὑπὸ στρατιωτῶν φυλαττόμενος εἰς ἑτέραν μεταβαίνει πόλιν. εἰσπεύειν ἄρα μετὰ πάντων ὀφείλομεν, εἰ ἔξει, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, καὶ μηδεὶ δικάζεσθαι· εἰ δὲ ἡ τῶν ἄλλων μαχθηρία τῆτο ἡμῖν ἔ ξυγχαρεῖ, καὶ ἀκάντες τό γε εἰς ἡμᾶς ἦκον μὴνυσομεν τῷ ἀρχοντι τὸν κίνδυνον, ἡμᾶς δὲ ἦκιστα βραδυσρηγῆσομεν τὰ τῆς ἀμύνης. συμβαλεύσομεν, ἐπιτιμήσομεν, ἀπειλήσομεν, φοβήσομεν· μέχρι δὲ τῆτε ψησόμεθα, ἔδὲ γὰρ ἀσφαλὲς τῷ χριστιανῷ περσαστῆρω

imperans & suadens potiora & superiora. Atque ille quidem Oculum pro oculo dixit, hic autem non solum parcere inimicis, sed & ignoscere, & eos diligere nos vult: & non solum a sanguine verum ab omni etiam injuria puras habere manus; siquidem ii, quibus commissa est administratio reipublicæ tamquam procuratores in terris Dei, puniant, cum aliis suppliciiis tum gladio, noxios. Propterea patent tribunalia, sedentque judices, & leges leguntur, & lites deciduntur, & poenæ nocentibus infliguntur. * Non enim sine causa, inquit

divus Paulus, *portat gladium*. Idem in periculo constitutus, indicat tribuno insidias, & sub custodia militum in aliam transit urbem. Igitur pacem agere cum omnibus debemus, si licet, atque tranquillitatem amplecti, & cum nemine litigare. Si vero malitia aliorum id nobis non permittit, etiam inviti quod ad nos pertinet, indicabimus magistratui periculum, ipsi autem minime satagemus ulciscendo; sed consulemus, increpabimus, minabimur, terrebimus: hætenus consistemus, neque enim fas Christiano

* Rom. 13, 14.

προβήναι. δικασῆ δὲ μὴ παρόντος, καὶ τῷ ἐχθρῷ σπάσαντες ἤδη τὸ ξίφος, καὶ ἐπικειμένα, Φυγὴ τὴν σωτηρίαν πραγματευόμεθα. σωτήριος ἡ Φυγὴ σώματι τε, καὶ ψυχῇ, ἀμφοῖν πραγματευομένη τὴν ἀσφάλειαν τῷ τε ἀντιπάλῳ, καὶ ἡμῖν. εἰ δὲ μὴ τε Φυγῆν ἐγχαροῖσθαι, τότε τῆς ἀνάγκης αὐτοσχεδιαζέσης καὶ περιτιθέσης κριτῆ ὄχημα, ἐνίοτε ἐξέσαι ἴσως τὸν ἐπὶ λύμῃ τῷ ὁμοφύλῳ ἔτι σφαδάζοντα, ὡς φθόρον καὶ λυμεῖνα πολιτικῆς κοινότητος ἐκ μέσῃ ποιήσασθαι, ἀποδίδοντα ἑαυτὸν ὅσον ἐφικτὸν ἀσπῆ, ὡς μέρος τῷ κοινῷ τῆς πολιτικῆς σώματι. εἰ γὰρ τὰ μέλη ἔφείσσονται ἑαυτῶν, ἀδικήσασσι τὸ κοινὸν σῶμα, τῆς ὀφειλομένης λειτουργίας ἀποσπέρσαντα. ἀλλὰ πολλῶν μάλλον, ὁ Θεὸς Παῦλός φησι, τὰ δοκῶντα μέλη τῷ σώματος ἀδυνάστερα ὑπάρχειν, ἀναγκάζει ἐστίν. καὶ εἰ τε πάσαι ἐν μέλος, συμπάσαι πάντα τὰ μέλη. καὶ ὁ ἅγιος Κλήμης, λαβόμεν τὸ σῶμα ἡμῶν, ἡ κεφαλὴ δὶχα τῶν ποδῶν ἐδέει ἐσθίν, ἔτιωσ ἐδέει οἱ πόδες δὶχα τῆς κεφαλῆς. τὰ καὶ ἐλάχιστα μέλη τῷ σώματος ἡμῶν, ἀναγκάζει καὶ εὐχερησά εἰσιν ὅλα τῷ σώματι. ἀλλὰ πάντα συμπτῆ, καὶ ὑποταγῆ μιᾷ χρῆται εἰς τὸ σώζεσθαι ὅλον.

κεφ. 4. κεφ. 18.

κεφ. 4. κεφ. 18.
κεφ. 25.

* 1. Cor. 12, 22, 26.

** Epist. 2. ad
Cor. cap. 37.

ultra progredi. Si nullus adsit iudex, & adversarius stricto gladio instet, fuga salutem procurabimus. Salutaris enim fuga, & corpori & animæ, utrisque prestans securitatem, & adversario & nobis. Quod si nec fugiendi sit locus ac facultas, ibi tum necessitate tumultuarie imponente iudicis personam, interdum licebit fortasse, perdendi focii causa sic ferocientem, tamquam labem & pestem civilis societatis e medio tollere, reddendo seipsum quatenus licet illa sum & integrum, velut membrum, communis societatis corpori.

Si enim membra sibi ipsis non parcant, lædent commune corpus, functione debita id privantia. * Sed multo magis, divus inquit Paulus, que videntur membra corporis infirmiora esse, necessariora sunt. Et, si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. Et sanctus Clemens, ** Sumamus corpus nostrum, ut caput sine pedibus nihil est, sic nec pedes sine capite. Etiam minima corporis nostri membra necessaria & utilia sunt universo corpori. Omnia vero conspirant & una submissione utuntur ad servandum corpus.

Περὶ μετανοίας.

Κεφάλ. ιε΄.

Τῆς δικαιοσύνης τό, τε διορθωτικὸν καὶ τὸ διανεμητικὸν μέρος διαβρῆθην ἡμᾶς ἀναμνήσκουσι ἀποδίδοναι τὰς ὀφείλας Θεῷ τε, καὶ ἑαυτοῖς, καὶ τῶ πλησίον. καὶ καλὸν μὲν τὸ ἀπριεῖς ἀντιποιούμενον ἀρετῆς, μηδέποτε τῆς εὐθείας παρατρέπεσθαι, μηδὲ προσκρέσθαι Θεῷ· ἀλλὰ τίς ζητεται, καὶ ἔχ ἁμαρτήσαι; καὶ ὁ προφήτης Ἰερεμίας

ἠ Φησί, μὴ ὁ πίπτω ἐκ ἀνίσταται; καὶ ὁ ἀποσρέφω ἐκ ἀνασρέφει;

ἠ καὶ πάλιν ὁ Δαβὶδ, ὑποσπρίζει Κύριος πάντας τὰς καταπίπτοντας,

ἠ καὶ ἀνορθοῖ πάντας τὰς κατεβραγμένους. πεπλημεληκόσω ἄρα πρόκειται ἡμῖν ὁ δεύτερος πλῆς, * καὶ ἡ ἱερά τῆς μετανοίας ἀγκυρα. διὰ τῆτο γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, ἐν τῷ σαυρῷ τὴν ἁμαρτίαν καθηλώσας, ἵνα διὰ μετανοίας τῷ Θεῷ προσκρέχοντες, σωτηρίας ἐπιτυχῶμεν. καὶ τῶν μὲν εἰς τὸν ἀπέμωσ ἀγαθὸν καὶ δίκαιον Θεὸν πεπλημελημένων τὴν συγχώρησιν, μόνῃ τῇ χάριτι ὡς παρὰ μεγαλοδώρα βασιλέως λαμβάνομεν, παρὲ ἡμῶν δὲ ὀφείλεται

ισθ. 6.

ψαλ. 144.

CAP. XV.

De Penitentia.

Utraque justitiæ pars & commutativa & distributiva nos aperte commonefacit, ut reddamus debita Deo, nobis ipsis, & proximo. Atque optimum quidem est tenaciter inhaerendo virtuti, nunquam a recta via deflectere, neque Deum offendere; sed quis vivet & non peccabit? Et propheta Hieremias inquit, * Numquid qui cadit non resurget? Et rursus David, ** Allevat Dominus omnes qui corruunt: Et erigit omnes

elisos. Commissio igitur peccato, altera navigatio proposita est nobis, & sacra poenitentiae ancora. Propterea enim pro nobis mortuus est Christus, inque cruce peccatum affixit, ut per poenitentiam ad Deum confugientes, salutem consequamur. Atque peccatorum quidem in Deum, qui infinite bonus est & justus, remissionem, sola gratia, veluti a munifico rege accipimus; ex nostra autem parte debetur fir-

* Jer. 8. 4.

** Ps. 144. 14.

Σηφ. κ.φ. β.

τὸ βέβαμον, καὶ πισὸν, καὶ ἀκίβδηλον τῆς μετανοίας. εἰ γὰρ, «
 φησι, καρδίαις δαλαῖς, καὶ χερσὶ παρειμέναις, καὶ ἀμαρτωλῶ «
 ἐπιβαίνοντι ἐπὶ δύο τρίβας. τὸ μὲν γὰρ ἀμαρτάνειν ἀνθρώπινον, τὸ «
 δὲ μὴ ἐκ τῶ παραυτίκα μετανοεῖν, ἀπονοίας καὶ βραδυμίας δέγμα.
 διὸ εἰ, φησι, τῶ ἀποτροπαίῳ δαίλια συνεχομένῳ, καὶ εἰς ἀπονοίαν
 ἀποκλίνοντι. εἰ δὲ καὶ τῶ βραδυμῆντι, καὶ ὅλως ἐκλελυμένῳ, καὶ
 μὴ εἰς βραδὺν ἀνανεύοντι, εἰς χεῖρας αἴροντι. καὶ οἱ μὲν δι' ἀγνοίαν
 ἀμαρτάνοντες, ἐνίοτε συγγνωστοὶ δι' ὑπνίζομενοι γὰρ οἱ τοιοῦτοι,
 καιρίοις λόγοις ἐνθὺς ἀναήφθησι, καὶ εἰς μετανοίαν τρέπονται· οἱ δὲ
 ἐν γνώσει ἀμαρτάνοντες, ἐκείνοι εἰσὶν οἱ ἐπὶ δύο τρίβας ἐπιβαίνοντες.
 συνοῦσι γὰρ τὰ κρείττω, καὶ ἐπιβαίνουσι τῶ νοὶ τῆ ἀναπολήσει τῆς
 ἀρετῆς· ἢ γὰρ ἐντολὴ Κυρίου τηλαυγῆς· ἀλλ' ἀπλέτω μοχθηρία «
 πάλιν ἔ παραυτῆνται τὴν κακίαν, εἰς λέγασιν, ἐνιψάμην τὰς πόδας «
 μα, πῶς μολυνῶ αὐτάς; εἰ δὲ ποτε μέχρι χεῖλέων μεταμεληθῆεν «
 ἐπὶ τοῖς κακοῖς πεπραγμένοις, ἀνατρέχουσιν αὐτοῖς ὡσπερ οἱ κύνας ἐπὶ
 τὸν ἴδιον ἐμετόν, καὶ ἔτω δι' ὅλα τῶ βίαι κυμαίνονται, καὶ ὡσταπολλὰ
 οἰκτρῶς ναυαγῶσιν, ἐπὶ δύο τρίβας βαίνοντες. κίβδηλος δὲ ἀτικρυς ἢ

φιλ. 14.

Σημ. κ.φ. γ.

Ecclesiastici,
2, 14.

* Pl. 18, 9.

** Cant. 5, 3.

mitas, fidelitas ac sinceritas pœnitentia. *Væ enim cordibus ignavis, & manibus remissis ac laxis, & peccatori ingredienti duabus viis.* Peccare enim humanum est, sed non statim pœnitentiam agere, contumacia & ignavia documentum. Idcirco *væ*, inquit, ei qui abominanda tenetur ignavia, quive in contumaciam declinat. *Væ* autem & desidiosio planeque dissoluto, in cœlum non suspicienti neque manus attolenti. Ac per ignorantiam quidem peccantes, aliquando sunt excusabiles: expergefacti enim tales opportunis verbis, mox resipiscunt,

& ad pœnitentiam sese convertunt; qui vero scientes peccant, hi sunt, qui duabus viis ingrediuntur. Intelligunt enim meliora, & mente intrant in recordationem virtutis, ** Præceptum enim Domini lucidum;* sed immani scelere, vitium rursus non vitant, nec dicunt, *** Lavi pedes meos, quomodo inquinabo eos?* Si quando autem laborum tenus pœniteat eos malefactorum, recurrunt rursus uti canes ad vomitum suum, atque sic omni vitæ tempore fluctuant, & plerumque miserabiliter naufragium patiuntur, duabus viis ingredientes. Adulterina autem

μετανοία

ἡ μετάνοια καὶ μὴ ἀποδομένῳ τῶν ἀρπαχθέντων, εἰ δὲ ἀφίσταται
 ἡ ἀμαρτία εἰ μὴ ἀποδοθῆ τὸ ἀφαιρεθῆν. ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφείλας, Γ' αμ. κηθ. 17.
 ὁ Θεὸς Παῦλος φησὶ. καὶ διὰ Ἰεζεκιὴλ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ κεφ. λγ.
 ἀποστρέφει ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας αὐτῆ, καὶ ποιήσει κρίμα, καὶ δικαιο-
 σύνην, καὶ ἐνεχύρασμα ἀποδοῖ, καὶ ἀρπάγματα ἀποτίσει. καὶ ὁ
 Δαβὶθ, εἶπα αὐτῇ πόθεν τὸ εἶφιον; μὴ κλεψιμαῖόν ἐστίν; ἀπόδος κεφ. 8.
 αὐτὸ τοῖς κυρίαις, ἃ γὰρ θεμιτόν ἐστι φαγεῖν κλεψιμαῖον. καὶ ὁ εὐλ. λθ.
 Δαβὶθ, τὴν ἀνομίαν με ἐγὼ ἀναγγελῶ, καὶ μερμηνήσω ὑπὲρ τῆς
 ἀμαρτίας με. εἰ δὲ γὰρ ἀρκεῖ τὸ ἀναγγεῖλαι μόνον, ἀλλὰ δεῖ καὶ
 μερμηνῆσαι ὑπὲρ τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἀποδοῖν τὰ ἀλλότρια. εἰ δὲ
 γὰρ εἰς ἀδωκίαν ἔσται, εἰ δὲ φευξῆται τὴν φοβεράν τῆς θεῶν κρίσιν
 ὁ πείρας προφάσει ἐνδύομενος τὰ ἀλλότρια, ἐοδῶν τὰ ἀλλότρια, εἰ
 καὶ ἔνιοι λόγων πλοκαῖς ζυγχοῦσιν τοῖς μετανοῶσι τὸ διακατέχεν
 τὰ τῶν πλησίων. διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας, ἀλλὰ ἔχ' ὡς 814.
 ὁ νόμος σε Κύριε. ὅτι θεὸς κριτὴς ἐστίν. καὶ τῷ ἀμαρτωλῷ εἶπεν 103.
 ὁ θεός, ἴνα τί σὺ ἐκδικῆ τὰ δικαιώματά με, καὶ ἀναλαμβάνεις
 τὴν διαδίκημ με διὰ σώματός σε; ὁ Δαβὶθ ἐπολορηκεῖτο πένια.

omnino est poenitentia etiam cum
 non restituantur abrepta: nec re-
 mittitur peccatum, nisi reddatur,
 quod ablatum est. * *Reddite omni-
 bus debita*, divus inquit Paulus. Et
 Spiritus sanctus per Ezechiel, ** *Et
 avertetur a peccato suo, facietque
 iudicium & iustitiam, & pignus re-
 stituet, rapinamque reddet.* Et
 Tobias, * *dixi ei, Unde haec iste?
 numquid furtivus est? redde eum
 dominis suis? quia non licet nobis
 ex furto quidquam edere.* Et David,
 ** *Iniquitatem meam annuntiabo, &
 cogitabo pro peccato meo.* Neque
 enim sufficit annunciare solummo-

do, sed sollicite etiam cogitare de
 peccato oportet, atque aliena
 restituere. Neque enim innocens
 habebitur, nec effugiet horribile
 Dei iudicium, paupertatis prae-
 textu aliena induens, aliena comedens;
 etsi quidam verborum perplexitate
 permittant poenitentibus ea quae
 alterius sunt retinere. *Narrave-
 runt mihi iniqui fabulationes: sed
 non ut lex tua Domine.* Quia Deus
 iudex est. *Peccatori autem dixit Deus,
 Quare tu enarras iustitias meas, &
 assumis testamentum meum per os
 tuum?* Tobias obsidebatur a pau-

* Rom. 13, 4.

** Ezech. 33, 14

Pl. 118, 85.

* Tob. 2, 21.

Pl. 49, 16.

** Plal. 37, 19.

Q

Αχία-

καθ. β. Ἀχιάχαρος δὲ ἐτρέφε με ἕως ἔσπορεύθην εἰς τὴν Ἐλυμαίδα. καὶ ἡ γυνὴ μου Ἄννα ἠρθεύετο ἐν τοῖς γυναικείοις. ἀλλ' ἡ πενία ἐγένετο ἔμποδὸν τῇ δικαιοσύνῃ. πόθεν φησὶ τὸ ἐρίφιον; κρεῖττον γὰρ ἐνδεία
 καλ. ρα. πιζέσθαι, ἢ ἀπὸ ἀλλοτριῶν πίνειν πηγῶν. τὰς πόνας τῶν καρπῶν σε φαγεύσαι. ὁ δὲ πονῆν μὴ δυνάμενος, λεγέτω μετὰ τῆ Ἀβραάμ τὸ, ὁ θεὸς ὀφεται. καὶ μετὰ παρρησίας, καὶ ἀποτόμως αἰτείσθω παρὰ
 ιβ. θεῶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκάια. ἕως πότε Κύριε ἐπιλήση με εἰς τέλος; ἐξεγέρθητι, ἵνα τί ὑπνοῖς Κύριε; ἀνάστηθι, καὶ μὴ ἀπόση εἰς τέλος. χορταθήσονται τὰ ζῦλα τῆ πεδίας. πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι δεῖναι τὴν τροφὴν αὐτῶν. Φιλάνθρωπος ὁ δεσπότης, τρέφει
 κγ. τὰς κόρακας, ἐνδύει τὰ κρένα τῆ ἀγρῆ. ἐκ αἶδον τὸν δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον, ἔδδ το σπέρμα αὐτῆ ζῆτῆν ἄρτης. καὶ, Κύριος ποιμαίνει με, καὶ ἔδδν με ὑψήσει. ὁ δὲ πλῆτος τῶν ἀσεβῶν ἔσαι ὡς
 κδ. κωνιαρτός. καὶ ἐν Ἰεζεκιήλ, οἱ πατέρες ἔφαγον ἔμφρακα, καὶ οἱ ὀδοῖτες τῶν τέκνων ἐγομφίασαν. καὶ Μιχαίας, μισῆντες τὰ καλά, καὶ ζῆτῆντες τὰ πονηρά, ἀρπάζοντες τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν. ὃν τρόπον κατέφαγον τὰς

Tob. 2, 10. 11. *pertate. Achiacharus autem alebat me donec abirem in Elymaidem. Et uxor mea Anna in muliebribus negotiis lanificium exercebat. Sed paupertas iustitiae non obstat. Unde, inquit, haecus iste? Praestat enim egestate premi, quam ab alienis bibere fontibus. Labores manuum tuarum manducabis. Qui vero laborare nequit, dicat cum Abraham, Deus providebit. Atque cum fiducia & praecise petat a Deo res vitae necessarias. Usque quo Domine oblivisceris mei in finem? Exurge, quare obdormis Domine? Exurge, & ne appellas in finem. Saturabuntur*

*ligna campi. Omnia a te expectant, ut des illis escam. Clemens est Dominus, alit corvos, vestit lilia campi. * Non vidi iustum derelictum, nec semen ejus querens pacem: ** Et, Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Impiorum autem divitiae in pulverem rediguntur. Et apud Ezechielem, * Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupefuerunt. Et Michas, ** Qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pellem eorum desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum. Sicut comederunt carnem*

σάρκας

„σάρκας τῆ λαῖ μῆ, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν ἐξέδησαν, καὶ
 „τὰ ὀστέα αὐτῶν συνέθλασαν, καὶ ἐμέλισαν ὡς σάρκας εἰς λείψατα,
 „καὶ ὡς κρέα εἰς χύτραν, ἔτω κεκραῖζονται πρὸς Κύριον καὶ ἐκ εἰσα-
 „κρίσεται αὐτῶν, καὶ ἀποσρέψει τὸ πρόσωπον αὐτῶ ἀπ' αὐτῶν. ἐκ
 εἰσακρίσεται αὐτῶν, ἀποσρέψει τὸ πρόσωπον αὐτῶ. κίβδηλος ἡ με-
 τάνοια, λόγοι κενοὶ τοῖς ἔργοις ἀντιφθεγγόμενοι, μὴ ἀποδοιμίων
 „τῶν ἀδίκως ἀφαιρεθέντων. σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τῆτῳ, Φητὶν
 „ὁ δεσπότης τῷ Ζακχαῖῳ. πόθεν τὸ εἶρίφιον; πόθεν αἱ πολυτελεῖς
 τράπεζαι; αἱ ἀνθηραὶ ἐδάητες; αἱ ποικίλοις βαφαῖς περιηθισμένα
 οἰκίαι; φευγαυμοὶ πενήτων, δάκρυα χηρῶν, αἵματα πτωχῶν. πορεύεσθε
 „ἀπ' ἐμῶ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον. ἔ μόνον γὰρ τοῖς
 δικαίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδικοῖς ἐξ ἐναντίας ἀρμόζει τὸ, ὃ ἐποιήσατε
 εἰς τέτων τῶν ἀδελφῶν μῆ τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ὁ γὰρ
 διακρατῶν τὰ τῆ πλησίον, τὸν Χριστὸν ἀπεγύμνωσεν, ὃ ἀπὸ ἄλλο-
 τριῶν πόνων καὶ ἰδρώτων πολυτελεῖ περιηθόμενος τράπεζαν, τὸν
 Χριστὸν περιεῖρα πενήντα. τῷ προστάτῳ ἡμῶν Ἀδὰμ ἐν ἰδρώτι τῶ
 προσώπῳ ἐπιτέτακται περιποιῶσθαι ἑαυτῷ τροφήν. σὺ δὲ τίς εἶ

Luc. κεφ. 13.

Matth. κεφ. 23.

*populi mei, & pellem eorum desuper
 excoriarerunt, & ossa eorum con-
 fregerunt, & considerunt sicut carnes
 in lebetem, & quasi carnem in ollam:
 ita clamabunt ad Dominum, & non
 exaudiet eos, & abscondet faciem
 suam ab eis. Non exaudiet eos, &
 avertet faciem suam ab eis: falsa
 enim est poenitentia, & verba sunt
 vana, rebus reclamantia, cum non
 redduntur, injuste ablata. * Hodie
 salus huic domui facta est, ait Domi-
 nus Zachæo. Unde haud iste? Unde
 pretiosæ mensæ? vestes floridæ?
 variis coloribus & picturis ornata*

*domus? Gemitus pauperum, la-
 crymæ viduarum, sanguis men-
 dicorum. Discedite a me maledicti
 in ignem æternum. Non enim so-
 lum iustis, sed & iniustis ex con-
 trario congruit, illud, Quod fecistis
 uni ex fratribus his meis minimis,
 mihi fecistis. Qui enim usurpat
 res socii, Christum denudat, qui
 ab alienis laboribus & sudoribus
 opiparam instruit mentem, Chri-
 stum negligit esurientem. Primo
 parenti nostro Adam in sudore
 vultus imperatum fuit ut acquireret
 sibi cibum. Tu vero quis es, qui*

Matth. 23, 41.

* Luc. 19, 9.

ὁ τὴν τιμὴν καὶ τὴν αἰδῶ προιχόμενος, καὶ ἀνοήτους σκήψεται τὰ τῆ
 πλησίον διακρατῶν; ἔκ ἐστὶν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μὲ ἐξαίρετος, βοᾷ
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. μὴ σε φανακίζεσθαι οἱ ἐν ἔπακτοῖς παί-
 ζοντες. διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολοχίας, ἀλλ' ἔχ' ὡς ὁ νόμος σε
 κύριε. ἔδεχεται ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν εἰ μὴ ἀποδώσῃ τὰς ὀφιλίας.
 ἀπόστητε ἀπ' ἐμῆ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. εἰ μετανοῖς,
 ἀπὸ καρδίας μετανόησον, κύρωσον τοῖς ἔργοις τὰς λόγους, ἀπέδος
 τὰς ὀφιλίας. οἱ κἄπηλοι μίσησσι τὸν ὄνον ὕδατι, εἶνα σε δεῖ ἀνθρω-
 πον εἶναι, ἢ ἀγαθόν, ἢ κακόν. ἔδεις δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. καὶ
 πᾶσα βασιλεία μεριδιᾶσα καθ' ἑαυτῆς, ἐρημῆται. Θεὸς ἔμικη-
 ρίζεται, εἶνα σε δεῖ ἀνθρώπου εἶναι. ἔτεθνήξῃ, μὴ τράγων μυρίας
 καρυκίας καὶ μαγγανίας σκευαζόμενα βρώματα. ἔδιαβραγῆση
 δὴλη, μὴ πίνων ἀνθρωπιαν. ἐκ ἀποφύξεις, μὴ ἐνδύομενος πολυτελεῖς
 ἐδῆγτας. γῆ εἰ καὶ σποδός. πᾶσα σαρξ ἥριτος, καὶ πᾶσα δόξα
 ἀνθρώπου ὡς ἄνθος ἥριτος. Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς μετανοῶν σάκκον
 ἐνεδύετο, κόων ἔχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. ἐνεδύομην σάκκον, καὶ ἐταπεί-
 νων ἐν νηθείᾳ τὴν ψυχὴν μὲ. εἰ καὶ σὺ ἐν ἀληθείᾳ μετανοῖς, ἀπόδουτι

* Matth. 12, 26.

II. 43, 13.

PL. 118, 83.

PL. 6, 9.

** II. 40, 6.

* PL. 34, 13, 14.

II. 1, 22.

Epi. 3, Ench.

Match. 6, 24.

honorem & pudorem obtendens, vano pretextu res proximi usurpas? Non est qui e manu mea eruat, clamat Spiritus sanctus. Ne te fallant qui in feriis jocantur. Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua Domine. Non accipit Deus poenitentiam, nisi reddas debita. Discedite a me omnes, qui operamini iniquitatem. Si poenitentiam agis, corde agito poenitentiam, confirma operibus verba, redde debita. Caupones miscent vinum aqua. Unum te oportet hominem esse, aut bonum aut malum. Nemo potest

duobus dominis servire. * Et, Omne regnum divisum contra se, desolabitur. Deus non irridetur, Unum te oportet hominem esse. Non morieris, innumeris condimentis & praestigiis preparatos cibos haud comedens, non peribis siti, vinum odoratum haud bibens: non detigebis, vestes pretiosas haud induens. Terra es & pulvis. ** Omnis caro fennum, & omnis gloria ejus quasi flos agri. Rex David poenitentiam agens saccum induebat, cinerem inspergebat capiti, * Induebar cilicio, humiliabam in jejunio animam meam. Tu quoque, si vere

τὰ ἀλλό-

τὰ ἀλλότρια, ἀπόδος πᾶσι τὰς ὀφείλας. τῆτο γὰρ μὴ ποιήσας,
 ἡ ἰσθ' αὖς ἐκ ἑσται δεκτὴ ἢ κίβδηλός σε μετανοία; καὶ θεὸς ἐστὶν ὁ λέγων, Deuter. κεφ. λβ.
 ἢ ἐκ ἑσται ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μὲ ἐξαυρέμενος.

Περὶ εὐποιίας, καὶ ἐλευθεριότητος.

Κεφάλ. 15'.

ΤΟῦ εὐποιεῖν ἔδδεν οἰκίωτερον ἔργον ἀνθρώπων, θεῦ γὰρ γίνεται
 μιμητὴς εὐποιῶν τὸ ὁμόφυλον. ἀλλ' ὡσπερ ὁ θεὸς δίκαιος ὢν,
 καὶ ἐν παιδείαις, καὶ ἐν ἐνεργετήμασι μέτρον καὶ σταθμῶν οἰκονομεῖ
 τὰς τε πονηρίας καὶ τὰς εὐποιίας, ἔτω καὶ ἡμᾶς προσήκει καὶ ταῦς
 εὐποιίας μὴ ἐπιλήσμονας εἶναι δικαιοσύνης. ἡ μὲν γὰρ ἀνελευθεριό-
 τησ πολυειδὲς κακὸν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκριτος εὐποιία πολλῆς ζημίας
 , πρόξενος, καὶ πρόσθλος ἀσωτία. εἰδὲν εὐποιῆς, φησι, γινώσκει τίνι σειρ. κεφ. ιβ.
 ποιεῖς. δεῖ δὴ εὐποιεῖν ὡς θεῖ, καὶ ἐς θεῖ, καὶ ὅποτε θεῖ. ζωογονεῖ δὲ
 τὴν εὐποιῶν ἢ εὐνοια. οἱ δὲ μὴ εὐνοῦντες, ἀλλὰ νεκροὺς κατατιθέ-

agis pœnitentiam, exue aliena, redde
 omnibus debita. Hoc nisi feceris,
 scias, acceptam haud fore adulteri-

nam tuam pœnitentiam. Et, Deus
 est qui dicit, *Non est, qui de manu*
mea possit eruere.

Deut. 32, 39.

CAP. XVI.

De Beneficentia & Liberalitate.

Beneficentia & liberalitate nihil
 est naturæ hominis accommoda-
 tius, Dei enim fit imitator, de-
 merens societatem. Sed sicut Deus,
 qui est iustus, & in castigando, &
 in beneficiis conferendis, mensura &
 pondere dispensat, tam pœnas, quam
 beneficia; ita & nos oportet, etiam
 benigne faciendo haud obliuisci
 iustitiæ. Nam illiberalitas quidem

multiforme quoddam est malum;
 sed & inconsulta beneficentia,
 multa jacturæ est procuratrix, &
 manifesta effusio. *Si bene feceris,* Ecclesiastici, 12, 11
scito cui benefeceris. Benefacien-
 dum ergo, ut oportet, & quibus
 oportet, & quando oportet. Vivi-
 ficat autem beneficentiam bene-
 volentia. Qui vero ex benevolen-
 tia non profecta, sed mortua quæ-

μενοι τὰς εὐεργεσίας, πᾶν ὅτι ἐν θάττον ἂν εἶεν, ἢ ἐλευθέριοι. ἔδὲ γὰρ ἔδὲ θαλάσση, καὶ ποταμοῖς, καὶ δένδροις μυρία ἡμῖν ἀγαθὰ χορηγῶσι, χάριτας ὁμολογήσασμεν. τὸ γὰρ ἐκείσιν εἰδοποιῆ τὰς ἀρετάς. ἐκ εὐποιῶσι δὲ ἔτε οἱ τοῖς μοχθηροῖς ὕλην ὑποχρηγῶντες ἐς τὸ κακῶς καὶ ἀσώτως ζῆν. ὅμοιοι γὰρ εἰσι τοῖς μαινομένῳ ξίφος διδῶσι. ἐκὲν οἱ ἕνα τιὰ κακὸν εὐποιῶντες, ἀδικῶσιν ἅπαν τὸ ἐμόφυλον. ἀδικῶσι δὲ καὶ ψιλοῖς λόγοις τὴν μοχθηρίαν ἐπαυῶντες, καὶ ἀντὶ χαλινῶ, κέντροις τοῖς ἐπάνοις χρῆσάμενοι, καὶ * ἵππον ἐς πεδίον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, προεκκληκότες. ὥσπερ γὰρ αἱ ἀρεταὶ ἐπίδοσιν λαμβάνουσι τοῖς εὐφημίαις, ἔτως ἡ κακία τιμωμένη παντάπασι ἀφηγίασα, ἀνίατος ἀποβέβηκεν. ὑπεκκαύματα δὴτα κακίας αἱ εὐεργεσία. καὶ τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων ὁκόσον ἂν θρέψης, μᾶλλον ἢ βλάψης. ἐκ ἔξεσι δὲ ἔτε ἐξ ὧν μὴ δεῖ τὰς ἄλλας εὐποιῶν, ἀλλὰ ἐκ τῶν ὁσίας κληθέντων. διὰ τῆτο τοῖς ἐπιτετραμμένοις τὴν οἰκονομίαν τῶν κοινῶν μηδαμῶς ἐφαῖται τὸ εὐδάπανοι, ἀλλ' ἔδὲ βασιλεῦσι καλῶς ἀπαντᾶ, ὅπῃκα τὰ πολλοῖς ὀφειλέμενα ἐπιμώμω φύσεως

* Ἴππου. ἀφορ. ἀ.
τμή. β.

* Hippocr.
Aphor. 1.
Sect. 2.

dam conferunt beneficia, quidvis potius fuerint quam liberales. Neque enim vel mari, vel fluviiis, vel arboribus, innumera nobis bona suppeditantibus, gratias agimus. Spontanea enim voluntas formam constituit virtutum. Benefici autem non sunt, etiam qui improbis materiam suggerunt male & luxuriose vivendi. Similes enim sunt iis, qui furenti gladium porrigunt. Igitur qui uni alicui scelerato benigne faciunt, erga universam injurii sunt societarem. Injuste autem agunt etiam qui apertis verbis laudant improbitatem, atque pro frano calcaribus utuntur laudatio-

nibus, quive equum in campum, quod proverbio dicitur, provocant. Quemadmodum enim virtutes crescunt laudata, ita malitia honorata, omnino effrenis & incurabilis evadit. Scilicet fomites sceleris sunt tum beneficia. * *Et corpora quæ sincera non sunt, quo magis nutries, eo magis ledes.* Non est autem largiendum unde non oportet, sed ex juste acquisitis. Quapropter iis, quibus reipublicæ administratio commissa est, haudquaquam competit largitio: sed nec regibus bene cedit, quando ea, quæ multis debentur, vituperabili

ῥοπή

ῥοπή ἐν τῶν φίλων ἐκφορήσαντες δίδουσι. καὶ ἐκ τέττα πολλὰς ἀναβραβύηναι εἰσὶν ἔλεηθε τὴν ἰσορίας ἀνεπίστοντας. σίεται παροι. κεφ. λ.
 ἡ γὰρ ἡ γῆ εἰάν οἰκείτης βασιλεύσῃ. τὸ μὲν γὰρ εὐποιεῖν, ἔδδει μᾶλλον, ἢ τοῖς βασιλεύσιν ἀρμόζει. ἀλλὰ τὸ διὰ χρημάτων εὐποιεῖν, ἐκ ἀν εἰς κυρία βασιλέως ἀρετῆ, ἐπέπερ καὶ φειδομένοις χρημάτων, ὀφείλεται πάντως αὐτοῖς ἢ παρὰ τῶ ὑπὲρ εὐπείθεια καὶ εὐνοια, ἢ διαδοχῆ, ἢ φθασάσῃ ἐνόμω ἐκλογῆ ἐπεριδομένη, θεῖος τε καὶ ἀνθρωπίνους νόμοις κρατυομένη.

Ἐχσοι δὲ καὶ ἄλλας οἱ βασιλεῖς μυρίας εὐποιίας ὁδὸς, καὶ μάλιστα εὐεργετῶσι τὸ ὑπὲρ τὰς ἀκράτους ἀσκῶντες ἀρετὰς, καὶ εἰς μίμησιν διεγείροντες. καὶ ἄκον γὰρ τυπῶσαι * φιλεῖ τὸ ἀρχόμενον Σειρ. κεφ. ι.
 πρὸς τὴν τῶ ἀρχοντος γνώμην. κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως Σειρ. κεφ. ι.
 πάντες οἱ κατοικῶντες αὐτήν. εὐποιῶσι τὰς πόλεις τὰς μοχθηρὰς Σειρ. κεφ. ι.
 καλῶντες, τῆς ἐπιπολαζέσης κακίας ἀνακαθαίροντες πόλεις τε Σειρ. κεφ. ι.
 καὶ ἀγρὰς. γνώσκων πρὸς τοῖς τόνετοις πᾶσιν, ὡς ἔτε αὐτοῖς ἐτι ζῆν νῦμ. β. βιβλ.
 ἄμενοι, τὴν τε ἄλλης ἀν διπλῆ ὠφελοῖεν, ἀπαλλαττόμενοι τῶ βίαι, νῦμ. β. βιβλ.
 παραδείγμα μὲν τῶ μὴ ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γενομένοι, ποιῶντες δὲ

quodam naturæ impetu, in unum aliquem amicorum erogata conferunt. Atque ex hac re multas erupisse seditiones, non latet evolventibus historias, * *Movetur enim terra, si servus regnaverit.* Nam beneficentia quidem nemini magis quam regibus convenit; sed pecunia benigne facere haud fuerit regis propria virtus: siquidem etiam parvibus pecuniæ debetur utique a subjectis obsequium & benevolentia, aut juri successionis, aut factæ legitime electioni innitens, divinisque & humanis legibus firmata.

Habent autem reges etiam alias

beneficentiæ innumeras vias, maximeque profunt subjectis, intaminatas colendo virtutes, & ad imitationem excitando. Nam vel invitæ ad principis arbitrium formari & componi solent subjecti. *Qualis rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea.* Profunt civitatibus, sceleratos puniendo, ab increbrescente improbitate purgando civitates & villas. *Sententiam ferens de talibus omnibus, quia nec ipsis amplius vivere jam præstet, caterisque dupliciter profunt ex hac vita discedentes, & exemplum neminem ladendi ceteris facti, & vacuum ab improbis*

* Prov. 30, 22.
Ecclesiastici,
10, 2.

ἀνδρῶν κακῶν ἔξημον τὴν πόλιν, ὡς Πλάτων Φησὶ. εὐποιῶσι, τὸ περὶ
 τὰ βρώματα, καὶ τὰς ἐδῆτας, καὶ τὴν ἄλλην χλιδὴν πολυτελες
 καὶ πολυδάπανον, τὸ δίκην χαρίβδεως καταποντίζου τὰς οἰκίας
 ἀπαρακτῆτοίς ἐπιτιμίαις καλᾶζοντες καὶ περικόπτοντες. εὐποιῶσι, τὰς
 τε κειμένους νόμους φυλάττοντες, ἐνίοτε δὲ κατὰ τὸ κοινῆ ζυμῆρον
 τὰς ἤδη ἀμαυρωθέντας, ἢ ἀπνηστέρας καὶ νόθους ἐρμηνείας ἐξη-
 γριωμένους, ἐς τὸ ἀρχαῖον ἀνάγοντες κάλλος, νέους τε ὅπη παρέκοι
 εἰσφέροντες ἐπ' ἀμφιλαφεῖ τῶ ὑπηκόω ὠφελεία. εὐποιῶσι τὰς
 εὐγενεῖς, καὶ μεγαλόαντας, κωλύοντες αὐτὰς ἀπηνῶς χρῆσθαι τοῖς ὑπο-
 πρεπ. κ.φ. ἰδ. δεστέροις τοῖς ἐργαζομένοις τὴν γῆν, ὅτι ἐν ἐκλείψει λαῶ συντριβῆ
 κ.φ. κί. δυνάσει. ἐκείνου γὰρ συντριβέντων, καὶ διαρρυσέντων, πᾶσα ἀνάγκη
 καὶ τὰ τῆς βασιλείας ἐς γόνυ κάμψαι, ἢ εἰς τὸ συκοφαντεῖν τροπή-
 ναι. βασιλεὺς γὰρ ἐνδεὴς προσέδωκεν μέγας συκοφάντης. καὶ, λέων «
 πεπῶν, καὶ λύκος διψῶν, ὅς τυραννῆ πῆλωχός ὢν ἔθνης πενυχρῶ. «
 εὐποιῶσι δὲ κατὰ τε εἰρήνης καὶ πολέμου καιρὸν, πρόνοιαν ποιῶμενοι
 μὴ ἐπιλείπειν τὸν σῆτον, καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκάσας τροφὰς, θάλ-
 λειν τὴν ἐμπορίαν, ἐπιδίδοναι τὰς χρημάτων γοίμους τέχνας, τὰς

Lib. 9. de
 Legib.

* Prov. 14, 28.

** cap. 28, 16. 15.

hominibus facientes civitatem, ut ait
 Plato. Emolumento etiam sunt,
 cum nimiam circa cibos & vesti-
 menta ceterumque luxum, lautiti-
 am & sumptuositatem, instar
 Charybdis vorantem domos ac fa-
 milias, severis poenis coercerent &
 amputant. Profunt, cum leges pro-
 positas custodiunt, & interdum
 utilitatis publicæ causâ, eas quæ
 abolitæ sunt, aut sevirioribus ac
 falsis interpretationibus exasperatæ,
 in pristinum decus restituant, no-
 vasque, ubi expedit, ferunt, am-
 plissimo cum subditorum emolu-
 mento. Bene merentur, cum no-

biles & magnates prohibent ne in-
 clementer utantur inferioribus &
 agricolis. * *Quia in paucitate plebis
 ignominia principis.* Illis autem op-
 pressis & dilabentibus, omnino ne-
 cessè est & regnum procumbere,
 aut ad calumniandum converti.
 ** *Rex enim egens redditibus, multos
 opprimit per calumniam.* Et, *Leo esu-
 riens & lupus sitiens, princeps impius
 super populum pauperem.* Benigne
 autem faciunt pacis bellicque tempo-
 re, provide curantes ne deficiat fru-
 mentum victusque necessarius, ut
 commercia floreat, artes opum
 feraces incrementum accipiant, quæ

μαγνη-

μαγνητικῇ τῷ δυνάμει ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν εἰς τὰ σφέτερα μεταχε-
 τεύσας ἤδη ἀπλετοὺ ὄγκου χρυσῶ τε καὶ ἀργύρου, τὰ εἰρήνης μὴδὲν
 ἤτιον, ἢ πολέμου νεῦρα. ἀνευ γὰρ αὐτῶν ἐκ οἰκωθήσεται πόλις.

Σηρ. κεφ. 14.

Εὐποῖσι δὲ δικάμεις τε καὶ μετρίεις εἰσπραττόμενοι φόρους, οἷς
 ὄπλα κατασκευάζοντες, στρατιώτας καὶ στρατηγὸς τρέφοντες, ἐπὶ
 τε φυλακῇ τῆς ὑπαρχείας εἰρήνης κρανται, καὶ τὲς πολεμίας
 εὐχερῶς ἀποκρίνονται. εὐποία δὲ μεγίστη βασιλείας, ἀναπεπλημένα
 ἔχειν τὰ ὠτα τοῖς ἐντυγχάνου βελομένοις. ὅς γὰρ φράσσει τὰ ὠτα
 αὐτῶ τῶ μὴ ἐπακῆσαι ἀδενῆς, καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται, καὶ ἐκ
 ἔσαι ὁ εἰσακῶν. ἐξέτω τῷ κακῶχρμένῳ καὶ ἀπολοφύρασαι, καὶ
 τῆς δυνατῆς εὐμοιρῆσαι παραμυθίας. εἰ γὰρ εὐπρόσιτος ὁ βασιλεὺς,
 εἰ τῷ βελομένῳ ἐξόν ἐσιν ἀνακαλύψαι τὰ τραύματα, οἱ δυνατώτεροι
 παύσονται κατατιτρώσκοντες τὲς ἀδενεσέρεις αἰδοῖ καὶ φόβῳ
 βασιλείως. γνωστῶς ἐπιγνώση ψυχῆς ποιμνίης σε. καὶ ἐπισήσεις
 καρδίαν σε σαῖς ἀγέλαις. κοινοὶ δὲ γίνονται τῶν ἐνεργειῶν καὶ οἱ
 παριστάμενοι βασιλεῖ, τὰ τε ἀκρωτέντα μὴ κηθληύοντες, ἀλλ'
 ὡσπερ ἀγαθὰ ἀχθοφόροι λόγων, εἰς τὰς βασιλείας ἀκοῆς ἐτοίμως

παιρ. κεφ. 16.

κεφ. 17.

magnetica quadam virtute ab exte-
 ris in suas regiones derivant im-
 mensam auri & argenti vim, pacis
 non minus quam belli nervos.
 * Sine his enim non adificabitur ci-
 vitas.

Benigne faciunt, iuxta & mode-
 rata exigentes tributa, quibus arma
 fabricantes, milites & duces militiae
 alentes, cum ad praesentem pacem
 conservandam utuntur, tum hostes
 facile propulsant. Maxima autem
 regis est beneficentia, patulas ha-
 bere aures adire & compellere vol-
 lentibus. ** Qui enim obturat au-

rem suam pauperi, & ipse clamabit,
 & non exaudietur. Licet male
 habito saltem plorare, & solati-
 um, quod impertiri possit, con-
 sequi. Si enim accessibilis fuerit
 rex, si licuerit volenti revelare vul-
 nera, potentiores desinent fauciare
 infirmiores, religione & timore
 regis. Diligenter recognosces animas
 gregis tui, & adhibebis cor tuum
 armentis tuis. Socii autem bene-
 ficiorum fiunt etiam qui assistunt
 regi, cum audita non adulterantes,
 sed tamquam boni verborum geruli,
 ad regis aures prompte & miteme-

* Ecclesiastici,
38, 16.

Prov. 27, 23.

** Prov. 21, 13.

R

κα)

πρωι. κεφ. κβ.

καὶ ἀκίβδηλως φέροντες. ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ σε λέγε. καὶ ἀνευ
 ἀναβολῆς τὰς δεύσας ἀπὸ τε λόγων καὶ ἐγγράφων ἐπιταγμάτων
 θεραπείας, τὰ φάρμακα τῆς ὀδυνωμένης ψυχῆς τῷ ὑπηκόῳ μετοχε-
 κεφ. κβ. τεύοντες. διὰ τῆτο φησιν ὁ σοφὸς βασιλεὺς· ἐρατικὸν ἄνδρα, καὶ ἄ
 κωφ. κδ. ὄχον ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῷ, βασιλεῦσι δὲ παρεσάναι. καὶ, μηδὲν ψεύδος ἄ
 ἀπὸ γλώσσης βασιλεῖ λεγέσθω. καὶ ἕδεν ψεύδος ἀπὸ γλώσσης αὐτῷ ἄ
 ἔ μὴ ἐξέλθῃ. οἱ γὰρ πλείους τῶν βασιλέων δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας
 εἰσὶν ἐραταί, ἢ τε καρδία αὐτῶν ἐν τῇ τῷ θεῷ δουροφρεΐται πα-
 λάμη· φθείρονται δὲ ταῖς κίβδηλαις τῶν πελαζόντων αὐτοῖς. διὸ
 ψιλ. ιζ. ὁ θεὸς φησὶ Δαβὶδ, μετὰ ὅσις ἴσιος ἔση, καὶ μετὰ σρεβλῆ διατρέ-
 Ἑσδὲρ. κεφ. η. ψεις. ἢ γὰρ τῶν τοιούτων μοχθηρία, ὡς ὁ μέγας Ἀρταξέρξης κατὰ ἄ
 τῷ Ἄμαν διὰ μακρῶν ἀπολοφύρεται, περιέβαλε συμφοραῖς ἀνηκέστους ἄ
 τῶς βασιλεῖς, τῷ τῆς κακοηθείας ψεύδει παραλογισαμένη τὴν τῶν ἄ
 ἐπικρατάντων ἀκέραιον ἐγνωμοσύνην. ἀλλ' ὑπερανέσηκασι καὶ ἀπο-
 κρύψασι καὶ βασιλεῖς αὐτὸς τῷ μεγέθει τῆς εὐποΐας, οἱ ὅλα εἶδη
 καὶ ἀπασαν τὴν περιγύειον λῆξιν ἐνηγετηκότες, οἷος ὁ Θεσπέσιος Νῶε,
 ὃς ἐν πλημμυρέσῃ μοχθηρία ἀκῆρατον ἀρετὴν ἀσκήσας, καὶ ἀπει-

Prov. 25, 7.
 * Pl. 17, 26. 27.

rate perferentes, *Quae viderunt oculi
 tui dicito* : tum sine dilatione con-
 convenientia remedia, sive verbis sive
 scripto imperata, ad sanandas
 anxias animas, transferentes. Id-
 circo inquit sapiens rex, *Perspicacem
 virum & velocem in opere suo
 coram regibus oportet stare*. Et,
 Prov. 22, 9. *Nullum mendacium per linguam regi
 dicatur* : atque etiam nullum men-
 dacium a lingua ejus iniquam pro-
 ficiscatur. Plerique enim regum,
 justitiae & veritatis sunt amantes,
 corque eorum manu Dei custoditur;
 sed depravantur corruptelis appro-

Prov. 22, 9.
 ** Elther. 8.
 in Epistola.

Prov. 24, post 22.

pinquantium ipsis. Quare divus
 David ait, * *Cum sancto sanctus eris,
 & cum perverso perverteris*. Talium
 namque improbitas, sicut Magnus
 Xerxes adversus Aman multis de-
 plorat, ** *Gravissimis calamitatibus
 afficere solet reges, malignitatis men-
 dacio decipiens simplicem dominorum
 equanimitatem*. Superant vero &
 abscondunt ipsos etiam reges
 magnitudine beneficiorum, ii qui
 omnes gentes & totum terrarum
 orbem demeriti sunt, qualis divinus
 ille Noë, qui abundante ubique
 scelere, intaminatam virtutem co-

λέντι θεῶ πισεύσας, ἐν τῇ ναυπηγηθείσῃ κιβωτῶ συνέκλιτε τὰ
 ἡ σπέρματα τῶ παντός. ἡ ἐλπίς τῶ κόσμῳ ἐπὶ σχεδίας καταφυγῆσα. Σολ. τοφ. κ.φ. 17.
 καὶ γενουότητος περιουσία ἐλαχίστῳ ζύλω πισεύσας ψυχῆς, διήλθε
 κλύδωνα σχεδία, καὶ διασωθεῖς, ἀπέδρακε πάλιν τῇ γῆ τὸν πρότερον
 κόσμον. οἷος ὁ θεόπτης Μωσῆς, ὁ ἐκλεκτὸς θεῖα ψήφῳ, ὁ πλετίσας
 μὴ μόνον Ἑβραῖκς, ἀλλ' ἅπαν ἀνθρώπων Φῦλον τῇ τῶν θεῶν νόμων
 μεταδόσει καὶ ἀναπύξει. τῶ γὰρ θεῖκ νόμῳ (ἔριζα καὶ κρηπίς ἢ
 πρὸς θεὸν εὐσέβεια) ἐνέκεντο μὲν οἱ τύποι ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει,
 ἀλλ' ὑπὸ τῆς εἰδωλομανίας μονονέκ ἐς λήθην ἀποθρυνέντες, τῇ γεγα-
 νωτάτῃ τῶ βραδυγλώσσῳ Φωνῇ, καὶ τοῖς ἀκρηάτοις χαρακτηρισί
 τῶ ἀχαρίστῳ Φύλῳ βραβευθέντες, ἐκάθεν ἐς Ἑλλήκας, καὶ καθεξῆς
 ἐς ἅπασαν τὴν οἰκουμενὴν μετακεχημέκασιν. ἀπονεμητέῳ δὲ καὶ τῆς
 προσήκουτας ἐπαίνους τοῖς τῶν τεχνῶν εὐρεταῖς, καὶ μάλιστα τοῖς τὴν
 τυπογραφίαν ἀνευρηκόσι, καὶ ἐς τηλικαύτην καλλονὴν ἀγαγῆσιν.
 αὐτῇ γὰρ δαμμονίως ἐρίζεσα τῶ παμφάγῳ χρόνῳ, τὰς πολυτελεῖς
 τῶ νοὸς γονὰς ἐς τὰς ἐλευσομέκας παραπέμπε γενεὰς, νέκταρί τε καὶ
 ἀμβροσία διψώσας ἀρδεύει ψυχῆς. Ἐπαυκιάδῳ δὲ καὶ ὁ περικλής

lens, & Deo minanti credens, in
 arca, quam fabricaverat, conclusit
 femina universi, * *Spes orbis ter-*
rarum ad ratem confugiens, & exiguo
 ligno committens animas, rate
 transivit mare, & conservatus, red-
 didit terre pristinum decus: qualis
 Moses, qui Deum vidit, electus ille
 Divino decreto, qui ditavit non
 solum Hebræos, sed universum ge-
 nus humanum, traditis & explicatis
 divinis legibus. Nam divinæ legis
 (cujus radix & fundamentum est
 pietas erga Deum) inerant quidem
 signa in hominum natura, sed præ-
 iniatio profanorum simulacrorum

cultu tantum non in oblivionem
 lapsa, clarissima tardiloqui illius
 voce, illibatisque figuris, in-
 grato generi distributa, inde ad
 Græcos, atque sic porro in univer-
 sum orbem transierunt. Tribuendæ
 etiam debitæ laudes artium inven-
 toribus, ac præcipue iis quorum
 typographia est inventum, iisque
 qui ad tantum nitorem eam evexe-
 re. Hæc enim mirifice certans tem-
 pori, quod omnium est edax rerum,
 pretiosos mentis factus in futuras
 transmittit generationes, ac neclare
 & ambrosia sitientes satiat & rigat
 animas. Laudetur & celeberrimus

* Sap. Sal. 14, 6.

Χριστόφορος ὁ Κολόμβος. ὃς ἠρωϊκῆ ἀγχινοία, καὶ μεγαλονοία, καὶ γενναιοῦτητι τὸν Νῶε ζηλώσας, καὶ τῷ Ωικεανῷ κατατολιμήσας, τὴν τε κύμασι περικλυζομένην νέαν γῆν ἀνακαλύψας, εὐεργέτης γέγονε πολλῶ μᾶλλον τῶν ἐνοικόντων αὐτὴν ἀνθρώπων, ἅτε οἰκίωτατος γενόμενος τῷ κρηυχθῆναι κακίαι τὸ Εὐαγγέλιον, ἢ τῆς ἡμετέρας γῆς, τῇ μεταλλείᾳ διηπάθει καὶ μετοχετεύσει τῷ χρυσίῳ.

Καθ' ἃπερ δὲ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς αἰ ἀπὸ τῆς κακίας ἐπιφύονται κῆρες, ἔτω καὶ περὶ τὰς εὐποιίας πολλή τις περιφθία κηροβλία, ἐλευθεριότητος καὶ εὐεργεσίας ὀνόματι παράγῃσθαι τὰς μὴ ἐμβαδύνοντας τοῖς πράγμασιν. εὐποιῶν γὰρ ὑποκρίνονται τὸ πλήθος, καὶ τὰτ' κήδεσθαι πως διατένονται οἱ κατὰ τῶν βασιλείων βλασφημῶντες· ἀλλὰ τὸ τοῖστοι δημοκοπία ἐστὶν αὐτικῆς, εἰσῆσις ἀδίκῃσθαι, καὶ τυραννίδα ὀνειροπολεῖσθαι. οἱ δὲ τοῖστοι καὶ τὴν ἐσίαν ἀφειδῶς προχέουσι, καὶ δόροις καὶ ἐστιάσεσι κηλῶσιν ἐς ἰκανὸς αἰδάνονται ἕνα λόγῳ διερεθίσαι τὸν δῆμον κατὰ τῷ ἀρχοντος. διὸ τῶν ἀρχόντων ὅποσοι πολιτικῆ κεκόσμηται περνοία, τὰς τοῖστ' ἐκείνους κολάσας τῷ πλήθει, ἀπαραιτήτως ποιῶν κολάζεσθαι.

ille Christophorus Columbus, qui heroica sagacitate, magnanimitate & generositate, Noachum emulatus, Oceanoque se committere ausus, Nova terra undis circumflua detecta, benemeritus est multo magis de hominibus eam incolentibus, utpote qui maxime in causa fuerit, ut Evangelium ibi prædicaretur, quam de nostro orbe, re metallica scilicet & auri transvectione.

Sicut autem cæteris virtutibus labe quædam a vitio inhærent, ita circa beneficia ingens quædam verfatatur adulteratio, liberalitatis & beneficentiæ nominibus seducens

eos qui res ipsas minus penetrant. Bene enim mereri de plebe se simulant, ejusque curam quodammodo agere contendunt, ii qui reges diffamant; sed hæc popularitas mera est, factiones seditionesque parturiens, ac tyrannidem imaginans. Tales autem & opes suas largiter profundunt, & muneribus atque epulis deliniunt eos quos idoneos esse sentiunt ad concitandam verbis plebem adversus principem. Quapropter quicumque ex principibus politica sunt præditi sagacitate, ejusmodi malitiosos plebis adulatores severis suppliciis puniunt.

Ἄλλοι δὲ ἐλευθεριότητος προσήματι δώροις τιμῶσι τὸς μισθ-
 μένες, ὅπως φθόνον αὐτοῖς παρὰ τῶ ἀρχόντι ἀναφρίψαντες ἀνα-
 11 τρέψωσι, καὶ καταβάλωσι. διὸ ἀργύριον δίδόντες μετὰ δόλας, παρι. κεφ. κγ.
 11 ὡσπερ Ἰσραὴλ ἠγῆτέον. καὶ, εἰάν σε δέχται ὁ ἐχθρὸς μεγάλη τῆ
 11 Φωνῆ μὴ πεισθῆς. ἐπιπλὰ γὰρ εἰσι πονηρῶν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆ. κισθῆλος
 καὶ ἡ διὰ γλυκυτάτων φημάτων πρὸς τὰ τέκνα εὐποία, καὶ μάλιστα
 ἡ παρὰ τῶν μητέρων, ἡ πολλῶν αἰτία κακῶν. τὸ γὰρ παιδεύειν τὰ
 τέκνα, πρώτη καὶ ἐπίσημος πατὴρ ἅμα καὶ μητὴρ εὐποία. ἀλλὰ
 καὶ ὅποσοι ἐτι ζῶντες ἀπάσης τῆς ἐστίας παραχωρῶσι τοῖς τέκνοις,
 ἕθεν μῆλον ἑαυτῶς, ἢ ἐκείνα ζημιῶσιν. ἡ μὲν γὰρ ἀταλαίπωρος κῆσις,
 φραθυμίας ἐκείνοις πρόξενος. ἡ δὲ ἀκαμρος μεγαλοδωρία, μεταμε-
 λείας τοῖς γενήσασι παρούτιος. δὴ δὴ μεταδίδουσι τοῖς τέκνοις τῶν
 ὄντων, ἀλλὰ διαφυλάττειν καὶ ἑαυτῶ, (κατὰ τὸν εἰπόντα,) παχύ τι
 11 ἰμάτιον, ὃ ἱκανὸν ἔσται ἐν χειμῶνι γῆρας διακάλυσαι τὴν ἀπὸ τῆ
 11 κρυμῆ λύμην. κρείσσον γὰρ ἐστὶ τὰ τέκνα δεηθῆναι σε, ἢ σὲ ἐμβλέ- σορ. κεφ. κγ.
 11 πειν εἰς χεῖρας ἰῶν σε. Ἐλευθέριοι εἶναι δοκῶσι καὶ οἱ ἀλλοτρίους οἰκῶς

Alii vero liberalitatis prætèxto
 muneribus honorant eos quos ode-
 runt, ut invidia ipsis apud principi-
 pem conflata, eos subvertant &
 dejiciant. * Quare pecuniæ dolose
 data, pro testâ habenda: atque, Si
 te obsecret inimicus magna voce, ne
 credas ei: quoniam septem nequitie
 sunt in corde illius. Falsa etiam est
 dulcissimorum adversus liberos
 verborum benignitas, præsertim
 matrum, quæ multorum est malo-
 rum causa. Disciplina enim primi-
 marium & insigne est, & patris &
 matris erga liberos beneficium. Sed
 & quicumque adhuc vivi cedunt

liberis patrimonium totum, non
 minus seipsos quam illos damno
 afficiunt. Nam acquisitio quidem
 & possessio molestiæ expers, foci-
 diæ illis fit conciliatrix: intem-
 pestiva autem munificentia pen-
 nitentiæ parentibus existit cau-
 sa. Oportet ergo impertiri liberis
 de facultatibus, sed & sibi conser-
 vare, (ut quidam dixit) crassam
 quandam vestem, quæ idonea sit
 in senectutis hyeme ad defenden-
 dam frigiditatis labem. *Melius enim
 est, ut filii tui te rogent, quam te re-
 spicere in manus illorum.* Liberales
 videntur etiam ii, qui alienas colunt

* Prov. 16, 23, 25.

Ecclesiastici,
23, 22.

θεραπεύοντες, καὶ δώροις κηλῆντες τὰς ἀνότης τῶν γυναικῶν. ἀλλ' οἱ τοῖστοι τελευταῖον διορύττῃσι τὰς οἰκίας, καὶ τὴν τιμὴν κατασφάττῃσι τῶν ἐνοικόντων. φθείρουσι δὲ ἔνιοι καὶ πιστὸς οἰκείας. ἔ μόνον ἐπ' ἐρεύνη μυστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντελεῖ ὀλέθρῳ πολιτείῶν τε, καὶ βασιλείῶν. διὰ τῆτο ὑποπτα εἶναι ἴφείλει τὰ τε παρὰ τῶν * ἐχθρῶν, καὶ τὰ παρὰ τῶν φίλων δῶρα, ὅπῃκα ἀπρόσφορος καὶ ἀναλογίας ἀμοιβὸς εἴη ἢ εὐποιία. οἱ δὲ ἐπὶ θήρα ἀξιομάτων δῶρα προτείνοντες, δῆλοι εἰσιν ὡς ἐπιτυχόντες τῆς θήρας, πορθήσασσι τὰ κοινὰ, καὶ διὰ τῆτο κολασέοι, οἱ τε δίδοντες δῶρα, καὶ οἱ λαμβάνοντες, ὡς ἀποτρόπαιοι καὶ λυμεῶνες. ὅποσοι δὲ παραλυόμενοι τῆς ἀρχῆς δῶρα προσφέρουσιν, ὑπόνοιαν ἀσφαλῆ δίδουσιν ὑπευθύνος ἑαυτὸς εἶναι, καὶ διὰ τῆτο κοινῶς ποιέσθαι καὶ τὸς ἄλλους τῶν λαφύρων. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν βασιλέως θησαυρῶν ἐλευθεριότητα ἀσκήντες, ὡς οἰκονόμοι καὶ ἀποτίσασσι τὰ κακῶς δαπανηθέντα, προσαποτίσασσι δὲ καὶ ποινάς. ἔνιοι δὲ ὡς φαρμάκοις ὀργῆς χρῶνται τὰς εὐποιίας, λόγοις μὲν πλήττοντες, χρυσῶ δὲ καὶ ἀργύρῳ θεραπεύοντες καθάπερ ἐμπλάστροις τὰ ἀπὸ γλώττης

familias, atque muneribus delinunt stultas mulieres. Sed tales, postremo domos perfodiunt, & honorem inhabitantium jugulant. Corruptunt autem aliqui etiam fideles servos, non solum ad scrutanda arcana, sed etiam ad internecinum exitium civium atque regum. Quapropter suspecta debent esse, & inimicorum dona, & amicorum etiam, quando incongrua & proportionis expertus est benignitas. Qui vero captandorum honorum causa dona porrigunt, satis ostendunt, se, praedam adeptos, publica populaturos. Ac propterea

puniendi tam qui dant munera, quam qui accipiunt, veluti detestabiles & perniciosi. Quicumque autem magistratu discedentes, munera offerunt, suspicionem praebent certam, obnoxios se esse, proptereaque socios & participes spoliatorum alios etiam reddere. Qui vero ex regis thesauris liberalitatem exercent, ii tanquam mali dispensatores rependent male impensa, lucentque insuper poenas. Nonnulli autem tanquam remediis irae utuntur beneficiis conferendis, verbis quidem ferientes, auro autem & argento, veluti emplastris curantes vulnera,

τραύμα-

τραύματα. τὰς δὲ τοιαύτας, εἴσοτε τὸ τῶν ὑπηρετῶμενων εὐφύες καὶ πανῆργον εἰς ὄργην ἕλωθεν ἀνερεθίζου. * πῦρ μαχάρα, τὸ τῆ λόγῳ, σκαλεῦον, καὶ προσηλακισμῶν ἀνεχόμενον, ἵνα μεταῶχη τῆ ἀπὸ τῆς ἐξ ὑπογείας μεταμελείας πηγάζοντος χροσίου.

Ἔστι δὲ καὶ γεωργικὴ ἐλευθεριότης, σκορπίζουσι γὰρ καὶ σπείρουσι, ἵνα πολλαπλασίονα συλλέξωσι.

Ἔστι καὶ βάναισός τις ἐλευθεριότης, ἢ τὰ παντάπασι περιττὰ οἰονεῖ ἀχθῆ ἀποφορτιζομένη, καὶ τοῖς ἀπαντῶσι ὡς εὐτυχεν ἀπεθρίψουσα. Ἐμπορικὴ δὲ ἐλευθεριότης ἐστίν, ἢ κατατιθέουσα τὰς εὐποίας, καὶ μετ' ὀλίγου ἔ μόνον τὰ καταβληθέντα, ἀλλὰ καὶ τόκους, καὶ τόκους τόκων ἀναιδῶς ἀπαιτῶσα. γεραρός δὲ, ὅς τὸ ἀργύριον αὐτῆ ἐκ ἕδωκεν ἐπὶ τόκῳ, ἐδ' εὐεργετῆ ἐπὶ ἀμοιβῶν προσδοκία. οἱ δὲ τοῖς πλοσίοις δωρέμενοι ὁμοιοὶ εἰσι τοῖς εἰς ποταμὸς ὕδωρ ἐκχέουσι, καὶ ὡς ἄφρονες ὀφλοσκάνουσι γέλωτα. χάρητες γὰρ μαρῶν ἐκχυθῆσονται.

καθ. β'.

Σειρ. κεφ. κ'.

Ἔστι δὲ καὶ ἕτερα εὐποία ζῆλος γονῆ, οἷα ἢ τῆς λέας. ζηλώουσα γὰρ τὴν ἀδελφὴν, δίδωκε καὶ αὐτῇ τὴν παιδίσκην τῷ ἰακώβ.

quæ lingua fecerat. Hos tales interdum ingeniosi & astuti servi ad iram instigare solent, ignem gladio, quod proverbio dicitur, fodientes, & injurias patientes, ut participant ex subita poenitentia scaturiens aurum.

Est autem & agricolaris quædam liberalitas; spargunt enim & serunt, ut multo plura colligant.

Est vero & fûrnaria quædam atque sordida liberalitas, quæ omnino superflua velut farcinas exonerat, & quibusvis obviis, ut fors tulit, projicit. Mercatoria autem liberalitas est, quæ collocat beneficia, &

paulo post, non solum ea quæ contulit, sed etiam usuras, & usurarum usuras impudenter exigit. Ille vero honorandus, *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram*; neque beneficia confert expectatione remunerationis. *Qui autem divitibus donant, similes sunt iis, qui in fluvios aquam effundunt, & ut insipientes, ludibrium aliis debent, Gratia enim fatuorum effundentur.*

PL. 14, 5.

Sed est & alia largitas, æmulationis progenies, qualis illa Liæ. Hæc enim invidens sorori suæ, tradidit ipsa etiam ancillam ipsi Jacob.

Ecclesiastici, 20, 13.

Ἔνοι δὲ καὶ τὰς ὀφειλὰς ἀποτίοντες, ἐν εὐποιίαις μέτρα λογίζονται τὸ πρᾶγμα, καὶ εὐπεποιημένα κομπάζουσιν. ἄλλοι δὲ εὐποιῶσι τὰς μὴ φιλεημένας, ἵνα τὰς μισῆντας λυπήσασιν.

Ἄλλοι δὲ, ἴσως ἐκ ἀπεικότητος, εὐποιῶσι τὰς μοχθηρὰς, δεῖν τῷ μὴ παντάπασι αὐτὰς ἀφηνιάσαι, καὶ εἰς ἀπόνοιαν ἐκτραχολιδῆναι. ἐκείνοι δὲ τὴν ἀπαισιωτάτην ἀσκῶσιν ἐλευθεριότητα, οἱ παρ' ἄλλων ἀρπάζοντες ὅπως ἢ θεῶ προστένεγκωσιν, ἢ ἐτέρας εὐποιήσωσιν, ὡς εἰώθασι οἱ ἐπλησμένοι τῷ ἀποπλύτῳ δοξαρίῳ, καὶ αἵμασιν ὄρφανῶν καὶ χηρῶν ἐξιτήλας ἐπαίνας οἱ δάιμονι θηρώμενοι. τὴν γὰρ ἐλευθεριότητα σύγκρατον εἶναι προσήκει δικαιοσύνη. ὠφελιτέον ἄρα τὰς φίλας, ἀλλὰ ὠφελίσωμεν, μηδένα βλάπτοντες. πρὸς τὰς τοιαύ-

Α. Β. Λ. 4. 111. 15.

τὰς ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος γράφων φησί. Κτίσεις, ὡς φασιν, ἐκκλησίαν ἢ ἐν Πηλωσίῳ, λαμπρὰν μὲν τοῖς μηχανήμασι, ποτηροῖς δὲ τοῖς ἐπιτη-
 δέμασι, χειροτονιῶν τιμήμασι, καὶ ἀδικίαις, καὶ ὕβρεσι, καὶ
 πενήτων ἐκπίεμοις, καὶ πτωχικαῖς δαπανήμασιν, ὅπερ εἰδέν ἐσθ'
 ἕτερον, ἢ οἰκοδομῆν Σιών ἐν αἵμασι, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις. ἢ
 χρεῖται δὲ ὁ θεὸς ἐξ ἀλλοτριῶν θυσίαν, ἀλλὰ ταύτην ὡς θυόμενον ἢ

Porro nonnulli debita solventes, in beneficii parte id reputant, & ut benemeritos se jactant. Alii largiuntur iis quos minime amant, ut iis qui ipsos oderunt ægre faciant.

*1. Epist. 37.

Quidam vero, fortasse non absurde, largiuntur improbis, præ metu, ne prorsus habenas excutiant, & in desperationem ruant. At illi maxime abominabilem exercent liberalitatem, qui aliis eripiunt, ut aut Deo offerant, aut aliis largiantur, uti solent, qui aspernabili gloriola stupent, & sanguine pupillorum ac viduarum evanidas laudes miseri

venantur. Liberalitatem enim temperatam esse oportet iustitia. Prodesse igitur amicis debemus, sed ita ut neminem lædamus. His talibus sanctus Isidorus scribens ait: *Condis, ut ajunt, Ecclesiam in Pelusio, machinis quidem ac molitionibus lucentem, sed improbis studiis & sacrarum electionum pretiis, & injuriis atque contumeliis & tenuiorum oppressionibus, & pauperum sumptibus. Id quod nihil aliud est, quam edificare Sion in sanguinibus & Hierusalem in iniustitiis. Deus porro sacrificio ex alienis bonis conflat

κύναι

" κίνα μυσάτῃται. παῦσαι τόννον καὶ κήλων, καὶ ἀδικῶν, ἵνα μὴ εἰς
 " ἔλεγχόν σοι ὑπὸ θεῶ ὁ οἶκος ἐκείνος εὐρεθῆ, μετέωρος μὲν ἰσάμενος,
 " καταβοῶν δὲ σε αἰῶνια ἐξ ὧν ἐκτίθη κακῶν, καὶ τῆς ἐξεσημένης
 " μιδῆς ἀποιτῶν, καὶ τὴν ἀμυναὶ τῶν βλαβέντων ζητῶν. ἡ μὲν γὰρ
 μεγαλοπρέπεια, οἷον τὸ ἀνοικοδομεῖν θεῖας ναῖς, τὸ γεφυρας ἀνα-
 σκευάζειν, καὶ ὁποῖονῃν κόσμον περιτιθέναι ταῖς πόλεσι, ταῖς ἀπὸ
 τῶν δικαίων προσόδων δαπάναις ὀφείλει γίνεσθαι· τὸ δὲ διὰ φιλο-
 δοξίαν κατατρύχειν τὸ ὑπήκουσιν, ἔ μόνον ἀπειροκαλία καὶ βαναυσία,
 " ἀλλ' ἀπλετος ἀδικία καὶ ἀσέβεια. θυσία γὰρ ἀσεβῶν βδέλυγμα πρω. κεφ. κβ.
 " Κυρίω.

Ἔγω ὄρα κανὼν εὐποιίας, ἡ ἐκάστη δύναμις, τῇ γὰρ προουρέσει
 μετρεῖται τὸ πρᾶγμα, καὶ τὰ δύο τῆς χήρας λεπτὰ, καὶ ποτήριον
 " ψυχρῶ ὕδατος, μυρίαν ἐπαύων ἠξιώται. μὴ ἀπόχνης εὐποιῶν ἐνδεῆ κεφ. γ.
 " ἠνίκα ἂν εἴη ἡ χεὶρ σε βοηθῆν. καὶ μακάριος ὁ συνίων ἐπὶ πτωχῶν ψαλ. μ.
 " καὶ πένητα. καὶ ἔ μόνω δὲ χρυσίω καὶ ἀργυρίω τὰ τῆς ἐνεργεσίας
 περαίνεται, ἀλλὰ πολύχεν ἀποδίδωσι καρπὸν ἡ τῶντι πολυτελής

nihil opus habet: verum illud perinde atque eum qui canem immolat, execratur. Quae cum ita sint, & edificare & injuriam aliis facere desine. Ne aliqui domus illa te apud Deum prodat & convincat: ut quae sublimis quidem & excelsa stet: verum ob ca mala ex quibus extructa est, sempiterno clamore te infestetur, ereptasque mercedes a te expetat, ultionemque eorum, qui incommodis atque detrimentis abs te affecti fuere, postulat. Etenim magnificentia quidem, ut cum instaurantur aedes sacrae, cum pontes reparantur, vel quodvis aliud decus additur urbibus, ex justorum reddituum sumptibus debet

fieri; at vero gloriae cupiditate affligere subditos, non solum sordida est insolentia, sed & ingens injustitia atque impietas. Victime enim impiorum abominabiles Domino.

PROV. 21. 27.

Norma itaque beneficentiae, sint cujusque vires, ex voluntate enim aestimatur factum, & duo illa viduae minuta, poculumque aquae frigidae, plurimas laudes merentur. Ne abstineas benefacere indigenti, quando potest manus tua opitulari. Et, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem. Atque non solo argento & auro peragitur beneficentia, sed multiplicem edit fructum vere dives

CAP. 3. 27.

PL. 49. 1.

τῆ ενεργετῆν διάθεσις. εὐποιῶς γὰρ καὶ τὸ κατὰ φασαί, τῷ ἀδελφῷ,
καὶ νεθετῆσαι, καὶ ἐλέγξαι ἐν κομρῷ.

Σειρ. κ. σ. 13.

4 κλ. π.

Ἐλέγξον φίλον μήποτε ἐκ ἐποίησε, καὶ εἴ τι ἐποίησε, μήποτε
προσθῆ. ὁ γὰρ εὐδαίμων καὶ μακάριος ὁμοίος ἐστὶ τῷ πεφυτευμένῳ
ξύλῳ παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτῷ δώσει ἐν
κομρῷ αὐτῷ.

Εὐποιῶμεν ἄρα τὸν νῦν τῷ πλησίον, τοῖς τῶν θείων λόγων
νάμασι ποτιζόμενοι.

Εὐποιῶμεν τὴν ψυχὴν, χρυσῶς ὑποθήκας τὰς τῶν παθῶν
ἀκάνθας ἀνακαθαίροντες.

Εὐποιῶμεν τὸ σῶμα, εἰς σωφροσύνην καὶ κοσμιότητα παιδα-
γωγῶντες. Εὐποιῶσιν οἱ ἱατροὶ τὰς κἀμνοντας, πικρὰ ὀρέγοντες
φάρμακα, τέμνοντες, κἀμοντες ἐν κομρῷ, ἀλλ' ὑγίαν καρποφορῶν-
τες, ὃ τὸν καρπὸν αὐτῷ δώσει ἐν κομρῷ αὐτῷ. πολλοὶ δὲ ἱατροὶ
εὐποιῶσιν ψευδόμενοι τῶν φαρμάκων, καὶ ὑπεργῶντες τῇ φύσει,
ἥτις τῶντι ἄριστος ἱατρός. Εὐποιῶμεν, συμβαλεῖοντες τὰ δέοντα,
ἐπισκεπτόμενοι τὰς ἀδυνάτους, ἀλλὰ μὴ ψευδόμενοι πρὸς αὐτὰς, ὡς
εἰώθασιν οἱ πολλοὶ, ὅτινες ἐπ' ὀλεθρῷ προσπελάζουσι τοῖς κἀμνονσι
αὐτοχῆδιοι ἱατροὶ γινόμενοι, καὶ ἐκείνα τῶν ἰαμάτων ὑποτιθέμενοι

benefaciendi affectio. Beneficium enim est, etiam corripere fratrem, & monere, & arguere, ubi tempus postulat.

Ecclesiastici,

19, 13.

Pl. 1, 3.

Corripe amicum, ne forte non fecerit, & si quid fecit ne iterum addat facere. Felix enim & beatus similis est ligno, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.

Benefacimus animæ, aureis præceptis affectuum spinas expurgando.

Benefacimus corpori, ad temperantiam & modestiam illud influentes & exercentes.

Benefaciunt medici aegrotantibus, amara illis præbentes medicamenta, secantes, urentes, pro ratione temporis; sed sanitatem fructificantes, quæ res fructum suum reddet suo tempore. Multi autem medici benefaciunt, parcentes medicamentis, ac naturæ subservientes, quæ revera optimus est medicus. Benigne facimus, consilia necessaria dantes, visitantes ægrotos; quos tamen non frustra bimus, ut plerique solent, qui cum

τῷ ἀδελφῷ

τῶ ἀδελφῆντι, ὡν ἐκ ἴσασιν ἔτε τὰς δυνάμεις, ἔτε τὰς ποιότητας, καὶ διὰ τῆτο μεγάλη εὐποιία ἀδολέχῃ τὸ σιγᾶν, καὶ ἀμαθῆς τὸ ἠμολογεῖν τὴν ἀμάθειαν. ὁ ἀμαρτάνων ἐναντι τῆ ποιήσαντος αὐτὸν, ἠμπέσει εἰς χεῖρας ἰατρῶ, φησιν, ἀμαθῆς δηλαδὴ καὶ ἀδολέχῃ. Ἐυποιῶμεν δὲ παραμυθόμενοι τῆς δεομένης παραμυθίας. ἀπὸ γὰρ καρπῶν σώματος ἢ ψυχῆ ἀνδρὸς πληθήσεται ἀγαθῶν. οἱ δὲ γενεαῖοι καὶ μεγαλόψυχοι αὐτοὶ ἑαυτῆς ἐς ὁποιωνῶν δεινῶν ἐφοδοὺν προπαρασκευάσαντες καὶ κατασφαλιστάμενοι, ναυτιῶσι πρὸς τὰς παραμυθίας, ὡσπερ οἱ βεβαίως ὑγιαίνοντες πρὸς τὰ φάρμακα. Ἐυποιῶμεν δὲ τῆς πλησίον, ἔ μόνον ἀρετὴν ἀσκῶντες, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἀδιόφρων πράξεων ἐπίστε ὑγιᾶ διανοία ἀπεχόμενοι, ἵνα μὴ τῆς ἀδελφῆς σκανδαλίσωμεν. πάντα μοι ἔξεσι, ἀλλ' ἔ πάντα συμφέροι. Ἐυποιῶμεν δὲ τὸ ὁμόφρον, καὶ εἰς ἀρετὴν ἐδίξομεν, ἔ μόνον τὰ πρὸς τῆς ζῶντας ἐκπληρῶντες καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς τῆς ἀποικοιμένους, τὰ μὲν σώματα ὁσῶς θάπτοντες, τὰς δὲ μνήμας εὐαγῶς γεραίροντες. μνήμη γὰρ δικαίᾳ μετ' ἐγκωμίων. καὶ, τίμιος

Σειρ. κ.φ. λγ.

παροι. κ.φ. ς.

Παῦλ. Κοριν. β.
κεφ. ι.

παροι. κ.φ. ι.

pernicie accedunt ad agrotantes, subito medici facti, atque remedia suggerentes infirmo, quorum nec facultates norunt, nec qualitates. Ac propterea magnum est beneficium garruli, tacere: imperiti autem, imperitiam suam fateri. * Qui delinquit in conspectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici, inquit, imperiti, scilicet, atque garruli. Benigne etiam facimus, consolantes eos, qui indigent solatio. ** De fructu enim oris anima hominis repletur bonis. Sed generosiores & magnanimi, qui sese ad quorumcumque malorum impetus praepra-

rarunt & munierunt, nauseant ad consolationem, sicut firmiter valentes ad medicamenta. Profusum fociis, non solum virtutem exercentes, sed etiam a multis indifferentibus actionibus interdum sano consilio abstinentes, ne infirmioribus scandalo sumus. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Profusum fociis, eosque ad virtutem advesfacimus, non solum officia erga vivos explentes; sed & erga mortuos, corpora quidem eorum sepelientes, memorias autem eorum sancte venerantes. Memoria enim justii cum laudibus. Et,

* Ecclesiastici
38, 15.
I. Cor. 10, 23.

** Prov. 12, 14.

Prov. 10, 7.

ψαλ. ρε'. ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτῶ. τὸ δὲ θάψην τὰς ζῶντας, «
 ἄντικρυς ἀδικία, οἷα παρ' ἐνίων φιλεῖ τερατοχρηγεῖσθαι εἰς ἀκρίσιον
 ἀρετῆν συναθρόντων, καὶ ἐν ταῖς μοναῖς μονονεχί ζώσας θαπτόντων
 τὰς εἰς γάμον καὶ εἰς παιδοποιίαν σφριγώσας παρθένας. καὶ γὰρ «
 ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανέμεθα, τέττα ἐν ἕνεκα ζῶντας «
 ἡμᾶς δεῖ κατορυγῆναι; εὐποῖμεν δὲ μάλιστα, μοῖραν τινα καὶ τεμά- «
 χιον τῆς καρδίας τῷ φιλεμένῳ θαψιλεύομενοι. τὸ δὲ ὀλόκληρον τὴν
 καρδίαν δωρεῖσθαι θεῷ, καὶ διὰ θεὸν τῷ πλησίον, μόνῃς Ἡρώικῃς
 ψυχῆς χαρακτῆρ' ἐπίσημος. Εὐποῖμεν δὲ καὶ ταῖς ἐν δέοντι προσ- «
 ρήσεσι καὶ τιμαῖς μὴ ἐς κολακίαν ἀποκλιθῆσθαι. κρεῖσσον γὰρ «
 λόγος, ἢ δόσις. εὐποία δὲ, καὶ τὸ ἀνανεῦεν ἐν καιρῷ, κενῶς ἐλπίσι «
 μὴ βραχολήσαντα τὸν ἐπιχερίας δέσμενον, ἀλλ' ὁμολογήσαντα τὴν
 αὐτένεαν. δεῖ δὲ τὰς εὐποίας πρῶτον ἀπονεμεσθαι τοῖς οἰκείοις,
 παροι. κεφ. ιδ'. ὁ γὰρ μὴ συμπεριφερόμενος τῷ ἑαυτῷ ὄικῳ, κληρονομήσει ἀνεμον. «
 κεφ. ιδ'. καί, ἐν παντὶ μεριμνῶντι ἐνεσι περισσόν. ὃς δὲ τῶν ἰδίων, καὶ μάλι- «
 Πιστ. Τιμοθ. β. κεφ. ε'. σα τῶν οἰκείων ἔπρονοᾷ, τὴν πίσιν ἤρηται, καὶ ἔστιν ἀπίστ' χείρων. «

Pl. 115, 15.

*Pretiosa in conspectu Domini mors
 sanctorum eius. Vivos autem se-
 pelire, manifesta est iniquitas, ut
 aliqui prodigiosè facere solent, ad
 virtutem non-voluntariam com-
 pulsent, inque claustris tantum
 non vivas sepelientes, virgines, quæ
 ad matrimonium & liberos gignen-
 dos turgent. Atqui nos etiam, in-
 quit Xenophon, morituri sumus
 omnes. Num igitur propterea vivos
 defodi nos oportet? Benefacimus
 autem maxime, portionem quan-
 dum & frustulum cordis amico in-
 dulgentes. Totum vero cor donare
 Deo, & propter Deum proximo,*

*folius virtutis heroicæ, insignis est
 nota. Benigne etiam facimus affa-
 tu, & honoris significatione, ad af-
 sentandum non deflectente. *Melius
 enim verbum quam datum. Sed be-
 neficium quoque est, abnuere pro
 tempore, vana spe non lactando
 ope indigentem, verum fatendo in-
 firmitatem. Conferenda autem be-
 neficia inprimis in domesticos.
 ** Qui communis non est domui sue,
 possidebit ventos. *Et, Apud omnem
 sollicitum erit abundantia. † Si quis
 autem suorum, & maxime domesti-
 corum, curam non habet, fidem ne-
 gavit, & est infideli deterior. Atque*

* Ecclesiastici,
18, 16.De Cyri Expedi-
tione lib. 5.
c. 8. §. 4.

** Prov. 11, 29.

* Prov. 14, 23.

† 1. Tim. 5, 8.

καὶ ὁ ἐκφορήσας εἰς ἄλλης τὰ ὄντα ἑαυτῷ, καὶ τῶν τέκνων, καὶ τῶν
 συγγενῶν, καὶ τῶν φίλων ἐνδεῶς ἔχονταν, ἀφροσύνης καὶ ἀδικίας
 ἢ ἀποίσει γραφῆν. ἔ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἀνεσις, ἡμῖν δὲ θλίψις. καὶ Κοριν. β. κεφ. 6.
 ἢ ὁ δεσπότης ἐν εὐαγγελίῳ φησὶν, ἔκ ἐξὶ καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν Ματθ. κεφ. 14.
 τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.

Εὐεργετήσομεν δὲ ἐν τῷ μέρει καὶ τῆς πείνης. μακάριοι γὰρ κεφ. 6.
 ἢ οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. καὶ ὁ Σολομὼν, τῇ ψυχῇ αὐτῷ παροι. κεφ. 14.
 ἢ ἀγαθὸν ποιεῖ ἀνὴρ ἐλεήμων. καὶ, εὐλογία εἰς κεφαλὴν τῆ μεταδι-
 ἢ δόντος. καὶ Ἀβδιὴ ἦν φοβέμενος τὸν Κύριον σφόδρα, καὶ ἐγένετο ἐν βασιλ. γ. κεφ. 14.
 ἢ τῷ τύπῳ τὴν Ἰεζάβελ τῆς προφῆτας Κυρία, καὶ ἔλαβεν Ἀβδιὴ
 ἢ ἑκατὸν ἀνδρας προφῆτας, καὶ κατέκρυψεν αὐτὰς κατὰ πενήτηντα
 ἢ ἐν σπηλαίῳ, καὶ διέτρεφεν αὐτὰς ἐν ἄρτῳ καὶ ὕδατι.

Καὶ μάλις, ὡς ὁ ἱερός φησὶν Ἀμβρόσιος, εὐεργετητέον τῆς
 τοπικῆς πλετησίας, ὑπερον δὲ ἀτυχήσαντας, καὶ ἀπολωλεκότας
 τὰ ὄντα λόγοις ἀρρήτοις τῆς θείας προνοίας, ἀλλ' ἔ γνώμης μοχθη-
 ρία καὶ ἀσωτία, αἰχνομένους δὲ φανεράν ποιήσασθαι τὴν πεινίαν.
 ἔδὲ φεισόμεθα χρημάτων ἵνα τῆς ἐν αἰχμαλωσίᾳ λυτρώσωμεν,

is, qui ad alios exportat bona sua, liberis & cognatis & amicis indigentibus, insipientiæ & injustitiæ crimen subibit. * Non enim ut aliis sit remissio, nobis autem tribulatio. Et Dominus in Evangelio inquit, ** Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.

Benefaciemus autem in parte & pauperibus. * Beati enim misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. ** Et Salomon, Benefacit anima sua vir misericors. Et, Benedictio super caput impientis. * Et, Abdias autem timebat Domi-

num valde. Nam cum interficeret Iezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas, & abscondit eos quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pavit eos pane & aqua.

Maxime etiam, ut ait S. Ambrosius, liberalitas exercenda erga eos, qui prius opulenti, postea miseri, opes amifere, arcanis divinæ providentiæ rationibus, non autem voluntatis pravitate nec luxuria atque effusione adolescentiæ: tales qui publice egere & egestatem fateri verecundantur. Neque parcemus opibus, ut captivos redima-

* 2. Cor. 10, 13.

** Matth. 15, 26.

* Matth. 5, 7.

** Prov. 11, 17, 26.

* 3. Reg. 18, 3.

τότε γὰρ ἔξεις, ὡς ὁ αὐτὸς ἅγιός Φησι, καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν μὴ φειδομένως, ἀπεμπωλῆσαι κάκενα, καὶ μετ' ὀρθῆς συνειδήσεως λύτρον δόντας, τὴν ἐλευθερίαν τοῖς ἀδελφοῖς πραγματεύσασθαι.

Δεῖ δὲ μεταδίδοναι τῶν ἀπὸ τῆς εὐπορίας ἀγαθῶν καὶ ὀποικῶν ἀνθρώπῳ, καὶ μάλιστα τοῖς ξένοις, ὡς ἐν δευτερονομίᾳ. ὁ γὰρ θεὸς ἡ ἀγαπᾷ τὸν προσήλυτον δένασι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον. καὶ, ἀγαπή-
 *In Enchir. 11 φ. 6. σατε τὸν προσήλυτον. καὶ, τῷ αἰτέντι σε δίδω, φησίν. εἰ ἔκ ἔχεις ἡ χρήματα, δὸς παραμυθίαν, δὸς λόγον προσῆγῃ, πρόσωπον ἰλαρόν, δάκρυτον, σέναξον, ἀλλ' ἀπὸ καρδίας. τὸ γὰρ τῆ Ἐπίκτητος, ζωικὸν καὶ ὠμότητος μεσόν· καὶ ἔτω τύχη καὶ ἐπισηνάξαι, πρόσσεχε ἡ μέντοι, μὴ καὶ ἐσώθην σέναξης. κοινὰ δὲ καὶ φυσικὰ δίκαια πρὸς ἡ ἅπαν τὸ ἀνθρώπιον, τὸν πλανώμενον ἄγειν εἰς εὐθείαν, Φωτὸς καὶ πυρὸς μεταδίδοναι, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἀλλὰ τὰ τῶν χριστιανῶν ἡ ἀγγελῆμα, ἐκτενέστερα δὲ, καὶ θαυφέστερα. μεταδίδοναι γὰρ ὀφείλωσι ἅπανι τῆ πυρὸς τῆς ἀγάπης, τῆ Φωτὸς τῆς διδασκαλίας, ἡνα μὴ κατακριθῶσιν, ὡσπερ ὁ οἰκέτης ὁ κρύψας τὸ τάλαντον. θαυφέστερα δὲ αἰ πρὸς τὰς πολῖτας μεταδόσεις, τρέφουσι τὸ κοινωτικόν

*In Enchir.

mus; tunc enim fas, ut idem ille Sanctus ait, nec sacris vasis parcendo, illa etiam vendere, atque recta cum conscientia datis redimiis, libertatem fratribus procurare.

cap. 10, 13.

Matth. 5, 42.

Impertendum autem de beneficentia bonis cuilibet etiam homini, maximeque peregrinis. Ut in Deuteronomio, *Deus enim amat peregrinum, & dat ei victum atque vestitum.* Et, *Ama peregrinos.* Item, *Qui petit a te, da ei.* Si non habes pecuniam, da consolationem, esto ei affabilis, accedat vultus bonus, illacrymare, ingemisce, sed ex corde. Illud enim Epicteti Stoicum est &

duritiæ plenum: **Atque, si res ita tulerit, (ne te pigeat) etiam ingemiscere; cave tamen, ne & intrinsecus gemas.* Communia vero & naturalia adversus omnes homines sunt jura, ut, Erranti monstrare viam, De lumine & igne impertire, & quæ ejusmodi sunt. Sed Christianorum jura minus sunt vulgaria, contra vero uberiora & largiora. Impertire enim debent omnibus ignem charitatis, lumen doctrinæ; ne condemnentur, ut servus ille, qui talentum suum absconderat. Largiores autem & ampliores sunt communicationes cum civibus, susten-

καὶ

καὶ Φιλᾶλληλον, κοινολογίας, ἀμοιβώσις διαλέξεσιν, ἀπαντήσεσι, δεξιώσεσι, λιπαροῦς φιλοφροσύνας, αἷς συνδέεται ἢ ἐν ταῖς πόλεσι κοινῶν. ἐν αἷς ἀγοραὶ κοινὰ, καὶ ναοὶ, καὶ θεάτρα, καὶ νόμοι, καὶ δίκαια, καὶ ἔθη, καὶ συναλλαγὰ, καὶ ἐπιμαχίαι, καὶ φιλίας. διὰ δὲ τῆς ἀκεραίας φιλίας, ἣν ἢ τῶν ἡθῶν ὁμοιότης τίκτει, καὶ βεβαοὶ καὶ συνήθησι, καὶ τὰ ἴδια κοινὰ πως γίγνεται, διὰ τῆτα κοινὰ, φασί, τὰ τῶν φίλων.

Κρητὶς δὲ καὶ κοινῶς πείσης κοινῶν, αἷ κατὰ μέρος συνοικίαι, σπέρματα πόλεων, ἐν αἷς τὰ μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, πατέρες τε καὶ τέκνων λιπαροῦσιν αἷς φροντίσι διατηρεῖται καθήκοντα. ἢ μὲν γυνὴ ὡς δεσπότην καὶ βασιλέα τιμᾷ τὸν ἄνδρα, ὑπέκεινται ταῖς αὐτῆς νεύμασι. φροντίζει ὅπως εὖ καὶ καλῶς ᾖ τὰ κατ' οἶκον, ἐπιμελή-
 » σεται καὶ ἀγρῶν, καὶ δέλων. ἐνεργεῖ γὰρ τῷ ἀνδρὶ εἰς ἀγαθὰ πάντα παιρ. κ.φ. λθ.
 » τὸν βίον. εὐραμένη ἔρια καὶ λίνον, ἐπέκεινται εὐχρηστὰ ταῖς χερσὶν
 » αὐτῆς. ἐγένετο ὡσεὶ ναῦς ἐμπορευομένη μακρόθεν, συναγει δὲ αὐτῇ
 » τὸν βίον. καὶ ἀνίσταται ἐκ νηκτῶν, καὶ ἔδωκε βρώματα τῷ οἴκῳ.

tantes societatem & amorem mutuum, communicandis sermonibus, disceptationibus, occurfu & congressu, amplexu, benevolentiae significatione, quibus rebus colligatur in civitatibus societas. In quibus multa sunt communia, forum, templa, theatra, leges, jura, consuetudines & mores, commercia resque & rationes contractae, familiaritates atque amicitiae. Per amicitiam autem sinceram, quam similitudo morum parit, stabilit & constituit, propria etiam ac privata sunt quodammodo communia. propterea proverbio dicitur: Amicorum esse omnia communia.

Sed fundamentum & principium omnis societatis sunt conjugia & familiae, seminaria reip. In quibus officia inter maritum & uxorem, patremque & liberos, assiduis servantur curis. Uxor ut dominum & regem ita honorat maritum, obsequitur ejus nutibus, sollicita est ut bene & recte omnia habeant domi, curamque agit ruris & servorum. Operatur enim viro suo ad Prov. 31, 12. seqq.
 bona omnibus diebus vite suae. Quae-
 sivit lanam & linum, fecitque utilia
 manibus suis. Facta est quasi navis
 insitoris de longe portans panem
 suum. Et de nocte surrexit, distri-
 buitque cibos domesticis & pensa an-

καὶ ἔργα ταῖς θεραπεύουσιν. θεωρήσασα γεώργιον ἐπέιατο, ἀπὸ δὲ ἡ
καρπῶν χειρῶν αὐτῆς κατεφύτευσε κτῆμα. ἀναλωταμένη ἰσχυρῶς ἡ
τὴν ὀσφύν αὐτῆς, ἤρειτε τὰς βραχίονας αὐτῆς εἰς ἔργον. καὶ ἐγεύ-
σατο ὅτι καλὸν ἐστὶ τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ ἐν ἀποσβέννυται ὁ λύχνος ἡ
αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα. τὰς πῆχας αὐτῆς ἐκτένει ἐπὶ τὰ συμφέροντα, ἡ
τὰς δὲ χεῖρας αὐτῆς ἐρείδει εἰς ἀτρακτον. χεῖρας δὲ αὐτῆς δὴνοῖζε ἡ
πέητι, καρπὸν δὲ ἐξέτενε πτωχῶ. ἡ Φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ ἡ
αὐτῆς ὅταν περὶ χροῖσῃ, πάντες γὰρ οἱ παρ' αὐτῆ ἐνδεδυμένοι εἰσὶ ἡ
δισσὰς χλαῖνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ βύσσου καὶ πορφύρας ἡ
ἐαυτῆ ἐνδύματα. περιβλεπὸς δὲ γίνεται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐν πύλαις, ἡ
ἡνῖκα ἀν κατίσῃ ἐν συνεδρίῳ μετὰ τῶν γερόντων τῶν κατοίκων τῆς ἡ
γῆς. ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐπιμελήσεται, ὅπως αὐτῆ τε σωφροσῃ,
καὶ τὰ τέκνα, εὐδὲ γὰρ ἐστὶ ταύτης μείζων εὐποία γυναικὸς πρὸς ἡ
ἄνδρα. ὁ δὲ ἀνὴρ εὐποιήσει τὴν τε ὁμόζυγον καὶ ἑαυτὸν, ἀνοήτως ἡ
ζηλοτυπία μὴ διασείων τὴν οἰκίαν, καὶ πολὺν τὸν χαμῶνα διεγείρων ἡ
ἐν αὐτῆ. μὴ ζῆλος, φησὶν ὁ σοφὸς Σιραχ, γυνῆκα τῆ κόλπῃ σου, ἡ
μηδὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν πονηρῆν. ἡ γὰρ σωφροσύνη ἡ
ἔχει φύλακα τὴν ζηλοτυπίαν, ἀλλ' ἐστὶ ἐκείστις ἀρετῆ. τῆτο δὲ

κεφ. 9.

cillis. Consideravit agrum & emit
eum: de fructu manuum suarum plan-
tauit fundum. Succincta fortiter
lumbos, admovit brachia sua operi.
Gustavit & vidit quia bonum est ope-
rari. Non extinguitur lucerna ejus
totanocte. Cubitos suos extendit ad
utilia, manus autem suas admovet
fuso. Manus suas aperuit inopi, &
palmas suas extendit ad pauperem.
Non est sollicitus vir ejus de domo sua
quando diutius alicubi moratur:
omnes enim domestici ejus vestiti sunt.
Geminas lenas fecit viro suo, sibi au-
tem ex abyssu & purpura indumenta.

Nobilis in portis vir ejus, quando
federit cum senatoribus terra. Sed
inprimis operam dabit, ut & ipsa
pudica sit, & liberi temperati ac
modesti. Neque enim majus isto
beneficium est mulieris erga mari-
tum. Vir autem e re sua & con-
jugis faciet, infructuosa zelotypia
non concutiens domum, magnam-
que in ea tempestatem excitans. * Ne
zeles, inquit sapiens Sirach, mulie-
rem sinus tui, neque doceas super te-
ipsum doctrinam nequam. Pudicitia
enim non habet custodem zeloty-
piam, sed est voluntaria virtus. Hoc

* cap. 9, 1.

μένον

μόνον κερδήσει ὁ ζηλοτυπίαν νοσῶν, ὅτι παρὰ τῆ γυναικὶ ἀφροσύνην ἑαυτῆ καταδικάσει. ἔ μόνον γὰρ εἰς τὰ κεκωλυμένα μᾶλλον ἔωθε διατένειοται τὸ γυναικίον φῦλον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀφρόνων ὀλίγον λόγου ποιῶνται τῶν ζηλοτυπέων ἀνδρῶν.

Ἐυποιήσῃ δὲ καὶ τὰ τέκνα εἰς πᾶσαν ἀρετὴν παιδαγωγῶν, καὶ τὸν ἀκήρατον τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἐλεημοσύνης πλεῖστον ἀφρόνως εἰς αὐτὰ διαπορθεύων, καὶ ἀγαθῶν ἐλπίδων ἐμπιπλάς. οἶα αἱ τῶντι χρυσαῖ παρανέσεις τῆ Τωβίτ πρὸς Τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτῆ. πᾶσας τὰς ἡμέρας παιδίον Κυρίε τῆ θεῆ ἡμῶν μνημόνευε, καὶ μὴ θελήσης ἀμαρτάνειν, καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολάς αὐτῆ. δικαιοσύνην ποίει πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σε, καὶ μὴ πορευθῆς τῶς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας. διότι ποιῆντός σε τὴν ἀλήθειαν, εὐδοκίᾳ ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σε, καὶ πᾶσι τοῖς ποιῶσι τὴν δικαιοσύνην. ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονησάτω σε ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποίειν σε ἐλεημοσύνην. μὴ ἀποσρέψῃς τὸ πρόσωπόν σε ἀπὸ παντός πτωχῆ, καὶ ἀπὸ σῆ ἔ μὴ ἀποσραφῇ τὸ πρόσωπον τῆ θεῆ. ὡς σοὶ ὑπάρχοι κατὰ τὸ πλήθος, ποίησον ἐξ αὐτῶν

Τωβίτ. κεφ. 7.

autem solum lucrabitur zelotypia laborans, ut apud uxorem stultitia se damnet. Non enim tantummodo in vetita magis solet niri mulieris sexus, sed etiam, ut stultos parvi pendunt zelotypos viros.

Bene autem faciet etiam liberis, ad omnem virtutem eos instituens, & intaminatas pietatis, justitiae & misericordiae divitias affatim in eos transferens, bonisque spebus implens. Qualia sunt illa vere aurea Tobiae ad Tobiam filium monita: * *Omnibus diebus vitae tuae, fili, in*

mente habeto Dominum Deum nostrum: Et cave, ne aliquando peccato consentias Et transgrediaris praeccepta ejus. Justitiam operare omnibus diebus vitae tuae, neque ambules in viis injustitiae. Quoniam te operante veritatem prosperi erunt negotiorum tuorum eventus, Et omnibus operantibus justitiam. Ex substantia tua fac eleemosynam, Et ne invideat oculus tuus, cum facis misericordiam. Noli avertere faciem tuam ab ullo paupere: ita enim fiet, ut nec a te avertatur facies Domini. Pro copia honorum tuorum fac ex iis eleemosy-

* Tob. 4. 6.

T

ἐλεημο-

ἐλεημοσύνην. εἰν ὀλίγον σοι ὑπάρχει, κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ φοβῶ
ποιεῖν ἐλεημοσύνην. θεμα γὰρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς ἡμέραν
ἀνάγκης. διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ ἐκ εἰσελθεῖν
εἰς τὸ σκότος. δῶρον γὰρ ἀγαθὸν ἐστὶν ἐλεημοσύνη πᾶσι τοῖς ποιῶσιν
αὐτὴν ἐνώπιον τῆ ὑψίστης.

σπρ. κη' λγ'. Εὐποιήσει δὲ καὶ τὰς δόλους, τροφίαις τε χορηγῶν καὶ ἐνδύμα-
τα. ἄρτος γὰρ, καὶ παιδεία, καὶ ἔργον οἰκῆτῃ· οἰκῆτῃ δὲ κακῆργῳ, «
σρέβλαι καὶ βάσανοι.

Ἐκασος δὲ ὀφείλει εὐποιεῖν καὶ τὴν ἑαυτῆ πατρίδα, ἣ γὰρ
πατὴρ πᾶσαν ἐμπεριέλιθε κοινωίαν, καὶ οἱ ὑπὲρ πατρίδος προ-
θύμως κινδυνεύοντες, περικλεῖς εἰσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἔ τε
μετὰ θάνατον θνήσκουσιν, ἀλλὰ διὰ παντός εὐφημίας γεραίρονται,
ὡσπερ ἡ σεμνοτάτη, καὶ ἀνδρειοτάτη Ἰσθῆθ, οἱ τε Μακκαβαῖοι,
καὶ ὅποσοι τοιοῦτοι. μέρος δὲ τῆς πατρίδος οἱ ἄρχοντες, κἄντε
βασιλεῖς εἴη ὁ ἄρχων, κἄντε γεγεσία μιᾷ συμπνοῖα τῆ κοινῆ προί-
ταμένη. Φύλαξ γὰρ ὁ ἄρχων τῆ κατηκόας, ἡμέραν τε, καὶ νύκτα
ἀγρύπνοις ὄμμασι προνοεῖται τῆς ἀπάντων ἀσφαλείας καὶ σωτηρίας,
καὶ γογγύζοντος αὐτῆ, ὀργίζεται τὸ θεῖον.

*nam: si modicum tibi fuerit, secun-
dum paucitatem illam ne dubites fa-
cere eleemosynam. Premium enim
bonum thesaurizas tibi in diem ne-
cessitatis. Quoniam eleemosyna a
morte liberat, & non sinit intrare in
tenebras. Munus enim bonum est
eleemosyna omnibus facientibus eam
coram Altissimo.*

Benefaciet servis quoque, cum
alimenta ministrans tum vesti-
menta. Panis enim & disciplina &
opus seruo. Seruo autem malefico
tormenta & cruciatus.

Porro quisque bene mereri debet
etiam de patria sua. Etenim patria

una complexa est omnes societates,
quive pro patria æquo animo peri-
clitantur, in omne ævum celebran-
tur, & nec post obitum moriuntur,
sed perpetuis laudibus honorantur,
ut castissima simul & fortissima illa
Judith, ut Macchabæi etiam, &
omnes tales. Pars autem patriæ sunt
Imperantes, sive imperans sit rex,
sive senatus qui communi consensu
præest Reip. Imperans enim, custos
est subsectorum, dieque & nocte
vigilans, prospicit omnium securi-
tati & salutem; atque si murmuret,
iratum habet Numen.

Διαλη-

* Ecclesiastici,
30, 25, 28.

Διάληπτον δὲ ἄτλα καὶ περὶ εὐχαρίστων καὶ ἀχαρίστων γνώμης. ἢ μὲν γὰρ περὶ τὸ εὐποιεῖν Φηδῶ καὶ ἐκτένεια ἔχει τὰς ἰδίους λόγους, καὶ ἴσως ἐνίοτε ἀνεπιμώμως ἤρτηται τῆς τῷ εὐποιούντος προαφρέσεως· τὸ δὲ εὖ πεποιηθότα βραδύμως ἔχει περὶ τὴν ἀντέκτισιν τῆς χάριτος, ἢ παρανομία ἀντικρὺς ἐστὶ. δανείζεται ὁ ἁμαρτωλὸς, καὶ ἔκ ἀποτίσει. ὀφειλὴ γάρ ἐστιν ἢ ὀτῶν καταβληθεῖσα χάρις, καὶ ἢ ἀντίδοσις χρέος ἀπαραίτητον, καὶ εἰ γε μιμητόμεθα τὴν λιπαρὰν γῆν, μετὰ ἢ προσθήκης ἀποδώσομεν τὰς καρπύς. ὁ ἀνταποδίδως, Φησι, χάρι- τας, μέμνηται εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐν καιρῷ πρῶσεως εὐρησει ἢ σῆρυγμα. τὸ μὲν γὰρ ἐπὶ ἀμοιβῶν προσδοκία κατατιθέει τὰς χάριτας, ἐλευθεριότητος ἔκ ἀν εἴη· ἀλλ' ὅμως ὁ τὴν εὐεργεσίαν εὐλόγως ὑπόχρεως καθίσταται, καὶ διὰ τῆτο πάντως ὀφείλει ἀνευ ἀναβολῆς ἀμοιβαίως ἀντιδόσειν ἐπιδείξασθαι τὸ γενναῖον καὶ ἐλευ- θέριον τῆς ψυχῆς. ἀλλ' ἢ ἀχαριστία ἀσταπολλὰ νεανειουμένη, μυρία ὅσα * δραματουργεῖ μὴ μόνον ἔκ ἀποδιδῶσα τὰς ὀφειλάς, ἀλλὰ καὶ βλασφημῶσα, καὶ ἐπιβλεουμένη τῷ εὖ πεποιηκότι. καὶ οἱ μὲν εὐφρονῶντες, πρῶτον μὲν τῷ χρηγῶ παντὸς ἀγαθῆ θεῶ τὰς εὐχα-

καλ. κ.

Σειρ. κεφ. γ.

Disceptandum nonnihil etiam de grato & ingrato animo. Nam par- citas quidem & largitas in benefa- ciendo, habent suas rationes, ac fortasse quandoque citra culpam pendent ex beneficentis voluntate; sed beneficio affectum negligentem esse in referenda gratia, iniquitas pla- ne est. * *Mutuabitur peccator, & non solvet.* Beneficii enim collatio est obligatio, & retributum debitum irrecusabile: atque si imitabimur pingvem terram, cum additamento reddemus fructus. ** *Qui reddit, gratiam,* inquit, *meminit in poste- rium, & in tempore casus sui inve-*

niet firmamentum. Equidem ex- pectatione remunerationis conferre beneficia, liberalitatis haud fuerit; interim tamen is, qui beneficium accepit, debitor fit, ac propterea utique debet sine cunctatione vicis- sim gratificando ingenuum. & li- beralem animum ostendere. Sed ingratitude temere plerumque sex- centa comminiscitur, non solum debita non reddens, verum etiam diffamans & insidiis petens benefa- ctorem. Ast ii qui recte sapiunt, in primis quidem largitori omnis boni Deo hymnos & grates red-

* Pf. 36, 21..

** Ecclesiastici, 34.

ριηρίας ὕμνων ἀναπέμψασι, καὶ πολυτελεστάτοις ἔργοις γεραίρουσιν.
 εὐκ' ὀφθήσῃ ἐνώπιον Κυρίου τῷ Θεῷ σε κείος. καὶ, πάντες οἱ κύκλω
 αὐτῆ ὄψασσι δῶρα τῷ φοβερῷ. μμηταὶ γὰρ γίνονται καὶ τέτω
 τῶν προφητῶν καὶ ἀγίων. ὁ προφητὰς Δαβὶδ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις
 γεραίρει τὸν δημιουργὸν Θεόν, καὶ εὐχαριστῆ αὐτῷ ἔ μόνον πλατίζοντι,
 ἀλλὰ καὶ παιδεύοντι. χάριτες γὰρ εἰσι ἀπὸ παρα Θεῷ παιδεία. ὃν
 γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μασιγοὶ δὲ υἱὸν ἐν παραδέχεται. Δια-
 λάμπει δὴ ἐν τοῖς ἀγίοις καὶ τὸ πρὸς τὰς ἐνεργητικότητας τῆς γνώμης
 εὐχάριστον.

Ἰησῆς ὁ τῷ Ναυῆ μνήμων καὶ εὐχαριστῶ διαθέσει ἀντευποιᾷ τὴν
 ἐνεργετιδα ῥαάβ. ὁ προφήτης Ἡλίας, καὶ Ἐλισσαῖος ὁ μμητῆς τῷ
 διδασκάλῃ, ἀμφιλαφέσιν ἔργοις ἀμείβονται τὰς φιλοξενία παρα-
 μνησηταμένας αὐτῆς. καὶ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς τραπέζης κοινωνία
 ἀντευποιᾷ τὸν υἱὸν τῷ Ἰωνάθαν, ἐκ ἐπιλήσμων παλαιᾶς ἐταρείας.

Ὁ, τε Θεὸς Παῦλος τὸν ἐν Μελίτῃ ἐξιάσαντα καὶ περιθάλλ-
 φαντα Πόπλιον ἐξ ὑπογῆς ἀδραῦς ἐνεργεσίας ἀμείβεται.

Δεῖ δὲ ἐς τὸ εὐποεῖν ἐς δεῖ, καὶ ὁπότε δεῖ, καὶ ὡς δεῖ εἰτοιμῶς

dunt, eumque magnificis operibus
 venerantur, *Non apparebis ante
 Deum Deum tuum vacuus.* Et,
*Omnes in circuitu ejus, offerent mu-
 nera terribili.* Imitatores enim
 fiunt in eo etiam Prophetarum &
 Sanctorum. Regius Propheta Da-
 vid psalmis & hymnis veneratur
 creatorem Deum, gratiasque agit,
 non solum ditanti, sed & castiganti.
 Beneficia enim sunt, divinæ casti-
 gationes. *Quem enim diligit Do-
 minus, castigat, & flagellat filium
 qui ei est acceptus.* Elucet nempe
 in Sanctis, etiam gratus erga bene-
 meritos animus.

Deut. 16, 16.

Pl. 75, 12.

Prov. 3, 12.

Josue filius Nun memori & gra-
 to animo rependit beneficium bene-
 merite Rachab. Elias Propheta,
 & Elisæus imitator magistri, uber-
 rimis factis remunerant eas à qui-
 bus hospitalitatis solatium accepe-
 rant. Et rex David mensæ com-
 munionis vicissim beneficit filio Jo-
 nathæ, haud immemor veteris so-
 dalitii.

Divusque Paulus in Melite Pu-
 blium, qui ipsum epulis acceperat
 & foverat, mox grandibus benefi-
 ciis remunerat.

Oportet autem circa beneficentiam meminisse quibus indulgentiam

ἔχοντα

ἔχοντα μεμνηθῆαι, ὡς τὸ εὐχερῶς κατανεύειν τοῖς αἰτῶμένοις τὰ μὴ
 ἠϊότα, μυρίαν κακῶν πρόξενον. ἔκ οἴδατε τὴν αἰτίαθε, Φησὶν ὁ Matth. κεφ. κ.
 δεσπότης. τὸ δ' ὑπ' αἰδῆς εὐδυσώπητον ἐν οἷς ἔδει, τῶν ἀνοήτων ἐστὶ, παρμ. κεφ. κγ'
 καὶ ἡλιθίων. ἐστὶ γὰρ αἰσχρὴ ἐπάγγελσα ἀμαρτία. καὶ ὁ σοφὸς κεφ. κ.
 Σιραχ, ἐστὶ χάριν αἰσχρῆς ἐπαγγελόμενος Φίλω, καὶ ἐκτίσαστο
 αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν. ἔκῃν τὸ ἐν καρδίᾳ ἀναπέσει, τῆ ἐπὶ βλάβῃ
 τῆ αἰτῶντος κατανεύειν ἐπικανετώτερον.

Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐλευθεριότητος μέρος ἐστὶ καὶ τὸ εὖ πάσχειν. δὸς
 γὰρ καὶ λάβε, Φησὶ, καὶ ἀπάτησον τὴν ψυχὴν σε. πολλῆς ἀγχι- Σαρ. κεφ. ἰδ'
 νοίας καὶ φρονήσεως δεῖται τὸ παρασευάζειν ἑαυτὸν εἰς ὑποδοχὴν
 εὐεργεσιῶν, τῶν τε παρὰ θεῶ, καὶ τῶν παρὰ τῶν ὑπερεχόντων, καὶ
 δυναμείων εὐποίησαι χρηρημείων. ἰκανὸν ἢ Χαναανά παράδειγμα,
 ὅπως θεὸς θεὸν εἰς οἶκον καὶ εὐποίαν κινήσῃ. καὶ Κύριε, καὶ γὰρ τὰ Matth. κεφ. ιδ.
 κυνάρια ἐόθει ἀπὸ τῶν ψυχῶν τῶν πιπύοντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν
 κυριῶν αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, ὦ γύναι,
 μεγάλη σε ἡ πίστις, γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. ὁ γὰρ αἰτῶν λαμβάνει, Matth. κεφ. ζ'

dum, & quando, & quali prompti-
 tudine; nam facile annuere incon-
 venientia petentibus, innumera est
 conciliare mala. *Nescitis quid pe-
 tatis, inquit Dominus. Ast præ
 verecundia nimis facile exorari in
 quibus non oportet, stultorum est
 & stolidorum. **Est enim pudor
 inferens peccatum. Et sapiens ille
 Sirach, *Est qui præ confessione pro-
 mittit amico, & lucratus est cum
 inimicum gratis. Igitur tempestive
 abnuere præstat, quam cum damno
 petentis annuere, estque laudabi-
 lius.

Quandoquidem autem liberali-
 tatis pars est etiam beneficium ac-

cipere, Da enim & accipe, inquit,
 & deleet a animam tuam; multa opus
 est solertia & prudentia, ut quis se-
 ipsum præparet ad suscipienda be-
 neficia, cum ea quæ à Deo, tum
 quæ à superioribus iisque homini-
 bus qui beneficia conferre possunt,
 suppeditantur. Idoneum est mul-
 tier Chananæa exemplum, quomo-
 do oporteat Deum ad miserationem
 & beneficium commovere. Etiam
 Domine, nam & catelli edunt de micis,
 quæ cadunt de mensa dominorum
 suorum. Tunc respondens Jesus, ait
 illi: O mulier magna est fides tua:
 fiat tibi sicut vis. Qui enim petit, acci-
Ecclesiastici,
14, 27.
* Matth. 20, 22.
** Prov. 26, 11.
* Ecclesiastici
20, 23.
Matth. 15, 27.
Matth. 7, 8.

καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρόντι ἀνοιγέσεται. ἀνοιγέσεται δὲ ἐ τῷ φραδύμως κρόντι, ἐδὲ τῷ ἀπαξ κρόντι, ἀλλὰ τῷ ἐπιμόως, καὶ πολλάκις. τὸ δὲ ἐπίμονον, καὶ ἐπ' ἀνθρώπων δεινὸν, καὶ δραστήριον εἰς θήραν εὐποίας. ἐπιτυχῆς δὲ γιγνόμεθα τῶν αἰτήσεων, αἰτέμενοι κἄντε παρὰ βασιλέως, κἄντε παρὰ φίλων, τὰ δυνατὰ, τὰ δίκαια, τὰ μὴ εἰς ἕτερον βλάβην τείνοντα, τὰ ἡμῖν προσήκοντα, ἐδ' ἀποτυγχάνομεν αἰτέμενοι παρὰ τῶν δίδόντων. ὁ γὰρ παρὰ ἀνδριάντος ὡς ὁ Διογένης ζητῶν, εἰς ἀποτυχίαν ἑαυτὸν ἐδίξει.

Ἐπιτυχῆς δὲ ὡςταπολλά γίγνονται, οἱ τὰς τῶν εὐποϊῶν ἐυκαιρίας παρατηρῶντες. ὀπηνίκα δηλαδή ὁ εὐποίῃσων ἐν εὐθυμίᾳ καὶ διαχύσει ψυχῆς διατελοῖ, ἐπειδὴν μὴ προεκκενώσῃ ἑαυτὸν ταῖς πρὸς ἄλλους εὐεργεσίαις. ἐδὲ γὰρ τῆ ἐλευθερίᾳ ἀποπειράσθαι προσήκει ἢδὲ ἀπειρηκός, ἢ τε γόνιμος καρπῶν γῆ κεκημηῖα, ἀνεσῶς δέεται ὅπως νεαρὸς φύση καρπῆς.

Ἔχει δὲ καὶκείνο πολλὴν ἰσχύὸν εἰς εὐποϊῶν ἐπίτευξιν, τὸ ἀπαξ

pit: *Et qui querit invenit: Et pulsanti aperietur.* Aperietur autem, non segniter nec semel tantum pulsanti, sed instanter & sæpe. Instantia autem & perseverantia etiam apud homines plurimum valet, estque efficax ad aucupandam beneficentiam. Compotes autem fimus votorum, poscentes, sive à regibus, sive ab amicis, possibilia, æqua & iusta, non ad alterius detrimentum tendentia, nobis convenientia, nec repulsam ferimus à largitoribus. Is enim qui à statua, ut Diogenes,

petit, ad repulsam seipsum advenfacit.

Impetrant autem plerumque etiam, qui beneficiorum oportunitates & occasiones observant. Quando scilicet benefactoris lætitia perfusus fuerit, quando aliis largiendo, seipsum non ante exhaustum, jam defatigatus: feraxque fructuum terra, fessâ, indiget requie, ut recentes possit producere fructus.

Sed & illud multum valet ad impetrationem beneficiorum, si quis

εὐεργετηθῆναι καὶ δῖς. Φιλῶσι γὰρ, καὶ πολλάκις εὐεργετῆσιν οἱ
 ὑπερέχοντες ἕς ἅπαξ ἔφθησαν εὐπεποιηκότες, καὶ κήδονται αὐτῶν
 οἰνοὶ ἰδίων κτημάτων. οἱ δὲ ἐχέφρονες, ἐκ εὐχερῶς προσίενται τὰς
 " εὐποιίας, πολλῶς τιμῶντες τὴν ἐλευθερίαν. μὴ γίνεσθε δέλοι Κοριν. 2. κεφ. 7.
 " ἀνθρώπων. πολλοὶ γὰρ εὐποιῶντες οἰνοὶ ἀλύσει δεσμῶσι ταῖς
 " εὐεργεσίαις τῆς εὐπεποιήσας. διὸ ὀλίγα δώσει, Φησὶ, καὶ πολλὰ Σειφ. κεφ. 4.
 " ἐνειδίσει. ὁ δὲ θεὸς Δαβὶδ ἀποστέτα, καὶ τὰ παρὰ τῶν μοχθηρῶν
 " δῶρα. ἔλαμον δὲ ἀμαρτωλῶ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλὴν μου. οἱ γὰρ φιλ. 8μ.
 τὰ παρὰ τῶν ἀδικούντων προσίενοι δῶρα, κοινῶν καὶ αὐτὰ
 γίνονται τῆς ἀδικίας.

semel iterumque beneficio affectus
 fit. Amant enim superiores & cum-
 mulant beneficiis, eos, quos semel
 pravenere merendo, curantque &
 tutantur eos, tamquam proprias
 possessiones. At cordatiore non
 facile admittunt beneficia, magni
 aestimantes libertatem. *Nolite fieri
 servi hominum. Multi enim bene-

ficiis conferendis, quasi catenis li-
 gant beneficiarios. Quare *Exigua*
dabit, inquit, & *multa exprobrabit*.
 Divus autem David rejicit etiam
 improborum dona. *Oleum autem*
peccatoris ne impinget caput meum.
 Qui enim ab injuriarum facientibus
 admittunt dona, socii quodammo-
 do & ipsi fiunt injuriæ.

Ecclesiastici
20, 25.

Pf. 140, 5.

* 1. Cor. 7, 23.

Περὶ Φρονήσεως.

Κεφάλ. ιζ'.

Ὄμμα ψυχῆς ἐστὶν ἡ Φρόνησις, ἡγεμὼν βίᾳ, μήτηρ πασῶν ἀρετῶν, κατὰ τὸ δέον αὐταῖς χρωμένη, ἀνείσά τε καὶ ἐπιτείνεσα τὰς κατ' αὐτὰς ἐνεργείας, ὡς ἀποαιτῶσιν οἱ τῆς εὐδαιμονίας λόγοι. ἀδιάπλωτος ἡ ῥίζα τῆς Φρονήσεως, ἡ σοφία φησὶν. ἀπ' ἐκείνης ἀναβλασάνει ὁ τῆς εὐσεβείας καρπὸς, ὁ κολοφῶν τῆς εὐδαιμονίας. διὰ γὰρ Φρονήσεως θεῷ κοινωνῶμεν. διὸ μὴ γίνεσθε, φησὶν, ὡς ἵππος, καὶ ἡμίονος, οἷς ἕκ ἐστὶ σύνεσις. καὶ, εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτῆ, ἕκ ἐστὶ θεός. οἱ γὰρ Φρονήσεως ἐξημοὶ ἢ θεὸν ἐγνώσκωσιν, ἢ κακῶς γινώσκωσιν, εἰς δεισιδαιμονίαν καὶ δυσσεβῆς θεοσεβείας ἐπίτασιν ἐξολοθίζοντες. Φρονίμων δ' ἔργον, διὰ τῆς ἐπικτησεως τῶν ἀρετῶν ἀφομοιωθῆναι τῷ θεῷ. ὅς τις ᾖν, παρὰ Γαμβλίχῳ φησὶν Ἀρχύτας ὁ Πυθαγόρειος, ἀναλύσαι οἷος τέ ἐντι πάντα τὰ γένεα ὑπὸ μίαν τε καὶ τὰν αὐτὰν ἀρχάν, καὶ πάλιν συνθεῖν αὐτὰ τε, καὶ συναριθμησάσθαι, ἕτος δοκεῖ μοι καὶ σοφώτατος

CAP. XVII.

De Prudentia & Sapientia.

Oculus animæ est prudentia, dux vitæ, mater omnium virtutum, opportune & convenienter illis utens, remittens & intendens earum operationes, ut prosperitatis rationes postulant. *Firma est radix prudentia*, inquit Sapientia. Ab illa enim provenit pietatis fructus, summa felicitatis. Per prudentiam enim & sapientiam cum Deo communicamus. Propterea *Nolite fieri*, inquit, *sicut equus & mulus, quibus non est intellectus*. Atque, *Dixit*

insipiens in corde suo: Non est Deus. Sapientia enim & prudentia destituti, Deum vel non cognoscunt, vel male cognoscunt, in superstitionem & nefarii cultus intensionem prolabentes. Sapientium autem munus est, per acquisitionem virtutum adfamilari Deo. *Quicumque igitur*, inquit apud Jamblichum Archytas Pythagoreus, *resolvere potest omnia genera sub unum idemque principium, & rursus componere & connumerare, is videtur mihi sapien-*

ἢ μὲν

Σολομ. σοφ.
κεφ. γ.

ψαλ. λβ.

ιβ.

Sap. Sal. 3, 15.

PE 34, 9.

52, 1.

ἡμεν, καὶ παναλαθέατος. ἔτι δὲ καὶ καλὰν σκοπιὰν εὐρηκέναι,
 ἢ ἀφ' ἧς δυνατὸς ἐσσοῖται τὸν Θεὸν κατοικήσασθαι, καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ
 ἡμῶν, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν κατακεχωρισμένα, καὶ ταῦτα
 ἡμῶν ὁδὸν ἐκπορισάμενος, τῷ νόμῳ κατ' εὐθείαν ὀρμαθῆναι,
 καὶ τελειοποιῆσαι, τὰς ἀρχὰς τοῖς πέρασιν συνάψαντα, καὶ ἐπιγνόν-
 τὰ ὅτι ὁ Θεὸς ἀρχὴ τε, καὶ τέλος, καὶ μέσον ἐστὶ πάντων τῶν κατὰ
 ἡμῶν τε καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον περαιομένων. διαγινώσκει δὲ ὁ ὑπὸ τῆς
 σοφίας καταναγκαζόμενος καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ ἀγαθὰ, καὶ καλὰ,
 καὶ συμφέροντα, πάσης ἀντιπάλης κακίας μοῖραν ἐμβριθεσάτη
 ἀποκαθάρων διακρίσει. κριτικὴ γάρ ἐστι τῶν προσηκόντων ἔργων ἡ
 ζύνησις, τὰ τε ἐς ἐπιτυχίαν τῷ καλῷ τείνοντα μετὰ πολλῆς ἀγχι-
 νεΐας καὶ δεινότητος ἀνευρίσκουσα, καὶ οἷα χρυσὸν μεταλλεύουσα τὴν
 καλὴν μεταλλίαν, εἰς τὴν ἐντελεσάτην εὐδοκμονίαν χειραγωγῆ τὸν
 ἐπόμενον αὐτῇ. ἀπλανὴς ἄρα κανὼν ἡ Φρόνησις, ἀσφαλὴς ὁδηγός,
 ἀτρετος βοηθός, βασιλεία ἄφραυτος, ἱερὰ ἀγκυρα. Φρόνησις
 πόλις κοσμοῦ, οἴκος κατευθύνει, καλλοπὴν περιάπτει τῷ ἰδίῳ ἐκάσθε
 βίῳ, εἰς τὸ ἀρχέτυπον κάλλος ἀναφέρουσα, καὶ κατὰ τὴν αἰσθη-

tissimus esse & voracissimus: pul-
 cbramque speculam invenisse, unde
 possit Deum contemplari, & omnia
 que justa serie & ordine ab illo sunt
 separata: atque hanc viam regiam
 nactus, mente directe pergere & ad
 finem contendere, principia terminis
 jungendo, & agnoscendo, Deum esse
 & principium & finem & medium
 omnium que jure & recta ratione per-
 aguntur. Dignoscit autem is qui à sa-
 pientia illustratur cætera etiam bona
 omnia & honesta & utilia, omnis
 mali contrarii portionem gravissima
 expurgans secretione. Djudicatrix

enim est convenientium operum
 prudentia, eaque quæ ad consequen-
 dum bonum pertinent multa cum
 sagacitate & solertia invenit: ac velut
 aurum eruens, præclara metalli fos-
 sione, ad perfectissimam beatitu-
 dinem manuducit eum qui eam se-
 quitur. Regula itaque minime
 eronca est prudentia, dux viæ tuta
 & certa, indefessa auxiliatrix, ba-
 culus infractus, sacra anchora.
 Prudentia civitates ornat, familias
 & domos regit, decus addit unius-
 cujusque vitæ, ad primitivam pul-
 chritudinem reducens, & ad simili-

ὁμοιότητα διαζωγραφεῖσθα, καὶ τὰ μὲν ἀπαλάφιστα τὰ ἀμορφίαν ἐπάγοντα, πανταχῶ δὲ τῷ καλῷ τὰς εἰκόνας ἀκηράτοις χρώμασι καταποικίλλεσθα. ἐξαπόσειλον τὸ φῶς σε, καὶ τὴν ἀληθείαν σε, καὶ αὐτὰ με ὠδήγησαν. μόνη γὰρ ἐκείνη ὁρατὰ τὰ ἀληθῆ, τὰ καλά, καὶ τὰ ἀγαθὰ. αὐτὴ ἀνερευνᾷ καὶ γινώσκει σύσασιν κόσμῳ, σοικιών ἐνεργείας, μεταβολὰς αἰθρῶν, ἀλλαγὰς χράνων, ἀτέρων θέσεις τε καὶ κινήσεις, ζῶων γεννήσεις, διαφορὰς φυτῶν, δυνάμεις ῥιζῶν, τὰ φανερά, τὰ κρυπτά. καὶ ἄλλοις μυρίοις ἀγαθοῖς πλημμυρεῖ, ἅττα διδάσκει τὸς αὐτὴν φιλέντας ἢ πάντων τεχνίτις σοφία. ἢ φρόνησις ἀνιχνεύει τὸς διαλογισμὸς τῶν ἀνθρώπων. ὑπογράφει τὴν τῷ ζῆν, καὶ καλῶς ζῆν τέχνην. ἢ φρόνησις δέσπονα τύχης, ζωῆς, ἀξίας, πλάττει, ἠσυχίας ταμίας καὶ χορηγός. φρονήσεως ἀπέσσης πάντα κραδαίνεται, κλονεῖται, κυμαίνεται, ναυαγεί. ἀνευ φρονήσεως ἢ ἀνδρεία θρασυτής ἐστίν. ὅταν μὲν ἀνευ νῦ θαρρῆ ἄνθρωπος, βλάπτεται· ὅταν δὲ σὺν νῷ, ὠφελεῖται, Πλάττει φησί. καὶ σωφροσύνη ὡσαύτως, καὶ εὐμαθία, μετὰ μὲν νῷ, καὶ μανθανόμενα, καὶ καταρτυόμενα, ὠφέλιμα, ἀνευ δὲ νῷ, βλαβερά. ἐκῆν ἔτω δή, καὶ

rudinem optimam pingens ac deformans; ea quidem quæ deformitatem afferunt delens, ubique autem honesti imagines intaminatis coloribus variegatas distingvens. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt.* Huic enim soli visibilia sunt vera, honesta & bona. Ipsa perferutatur & cognoscit mundi constitutionem, elementorum efficaciam, mutationes partium anni, vicissitudines temporum, stellarum situs & motus, animalium generationes, differentias plantarum, virtutes radicum, apparentia, occulta: aliisque innumeris abundat bonis, quæ docet amatores suos

omnium rerum artifex sapientia. Prudentia indagat cogitationes hominum. Præscribit artem vivendi, & bene vivendi. Prudentia est arbitra fortunæ, vitæ, dignitatis, divitiarum, tranquillitatis dispensatrix. Prudentia deficiente, omnia vacillant, agitantur, fluctuant, naufragantur. Sine prudentia fortitudo est temeritas. * *Quando sine intellectu quis audax est, detrimentum accipit: quando autem prudenter, emolumentum, inquit Plato. Sic & temperantia & disciplina si cum intellectu acquirantur & parentur; utilia sunt, sine intellectu autem da-*

φησι,

Pf. 42. 3.

* in Menone.

11 Φησι, κατὰ πάντων εἰπεῖν ἐς τῷ ἀνθρώπῳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἰς
 11 τὴν ψυχὴν ἀνηρτῆσθαι, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς εἰς τὴν φρόνησιν. διὰ
 11 τῆτο καὶ Ἀριστοτέλης πάσας τὰς ἀρετὰς φρονήσεως ἕνωί Φησι, καὶ
 11 ὅτι ἔχ' εἶόν τε ἀγαθὸν εἶναι ἀνευ φρονήσεως, ἔδδ' ἔσαι ἢ προαίρεσις
 11 ἐρθῆ ἀνευ φρονήσεως. διὰ τῆτο τῷ ἀδίκῳ ἔ παρακολοιδεῖ ἢ φρο-
 11 νησις. δικαστικὴ γὰρ, καὶ τῶν δεόντων ἐπιτακτικὴ, καὶ ὅλως ἡγεμο-
 11 νική. καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ σφριζόν με, Φησὶν ὁ προφήτης καὶ
 11 βασιλεὺς, ὅπως δικαίως ἄμα καὶ ἐπιεικῶς διοικῆ τὸ ὑπῆκοον. ὁμολο-
 11 γῶσι δὲ πάντες δυσχερεσάτην εἶναι τὴν φρόνησιν, καὶ δυσθῆρατον. τῆς
 11 τε γὰρ τῶν καθόλου λόγος διὰ τῆς ἀσφαλετέρας ὁδῶ χωρῶσα ἀπὸ
 11 τῶν κατὰ μέρος ἐξ ἐπαγωγῆς ἀπομάττεται. ἴσα τε ἐξὶς ἀληθῆς
 11 μετὰ λόγῳ πρακτικῆ, περὶ τὰ ἀνθρώπων ἀγαθὰ καὶ κακὰ, περὶ
 11 τὰ καθέκαστα ἀχολεῖται. τῶν δ' ἐπὶ μέρος ἐδάς βέβαιος λόγος,
 11 διηκειῶς μετατρεπομένων, καὶ μεταβαλλομένων, σιοιμένων τε, καὶ
 11 ἀναλιμνωμένων. καὶ ὁ μὲν βίος βραχὺς, ἢ δὲ τέχνη μακρὰ, ὁ δὲ
 11 καιρὸς ὄξυς, ἢ δὲ πῆρα σφαλερὰ, ἢ δὲ κρίσις χαλεπὴ. πάντα γὰρ
 11 τὰ ἀπαντῶντα τῇ φρονήσει, καθάπερ ἀκάνθους μυρίαὺς δυσχερεῖαις

421. v.

Aristot.

mnosa. Ita ergo de omnibus dicere licet, in homine cetera quidem omnia ex anima pendere, ea autem quae anima sunt, ex prudentia. Idcirco & Aristoteles virtutes omnes, prudentias esse dicit: & fieri non posse, ut quis sit probus sine prudentia: neque erit recta & vera voluntas, sine prudentia. Quare injustum hominem haud comitatur prudentia. Haec enim iudicat, & officia imperat, omninoque principalis est. *Et spiritu principali confirma me, inquit regius propheta, ut iuste simul & clementer moderetur subiectos. Fatentur autem omnes, rem maxi-

me arduam esse prudentiam, difficilemque captu. Nam & generales rationes tutiore via incedens, à partialibus per inductionem exprimit formatque: & cum sit habitus verus, cum ratione efficax, circa hominum bona & mala, est occupata circa singularia. Ceterum partialium nulla certa est ratio, ut quae perpetuo convertantur, & mutantur, & concutiantur atque ventilentur. Et, *Vita quidem brevis, ars autem longa, tempus velox, experientia lubrica, iudicium autem difficile.* Omnia enim prudentiae objecta, veluti spinis, innumeris dif-

Aristot. 6.
Nicom. cap. 5.

* Pl. 50, 14.

περικύβηται, τὸν τε ἐγχειρῶντα ὁτιῶν ἔργα, ἀνάγκη πολλῶν ἀνεχεῖσθαι, καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἀκαθῶν χαρῆν, κεντέμενοι, νυτῆόμενοι, σπαρατῆόμενοι, καὶ μετὰ μυσία πόνη μόλις τὴς καρπῆς ὀρεσόμενοι. ὡς ἄρα ἀνευ τῆς πονῆσαι τὴν ἐπιτυχίαν τῆς καλῆς φαντάζεται καὶ ἐνειροπολεῖ, καὶ πάντα πόνον ἀποδιδράσκει, καὶ ὁτιῶν ἀποκονῶν χαυνότητος ἀποκλίνει περιεργία, ἐκείνος ἐν σκότει κατῆμενος, * ἀκλεῖ καὶ ἀνώνημον βίον γεωργήσῃ, ἀπάντων ἀγαθῶν θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων ἀμειρος. ἐν δὲ τῶ ἐπικέρω βίῳ, καὶ μάλιστα ἐν πολιτείᾳ φρομένοισι, μηδὲν ἀπαντᾶ μηδὲν, πάντῃ τέλειον, πάντῃ ἀνώτιον, καὶ πανάμειμον, καὶ εὐχερῆς, ἀλλὰ πᾶν ἀγαθὸν μυσίοις δενοῖς περιουχίζεται. ἀγχνόια δὲ καὶ ξυνέσει χρωμένοις, αἰρέσθαι προσήκει τὰ βελτίω. ἐπίστε γὰρ δύο κακῶν προκειμένων, τὸ μὴ χεῖρον ἐξ ἀνάγκης ὡς βέλτιον αἰρένται αἱ γὰρ νῦν ἔχοντες. νέφος δὲ παχὺ περὶ τὰ πράγματα κέχυται, καὶ τοῖς μὲν παρεληλυθόσιν ἢ λήθῃς ἀχλὺς ἐπισκοτᾷ, ἢ μυσθᾶδεσι, καὶ ἀτόποις, καὶ ἀήθεσι διηγῆσιν ὡς ταπολλὰ τὸ ἀκραιφνὲς αὐτῶν ἀμαυρῆμενον διοίχεται, ὡς πάνυ δύ-

τὸ ἐν τοῖς ἀπο-
μνημ. Πενεφ.

ficulatibus obsita sunt, & necesse est negotium aliquod suscipientem multa pati, perque ipsas incedere spinas, quibus pungitur, fodicatur, laceratur, cum labore maximo vix tandem fructus decerpentem. Igitur qui sine labore adaptionem boni imaginatur & somniat, omnesque molestias fugitat, quasvis defatigationes præ nimia laxitate declinat, ille in tenebris sedens, ingloria atque ignobili fruiscetur vita, omnium bonorum & divinorum & humanorum expert. In hac autem fluxa & caduca vita, præsertim in Rep.

Xenophontes,
* Ἀπομνημ.

versantibus, nihil omnino occurrit usquequaque perfectum, per omnia innoxium & inculpabile, & facile, sed omne bonum sexcentis circumstipatur malis. Sagacitate autem & prudentia utendo, eligenda meliora. Aliquando enim duobus malis propositis, id quod non est pejus necessario, ut melius eligunt cordati. Nubes autem densa circumfusa est rebus, atque præterita quidem aut oblivionis caligo obtenebrat, aut fabulosis & absurdis atque infvetis narrationibus plerumque puritas eorum obscurata perit, ita ut omni-

σκαλόν ἐστιν ἀπὸ τῆ πλημμυρῆντος ψεύδους ἀνιμῆσασθαι τὴν ἀληθῆραν, τὴν ἐν τῷ πυθμῆν τῆ χρόνος συνιζηκῆαν. τὰ τε πρὸ ἑμμάτων ὑπὸ τῶν παθῶν συντεθόλωται, καὶ πολλῆς ἐπιτολαζῆσης ἀπὲ ἐκείνων ὀμίχλης, μόλις ἀμυδρῶς διαφαίνεται· τὸ δὲ μέλλον ἀδηλον, καὶ ὡς ταπολλὰ τῶν ἡμετέρων ἐκασμῶν ἀνώτερον, τοῖς ἀεζήτοις καὶ ἀνεξικηιάσις τῆς ἀνατάτω προνοίας λόγους διεξαγόμενον. ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ φύσιν, τάγε ὡς ἐπιτοπολὺ κατὰ τὰς πεπηγῆστας χωρῆντα νόμους, ὑποκλέποντα τὰς ἀληθεῖς αἰτίας, καὶ τὴν ἐσωτέραν ὄψιν πυρίσις, ἀπατηλοῖς ἐδώλις καὶ φάσμασι παράγει τὸν ἐφεδρεύοντα τῆ ἀνθρώπων νῆν. ἔ μόνου γὰρ ἡ τῆ δημιουργῆ τῶν ὄλων θεῶ ἐστία ἡ ὑπερανέσθηκε τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν, νεφέλη καὶ γνόφος κύκλω αὐτῆ· ἀλλὰ καὶ τῶν κλισμάτων οἱ λόγοι δυσεφικῆοῖ ἐσι τῶ ἀνθρώπων νοεῖ· καὶ τὰ θαυμάσιά, φησιν, αὐτῆ ἐν βυθῶ. καὶ, πολλὰ ἀπέκρυφά ἐσι· ἐσι μείζονα τέτων. ὀλίγα γὰρ ἐώρακαμεν τῶν ἔργων αὐτῆ. Τεθῆπεν ἄρα ἡ φρόνησις καὶ ἐλπίσει ἐς τηλικῆστον ἐμπεισῆσα θόρυβον. καὶ ἔγε μὴ ὑπὸ τῆς θείας ἐλάμψεως ἀνορθοῖτο, καὶ χειραγωγοῖτο, ἀληθεῖας φαντασία τῆ μυθευομένη ἰξίσιος δίκην, ἀμυδρῶν περι-

φιλ. γρ.

εῖ.

σιγ. κει. μγ.

no-difficile sit à redundante mendacio haurire veritatem, in imo temporis fundo confidentem: præsentia etiam & quæ præ oculis sunt, ab affectibus turbulenta redduntur, multaque inde in hærente nebula, vix obscura apparent; futurum autem incertum est, & plerumque supra conjecturas nostras positum, atque arcanis ac inestigabilibus supremæ providentiæ rationibus regitur. Sed etiam ordine naturæ & plerumque fixis procedentia legibus, occultantia veras causas interiorumque adspæctum, innumeris simulacris & spectris seducunt im-

minentem ipsis hominis mentem. Non enim solum Creatoris omnium rerum essentia excedit nostram imbecillitatem, *Nubes & caligo in circuitu ejus*; sed etiam creaturarum rationes, arduæ sunt humano intellectui, *Et mirabilia ejus in profundo*. Item, *Multa abscondita sunt majora his: pauca enim vidimus operum ejus*. Stupet igitur & hæret prudentia in tantum illapsa tumultum. Ac nisi divina illuminatione erigatur & manuducatur; veritatis imaginatione, instar Ixionis illius in fabulis, obscuras ample-

PL 96, 25

PL 106, 24.
Ecclesiasticus.
43, 30.

φιλ. ρμβ.

δραστηριότητι σκιῶν, ἄνεμον κυφορεῖ, ἕξια τίττει. διὸ τὸ πνεῦμά σε
 τὸ ἀγαθόν, φησιν, ὀδηγήσει με ἐν γῆ εὐθείᾳ. Φιλανθρωπευόμενον
 δὲ τὸ θεῖον, ἔδωκε τῇ φρονήσει καλὰς καὶ ἀγαθὰς δορυφόρους καὶ συνεργ-
 γὰς, τὴν ἐμπειρίαν, τὴν μνήμην, τὴν ἐπιτεχνικὴν τῶν ἐν τοῖς
 πρακτικοῖς βελτίων καὶ συμφορωτάτων ἐμβελίαν, τὴν ἐκ τῶν φανε-
 ρῶν καὶ τὰ ἀφανῆ θηρωμένην, καὶ ἐξ αὐτοσχεδίων ἐπιτυχῆ τῆ κατῆ-
 κοντος ἀγχινοῖαν, τὴν πάτη μηχανῆ ἐς τὸ τέμα διατενομένη δεινό-
 τητα, τὴν διαγνώσκουσαν, καὶ τῶν ἀκηράτων τύπων τὰς κινδύλους
 ἀποκρίνουσαν διάκρισιν συνέτισόν με, καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς
 σε. καὶ τὰς ταύτας ἀδελφὰς δυνάμεις. αἷς ἐπεξειδομένη ἡ φρόνησις,
 καὶ ταῖς ὀσημίαι ἀσκήσεσι καὶ μελέταις κατασφαλιζομένη, τοῖς
 τε ἰδίοις καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις παθήμασι * διδασκομένη, ἀσφαλῶς ἔξει,
 θεῶ συναρομένη περὶ τὴν τῆ ἀληθῆς, καὶ καλῆ, καὶ ἀγαθῆ θήραν.
 ἀμέλει χρωῖ ζυγίσει καὶ διακρίσει, σαθμίξει τὴν σεαυτῆ δύναμιν, καὶ
 μὴ ἐπιφορτίξει ὑτέροσκα ἄχρη. ἔ γὰρ πάντα πᾶσι συμφέρει. εἰδὲ
 οὐκ βιάζομαι ῥῶν ποταμῶ. πάντα μέτρον, καὶ ἀριθμῶ, καὶ
 σαθμῶ δεικνύεται καὶ περιορίζεται. γινῶθι τοῖνον σεαυτὸν, γινῶθι

ρμγ.

σειρ. κ. φ. λ.

κεφ. β.

* Pl. 118, 73.

Pl. 142, 10.

* Ecclesiastici

37, 31.

* cap. 4, 27.

atens umbras, ventum concipit, &
 irrita parit. Quapropter, *Spiri-
 tus tuus bonus*, inquit, *deducet me
 in terram rectam*. Ceterum cle-
 mentia divina dedit prudentiæ bo-
 nos stipitatores & cooperatores, ex-
 perientiam & memoriam, consilium
 aptum consequendo eo quod in re-
 bus gerendis optimum sit & utilis-
 simum: sagacitatem, ex evidenti-
 bus imperispicua indagantem, & ex-
 tempore assequentem rei conveni-
 entia: acrem solertiam, quæ quo-
 vis pacto ad finem contendit: judi-
 cium, quod dignoscit & ab inte-
 meratis notis adulterinas discernit:

**Da mihi intellectum, & discam
 mandata tua: aliasque his affines
 dedit facultates. Quibus innitens
 prudentia, & quotidianis exercitiis
 ac meditationibus sese muniens ac
 firmans, propriis & alienis malis
 discens, non fallitur, Deo opitu-
 lante, in veri & honesti & boni in-
 vestigatione. Nimirum utere in-
 tellectu & iudicio, pondera vires
 tuas, & ne subeas nimie molis onè-
 ra. ** Non enim omnia omnibus ex-
 pediunt: * Neque conandum contra
 fluxum annis. Omnia mensura &
 numero & pondere conficiuntur &
 limitantur. Nofce ergo teipsam,*

τὰ πρά-

τὰ πράγματα, τὰ ἐγχειρήματα, γνώθι τὸς ὀμιλῶντάς σοι, τὸς
 » σύμπολιτευομένους. ἐν μεγάλῳ, καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνοεῖ. γνώθι τὰ
 » ἑκατέρωθεν τῆς σῆς γλώττης, μὴ εἰς ἀδόλεσχίαν ἐκπίπτει. ἀνὴρ γὰρ
 » γλωσσώδης ἢ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. γνώθι τὴν ἀδένειαν
 » τῆ σῆ σώματος, μὴ κατατρύχει σεαυτὸν, ἵνα μὴ εἰς γόου κάμψης.
 » πηξάμενός τινα σκοπὸν, ἕτως ἐς ἔργον χῶρει, καὶ μὴ ἀποκάμης
 » ἀναρρήχωντος εἰς τὴν ἀκώρειαν τῆς ἀρετῆς. προωρώμη τὸν Κύριον
 » ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ.

Σαφ. κειθ. 6.

ψαλ. 93.

ψαλ. 11.

Ἐσο μετὸς Φρενῶν, ἀγχίνες, ζυνοτὸς ἐπὶ ἐκλογῇ προσώπων,
 ἀνερευῶν τὴν ἐπιτηδειότητα, τὴν δύναμιν, τὴν ῥοπήν, τὸ βέβαιον,
 τὸ σαφρὸν, τὴν εἰνοίαν αὐτῶν περὶ σέ καὶ περὶ τὰ σπυδαζόμενα.

Ἐσο δὲ εὐββλος καὶ εὐστοχος ἐπὶ ἀρέσει πραγμάτων, γνώθι ἡ
 σὴ φύσις ποῖ ῥέποι, μὴ ἀδύνατοις τό γε εἰς σεαυτὸν ἦκον ἐπιχειροῖς.
 μηδὲν πρᾶττε τῶν παθῶν κυμαινομένων, ἐν γαλήνῃ καὶ ἀταραξίᾳ
 ὁ νῆς ἰσοῖλεται τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῷ ἡλίῳ ἐπισκοτεῖ τὰ νεφῆ.
 ὀχλοαῖα βιάδιζε τῷ ποδὶ, μιμητῆς γίνε τῆς φύσεως, οἱ τυφλοὶ
 ἀδέποτε προσκόπησι χρωμένοι βακίῃσι. ἔχεις ὄδηγόν τὴν ἐμπειρίαν.

nosce res & cepta, nosce eos qui
 tibi loquuntur & in Rep. tecum ver-
 fantur. * In magno & parvo ne sis
 ignorans. Nosce defectus linguae
 tuae, noli in garrulitatem prolabi.

** Vir enim linguosus non dirigitur in
 terra. Nosce infirmitatem corpo-
 ris tui, noli affligere teipsum, ne
 genua labent. Scopo aliquo fixo
 sic deinde ad opus procede, neu
 defetiscaris adrepens in cacumen
 virtutis. * Providebam Dominum
 in conspectu meo semper: quoniam a
 dextris est mihi, ne commovear.

Sis cordatus, sagax, prudens in
 eligendis personis, explorans uti-

litatem, vires propensionem, firmi-
 tatem, debilitatem, benevolentiam
 & studium cujusque erga te & erga
 ea in quibus elaboratur.

Esto consultus, & considera quid
 agendum suscipias, cognosce quo
 natura tua vergat, ne ea quae tibi
 sunt impossibilia aggrediaris. Noli
 quidquam agere affectibus fluctuan-
 tibus; in tranquillitate & statu
 imperturbato mens formam veri
 concipit: etiam solem obscurant
 nubes. Lento incede gradu, imi-
 tare naturam, caeci baculo utentes
 nunquam impingunt. Habes du-
 cem experientiam. Sis cognitor,

* Ecclesiastici,
5, 15.

** Pl. 139, 12.

* Pl. 15, 8.

ἔσο ἐπιγνώμων, ἀναθεώρει πολλάκις τὰ τε προηγμένα καὶ τὰ ἐπό-
 μενα, καὶ ἐπιδιόρθω ὅπῃ παρείκοι σεαυτὸν τε καὶ τὰ μετὰ χεῖρας,
 μηδὲν εἰκῆ, μηδὲν πάρεργον ἔσω σοι. ἔχε ὁμως ἐν προχείρῳ καὶ τὴν
 ἕξιν τῆς ἀνεπιμώμης δεινότητος. ἐνίοτε γὰρ ἐπὶ * ξυρῆ ἀκμῆς τῶν
 πραγμάτων ἰσαμείων, μόνῃ ἢ δεινότης καὶ περῖνοια ὡς ἐκ μηχανῆς
 θεὸς ἐν δράματι αὐτοσχεδιάζει τὰς θεραπείας, ἐξ ὑπογῆς βραβεύει-
 σα τῶν θειῶν τὴν λύσιν. διὸ συντήρησόν, φησι, καρρὸν, καὶ φύλαξαι ἡ
 ἀπὸ ποιητῆ, καὶ περὶ τῆς ψυχῆς σε μὴ ἀσχυρῆς. ἢ γὰρ φανερῶς ἡ
 βιάζεσθαι μὴ δυνατὸν, τῷ συγγνωστὸν τὸ τῆς περῖνοιας. προηγέ-
 ας σύντομος, ἀλλὰ σύντονος καὶ διάπυρος εὐχή, πρὸ τῆς τῶν
 πρακτέων αἰρέσεως τὸν ὀρθὸν λόγον διυθύνεσα. γνώρισόν μοι Κύριε ἡ
 ἔδόν ἐν ἡ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σέ ἦρα τὴν ψυχὴν με. εὐχή πάλιν ἡ
 ἐπέδω μετὰ τὴν αἴρεσιν. θεῶ γὰρ παρόντος καὶ συνεφαπτομένε,
 πάντα καλῶς προβαίνει, ἀνευ δὲ τῆ ἐκείθεν φωτὸς παλλόμενος καὶ
 πλαζόμενος, ἐν ἔχει εἴσῃ αὐτὸν ὁ ταλαίπυρος ἄνθρωπος, παντὶ
 λίθῳ προσκόπῃ, χετλίως ἀπαλλάτῃ. ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἡ
 αἰσύνεται τῇ καρδίᾳ. ἴδῃ ὅτι σωτηρία ἐν πολλῇ βελῇ, τῇ πολυχρησίᾳ ἡ

Σερ. κεφ. β.

Γρηγ. 310.

Φιλ. εμβ.

Φιλ. εβ.

confidera identidem antecedentia
 & consequentia, atque corrige,
 quatenus conceditur, & teipsum &
 ea quæ in manibus habes tractas-
 que. Nihil temere, nihil perfun-
 ctorie agas. Habeto in promptu
 etiam habitum acris solertiae non
 vituperandæ. Aliquando enim
 summo in discrimine rerum sola
 hæc acris solertia, tamquam deus
 ex machina in theatrâli fabula, tu-
 multuaria præstat remedia, subito
 dispensans malorum solutionem.
 Quapropter *Conserua*, inquit, *tem-*
pus, & evita à malo, & pro anima
tua ne confundaris. Palam enim

cogere non valenti ignoscenda so-
lertia vafra. Præcedat brevis sed
 enixa & ardens precatio, ante sus-
 ceptionem operis rationem diri-
 gens. * *Notam fac mihi Domine*
viam in qua ambulem: quia ad te
levavi animam meam. Precatio rursus
 sequatur susceptionem. Deo
 enim præsentē & iuvante, omnia
 bene procedunt; contra nisi inde
 illuminetur, palpitans & errans non
 potest firmare sese miser homo, ad
 omnem lapidem offendit, miserabili-
 liter desinit. ** *Turbati sunt omnes*
insipientes corde. Scias, salutem esse
 in multo consilio, multitudine ma-

** Pl. 75, 6.

Ecclesiastici,

4, 23.

Gregor. I heol.

κατορθῶ-

κατορθῆται τὰ μεγάλα καὶ ἀξιαγάθα τῶν ἔργων. γυμνὰ δὲ, καὶ
 πάσης μαγγαλίας χωρὶς ὑπ' ὅσιν δεῖ λαμβάνειν τὰ πράγματα,
 ἀπογυμνῶντα τῶ τε ἐπικερδῆς, καὶ τῶ ἐπίδοξον, καὶ παντός ἑτέρου
 χρώματος. σοχάξῃ δὲ πρῶτον εἰ καλὸν, εἰ δυνατόν τὸ πρακτέον,
 ἔπειτα ζυγοσάτει τὰ τε συμφέροντα καὶ τὰ βλάπτοντα. τὰ γὰρ
 ὀνόματα καὶ αἰσικαὶ τῶν πραγμάτων, πολλὰς τῶν ἀφροῶν κατα-
 πλήττουσιν, οἱ δὲ ἔμφορον παραδραμόντες τὰς σικας, τῆς ἰσικας καὶ
 τῶ μιν εἰ ἀπὲρ ἀντέχονται. τὸ, * ἐκ ἐλογισάμην, ἔπροσεδόκησα εἰς
 τὰς ἀφρονας ἀπερρίφθω. καὶ ἀκριβῆς μὲν ἐρεῦνης χρεῖα (ὡς ἐφθήμεν
 εἰπόντες) μετ' ἀγχνουῖας καὶ δεινότητος, ἀλλ' ὡς περ χάρυβδιν φεῦγε
 καὶ τὴν ἐν τῶ φρονεῖν ἀκρασίαν, τὴν πέρρω τῆς ἀξιαγάθης ἀπλότητος
 „ τῆς φίλης θεῶ. ὁ θεῖος Παῦλος, μὴ ὑπερφρονεῖν, φησι, παρ' ὃ δεῖ
 „ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν. Ἐπανδέτω ἄρα καὶ τῆ φρονή-
 „ σει σωφροσύνη. φεῦγε τὴν εἰς ἀπάτην τείνεσθαι πανουργίαν, τὴν φενα-
 „ κίεσθαι ἔμφορον δεινότητος ὀνόματι. κρινόν μοι Κύριε, μετὰ πολλῆς
 „ τῆς παρρησίας φησὶν ὁ Δαβὶδ, ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ με ἐπορεύθην,
 „ καὶ ἐπὶ τῶ Κυρίῳ ἐλπίζω ἔ μὴ ἀδοξήσω. γειτνιάζει τοῖς ἀρεταῖς

ῥωμ. κ.φ. κ.

ψαλ. κδ.

nium & operarum perfici ingentia
 & admitanda opera. Nudæ autem
 & remotis omnibus lenociniis sub-
 jiciendæ oculis res, denudatæ omni
 quæstuosô & glorioso, aliove quovis
 colore. Contemplator, an hone-
 stum, an possibile, quod agendum,
 deinde perpende, quid expediat,
 quid oblit. Nomina enim rerum
 & umbræ, plerumque stupefaciunt
 insipientes; at prudentes, præter-
 itis umbris, essentia ipsi & me-
 dullæ tenaciter inhaerent. Illud,
 non putaram, non sperassem, ad
 insipientes rejiciatur. Et scrutatio-
 ne quidem scrupulosa est opus, (ut

jam diximus) cum sagacitate &
 acri solertia; sed tamquam Cha-
 rymbdin fuge etiam in sapiendo in-
 temperantiam, longe remotam ab
 admiranda simplicitate Deo grata.
 Divus Paulus, *Non plus sapere, in-
 quit, quam oportet sapere, sed sapere
 ad sobrietatem.* Eniteat igitur etiam
 in sapiendo temperantia. Fuge
 veritiam quæ ad fraudem &
 fallaciam tendit, quæ imponit &
 decipit prudentis solertia nomine.
*Judica me Domine, magna cum fi-
 ducia dicit David, quoniam ego in
 innocentia mea ingressus sum: Et in
 Domino sperans non confundor.*

Rom. 12. 1.

Ps. 25. 1.

X

ἡ κακία,

ἢ κακία, καὶ πολλάκις ἀλλότριον ὑποδύσα προσωπίον, παράγῃ τὴς ἑαυτοῖς μὴ προσέχοντας. πρόσεχε σεαυτῷ, ἢ προσοχὴ Φύλαξ ἀρετῆς, ἀγρυπνός θυρωρός αἰοδήσεων. μὴ ζυγχάρι τὰς αἰοδήσεις καὶ τῷ νοῦ πλανᾶσθαι ἐνθεν κἀκᾶθεν, μὴ κατατρίβε σεαυτὴν πολλὰς καὶ εἰκάσις ἀσρολίαις. πρόσεχε σεαυτῷ ἀπὸ ἐχθρῶν, ἀπὸ κολάκων, ἀπὸ Φίλων. ἔσο προμηθεὺς καὶ προτοχασικὸς τῶν δεόντων. μὴ ἔσο πολυπράγμων, μὴ ψηλάφιζε ἀλλοτρίαις μάλωπας. ἀπλῆς ἔσω σοι ὁ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμός, μέμνησο ὅτι ἐκ εἰ κύριος σεαυτῷ. πηγὴ τῶν κακῶν τὸ μὴ πρόσεχειν ἑκάστον ἑαυτῷ. πρόσεχε σεαυτῷ ἐν βελῆ, ἐν κρίσει, ἐν γνωμοδοτήσει, καὶ κατακρίσει, ἀριστῶν, δεσπνῶν, κοιμώμενος. ἐμνήσθην ἐν νυκτὶ τῷ ὀνόματός σε Κύριε, καὶ ἐφύλαξα τὸν νόμον σε. καὶ, ἐγὼ καθεύδω, καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ. πρόσεχε σεαυτῷ ἐν ἐπιθυμίαις, ἐν ὀργαῖς, χόρῳ, λυπόμενος, μὴ εἰς ἀμετρίαν ἐκπέσης· νεμεσῶν, μὴ φθόνῳ περιπαρῆς· σωφρονῶν, μὴ φυσιωθῆς· φοβόμενος, μὴ ἐκτῆς. πρόσεχε σεαυτῷ ἐν μεγαλοψυχία, ἐν μεγαλοπρεπείᾳ. μὴ ἐλευθεριότητι συγχέης τὴν φειδῶ. μὴ σφασάζης καὶ κατασπαδῆς περὶ τὴν

Vicinum enim est vitium virtutibus, & sæpe alienam personam induens, seducit minus attentos. Sis attentus. Attentio custos est virtutis, vigilans janitor sensuum. Ne finas sensus mentemque errare huc illuc. Ne atteras teipsum multis & supervacuis negotiis. Cave tibi ab inimicis, ab adulatoribus, ab amicis. Esto providus, & conjecturis præcipe convenientia ac necessaria. Noli esse curiosus, ne palpa alienos vibices. Simplex tibi sit animæ oculus. Memento, te non esse dominum tui ipsius. Fons malorum est, attentum non esse & cautum.

Sis attentus & cautus in judicando, in sententia ferenda, in condemnando, prandens, coenans, cubans. * Memor fui nocte nominis tui Domine: & custodivi legem tuam. Item, ** Ego dormio, & cor meum vigilat. Sis attentus in cupiditatibus, in ira, gaudens, moerens, ne modum excedas: cum indignaris, ne in livorem incidas: cum sapias, ne inferis: in timore, ne totus expavescas. Sis attentus in magnanimitate & magnificentia, ne cum liberalitate confundas parsimoniam; ne luxurietis, ne dilapidet

ψαλ. ριγ.

ἄσμα. κεφ. β.

* Pl. 118, 55.

** Cant. 5, 2.

ἐκτέλειαν. ἐυεργητήριον γὰρ τὸν πλησίον, ἀλλ' ἐυεργητήριον διὰ τὸν θεόν. οὐφείλωσι ὅμως ἔ μόνον οἱ τὰς πῶχας ἐλεῶντες μὴ σαλπίζειν ἐμπροσθεν αὐτῶν, ἀποκλίνοντες δηλαδὴ τὴν ὑπόκρισιν, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ οἱ ἐλευθεριότητα ἀσκῶντες ὅσον ἐφικτὸν οἰκονομήσασι τὰς ἐπιχορηγήσεις μετὰ τινος συστολῆς, ἑαυτῶν ἅμα καὶ τῶν ἐυεργετημένων
 21 Φειδόμενοι. ἀνδρα ἱλαρὸν καὶ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός. ἀλλὰ τὸ ἱλαρὸν πρην. κρη. κβ.
 ἐν τῇ βροτῇ τῆς ψυχῆς ὑφέσκειν, ἔκ ἐν τῷ τὴν εὐποίαν ἐκπομπέειν, καὶ εἰς ἀκούρας αἰτήσεις τὰς πολλὰς διερεθίζειν. οἱ δὲ πολιτικοὶ ἀξιώμασι διαπρέποντες, καὶ δημοθωσίαις καὶ πανηγύρεσιν εἰς εὐνοίαν ἀναρτῶσιν ἔς εὐνοῖαν αὐτοῖς ἐθέλωσι, κρυφίως τε καὶ Φανερώς ἐυεργετῶσι τὰς ἀξίας, ὅπως ὁρῶντες τιμωμένην τὴν ἀρετὴν, τὴν ἀνδρείαν, τὴν περὶ τὰς λειτουργίας ἐτοιμότητα, πάντες τὰ αὐτοῖς ἐπιβάλλοντα προθυμότερον ἐκπληρώσωσιν, ἀγαθούς ἐλπίσι πληρέμενοι. πρόσεχε σεαυτῷ μὴ μόνον ἄλλοις συμβαλεύων, ἀλλὰ καὶ σὺ συμβαλὴν παρ
 22 ἑτέρων αἰτῆμενος. οἱ συμβελοὶ σε εἰς ἀπὸ χιλίων. σωτηρία μὲν Σειρ. κρη. ε.
 γὰρ ὑπάρχει ἐν πολλῇ βελῇ, καὶ δεῖ τὸν εὖ φρονῶντα συμβαλεύεσθαι

in largitione. Benefaciendum enim proximo, sed benefaciendum propter Deum. Debent tamen non illi solum qui erga pauperes exercent misericordiam, non buccinare ante se, declinantes scilicet invidiam; sed simpliciter, qui liberalitatem etiam exercent, quantum ejus fieri potest, dispensabunt largitiones cum quadam cohibentia, sibi ipsis pariter & beneficiariis parcentes. *Hilarem datorem amat Deus. Sed hæc hilaritas in animæ propensione consistit, non in pompatica ostentatione, qua multi incitantur ad importunas petitiones. Ilvero qui

dignitatibus & honoribus in Republica ornati sunt, etiam epulis publicis & solennitatibus festivis ad benevolentiam sibi devinciunt, quos benevolos sibi esse volunt: ac modo occulte, modo aperte, juvant dignos beneficiis; ut, videntes in honore esse virtutem, fortitudinem, promptitudinem circa munia obeunda, omnes officia sua alacrius expleant, in bonam spem erecti. Sis attentus & cautus, non solum in dando aliis consilio, sed etiam ab aliis petens. *Consilium tui unus de mille.* Salus nempe existit in multo consilio, atque oportet sanum & sa-

* Prov. 22, 8.

Ecclesiasticus 6, 6.

περὶ τῶν πρακτικῶν. τότε μέντοιγε καλῶς ἀποθήσεται αὐτῷ τὰ τῆς
 βελῆς, ὅπρῳκα μὴδὲν ἐπικρύψεται, ἀλλὰ πάσας τὰς εἰς νῦν ἠέστας
 περιβάσεις ἀνακαλύψει τῷ συμβέλῳ, ὅπως μὴ τυφλὸς τυφλὸν
 ὀδηγεῖν ἀναγκάζεται. μὴ ἀχαρυθῆς ὁμολογήσαι ἐφ' ἀμαρτίας σα. «
 ὀφείλει δὲ ὁ σύμβελος ἕναυ χρηστὸς, ἀγχίνος, καὶ ἕνεος ἡμῖν ἀπὸ
 τῶν ζηλόντων σε κρύψον βελῆν. καὶ τὴν μὲν χρηστότητα, ὁ παρελ- «
 θῶν βίος δηλώσει, εἰδὲς γὰρ ἐξ αὐτοσχεδῆς μοχθῆρος· τὴν δὲ
 ἀγχίνοιαν, ἢ περὶ τῶν οἰκείων οἰκονομία βεβαίωσει. δῆγμα δ' ἕνοίας,
 ἀπκσία Φιλαυτίας. εἰσὶ γὰρ ἔνοι ἀγχίνοια τε καὶ Φρονήσαι κεκοσμη-
 μένοι, ἀλλὰ μόνον ἑαυτοῖς Φρόνιμοι, καὶ ὡς περὶ κέντρον εἰλέμενοι
 περὶ τὸ ἴδιον κέρδος. πρὸς ἕς Φησιν ὁ Σολομῶν, ἡ ἐὰν σοφὸς γένη «
 σεαυτῷ, σοφὸς ἔσθι καὶ τοῖς πλησίον. ἔξῃσι γὰρ καὶ τῆς ἰδίας «
 ἀσφαλείας μὴ ἀμνημονέοντα, τῷ αἰτημένῳ βελῆν ὑποτιθέονα τὰ
 ἀσφαλῆ καὶ σωτηριώδη. ἐκείνος δὲ βέβαιος σύμβελος, ὅς καὶ ἐν
 τῇ ἐγχειρήσει κοινῶς γίνεται τῆς τε εὐκλείας, καὶ τῶν κινδύνων.
 ἔσθι δὲ ἀχιλλεύς τῆ λόγῳ εἶδρα τε, καὶ κορυφῇ Φρονήσεως. πρῶτος

Σαφ. κεφ. 5.

κεφ. 25.

πρωτ. κεφ. 5.

pientem consultare de rebus agen-
 dis. Tura demum tamen bonos
 habebit eventus ejus consultatio,
 quando nihil celaverit, sed omnes
 circumstantias quæ in mentem ve-
 niant revelaverit consiliario; ne
 cæcus cæcum ducere cogatur. Non
 confundaris confiteri peccata tua.
 Debet autem consiliarius esse vir
 probus, sagax, nobis benevolus.
 Ab emulantibus te absconde consi-
 lium. Ac probitatem quidem ante-
 acta vita declarabit, nemo enim subi-
 to improbus: sagacitatem autem re-
 rum propriarum administratio con-
 firmabit: benevolentie argumen-

tum erit, absentia amoris proprii.
 Sunt enim aliqui sagacitate quidem
 & prudentia præditi, sed sibi solis sa-
 pientes, qui circa proprium emolu-
 mentum versantur tamquam circa
 centrum, in quos dictum Salomo-
 nis competit, * Fili, si sapiens fueris
 tibi ipsi, sis sapiens etiam proximis.
 Fas enim, proprii commodi haud
 immemorem, petenti consilium,
 suggerere quæ tuta sint & salutaria.
 Sed ille certus est consiliarius, qui
 etiam in conando socium sese præ-
 bet cum gloriæ tum periculorum.
 Summa autem sit rationis, funda-
 mentumque & apex prudentiæ,

* Προν. 9, 22.
Ecclesiastici
4, 31.

επιφ. 37, 7.

τε ἅμα καὶ κυριώτατον αὐτῆς ἔργον, τὸ πρὸ ὅποιαισιν ἐγχειρήσεως
 προσρέχεν Θεῷ, καὶ ἀνακαλύψαντα ἐν ταπεινώσει τὴν αὐτῆ ἀδελ-
 φειαν, ζητῆν τὴν ἐκείθεν ἐπιχειρίαν. ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτῆ τὴν δέησίν
 μου. καὶ πάλιν, ἐκχεάτε ἐνώπιον αὐτῆ τὰς καρδίας ὑμῶν. Φανέρω
 σεαυτὸν ὡς ταποκλὰ Θεῷ, φησὶν ὁ μέγας Βασιλεῖος. παρέσαι πάντας
 τῶ αὐτεμένω ἢ ἀνωθεν ἐπιχειρία, καὶ διάσκεδάσασα τὸ περιεχόμενον
 τοῖς πράγμασι νέφος, Φανεράν ποιήσει τὴν ἄλλως λανθάνουσαν ἐνδὸ-
 μυχον ὄψιν, καὶ χειραγωγῆσει ἐς τὴν αἴρεσιν τῶν δεόντων, καὶ
 ἐκνεύσει τῇ θερμότητι τῆς εὐχῆς, καὶ συνεπιλαμβανομένη ἐκ
 ἀποστήσεται μέχρι τέρατος, ὅτε μὲν Φανερῶς προδεικνυμένη τὴν
 αὐτῆς ἰσχύ, καὶ λύσσα πᾶσαν ἀμηχανίαν, τρόποις ἐγγύς εἶσι
 θαύματος. ὅτε δὲ ἀνεπαυδῆτως διὰ τῶν φυσικωτέρων αἰτιῶν καὶ
 μέσων διήκασα, ἵνα μὴ τε τὴν ἀνεκαθεν τῶν ὄντων τάξιν ἀνατρέψῃ,
 καὶ τὴν ἡμετέραν δοκιμάσῃ διάθεσιν. ἕτως ἄρα καὶ τῶν νόσων
 τραυχομένων ὅποσοι ἐς ἕρανὸν χείρας αἴρουν, ἐνιοι μὲν αὐτῶν
 ἀκρουφῶς καὶ διαρρήδην τῆ Θεῷ θαυματεργήσαντος, τὸ δεινὸν
 ἀπεσείσαντο. οἱ δὲ πλείους ταῖς εὐχαῖς καρποφορήσαντες τὸν αἴρισον

44. 214

24

primum & principale ejus opus, quicumque coneris, prius ad Deum confugere, & resecta humiliter imbecillitate propria, ab illo petere auxilium. * *Effundam in conspectu ejus orationem meam.* Ac rursus, ** *Effundite coram illo corda vestra.* Manifesta seipsum sepe Deo, inquit magnus Basilius. Aderit utique petenti supernum auxilium, & dissipata nube circumfusa rebus, clarum reddet latentem alioqui interiorum adspexit, manuducetque ad utilium electionem, & annuet calidis precibus, neque opitulanti desinet

usque ad finem, modo aperte ostendens vim suam, & dissolvens omnem difficultatem modis prope miraculosis: modo insensibiliter, per naturales causas & media naturalia permeans, ut & primitivum rerum ordinem non invertat, & nostrum exploret affectum. Sic nimirum etiam ex aegrotantibus quicumque in caelum attollunt manus, aliqui, Deo aperte & palam miraculum peragente, malum depulere; plerique autem precibus fructificantibus, praestantissimum accerfi-

* Pl. 147, 3.

** Pl. 61, 9.

τῶν ἰατρῶν εἰσεκαλέσαντο, ἐξαυτίους ἰάμασιν ἐχρήσαντο, τῶν παρε-
 σκηκότων κηδεμονικώτερον περὶ αὐτὰς διακειμένον, ἤτιον ἐκακοπάθη-
 σαν, καὶ θάττον ἀνέσφηλαν. κρηπίς ἄρα Φρονήσεως τὸ ὀμιλεῖν θεῶ
 ὡς δεῖ, καὶ αἰτεῖσθαι τὰ προσήκοντα. ἐγγὺς εἰ σὺ Κύριε, καὶ πᾶσαι ἡ
 αἱ ὁδοί σου ἀλήθεια.

Επειδὴ δὲ πᾶν τὸ Φανερόμενον Φῶς ἐστὶ, καὶ ὁ ἐν ἡμῖν ὀρθὸς
 λόγος οἷον Φῶς ἐπικέχυται τῷ νοῖ παρὰ θεῶ. ἐν τῷ φωτὶ σου ὀφεί-
 μεθα Φῶς. ἐν ἐκείνῳ διατρέων ὀφείλομεν, καὶ ἐμβριθῶς ἀνερευθῶν
 τὴν περὶ τῶν πραγμάτων λόγος, τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρρω εἰσάγοντες
 ἐν τῷ ζυγῷ, τῆ τε πλάσει γιγνὸντες τὰς ταλαντεύοντες τὴν ἐκατέρωθεν
 φωστῶντας λογισμῶν, τὴν τε εἰς ἀρεσὴν ὀτρύνοντας, καὶ συμφέρον
 ἡμῖν ὑποχρησάμεν τὴν ἐγχείρησιν, καὶ τὴν τὰ κωλύοντα καὶ
 βλάπτοντα μονονεχὶ δακτύλῳ δεικνύοντας. παρατηρητέον δὲ ἐφ' ὁ μέ-
 ρος ἢ καρδία ῥέπει, ὑπὸ τίνος ἴσως σκαθῆ πάθης (ὡς ἔωθε συμ-
 βαινεν ὡς ταπολλά) ταραττομένη, καὶ τότε βοηθητέον θεάτρῳ
 μέρει τοῖς ἀπὸ τῆ ὀρθῆ λόγος χωριμένους ἐρύμασιν, ὅπως ἀδέκασον
 χωριμεν φέρειν τὴν περὶ τῆ προκειμένη ψῆφον. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ. ἡ

vere medicum, remediis usi fuere
 prosperis, diligentiore assistentium
 cura, minus perpessi, citius convale-
 re. Fundamentum itaque prudentiæ
 est, Deum consulere ut decet, ab
 eoque petere necessaria. *Prope es tu
 Domine, & omnes viae tue veritas.*

Quoniam autem omnis claritas
 lux est, recteque in nobis ratio quasi
 lux infusa est menti nostræ divinitus,
In lumine tuo videbimus lumen; in
 illo dispicere debemus, & graviter
 perferutari rationes rerum, propin-
 quum & longinquum ponderantes,
 trutinque mentis librantis ratio-

cinia utrimque provenientia, cum
 ea quæ ad capessendum negotium
 hortantur ac profuturum nobis
 conatum pollicentur; tum ea quæ
 impedimenta quædam atque in-
 commoda quasi indice digito de-
 monstrant. Observandum autem
 in quam partem cor vergat, forsi-
 tan ab aliquo affectu pravo (ut ac-
 cidere solet plerumque) perturba-
 tum, atque tum subveniendum
 alteri parti, recte rationis adhi-
 bito præsidio, ut incorrupto cal-
 culo decernere de re proposita
 valeamus. * *Lux orta est iusto.*

τὰ δεῖ

τὰ δὲ ἔργα τῆ Φροσύμης, παντοδαπά εἰσι καὶ πολυειδῆ, καὶ μυρία
 ἄλλα ἐπιβάλλει αὐτῷ ἀσχολούμενος περὶ τε ἑαυτὸν καὶ τὸ ὁμόφυλον.
 καὶ καθ' ἑαυτὸν μὲν, μόνιον τι τῆ χρόνος τῇ ἐπικλήσει τῶν ἐπισημῶν
 ἐπιμετρήσει, πολιτεύομενος μέτοιγε, ἔλυμαίνεται τὰ κοινὰ, ἔτε
 τὰς ὀφειλομένας τῇ διοικήσει ὥρας δαπανήσει ἀναγνώσει καὶ θεω- ἐκκλ. κ.φ. 4.
 ῖαι προσιδεῖς γνώσει, προσίθῃσιν ἀληθια. ἐκ ἀποκνήσει μέτοιγε τὰς καθ. κ.φ.
 ἱστορίας ἀνεκτίθει, αἰ κάτοπλόν εἰσι τῆ ἀνθρωπίνης βίης, καὶ τῶν
 ἡ πράξιόν διδάσκαλοι. ἡμέρα τε τῇ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νύξ
 νυκτὶ ἀναγγέλλει γνώσει. περιέργως τοῖσιν ἐπελεύσεται ἐν αὐταῖς
 τὰς πολυειδῆς χαρακτήρας τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν, μετὰ πολλῆς τε
 συνήσεως παρατηρῶν τὰς ἀρχὰς, τὰς προόδους, τὰς ἀποβάσεις τῶν
 ἐγχερημάτων, διευκρινήσει τὰ προηγμένα, τὰ ἐπόμενα, τὰ προ-
 τερήματα, τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὑγιαίνοντα, τὰ σαθρὰ, ἐπὶ τε
 προσώποις καὶ πράγμασι συγκρίνων τὰ παρεληλυθότα τοῖς παρῶσι,
 καὶ τὰ μέλλοντα ὡς γε ἐφικτὸν προσώμενος. διδάξει γὰρ αὐτὸν σοφ. σοφ. κ.φ. 5.
 ἡ σοφία ἀρχὴν, καὶ τέλος, καὶ μεσότηα χρόνων. καὶ, πάντα παιρ. κ.φ. 6.

Opera autem prudentis multiplicia sunt & varia, officiaque plurima ad eum pertinentia, dum vel circa seipsum occupatus est, vel circa societatem. Ac pro seipso quidem partem aliquam temporis impendet scientiarum acquisitioni; Remp. tamen administrans, eam non labefactabit, neque debitas administrationi horas absumet in lectionibus & speculationibus, immoderata discendi cupiditate officium deferens.
 * Qui enim addit scientiam, addit & laborem. Nec tamen pigrabitur historiam evolvere, quæ sunt speculum vitæ humanæ, & faciendorum

magistræ. Diesque digi eruditat verbum, & nox nocti indicat scientiam. Diligenter itaque perleget varios illustrium hominum characteres: magnoque cum intellectu observans, progressus & eventus conatum, discernet ac discutiit præcedentia, consequentia, perfectiones, defectus, sana, vitiosa, cum in personis tum in rebus contendens & componens præterita præsentibus, futuraque, quoad licet, prospiciens. Docebit enim eum sapientia initium, & summationem, & medietatem temporum. Atque, Omnia sunt in conspectu

Pl. 18, 3.

* Ecclesiastici,
1, 8.
Sap. 7, 18:

Prov. 8, 9.

ἐνώπιον

ἐνώπια τοῖς συνῆσιν. ἔχει γὰρ τῷ Φρονίμῳ ταυτηνὴ τὴν ἀνεπίρρω-
 φελ. ρμβ. μὸν ἀσκήν μαντικὴν. ἐμνήσθη ἡμερῶν ἀρχίαν, Φοσὶν ὁ Δαβὶδ. ἐκ
 Σαρ. κεφ. 6. γὰρ τῆς μνήμης τῶν παρεληλυθότων, περὶ τῶν παρόντων παιδεύο-
 μεθα. καὶ ὁ σοφὸς Σιραχ, μὴ παρίδης διήγημα σοφῶν, καὶ ἐν
 πηροί. κεφ. 16. ταῖς παροιμίαις αὐτῶν ἀνασρέψε, ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ παιδείαν,
 καὶ λειτουργῆσαι μεγαίσαι. διατήσῃ ὁ ἔμφρων σωτῆ καὶ λόγῳ,
 Σελ. ραφ. κεφ. 3. λαλήσῃ δὲ ὅποσα ἀληθῆ. Θάνατος γὰρ καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ γλώσσης,
 ἐπαγρυπνῶν δὲ διατελέσει ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις, κοιμῶμενός τε
 γρηγορήσει. ἀκείμητον γὰρ τὸ ἐκ τῆς σοφίας Φέγγος. Ταπεινοφρο-
 σύνη ἀσκήσει ὑποχωρῶν, ὑπέξισάμενος, περὶ ἑαυτῷ ὑπέρογκα μὴ τε
 φρονῶν, μὴ τε λέγων· ἀλλ' αὐτὸ ἐν καρδίᾳ ἐλέγξει, περὶ φρονήσει,
 ἀπειλήσει, μόνον γὰρ αἱ ἀπειλαὶ πολλὰκις πολλὰ κατορθῶσι.
 πηροί. κεφ. 15. κεφ. 6. συντρίβει γὰρ ἀπειλὴ καρδίαν φρονίμου. καὶ, ὁ ἐλέγχων μετὰ παρ-
 ῥησίας εἰρηνοποιεῖ. καὶ πάλιν ὅποτε δέησαι, φίλτροις καὶ ἐπαδῶς
 διακλήσει καὶ καταθέξει, καὶ ὅπως ἑαυτῷ ἀναρτήσῃ τὰς πελά-
 ζοντας, ἐλύσει δὲ καὶ τὰς πόρρω μαγήτιδος δίκην, τοῦς τ' εὐ-
 ποιούς ὡς χρυσῶς τιπν ἀλύσεισι δεσμημένους ὅπη βυλητὸν ἀπάξει.

Pl. 142, 5. intelligentibus. Licitum est enim pru-
 denti inculpatam hancce exercere
 divinationem. Memor fui dierum
 antiquorum, inquit David. Ex me-
 moria enim præteritorum de præ-
 sentibus instruimur. Et sapiens ille
 Sirach, Ne despicias narrationem
 Ecclesiastici 8, 9. sapientium, & in proverbis eorum
 * Prov. 17, 10. conversare: ab ipsis enim discis doctri-
 ** cap. 10, 10. nam, & servire magnatibus. Ute-
 tur prudens silentio & sermone,
 loquetur autem quæ vera sunt.
 Prov. 8, 9. Mors enim & vita in manu linguæ.
 Invigilabit autem & sibi ipsi & aliis,
 Sep. 7, 10. dormiensque vigilabit. Inextingui-

bile enim sapientia lumen. Humili-
 tatem exercebit, decedens, recedens,
 de seipso magnifice non sentiens,
 neque loquens; sed occasione ita
 ferente arguet, inquiret, minabitur;
 minæ namque vel solæ multum
 efficiunt, * Conterit enim comminatio
 cor prudentis, & ** Arguens libere
 pacem facit. Ac rursus, ubi
 opus, amoris illecebris ac blanditi-
 is mulcebit & deliniet, omnino-
 que sibi devinciet clientes; sed &
 remotiores, instar magnetis, attra-
 het, beneficiisque veluti catenis
 aureis vinctos, quo libitum fuerit

ἡ νίκη γὰρ καὶ τιμὴν περιποιῖται ὁ δῶρα δὲς, καὶ τὴν ψυχὴν ἀφαι- πρωι. κεφ. κβ΄.
 ῖται τῶν κεκτημένων. ἢ ἐκχυθήσεται μέτογγε, ἢ ἔσσι δαπανη-
 τικὸς παρὰ τὸ καθήκον ἕτε ἑαυτῷ, ἕτε τῶν ὄντων. ἀνεπιφθόνως.
 ἔπιστε ἑαυτὸν ἐπαινεσε. Φήμη γὰρ ἀγαθὴ πιαίνει ὅσα. καὶ, φρόν- κεφ. ιγ΄.
 τισόν, φησι, περὶ ὀνόματος, αὐτὸ γὰρ σοι διαμένει. ἵνα δὲ μὴ τὸν επιρ. κεφ. μδ΄.
 ἀδελφὸν σκανδαλίση, δεξιῶς ἐπηλυγῆσαι, καὶ τὰς ἐπιπολαζέσας
 ἀμορφίας, ἢτε φύσεως, ἢτε πάθεσιν ὑποσυρομένης προαιρέσεως εἶεν
 ἡ γοῆ. ὁ γὰρ ἄφρων ἐξεπέτασεν ἑαυτῷ κακίαν, κρύψει δὲ τὴν πρωι. κεφ. εϛ΄.
 ἑαυτῷ ἀτιμίαν ἀνὴρ πανῆργος. ἄλλοτε δ' αὐτῷ ἔτω δεῖσαν, ὁμολογήσει κεφ. εδ΄.
 τὰ ἐπλοισμένα, ταύτη τε μνησέεται ἑαυτῷ καὶ τῷ ὁμοφύλω κεφ. ιδ΄.
 σωτηρίαν. ἀποθήσκει γὰρ ἄφρων ἐν ἀμαρτίας. καὶ, ὁ μὴ ἰάμενος κεφ. ιε΄.
 ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῷ, ἀδελφός ἐστι τῷ λυμανομένῳ ἑαυτὸν. καὶ κεφ. ιϛ΄.
 πρόσεχέ, φησι, σεαυτῷ, μὴ γένηται ῥῆμα κρυπλὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σε δευτερ. κεφ. ιδ΄.
 ἀνόμημα. Φεύξεται μὲν τὰς ὑποσίας, ἀλλὰ τῆς τε ἰδίας, καὶ τῆς
 τῷ κοινῷ ἀσφαλείας προνοίμενος. ἐπὶ θήρα τῷ ἀληθῆς βασιλεύσει
 τὰς ὑπονοίας, μηδαμῶς μέτογγε αὐταῖς ζυγχωρήσει ἐκ τῷ ἀπερρω-
 γότος εἰς ἐνέργειαν προελθεῖν. χαλινὸν μὲν ἐπιθήσει τοῖς πάθεσιν,

abducet. * *Victoriam enim & hono-*
rem acquirit, qui dat munera: &
animam aufert accipientium. Non
 erit tamen profusus neque prodigus
 præter necessitatem, nec sui ipsius,
 nec facultatum. Sine invidia quan-
 doque seipsum laudabit, ** *Fama*
enim bona impingat ossa: atque etiam
** Curam habeto, inquit, de bono*
nomine: hoc enim permanebit tibi.
 Quo minus autem socium offendat,
 dextre obumbrabit etiam inhæren-
 tes deformitates, sive illæ a natura
 sive a voluntate affectibus abrepta
 provenerint. ** *Fatus enim aperit*

vitium suum; vir autem callidus
dissimulat ignominiam suam. Alias
 vero, re ita ferente, fatebitur erra-
 tum, atque hac ratione conciliabit
 sibi & sociis salutem. *Moritur enim*
fatus in peccatis. Item, *Qui non*
sanat se ipsum in operibus suis, affinis
est ledenti seipsum. Et, *Cave, inquit,*
ne verbum occultum in corde tuo fiat
iniquitas. Vitabit suspiciones, sed
 cum propriæ tum publicæ securitati
 prospiciens. Veritatis explorandæ
 causâ examinabit opiniones, nec ta-
 men patietur eas ex abrupto ad effe-
 ctum procedere. Frenum imponet
 affectibus, verum ad actus necesarios

* Prov. 22, 9.

cap. 24, 9.

cap. 18, 9.

** cap. 16, 2.

* Ecclesiastici

4, 15.

** Prov. 13, 16.

Y

ἀλλ' ἐπὶ

ἀλλ' ἐπὶ ἐνεργείᾳ τῶν δέοντων χρήσεται αὐτοῖς ὑπάρχουσιν καὶ κέντροις.
ὀργισθήσεται ἄρα, ἀλλ' ἔκ ἀμαρτήσε. λυπηθήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐν
τῇ λύπῃ πλατυνθήσεται, τὸ εὐπνεῖν καὶ εὐδιαφόρητον ἐξασκῶν.
καὶ πλατυνόμενος ὁμοῦ, εἰς ἀλαζονείαν μηδαμῶς ἀποκλινῆι, εἰδὲ

δεντ. κηφ. ιβ. λατρεύσει τοῖς τῶν παθῶν εἰδώλοις. πρόσθε γὰρ, Φησι, σεαυτῶ ἡ

περι. κηφ. ιβ. μὴ πλατυνθῆ ἡ καρδία σου. φοβηθήσεται μὲν, σοφὸς γὰρ φοβη-

θεὸς ἐξέκλινεν ἀπὸ κακῆ· ἀλλ' ἔκ εἰς ἀπόνειαν ἐκπεσάται. καὶ τὰ
μὲν ἑαυτῷ πάθῃ σφαδάζοντα, ἐν κημῶ καὶ χαλινῶ ἕτω πῶς ἄγχων
τιθασσεύσει· τὰ δὲ τῶν ἄλλων, ἐπὶ σωτηρίᾳ ἑαυτῷ καὶ τῷ ὁμο-

σειρ. κηφ. δ. φύλῃ διεγερῆι καὶ ἀναρρήπισι. καρδίαν δὲ παρωργισμένην ἔπρο-

περι. κηφ. ι. σαράξει. ἀπλότητα τιμήσει. ὅς γὰρ πορεύεται ἀπλῶς, πορεύεται ἡ

κηφ. ιβ. πεποιθῶς, ψυχὴ τε εὐλογημένη πᾶσα ἀπλῆ. ἀλλ' ἐνίοτε σιωπῶν ἡ

καὶ κρύπτων τὰ ἔντα, ἑαυτὸν τε καὶ τὰς περὶ αὐτὸν διατηρήσει.

κηφ. ιδ. χεῖλη γὰρ σοφῶν δεδεταὶ ἀνοήσει. καὶ ὅς φυλάσσει τὸ ἑαυτῷ ἡ

κηφ. ιε. σῶμα, τηρεῖ τὴν ἑαυτῷ ψυχὴν. ἐνίοτε δὲ καὶ μωρίας προσωπείων ἡ

ὁ ξυνητὸς ὑποδύεται κατὰ τὸν θεῖον Δαβὶδ, καὶ οἰκῆρησει, καὶ
νόσηλεύσεται. αἷ γὰρ ἐς ἄκρον εὐεξία σφαλῆραϊ. τῇ μὲν ἀσιότητι

bonosque utetur iis ministris & sti-
mulis. Irascetur itaque, sed non pec-
cabit. Contristabitur, sed etiam in
tristitia diffundetur, facile respirare
& digerere studens. Et quamvis
diffundatur, ad insolentiam tamen
non deflectet, neque serviet affe-
ctuum idolis. Cave enim, inquit,
ne dilatetur cor tuum. Timebit qui-
dem, Sapiens enim timet, & decli-
nat a malo; non tamen in despera-
tionem prolaberetur. Atque proprios
quidem affectus tumultuantes capi-
fistro & freno ad hunc sere modum
constringens domabit; sed affectus
aliorum ad suam & sociorum salu-

tem excitabit & inflammabit.

* Cor tamen irritatum non amplius
turbabit. Simpliciter honorabit.

** Qui enim ambulat simpliciter, am-
bulat confidenter: * Animaque bene-
dicta omnis simplex; verum tamen
aliquando tacitus rem ipsam celans,
cum seipsum, tum suos conservabit.

** Labia enim sapientium ligantur
sensu. Et, † Qui custodit os suum,
custodit animam suam. Aliquando
autem etiam stultitiæ personam
sapienter induet, ut divus David,
domique se continebit & ægrotabit;
summa enim sanitas periculosa.
Urbanitate quidem utetur ut sale,

ὡς ἄλατι

* Ecclesiasticus
4:3

** Prov. 10, 9.
* cap. 15, 25.

Deut. 11, 16.

** Prov. 16, 7.
cap. 14, 16.
† cap. 12, 3.

ὡς ἀλατι χρησεται, τὸ σκυθραπὸν καὶ συγγὸν ἀποκλίνων. καρδίας
 γὰρ εὐφροανομένης, πρόσωπον θάλλει. νυτρίονταν δὲ λόγων ἀφίξεται
 τῶν σπαρατρίονταν τὴν τῷ πλησίον τιμῇ. εἰσι γὰρ οἱ λέγοντες,
 τετρώσκωσιν μάχωραι. καὶ, μικτηρίζει πολίτας ἐνδεῆς φρεῶν.
 μετ' εὐσταθείας εὐκαιρίαν προσδοκῆσει, ἀλλ' ἐνίστε ἀγχινοίας περισιτία
 αὐτὸς ἐαυτῷ θηρεύσει καὶ περιποιήσεται τὴν εὐκαιρίαν. γήσεται
 ἐδραῖος καὶ σερρός. τῶν δὲ πραγμάτων μεταβαλλομένων, τὸν ἐμ-
 φρονα μιμήσεται κυβερνήτην, τὰ τε ἰσία συνάξει, καὶ τὸ πηδάλιον
 περιστρέψει. καὶ ὁ θεὸς Παῦλος συμβαλεῖται χαίρειν μετὰ χαυρόντων,
 καὶ κλαίει μετὰ κλαυόντων. τῶν καιρίων ἀρετῶν ἀνθίσεται, διὰ
 τῆς λεωφόρου βαδίσει, καὶ πᾶν σκολιὸν ὡς ὄφιν ἀποδράσει. ἄγιον
 γὰρ πνεῦμα παιδείας φεύξεται ὄλον. ὁ δὲ βλέπων λεία ἐλεηθή-
 σεται. καὶ, βδέλυγμα Κυρίῳ διεσραμμένα ὄδα, ἐδ' ἐπιτεύξεται
 ὀδλίος θήρας. εἰσι γὰρ ὀδός, ἣ δοκεῖ παρ' ἀνθρώποις εἶναι ὄρθη,
 τὰ δὲ τελευτῶα αὐτῆς βλέπει εἰς πυθμένα ἄδα. τὴν μὲν ψυχὴν
 καλλιεργήσει, ἀλλ' ἐδὲ τῷ σώματος ἀμελήσει, ὅπως ζῶν καὶ ὑγιῆς
 ὑμνοῖ τὸν Κύριον. τὴς φίλης τιμήσει, φείσεται τῶν ἐχθραῶν, ἀλλὰ

πῆροι. κεφ. 16.

κεφ. 17.

ἴφφ. 16.

ἴμμ. κεφ. 17.

σεφ. κεφ. 4.

πῆροι. κεφ. 17.

κεφ. 16.

κεφ. 17.

κεφ. 17.

tristem severitatem vitans, * *Corde enim letante floret facies*; a pungentibus autem sermonibus, honorem focii lacerantibus, abstinebit. ** *Sunt enim qui sermone sauciant gladii*, &c, * *Subsannat cives cordis egens*. Constanter opportunitatem expectabit; sed quandoque sagacitatis abundantia, ipse captabit sibi que parabit occasionem. Stabit firmus & stabilis, cum vero res mutantur, imitabitur prudentem gubernatorem, velaque contrahet, & gubernaculum intorquebit. Et divus Paulus suadet ** *Gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus*. Opportunas

amplectetur virtutes, per viam regiam incedet, & omne perplexum ut serpentem fugiet. *Spiritus enim sanctus disciplina effugiet dolum. Qui autem levia spectat, misericordiam consequetur*. Et, *Abominabiles Domino via prava, Neque inveniet fraudulentus lucrum. Est enim via que videtur homini recta: sed novissima ejus ducunt ad mortem*. Animum quidem excolet ac ornat; sed nec corpus negliget, ut vivus & sanus celebret Dominum. Amicos in honore & pretio habebit; parcat inimicis, sed ab his,

* Prov. 15, 17.

Sap. 1, 5.

Prov. 12, 17.

** Prov. 12, 18.

* cap. 11, 12.

cap. 11, 20.

cap. 12, 27.

cap. 16, 25.

** Rom. 12, 15.

καὶ ἀπ' αὐτῶν ὠφελήσεται. οἶκος καλῶς προσήσεται. μετὰ γὰρ «
 σοφίας οικοδομεῖται οἶκος, καὶ μετὰ συνέσεως ἀνορθῆται. τὰ κοινὰ «
 κει. 14. ἔπαινετῶς διακίησει. ὁ γὰρ ἄφρων ἢ μὴ εἶπη καίριόν τι καὶ καλὸν «
 κει. 17. τῷ κοινῷ. προθύμως, καὶ συνειτῶς, καὶ ἀκεραΐως ὑπηρετήσεται τῷ
 κει. 18. ἀρχοντι. αἰκέτη γὰρ σοφῷ ἔνοδοι ἔσονται πράξεις. πραότητι «
 παροι. κει. 6. δὲ καὶ ἰλαρῶ σοβαρότητι ὁμιλήσει καὶ τῷ ὑπηκόῳ. βυόμενος πτωχὸν «
 ἐκ χειρὸς φερεωτέρων. κρίνων, χῆρας καθαρὰς φυλάξει, καὶ τῷ «
 ἀυσηρῶ τῶν νόμων τὸ ἐπιεικὲς συγκεράσει. χεῖλη γὰρ ἀνδρῶν «
 κει. 15. δικαίων ἀποσάξει χάριτας. ἢ δὲ γὰρ ἀπανάνηται ἡ δικαιοσύνη τὸν «
 κει. 16. οἶκτον. ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἡρεμίᾳ πολλὰ καρποφορήσει, καὶ ἐν μέσῳ
 κει. 17. θορυβίων, ἐπὶ τε ψυχῇ καὶ προσώπῳ πολλὴν ἐπιδείξεται γαλήνην.
 κει. 18. πρόσωπον γὰρ συνειτὸν ἀνδρὸς σοφῆ. σπεύδων βραδείας, ἐνεργῶν «
 κει. 19. ἀνεπακοδήτως, πολλὰ κατορθώσει. εἰρήνη μὲν ἀσπάσεται. διασκέου
 κει. 20. πισοῦ γὰρ εἶδη, φησὶ, τὰ τὲς πολέμους θέλοντα. ἀλλ' ἐπὶ περι- «
 κει. 21. ποιήσει ἀσφαλῆς εἰρήνης πολεμήσει. ἔδ' ἀγαπήσει μόνη τῇ κατ' «
 κει. 22. ἐχθρῶν νίκη, ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἠτήθεῖσι συγγνωσκῶν, ἑαυτὸν δὲ
 κει. 23. κατασέλλων, τριπλῆν ἀρετῆται τρόπαον. τῆς τε φυλακῆς, καὶ τῆς

etiam utilitatem capiet. Familiae
 suae bene praeerit. Sapientia enim
 edificatur domus, & prudentia ro-
 boratur. Publica laudabiliter ad-
 ministrabit, Fatuus enim non lo-
 quetur opportunum quidquam &
 bonum in publico. Prompte, sapien-
 ter, sincere ac fideliter serviet prin-
 cipi. Servo enim sapienti bene suc-
 cedent actiones. Clementia & hilari
 quadam severitate utetur erga sub-
 jectos, Eripiens inopem de manu
 fortiorum. Jus dicens, manus puras
 servabit, atque severitatem legum
 temperabit aequitate. Labia enim
 virorum justorum destillant gratias.

Neque enim recusat justitia misera-
 tionem. In quiete & otio multa
 fructificabit, & in medio tumultu
 tam animo quam vultu praeseferet
 tranquillitatem. * In facie enim pru-
 dentis luceet sapientia. Festinans
 lente, agens insensibiliter, multa
 bene expediet. Pacem quidem am-
 plectetur, ** Dissipa enim, inquit,
 gentes quae bella volumus; sed acqui-
 rendae securae pacis ergo bellum
 geret: neque contentus erit sola
 adversus hostes victoria, verum illis
 quidem ignoscendo, seipsum autem
 continendo, triplex etiget tro-
 phaeum. Custodire & rationi con-

μετά

ἢ μετὰ λόγου τῶν ὑπαρχόντων αὐξήσεως ἐκ ἀμελήσει. λυτῶν γὰρ
 ἢ ἀνδρὸς ψυχῆς ὁ ἴδιος πλῆτος. καὶ, ὑπαρξίς πλεσίᾳ ἀνδρὸς πόλις
 ἢ ὄχυρά. καὶ, πλῆτος προστίθησι φίλους πολλὰς. ἀλλ' ἔτε παρόντι
 πλῆτω προστακῆσεται καὶ ξυμφυήσεται, ἔτε ἀποπλάντος
 θρηνησεί. ἐν αὐτῇ διατριβῶν κολακείας ἀφεξέται, ἀνδραποδῶδες
 ἢ γὰρ καὶ ἐπίπονον χρεῖμα κολακεία. καὶ ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτῷ
 ἢ κόπος καὶ πόνος. ἀλλ' ὅμως ἐκ ἀποτόμως συμβαλεῖται τῷ ἀρχόντι
 τὰ προσήκοντα. ἐπιδαφιευόμενος δὲ καὶ ἐπαπῶν αὐτὸν, φράσει
 ἢ τὰ δεόντα. ἀπόκρισις γὰρ ὑποπίπτουσα ἀποσρέφει θυμὸν, λόγος
 ἢ δὲ λυπηρὸς ἐγείρει ἐργάς. καὶ, οἷς μὴ ὑπάρχει κυβένησις, πίπτουσι
 ἢ ὡς περ φύλλα.

παρα. κεφ. 17.

κεφ. 14.

κεφ. 15.

φυλ. 2.

παρα. κεφ. 16.

κεφ. 16.

venienter augere opus haud negli-
 get, * Redemptio enim anima viri di-
 vitia sua, &, ** Substantia divitis,
 urbs munita, item, * Divitia addunt
 amicos plurimos; verum neque si
 adsint divitiæ, illis agglutinabitur
 & adhærebit, neque si avolaverint,
 lamentabitur. In aula degens, assen-
 tatione abstinebit; servilis enim &

operosa ea est res adulatio: atque *Sub*
lingua ejus labor & dolor. Attamen
 non præcisè dabit consilium com-
 modum principi; sed concedens, &
 eum laudans, indicabit necessaria.
Responsio enim se submittens avertit
furorem: sermo autem molestus ex-
citat iras. Item, *Quibus non est*
gubernatio sui, illi cadunt tam-
quam folia.

Pl. 9, 27.

* Prov. 13, 8.

** cap. 18, 11.

* cap. 19, 4.

Prov. 15, 1.

cap. 11, 11.

ὅτι οἱ ἅγιοι ἄνδρες λόγοις τε, καὶ πράξεσιν ἤσκην τὴν Φρόνησιν.

Κεφάλ. ιη΄.

Τὸν ἁγίων ἀνδρῶν ὁ βίος καὶ αἱ πράξεις, Θεοσεβῆς Φρονήσεως, καὶ ζήλῃς μετῆς συνέσεως, ἐπὶ τε τῇ ἐαυτῶν καὶ τῇ τῶ ὁμοφύλων Φυλακῇ, εἰκόνες εἰσι λαμπρόταται. βαθείας εἶχε ρίζας ἐν τῇ καρδίᾳ τῆ Θεοπεσίῃ πατρὸς Ἀβραὰμ ἡ σοφία. διὰ παντὸς γὰρ αὐτῷ τῶ βίῳ διηύγαζεν ὁ πρὸς Θεὸν φόβος, ἡ πίστις, ἡ Θεοσέβεια, ἡ ευπείθεια, ἡ φιλοξενία, καὶ πᾶν εἶδος ἀρετῆς. Θεῷ κελεύοντος καταλιμπάνει τὴν γεννήσασαν. καὶ ἐπορεύθη Ἄβραμ κατὰ περ
 γένετ. κηφ. ιβ΄. ἐλάλησεν αὐτῷ Κύριος. καὶ ἀποδόμησεν ἐκεῖ Ἄβραμ θυσιαστήριον ἔκ
 Κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ. ὁ μὲν ἀποδόμει τῷ Κυρίῳ, ὁ δὲ ὕψιστος ἔξ
 ὑπογῆς δαυιλεστάτως ἀντιδόσσει ἀχυρῆτο, καὶ ἐπλήθυνε τὸν οἶκον αὐτῶ. ὁ μὲν ὅτε ἔβ᾽ ἐργα ἀρχόμενος καὶ παύόμενος, ἠυλόγει τὸν εὐεργέτην, ὁ δὲ Θεὸς ἀπλέτων εὐεργεσιῶν ἐπιφροσῆς ἡμείβετο τὸν πιστὸν θεράποντα. καὶ ἐφύτευεν Ἀβραὰμ ἄρβραν ἐπὶ τῷ φρεάτι ἡ

CAP. XIX.

Sanctos Homines dictis & factis exercuisse Prudentiam.

Sanctorum virorum vitæ & acta, religioſe prudentiæ, zeliq̄ue plenæ ſapientiæ, in conſervandis cum ſeipſis tum ſociis, imagines ſunt clariffimæ. Altas egerat radices in corde ſanctiſſimi Abraham ſapientia. Per omnem enim vitam in eo eluxit timor erga Deum, fides, religio, obedientia, hoſpitalitas, & omne genus virtutis. Deo jubente reliquit patriam. *Et egreſſus eſt Abram, ſicut præceperat ei Dominus.*

*Et edificavit ibi Abram altare Domino qui apparuerat ei. Atque ille quidem ædificabat Domino, Altiffimus autem mox largiffimis remunerationibus muniebat & multiplicabat domum ejus. Ille quidem in cujusvis operis initio & fine benedicebat benefactori, Deus autem immenſo beneficiorum affluxu remunerabatur fidelem ſervum. * Et plantavit Abraham agrum apud puteum jura-*

τῶ ὄρκω,

- " τῷ ὄρκῳ, καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ τὸ ὄνομα Κυρίου, Θεὸς αἰώνιος. καὶ γίνετ. κεφ. 11.
 " ἐπίστευσεν Ἀβραμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογιάθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. ἤδη
 " τε τῇ ἡλικίᾳ προβεβηκώς, νεύσαντος τῷ Θεῷ, πανοικεῖ περιτέμνε- κεφ. 15.
 " ται. καὶ μὴ διερευνώμενος τὰ παρὰ τῷ Θεῷ προσαπίθόμενα, ἔτε τῷ
 " ἀγαπητῷ ὑψὲ φέδεται, ἀλλ' ἀφίησι τὸ πολυτελὲς ἐκεῖνο ῥῆμα. ἔπε κεφ. 18.
 " δὲ Ἀβραάμ, ὁ Θεὸς ὄψεται. χρεῖται δὲ πρὸς Θεὸν ἐν δέοντι καὶ παρ-
 " ῥησία, εἰδὼς ἔτοιμοι εἶναι τὸν δεσπότην εἰς Φιλανθρωπίαν.
 " ἐντυγχάνει ἄρα ὑπὲρ τῶν Σοδομιτῶν ὅσον ἔπω μελλόντων πυρὶ κατα-
 " δαπανηθῆναι, καὶ ἄρδῃ κατασραφῆναι, ἃ τε πρὸς Θεὸν βούσης
 " τῆς τῇ φύσει μαχομένης, καὶ ἐς ἄκρον ἐλληκίας ἀνοσιότητος
 " αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρῥησίᾳ ὁ Θεὸς ἀνὴρ συσέλλεται, καὶ
 " κρινῶν τῇ ταπεινώσει τῆς λόγης. ἐγὼ δὲ εἰμι γῆ καὶ σποδός. καίτοι κεφ. 16.
 " τῷ Θεῷ ἐπιδαφιλευμένε, καὶ ταῖς ἐρωτήσεσιν ἀποκρωμένε. ἔ μόνον
 " δ' ἐνταῦθα τύπον δίδωσι παρῥησίας αἰδοῖ συγκράτη πρὸς τὸ ὑπερα-
 " νησικός, ἀλλὰ καὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς ἀνασας προσεκνησε, καίτοι κεφ. 17.
 " ὀσημέρα Θεῶς ὀμιλίας ἀξίεμενος. ἰαχυρὸν γὰρ τὸ πλῆθος εἰς τε
 " εὐνοίαν καὶ ἀπέχθειαν, οἳ τε νῦν ἔχοντες ἔ διαλέπρωσιν αὐτὸ φιλο-

menti: & invocavit ibi nomen Do-
*mini: Deus aternus. * Et credidit*
Abram Deo, & reputatum est illi ad
justitiam. Jamque aetate provec-
tus, ad nutum Dei cum tota domo cir-
cumciditur. Atque haud perscruta-
tans quid Deus imperet, nec unico
parcit filio, sed emittit pretio-
*sium illud verbum, ** Dixit au-*
tem Abraham, Deus providebit.
 Utitur vero ubi opus erga Deum
 etiam libertate, gnarus, quam pa-
 ratus sit Dominus ad clementiam.
 Intercedit igitur pro Sodomitis
 jamjam igne consumendis & fun-
 ditus evertendis, utpote in caelum

clamante scelere illorum, naturæ
 adverso, & ad summum evecto.
 Sed in hac etiam libertate vir fan-
 ctissimus sese cohibet, temperat-
 que sermones humiliatione, *Ego*
autem sum terra & cinis; quamvis
 Deo indigente & ad interrogatio-
 nes respondente. Non autem hic
 tantum præbet signum libertatis
 veneratione temperata erga emi-
 nentiam; verum etiam *Surrexit &*
adoravit populum terræ; etsi quoti-
 diano colloquio Deus eum digna-
 retur. Multum enim valet mul-
 titudo & benevolentiam & ad
 simultatem: quive sapiunt, haud

* Gen. 15, 6.

cap. 18, 28.

** Gen. 32, 8.

cap. 23, 7.

Φρονιμένοι τε καὶ δυσωπόμενοι. Φροντίζει δὲ καὶ ἑαυτῶ, καὶ τῆς γυναίκος, καὶ τῆς κατ' οἶκον ἀρμονίας, καὶ τῶν συγγενῶν, περιστοία Φρονήσεως. ἐπειδὴ γὰρ ἐλαυνόμενος ὑπὸ τῆ λυμῆ εἰς Ἄγυπτον μετέβη, ἐν γενῶν κατελειμμένος, καὶ τῆς γυναίκος τὴν ἀφαίρεσιν ἤδη πρὸ ὀμμάτων ἔχων, πολλῶν θανάων προκειμένων, αἰσθεται τὸ ἐλατῖον, καὶ ἵνα μὴ ἅμα τῇ γυναικὶ καὶ τὸ ζῆν ἀφαιρεθῆ, τὸ τῆς ἀδελφῆς ὄνομα προβάλλει ταύτη, τὴν τε ἑαυτῶ σωτηρίαν πραγματεύόμενος, καὶ τὰ μέγιστα ἀποκλίνων ἀνάσθ, ἔγχε ἐτέρω συνοικῆν ἀνεχόμενος τὴν σύνευσον Φανερός ἔγγονοι. χωρίζεται δὲ τῶ λῶτ τῶ σώματι, ἀλλ' ἐ τῶ Φίλτρῳ, ἵνα τὴν ἐγειρομένην τῶν δέλων ἀναρρίπιζόντων εἴσση κατευνάσῃ τῇ ἐπικαίρῳ διασάσει. τὰ δὲ ὄντα ἀφαιρεθέντος, καὶ διελεία περιπεσόντος τῶ ἀδελφιδῶ, μέμηται τῶν τῆς συγγενίας καθηκόντων, καὶ τὸ ἐνδομυχῆν Φίλτρον ἐπίδεικνυται, πολλῆ τε γενναϊότητι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ὄρμῃ, καὶ νίκης λαμπρᾶς ἐγκρατῆς γίγνεται. συνεφάπτεται γὰρ ὁ Θεός καὶ περάνει τὰ τῆς νίκης, καὶ ἐπικαρεῖ τοῖς ἐπὶ βοήθειᾳ συγγενῶν καὶ γειτόνων ἐν δέοντι πόλεμον αἰετῶμένοις. ἀναλάμπει δὲ καὶ μετὰ τὴν νίκην ἡ τῶ Ἀβραάμ

intermittunt eam sibi conciliare & flectere. Curam autem agit etiam sui ipsius & uxoris, & domesticæ concordia, & cognatorum, abundantia prudentia. Cum enim fame compulsus in Ægyptum migrasset, ad angustias redactus, uxorisque ademptionem jam præ oculis habens, multis malis propositis, eligit minus, ac ne cum uxore vitam etiam amittat, sororis nomen ei prætendit: cum salutem sibi ipsi procurans, tum etiam majora devitans opprobria, si visus fuisset pati ut conjux sua alteri nuberet. Separatur autem a Lot corpore, at

non animo & amoris affectu, ut orientem, servis inflammantibus, seditionem sopiret diremptione opportuna. Bonis vero suis spoliato & in servitutem redacto fratris filio, memor est officiorum cognationis, atque ostendit intimum amoris affectum, magnaue alacritate in hostes irruit, & victoria luculenta potitur. Adjuvat enim Deus, peragitque victoriam & optulatur iis qui ad opem propinquis & vicinis ferendam opportune bellum suscipiunt. Elucet vero etiam post victoriam prudentia Abraham;

Φρόνησις.

Φρόνησις, τῷ μὲν γὰρ ἱερῷ τῷ Θεῷ δίδωσι τὰς δεκάτας. καὶ αὐτὸς μὲν μεγαλοδουχία γνώμης ἔδεν ἔλαβε τῶν σκύλων, τοῖς δὲ συστρατευομένοις, δικαιοσύνη τιμῶν, δίδωσι μερίδα. πόρρω γὰρ Φρονήσεως τὸ εἰς ἀρετῆς ἀκρότητα καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκάζει. καὶ τὰ μὲν τῆς δικαιοσύνης καθήκοντα πᾶσι ἀπλῶς ἐπιβάλλει, τὰ δὲ τῆς ἐλευθεριότητος καὶ μεγαλοπρεπείας, μόνοις τοῖς ὑπερανεσηκόσιν ἀποκεκλήρωται. ἐκπληροῖ δὲ ἀκμὴν ζυνετῶς καὶ τὰ πρὸς τὴν γαμετήν καθήκοντα, καὶ ζηλοτυπίας ἀνέχεται. καὶ ἰδὲ, Φῶσι, ἡ παιδίσκη γενέ. 17.
 ἢ σὲ ἐν ταῖς χερσὶ σὲ, χρῶ αὐτῇ ὡς ἂν σοὶ ἀρετὸν ἦ.

Οὐ μόνον δὲ ἐν ταῖς καρίαις πράξεσι Φροντίζει τῷ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐλάττοσι λόγοις, ἤκησα ὀλιγωρεῖ τῷ δέοντος. ὁ γὰρ τέλειος, ἐν παντὶ τέλειος, καὶ ἡ Φρόνησις ἐν τε σμικρῶ καὶ ἐν 112. κα.
 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

facerdoti namque Dei dat decimas. Atque ipse quidem, magnitudine animi, nihil accepit de spoliis, sed commilitonibus, iustitiam colens, dat portionem. Multum enim abest a prudentia etiam alios ad summam virtutis adigere. Iustitiæ quidem officia simpliciter omnibus competunt, verum officia liberalitatis & magnificentiae solis eminentibus deputata sunt. Explet præterea prudenter officia etiam erga uxorem, atque zelotypiam ejus tolerat, Et * Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet.

Sed non solum in majoris momenti negotiis observat officium, verum etiam in minoribus haudquaquam negligit facienda. Perfectus enim, in omni re est perfectus, & prudentia tam in parvis rebus quam in magnis solet apparere. Fecitque Abraham grande convivium, quo die ablatus fuit Isaac filius ejus. Receptæ enim formulæ tam domi quam in Rep. observatio, ad benevolentiam omnes accommodat; negligentia autem etiam in talibus odiosa est.

Gen. 21, 8.

* Gen. 16, 6.

2116. κ.σ. κγ'. Οὐ μόνον δὲ ζῶσαν ἐφίλει τὴν Σάρραν, ἀλλὰ καὶ τεθνηκυῖα ὡς γε εἰκὸς πελεῖ τὰ ὄσια. ἦλθε δὲ Ἀβραὰμ κἀψαοῦσαι Σάρραν καὶ πενήθησαι. κομρὸς γὰρ τῷ γελάσαι, καὶ κομρὸς τῷ κλαῦσαι. ἐ δὲ ἀμαυροῖ τὸν τῆς ἀνδρείας χαρακτῆρα τὸ ἐν κομρῷ χεόμενον δάκρυον.

2117. κδ'. Ἐπιμελεῖται δὲ καὶ κτίσεως μνημεία, καὶ τοὶ τῆς ἀμφιλαφῆς ἀρετῆς ἀέναον μνήμην ὑποχρεμένης· μᾶλλον γὰρ πως τοῖς ὑποπίπτῃσι τῇ αἰδέσει εἰς ἀρετῆς μίμησιν ἴωθε διεγείρεσθαι τὸ ἀπογονοῦν. Φροντίζει δὲ καὶ τῶν τέκνων, τῷ γὰρ Ἰσαὰκ ἐμπεδοῖ τὸν οἶκον, τὴν ἀπὸ τῆς συγγενικῆς αὐτῆ σειρᾶς ῥεβέκκαν μεταπεμψάμενος, ἀλλὰ πρὸ τῆ γάμου, εἰς ἐνάμιλλον ἀρετὴν ἀλείφει τὸν υἱόν, διδάξας ἐμιλεῖν θεῷ, καὶ τῆς ἐκείθεν ἐπιθρόεσσης ἀπολαύειν ἐλλάμψεως. καὶ ἐξῆλθεν Ἰσαὰκ * ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδίον τὸ πρὸ δείλης. ὦ καλῆς ἀδολεχίας, ἢ ψυχὴν ἐμπίπτῃσι θείας ἀμβροσίας, ἢ τρέφει τὸν νῦν, ἢ μεθύσει παρασκευάζει τὸν ἔτιω ἀδολεσχῆντα ἐρατῶ νέκταρι. μετέπειτα δὲ καὶ τῇ διανομῇ τῶν ὄντων προανακόπῃων πᾶσαν φιλονεκίας ὑπόθεσιν, προνοεῖται τῶν παίδων. ἔδωκε δὲ Ἀβραὰμ πάντα

Gen. 23, 2. Nec vero vivam tantum diligebat Saram, sed mortuae etiam ut par est, iusta solvit. Venitque Abraham, ut plangeret Saram, & lugeret. Tempus enim ridendi, & templum flendi. Neque obfuscat fortitudinis notam lacryma tempestive fusa.

Gen. 25, 5. Habet autem curam etiam fruendi sepulcri, quamvis magna virtus aeternam promittat memoriam; magis enim quodammodo iis rebus quae sub sensum cadunt ad imitationem virtutis solet excitari posteritas. Sollicitus vero est

etiam de liberis. Isaaco enim stabilit domum, Rebecca ex linea cognationis accersita. Sed ante nuptias ad aemulam virtutem exercet filium, docens eum cum Deo commercium habere, lumineque inde manante frui. * Et egressus fuerat Isaac ad meditandum in agro, inclinata jam meridie. O pulchram meditationem! quae implet divina ambrosia, quae nutrit mentem, quae inebriat sic meditantem caelesti nectare. Postea vero etiam in distributione bonorum praecidens omnem contentionis causam, prospicit filiiis. ** Deditque Abraham

τὰ ὑπαί-

„ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ Ἰσαὰκ τῷ ἡῶ αὐτῷ, καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν παλλα-
 κῶν αὐτῷ ἔδωκεν Ἀβραὰμ δόματα. τῷ μὲν γὰρ ἐξ ἐπαγγελίας
 Ἰσαὰκ ἔδωκεν ἔ μόνον τὰ κυρίως ὑπάρχοντα, Θεοσεβίαν, σοφίαν,
 καὶ πᾶσαν ἀκήρατον ἀρετὴν, τὸν Θεῖον τῶνόντι κληρον, ἔτω τῷ Θεῷ
 πρυτανεύοντος, ἀλλὰ καὶ ἅπασαν σχεδὸν τὴν ἄλλην ἐστίαν ἔδωκ' ἑατο,
 τοῖς πρὸς τὸν ἔντιμον βίον ἀναγκαίοις παρηγορήσας τὰς λοιπὰς τῶν
 ἡῶν: ἔτω γὰρ ἀσφαλέτερον εἰς μακροχρόνους διαμένεσθαι οἱ μεγάλοι
 καὶ λαμπροὶ οἶκοι, ἐπὶ τῷ κρείττονι τῶν ἀπογόνων οἷον ἐπὶ κρηπίδος
 ἰδρυμένοι. τῷ δὲ κλήρα κατακερματιζομένῃ, ἴσως ἔ πάμπαν
 ἀνεπιμύωμῃ δικαιοσύνης καὶ ἰσονομίας προσημίῃ, οἴχονται δια-
 φρενῆτες.

Ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰς δούλῃς αὐτῷ τῷ τε καθ' αὐτὸν ὑπο-
 δέγματι, καὶ ταῖς δεύσαις ὑποθήκαις. διὰ τῆτο ὁ τὸν γάμον τῷ
 „ Ἰσαὰκ μηχεύμενος πᾶσι, Θεοσεβεῖν μεμαθηκῶς, ἔλεγε, Κύριε ὁ
 „ Θεὸς τῷ κυρίῳ μῆ Ἀβραὰμ εὐδόωσον ἐναντίον ἐμῷ σήμερον. καὶ πάλιν
 μετὰ τὴν ἐπίτευξιν, εὐλογητὸς Κύριος τῷ κυρίῳ μῆ. πάντα τε
 ἀπαραχαράκῃως ἐπραττε καὶ ἔλεγεν ὡς αὐτῷ διετέτακτο, καὶ

γίν. κη. εδ.

*cupēta que possederat, Isaac filio suo:
 filiis autem concubinarum largitus
 est munera. Filio quidem promissio-
 nis Isaac dedit, non solum princi-
 palia bona, pietatem, erga Deum,
 sapientiam, omnemque virtutem
 intaminatam, vere divinam hære-
 ditatem, Deo ita moderante, sed
 & reliquam substantiam prope
 omnem donavit; reliquos filios
 rebus vitæ honestæ necessariis solat-
 us. Sic enim certius in multa
 secula durant magnæ & illustres
 familiæ, potiori filiorum tamquam
 fundamento innixæ; contra hære-
 ditate diminuta dividendo, præ-*

textu fortasse non prorsus inculpa-
 bili justitiæ & æquabilitatis, dif-
 fluunt & intereunt.

Instruebat autem etiam servos suos
 tum proprio exemplo, tum etiam
 necessariis præceptis. Itaque servus
 ille qui Isaac nuptias conciliat,
 Deum colere doctus, dicebat, *Domine
 Deus domini mei Abraham, recto
 itinere duc me hodie.* Ac rursus
 post impetrationem, *Benedictus
 Dominus Deus Domini mei Abra-
 ham:* omniaque fideliter sine de-
 pravatione agebat dicebatque, sicut
 ei ordinatum fuerat, & multus erat

Gen. 27, 12. 27.

γεν. 16. κειφ. κδ. πολὺς ἦν ἐπαυνῶν τὸν ἑαυτῆ δεσπότην, Κύριος λέγων ἠυλόγησε τὸν «
 Κύριόν με σφόδρα, καὶ ὑψώθη. τῆτο γὰρ πιστὸν δέλα τὸ ἐξαίρειν «
 τὰ τῆ Κυρίᾳ αὐτῆ. ἐκέν διὰ τσαύτης Θεοσεβείας καὶ Φρονήσεως
 τὸν βίον διελθῶν, καὶ ἰλαρῶς παραπέμψας ὁ Θεὸς πατὴρ, κα-
 τὰλληλον ἐπιτίθειται τὴν κορωνίδα, ἢ νόσω τὴν ἀκρασίας, ἢ ἄλλῃ
 κειφ. κι. τῆ πάθος γονῆ τρυχωθεῖς, ἀλλὰ τῶ κατὰ φύσιν μαρσμιῶ ἰλαρῶς
 ἀκαλύσας ἐν λιπαρῶ γῆρα, καὶ σὺν Θεῶ γενόμενος. καὶ ἐκλείπων «
 ἀπέθανεν Ἀβραὰμ ἐν γῆρα καλῶ, πρεσβύτης, καὶ πλήρης ἡμερῶν. «
 ἢ δὲ γὰρ τῶ μήκει τῆ χρόνῳ, ἀλλὰ τῆ καταστάσει τῆς ζωῆς, καὶ τῶ
 μεγεθεῖ τῆς ἀρετῆς τὰ τῆς ἡλικίας μετρεῖται.

Κληρονομός δὲ, καὶ μιμητῆς ἦν τῆ πατρὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πατὴρ
 Ἰσαὰκ κατὰ τε τὰς ἄλλας ἀρετὰς, καὶ κατὰ τὴν Φρόνησιν. ζῶντι
 τε τῶ πατρὶ μέχρι θανάτου ὑπήκοος γέγονε, καὶ βίᾳ γαλήνην τῆ
 Θεῶ χρηργῆτος, ἐνετύφα θεωρία. ἀλλὰ καὶ τῆ πατρὸς εἰς Θεὸν
 κειφ. κι. ἀκαλύσαντος, λιπαρῶς ἤσκη πᾶν εἶδος ἀρετῆς. ἐδέετο δὲ Ἰσαὰκ «
 Κυρίᾳ περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτῆ, ὅτι σῆρα ἦν. καὶ κατὰ «
 μιμησιν τῆ πατρὸς τὸν ὑποκείμενον ζυνετῶς ἀποκλίνων κίνδυνον, τοῖς

in laudando Domino suo, dicens: *Dominus benedixit Domino meo valde, magnificatusque est. Hoc enim fidelis est servi, extollere res Domini sui. Igitur cum in tanta pietate & prudentia transegisset lætusque transmisisset vitam sanctissimus Abraham, congruum imponit finem, non morbo aliquo ex intemperantia aut alterius vitii foetu afflictus, sed naturali marcore; lætus decedens matura & plena senectute, Deo familiaris. Et deficiens mortuus est in senectute bona, provectæque ætatis, & plenus dierum. Neque enim longitudine temporis,*

sed statu vite & magnitudine virtutis definitur ætas.

Hæres autem & imitator erat patris sanctissimus noster pater Isaac, cum in ceteris virtutibus, tum in prudentia. Vivoque patri usque ad mortem ejus obediens fuit, atque Deo tranquillitatem vite largiente, contemplationibus delectabatur; sed etiam patre ad Deum translato, splendide exercebat omne genus virtutis. * *Deprecatusque est Isaac Dominum pro uxore sua, quod esset sterilis. Et ad imitationem patris opinabile prudenter devitans periculum, inter-*

ἐρωτῶσι

ἐρωτῶσι περὶ Ρεβέκκας εἶπεν, ἀδελφή μου ἐστὶ. τῷ τε Ἀβιμέλεχ
 ἀπελθε ἀφ' ἡμῶν εἰπόντι, ὑπεῖξε, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀπραγμο-
 σύνην αἰρήμενος, καὶ μεταμεληθέντα πάλιν προσίεται τὸν Ἀβιμέ-
 λεχ, καὶ Φιλόφρονι δεξιᾶται δοχῇ. καὶ ἠγάπησε μὲν τὸν Ἡσαῦ,
 ἀλλὰ τῇ θεῖα ψήφῳ παραχωρήσας, τὸν θεῷ πεφιλημένον Ἰακώβ
 προτετίμηκε, καὶ ταῦς ἀπὸ σπλάγγων εὐλογίας πλετίσας,
 ὑπετίθετο ἃ ὁ κομρὸς ἀνέπειθεν, ἵνα μὴ ἀνατραπῇ ἡ τῆς οἰκίας
 ἡ ἀσφάλεια. καὶ ἀναστὰς ἀπόδραδι εἰς τὴν μεσοποταμίαν, Φησὶν. γενίε. κεφ. κβ.

Ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ ἡ Ρεβέκκα ἐξουσία Φρονήσει. μεμνημένη γάρ
 τῶν λόγων Κυρίου, ὅτι τῶν αὐτῆς ὑῶν ὁ μείζων δελεύσει τῷ ἐλάσσονι, κεφ. κβ.
 ἢ μόνον ῥοπή φύσεως ἠτῶμένη, Ρεβέκκα δὲ ἠγάπα τὸν Ἰακώβ·
 ἀλλὰ μᾶλλον ὑπεργῶστα θεῷ, ἐμβριθεῖ Φρονήσει περιποιεῖται τῷ
 φιλτατῷ τὴν πατρικὴν εὐλογίαν, καὶ λαβῆσα Ρεβέκκα τὴν σολήν κεφ. κβ.
 Ἡσαῦ τῆ ὑῆ αὐτῆς τῆ πρεσβυτέρῃ τὴν καλήν, ἢ ἦν παρ' αὐτῇ ἐν τῷ
 οἴκῳ, ἐνέδυσεν αὐτὴν Ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, καὶ τὰ
 δέρματα τῶν ἐρίφων περιέθηκεν ἐπὶ τὰς βραχίονας αὐτῆς. ὁ δὲ πα- κεφ. κβ.
 τριάρχης Ἰακώβ ἦν ἀνθρωπος ἀπλαστος, οἰκῶν οἰκίαν. ἀλλ' ἐπήνθει

rogantibus super Rebecca, dixit, soror mea est. Cumque Abimelech ad eum dixisset, Recede a nobis; cessit, pacem & otium eligens. Atque poenitentia ductum Abimelech, rursus admittit, benigneque & humaniter excipit convivio. Atque amavit quidem Esau, sed divino cedens decreto praeposuit ei Jacob Deo dilectum. Cumque benedictionibus ex toto corde eum ditasset, monet, quæ tempus suadebat, ne everteretur familiae stabilitas, atque, * Surge & proficiscere in Mesopotamiam, inquit.

Erat vero etiam Rebecca ornata

ingenti prudentia. Memor enim verborum Domini, quia filiorum ejus major serviturus esset minori, non solum propensione naturæ victa, Rebecca autem diligebat Jacob; sed multo magis Deo subserviens, magna cura prudentia acquirit charissimo paternam benedictionem. Sumptisque Rebecca vestibibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit illis Jacob filium suum junio- rem: pelliculasque hadorum circumdedit manibus ejus. Ceterum Patriarcha Jacob erat vir simplex, habitans in tabernaculis; sed inerat

Gen. 25, 27,
25, 28.

cap. 27, 15.

* Gen. 28, 2.
cap. 25, 27.

τῇ ἀπλότῃ Φρόνησι, ἢ προδιδῶσα τὴν εὐκαιρίαν ἐπὶ θῆρα τῶ ὄντως
 καλῷ. ὁ μὲν γὰρ ἀδελφὸς ἀγροικὸς ὢν, ἐφάυλισε τὰ πρωτοτόκια.
 ἀπέδοτο δὲ Ἡσαῦ τὰ πρωτοτόκια τῷ Ἰακώβ. ὁ δὲ ἐν σερνίζεται τὸ «
 * ἔρμαον. ὑποτάσσεται δὲ καὶ τῇ μητρὶ καὶ αὐτῇ χειραγωγῶσῃ. εἶπεν
 κει. κζ. Ἰακώβ τῷ πατρὶ, ἐγὼ Ἡσαῦ ὁ πρωτότοκός σε, πεποίηκα καθὰ ἡ
 ἐλάλησάς μοι. χωρίζεται δὲ πρὸς καιρὸν μητρικῶν σπλάγγων,
 καὶ τῆς ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ βρασῶν, καὶ εἰς μεσοποταμίαν πορευέ-
 κει. κδ. ται. καὶ ἤκησεν Ἰακώβ τῷ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἡ
 ἐπορεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν Συρίας. τί δὴ νενεχέτερον τῶ εἰς «
 ἔργον ἀγαγεῖν τὰ πατρὶ καὶ μητρὶ δόξαντα; καὶ τῇ ἀπείσῃ
 κατευιάσαι Φόνον ἀπειλῶντα τὸν ἀδελφόν; Φρονήσεως δὲ δῆγμα,
 καὶ συνέσεως ἐξαισίς, ἀπὸ τῶ προσώπῃ λάβαν εἰκάσαι τὴν τῆς
 κει. κε. καρδίας διάθεσιν. καὶ εἶδεν Ἰακώβ τὸ πρόσωπον τῶ λάβαν, καὶ «
 ἰδὲ ἐκ ἧν πρὸς αὐτὸν αἰσεί χθές, καὶ τρίτην ἡμέραν. τὰ γὰρ χρώ- «
 ματα τῆς καρδίας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διαθεί, * καὶ κατοπήσῃ
 ψυχῆς ἐς ἡ ὄψις, αἷ τε αἰσθήσεις δενοὶ προδόται. ἤδει δὲ ὁ Ἰακώβ ἐν
 θέοντι χρήσασθαι καὶ πραότητι, καὶ θυμῷ, ὑπομονῇ τε, καὶ

simplicitati prudentia, non omit-
 tens occasionem captandi veri boni.
 Nam frater quidem cum esset agre-
 stis, contemnebat jus primogeni-
 turæ, *Vendidit autem Esau primo-*
genita ipsi Jacob; at iste amplectitur
 imperatum lucrum. Subjicit vero
 se etiam matri manucenti, *Et*
dixit Jacob patri: Ego sum primo-
genitus tuus Esau, feci sicut prae-
cepisti mihi. Separatur autem ad tem-
 pus a materna affectione & paternæ
 domus commoditate, atque in Me-
 sopotamiam proficiscitur. *Fuitque*
obediens Jacob parentibus suis, &
profectus est in Mesopotamiam Syria.

Quid autem prudentius, quam
 effectum dare, quod patri & matri-
 visum fuerit, & per absentiam so-
 pire fratrem qui eadem minabatur?
 Prudentiæ quoque & ingentis in-
 tellectus documentum, ex vultu
 Laban æstimasse affectionem cordis.
 * *Et animadvertit Jacob faciem*
Laban, quod non esset erga se sicut
heri & nudius tertius. Colores
 enim cordis in superficiem erum-
 punt, & vultus est animi speculum,
 sensusque, malitiosi sunt prodito-
 res. Norat vero Jacob uti oppor-
 tune etiam mansuetudine, ira, pa-

παρόρησι

Gen. 25, 33.

* cap. 31, 2.
cap. 27, 19.

cap. 23, 7.

ἢ παρήσια ἔμφρονι. καὶ ἀποκριθεὶς Ἰακώβ εἶπε τῷ Λάβαν, τί τὸ γαίε. κωφ. λδ.
 ἢ ἀδικημά μου, καὶ τί τὸ ἀμάτημά μου ὅτι κατεδίωξας ὀπίσω μου;
 τὴν τε πολυήμερον δαλίαν καὶ ἀχαριστίαν ἐφεξῆς αὐτῷ ὀνειδίξει. οἱ
 γὰρ εἰς ἀδικίαν ἑρμῶντες, ὡς ταπαλα μὲν ὑποπίπτουσι λόγοις τιθασ-
 σέουσιν. ἐπίστε δὲ καὶ ὑπὸ παρήσιας, καὶ ἀληθείας ἠτῶνται, καὶ
 χεῖρας ἐνδιδάσι. πρὸς δὲ τὸν ἀδελφὸν Ἡσαῦ, Φρονήσεως μετὴν
 ἐνεδείξατο ταπείνωσιν ἀπαντήσεσι, φιλοφρονήσεσι, λόγοις θέλξας,
 δάροις κηλῆσας, ἐπλάκις προσκλήσας, πάντα κάλων, * τὸ τῆ
 ἢ λόγῃ, κησας, ἐφ' ᾧ τὸν ἀδελφὸν εἰς οἶκον ἐλκύσῃ. ἔτως ἐξῆτε κωφ. λθ.
 ἢ τῷ κυρίῳ μου Ἡσαῦ, ἔτω λέγει ὁ παῖς σε Ἰακώβ. καὶ, ἵνα εὖρη
 ἢ ὁ παῖς σε χάριω ἐναντίον σε. καὶ, προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπλάκις, κωφ. λθ.
 ἢ ἕως τῆ ἐγγύσας τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ. μετὰ δὲ πάλιν πάση μηχανῇ
 ἢ προσοῖται καὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας. διαπύρω γὰρ εὐχῇ, καὶ ἐνθέῳ
 ἢ τόλμῃ πρὸς Θεόν, φησιν, ἔ μη σε ἀπολύσω εἰὰν μή με εὐλογήσῃς. κωφ. λθ.
 ἢ καὶ ἀκύνε παρὰ τῆ δεσπότη. ὅτι ἐνίχυσας μετὰ Θεῷ, καὶ μετὰ
 ἢ ἀνθρώπων δυνατὸς ἐστῇ. μαθέτωσαν οἱ ἐυφρονῆντες εὐχεσθαι, μηδὲ

tientiaque & prudenti libertate.
 * Et respondens Jacob, dixit ad
 Laban, quoniam est injuria mea aut
 quodnam peccatum, ut me persequeris?
 Diuturnamque servitutem &
 ingratitude deinceps ei expro-
 brat. Etenim qui in injustitiam
 ruunt, plerumque quidem submis-
 sione verborum mansuecunt, ali-
 quando tamen vi libertatis & veri-
 tatis vincuntur, manusque dedunt.
 Porro erga Esau fratrem plenam
 prudentiæ ostendit humiliationem,
 occusu, comitate verborum deli-
 niens, muneribus placans, septies
 adorans, omnem funem, quod

proverbio dicitur, movens, ut fra-
 trem ad misericordiam pertrahat.
 Sic loquitur Domino meo Esau:
 Hac dicit frater tuus Jacob. Item,
 Ut inveniat servus tuus gratiam in
 conspectu tuo. Nec non, Adoravit
 pronus in terram septies, donec ap-
 propinquaret fratri suo. Interea
 tamen omnibus modis prospicit se-
 curitati suæ. Ardente enim prece
 & admirabili audacia ad Deum
 ait: Non dimittam te, nisi benedi-
 xeris mihi. Auditque ex Domino:
 Quoniam contra Deum fortis fuisti,
 etiam contra homines prevalebis.
 Discant precari qui recte sapiunt,

* Gen. 31, 36.
cap. 32, 4-5.

cap. 33, 3.

cap. 32, 26, 28.

ἀφιστάται

ἀφίστασαι θεῷ ἕως ἂν ἐπινεύσῃ τῇ ἀπὸ καρδίας δεήσει. θέλει γὰρ ὁ φιλόφρωνος θεὸς βιάζεσθαι τῇ θερμότητι τῶν εὐχῶν, καὶ ἰλεῶς ἐπινεύει τοῖς μὴ ἀποκαίμῃσιν ἀνανεύοντι, ὀργιζομένῳ, καὶ ἀπειλῶντι. καὶ περὶ μὲν τῆς φρονήσεως ἰακώβ, ὅσον γε ἐφικτὸν ἐξικέσθαι τῇ ἐμῇ ἀσθενείᾳ, ταῦτα εἰρήσῃ.

Ὁ δὲ δίκαιος ἰωβ ἐ τῶν ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἀγαθῶν μεμνημένος ἔλεγεν, ἐμῶ ἀκούσαντες προσέχον, ἐσιώπησαν δὲ ἐπὶ τῇ ἐμῇ Βελλῇ, ἐπὶ τῷ ἐμῷ ῥήματι ἐ προσέθεντο. “

Περὶ δὲ τῆς τῆ προφήτη Μωυσέως φρονήσεως εἰ γε διελέγειν ἐθέλωσιν, ἐπιλέψει διηγεμένους ἡμῖν ὁ χρόνος. ἀπέστειλε δὲ ἡ Μωυσῆς κατασκόπους εἰς τὴν γῆν τῶν Χαναανῶν ἐξ ἐπιταγῆς θεῶ. “ ἀρέσκει γὰρ θεῷ ἡ εὐτακῆς καὶ ἐμφραν ἐνεργεῖα τῶν δεόντων, καὶ δίδωσιν ἡμῖν ἀπανταχῶ ὑποδείγματα λαμπρὰ, ὅπως μετὰ φρονήσεως καὶ ἐρεῦνης χωροῖμεν ἐν ὁταῶν ἐγχαρήματι. κραυγὴ Σοδόμων “ καὶ Γομόρρας πεπλήθυνται πρὸς με, καὶ αἱ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγάλα σφόδρα, καταβάς ἐν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρὸς με συντελεῖνται· εἰ δὲ μὴ, ἵνα γινῶ. “

neque desistant a Deo donec annuat orationi cordiali. Vult enim clemens Deus cogi ardentibus precibus, ac propitius annuit iis qui non deficiunt ipso abnuente, irascente, minante. Atque de prudentia quidem Jacob, quantum imbecillitati meae assequi licuit, hæc dicta sunt.

Justus autem ille Job, nonne prudentiæ commodorum memor, dicebat: Qui audiebant me, attendebant, & tacebant ad consilium meum: verbis meis addere nihil audebant?

De propheta vero Moysis pru-

dentia si differere velimus, tempus nos deficeret, eam enarrantes. * Misit autem Moyses exploratores in terram Chanaan, ex mandato Dei. Placet enim Deo ordinata & prudens executio agendorum: præbetque nobis ubique exempla illustria, ut cum prudentia & indagatione aggrediamur quidquid conamur. ** Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus est coram me, & peccata eorum magna nimis. Descendam igitur & videbo; utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an vero non, ut discam.

Διέπρεπε

* Num. 13, 18.

** Gen. 18, 20.
Job. 24, 21.

Διέπρεπε δὲ φρονήσει καὶ ὁ πενθερός αὐτῆ Ἰοθάδ, ἢ τὰς λόγους
 ἢ ἡ θεία διατρανοῖ γραφή. καὶ σὺ σεαυτῶ σκέψαι ἀπὸ παντός τῆ λαῶ
 ἢ ἄνδρας δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους, μισῶντας ὑπερφηανίαν,
 ἢ καὶ καταστήσεις ἐπ' αὐτῶν χιλίαρχους, καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ δε-
 ἢ κάρχους, καὶ κρινῶσι τὸν λαὸν πᾶσαν ὄραν, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον
 ἢ ἀνοίσωσιν ἐπὶ σέ, τὰ δὲ βραχέα τῶν κριμάτων κρινῶσιν αὐτοί, καὶ
 ἢ κενφιῶσιν ἀπὸ σέ, καὶ συναντιλήψονται σοι. εἰάν τὸ ῥῆμα τῆτο
 ἢ ποιήσης, κατιχύσει σε ὁ θεός. ἤκουσε δὲ Μαυσοῦς τῆς φωνῆς τῆ
 ἢ πενθερῆ, καὶ ἐπαίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῶ. οἱ γὰρ τὴν ἀνωτάτω
 κοσμώντες ἀρχὴν, εἰ διηλεκῶς κατατραβήσονται τοῖς ἐπὶ μέρους
 δίκαις, τὰ καυριώτερα τῶν ἐγκλημάτων, ἂν ἤρτηται ἢ τῆ κοινῆ
 σύτασις, ἀμελεῖμενα διαρρῦήσεται.

θεοδ. κεφ. 14.

Ὁ, τε Ἰησῆς Ναυῆ καίτοι τῆ θεῆ χρησθέντος τὰ τρόπαμα,
 πάση μηχανῇ καὶ πάση φρονήσει πραγματεύεται τὰς νίκας. καὶ
 ἢ ἐνετάλατο αὐτοῖς λέγων, ὑμεῖς ἐνεδρεύσατε ὀπίσω τῆς πόλεως. Ὁ δὲ
 προφήτης καὶ βασιλεὺς Δαβὶδ καὶ μαρίαν * ὑπεκρίνατο, ἵνα μὴ
 παραχαράξῃ τὰ τῆ φρονήσει καθήκοντα, εἰς πρῆπτον κίνδυνον

1^ο κεφ. 4.

Insigni vero erat prudentia etiam
 focer ejus Jethro, cujus sermones
 divina declarat scriptura. * *Provide
 autem de omni plebe viros potentes,
 & timentes Deum, viros justos, &
 qui oderint superbiam: & constitue ex
 eis tribunos & centuriones & decu-
 riones, qui judicent populum omni
 tempore. Quidquid autem majus
 fuerit, referant ad te, & ipsi minora
 tantummodo judicent, leventque te
 onere; & sint tibi coadjutores. Si
 hoc feceris, corroborabit te Deus.
 Audivit autem Moyses vocem soceri,
 fecitque omnia qua ille suggererat.*

Si enim ii, qui summum ornant
 imperium, perpetuo atterantur pri-
 vatorum hominum litibus judi-
 candis; principalia negotia, ex qui-
 bus pender Reip. compages, neglecta
 diffluent.

* Exod. 18, 21.

Josue quoque, Deo licet largiente
 trophæa, omni conatu & omni
 prudentia procurat victorias. *Præ-
 cepitque eis, dicens, ponite insidias
 post civitatem. Regius autem pro-
 pheta David etiam stultitiam simu-
 lavit, ne officia prudentiæ corrup-
 peret, in periculum evidens sese*

Josue 8, 4.

βασι. β. κεφ. κβ.

ἐμβυλιῶν, ἐαυτόν. καὶ ἦλθε Δαβὶδ πρὸς Ἀγγῆς βασιλέα Γεθ, καὶ ἔπεινον οἱ παῖδες Ἀγγῆς πρὸς αὐτόν, ἔχι ἔτος Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς; καὶ ἔθετο Δαβὶδ τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆ, καὶ ἐφοβήθη σφόδρα ἀπὸ προσώπου Ἀγγῆς βασιλέως Γεθ, καὶ ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτῆ ἐνώπιον αὐτῆ, καὶ προσεποιήσατο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐτυμπάνιζεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς πόλεως, καὶ παρέφέρετο ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆ, καὶ ἐπίπην ἐπὶ τὰς θύρας τῆς πύλης, καὶ τὰ σιέλα αὐτῆ κατέρριεν ἐπὶ τὸν πάγονα αὐτῆ. καὶ διεσώθη, καὶ ἔρχεται εἰς τὸ σπλάγον τὸ Ὀδολλάμ. αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν ὑπὸ τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς προτίθησι τύπον Θεοσεβῆς, καὶ ζήλη πλήρης Φρονήσεως, ἔτως ἄδων. διπορευόμεν ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μὲ ἐν μέσῳ τῆ οἴκῃ μὲ, ἔ προσετιθέμην πρὸ ὀφθαλμῶν μὲ πρᾶγμα παράνομον, ποιῶντας παραβάσεις ἐμίσησα, ἐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβῆ, ἐκκλίνοντος ἀπ' ἐμῆ τῆ πονηρῆ ἐκ ἐγνώσκον, τὸν καταλαλῆντα λάθρα τὸν πλησίον αὐτῆ, τῆτον ἐξεδίωκον. ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῶ, καὶ ἀπλήτῳ καρδίᾳ, τῆτω ἔ συνηθίον. οἱ ὀφθαλμοὶ μὲ ἐπὶ τὰς πικρὰς τῆς γῆς, τῆ συγκαθῆσθαι αὐτὰς μετ' ἐμῆ. πορευόμενος ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, ἔτός μοι ἐλετήργει. ἔ κατᾶκει ἐν μέσῳ

κεφ. κβ.

ψαλ. ε.

*Ps. 100, 2. seq.

conjiendo. Et venit David ad Achis regem Geth: dixeruntque servi Achis ad eum: Numquid non iste est David rex terra? Posuit autem David sermones istos in corde suo, & extimuit valde a facie Achis regis Geth: & immutavit os suum coram eo, & simulavit in die illo, & tympanizavit in portis urbis, & collabebatur in manus suas, & impingebat in ostia porta, disfluebantque saliva ejus in barbam. Atque salvus evasit, venitque in speluncam Odollam. Ipse vero seipsum sub omnium oculis proponit formulam religio-

1. Reg. 22, 1.

ne & zeliq̄ue plenæ prudentiæ, ad hunc modum canens: *Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ. Non proponebam ante oculos meos rem injustam, facientes pravificationes odivi, non adhasit mihi cor pravum: declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secretò proximo suo hunc persequebar. Superbo oculo, & insatiabili corde, cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terra, ut sedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Non ha-

ἐν μέσῳ

" ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας μου, ποιῶν ὑπερηφανίαν. λαλοῦν ἀδίκᾳ, ἔκα-
 " τεύθυνεν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου. εἰς τὰς πρώϊας ἀπέκτεινον
 " πάντας τὰς ἀμαρτωλὸς τῆς γῆς, τῷ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ πόλεως Κυρίου
 " πάντας τὰς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν.

Τὴν δὲ Σολομῶντος Φρόνησιν αἱ ἱεραὶ αὐτῷ δέλτοι οἰονεὶ σάλπιγγ-
 γες μυριάς γλώσσαις ἀνά πᾶσαν περιηχῶσι τὴν ὑφήλιον, ὅς καὶ τὸ,
 γινῶθι καιρὸν, ὡς μέγα Φρονήσεως μέριον ὑποτίθεται τοῖς ἔχουσι νῦν
 " ὑγιῆ. Φησὶ γάρ, τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος, καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγ-
 " ματι ὑπὸ τὸν ἕραϊόν. καιρὸς τῷ τεκεῖν, καὶ καιρὸς τῷ ἀποθανεῖν. Ecc. κεφ. γ.
 " καιρὸς τῷ φυτεῦσαι, καὶ καιρὸς τῷ ἐκτίλαι τὸ πεφυτευμένον. καιρὸς
 " τῷ ἀποκτεῖναι, καὶ καιρὸς τῷ ἰάσασθαι. καιρὸς τῷ κατελεῖν, καὶ
 " καιρὸς τῷ οἰκοδομεῖν. καιρὸς τῷ κλαῦσαι, καὶ καιρὸς τῷ γελάσαι.
 " καιρὸς τῷ κόψασθαι, καὶ καιρὸς τῷ ὀρχήσασθαι. καιρὸς τῷ βαλεῖν
 " λίθους, καὶ καιρὸς τῷ συναγαγεῖν λίθους. καιρὸς τῷ περιλαβεῖν,
 " καὶ καιρὸς τῷ μακρυθῆναι ἀπὸ περιλήψεως. καιρὸς τῷ ζητῆσαι,
 " καὶ καιρὸς τῷ ἀπολέσαι. καιρὸς τῷ φυλάξαι, καὶ καιρὸς τῷ ἐκβα-
 " λεῖν. καιρὸς τῷ ῥῆξαι, καὶ καιρὸς τῷ ῥάψαι. καιρὸς τῷ σιγαῖν, καὶ

*bitabat in medio domus mea, qui
 facit superbiam: qui loquitur ini-
 quia, non direxit in conspectu oculo-
 rum meorum. In matutino interfeci-
 ebam omnes peccatores terra: ut
 disperderem de civitate Domini omnes
 operantes iniquitatem.*

Salomonis autem sapientiam sa-
 cræ ipsius tabulæ tamquam tubæ
 innumeris linguis per omnem cir-
 cumsonant terrarum orbem. Qui
 etiam dicitur illud, Nolce tempus,
 ut magnam prudentiæ partem,
 suggerit iis, qui recte sapiunt, dicit
 enim: * Omnia tempus habent, &

*suis spatiis transeunt universa sub
 cælo. Tempus nascendi, & tempus
 moriendi. Tempus plantandi, &
 tempus evellendi quod plantatum
 est. Tempus occidendi, & tempus
 sanandi. Tempus destruendi, & tem-
 pus edificandi. Tempus stendi, &
 tempus ridendi. Tempus plangendi,
 & tempus saltandi. Tempus spar-
 gendi lapides, & tempus colligendi.
 Tempus amplexandi, & tempus longe
 fieri ab amplexibus. Tempus acqui-
 rendi, & tempus perdendi. Tempus
 custodiendi, & tempus abjiciendi.
 Tempus sciendi, & tempus consu-
 endi. Tempus tacendi, & tempus*

* Ecclesiastæ
3, 1. seq.

καιρός τῆ λαλῆν. καιρός τῆ φιλήσαι, καὶ καιρός τῆ μισῆσαι. «
καιρός παλέμῃ, καὶ καιρός εἰρήνης. »

Επέκασμαι δὲ καὶ τὰς μεταγενετέρας τῶν ἀγίων ἢ Φρόνησις τῆ
 γυνῆναι καιρόν, ὡς ἐν Μακκαβαίσις. καὶ εἶδεν Ἰανάθαν ὅτι ὁ καιρός «
 αὐτῷ συνεργεῖ, καὶ ἐπέλεξεν ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην εἰσῆσαι «
 καὶ ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸς Φιλίαν. καὶ πρὸς Σπαρτιάτας, «
 καὶ τόπος ἐτέρας ἀπέστειλεν ἐπιστολάς κατὰ τὰ αὐτά. Ἐπὶ γὰρ τῆ «
 σωτηρία τῶν Ἑβραίων ἐκ ἀπηνήατο ἔτε τὰς μετὰ τῶν ἀλλοτρῶν
 συνθήκας, πανταχόθεν τῷ ὁμοφύλῳ τὰ πρὸς σωτηρίαν, καὶ
 ἀσφάλειαν περιποιούμενος.

Διέλαμψαν δὲ καὶ γυναικες ἐπὶ Φρονήσι, ἔλυσε σοφῆ γυνὴ τὴν
 πολιορκίαν πόλεως Ἀβελ. καὶ ἐβόησε γυνὴ σοφῆ ἐκ τῆ τέχης, «
 καὶ εἶπεν, ἀκύσατε ἀκύσατε, εἶπατε δὴ πρὸς Ἰωάβ, ἔγγισον εἰς «
 ἡδὲ, καὶ λαλήσω πρὸς αὐτόν. ἐν κινδύνῳ γὰρ τῶν πραγμάτων «
 σαλεύοντων, μέγα φάρμακον Φρόνησις θαρραλαιοτητι σύγκρατος.
 ἀκυστοιτὲς λόγος τῆς δόλης σα. ἵνα τί καταποντίζεις κληρονομίαν «
 Κυρία; καὶ ἀπεκρίθη Ἰωάβ, καὶ εἶπεν, ἰλεός μοι ἰλεός μοι, εἰ «

loquendi. Tempus dilectionis, &
 tempus odii. Tempus belli, & tem-
 pus pacis.

Ornati autem fuere etiam poste-
 riores sancti prudentia noscendi
 temporis, ut in Machabæis. Et
 vidit Jonathan quia tempus eum
 juvat, & elegit viros, & misit eos
 Romam, statuere & renovare cum
 eis amicitiam: & ad Spartiatis, &
 ad alia loca misit epistolas secundum
 eandem formam. Pro salute enim
 Hebræorum non est aspernatus
 etiam exterorum foedera, undique

genti suæ salutem & securitatem
 acquirens.

Claruerunt vero etiam mulieres
 prudentiæ nomine. Solvit mulier
 sapiens obsidionem urbis Abela. * Et
 exclamavit mulier sapiens de muro:
 Audete, audite, dicite Joab: Appro-
 pinqua huc, & loquar cum eo. Re-
 bus enim in periculo fluitantibus,
 magnum est remedium prudentia
 audaciæ mista. Audi sermones an-
 cilla tuae. Quare pessundas heredi-
 tatem Domini? Respondensque Joab
 ait: Absit, absit hoc a me, non pes-

* 2. Reg. 20, 16.
 17, 19, 21.

1. Machab. 12, 1.

καταποντῶ, καὶ εἰ Φερῶν. Φρόνησις ἀνδρείας μετῆ, ἔφείδεται
 ὑπὲρ τῆς πατρίδος τῆ Σαβεῖ. Ἰδὲ, Φησι, ἡ κεφαλὴ αὐτῆ εἰσφί-
 σεται πρὸς σέ διὰ τῆ τέχνης. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ πρὸς πάντα
 τὸν λαόν, καὶ ἐλάλησε πρὸς πᾶσαν τὴν πόλιν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῆς.
 καὶ ἀφῆλε τὴν κεφαλὴν Σαβεῖ ὑῶ Βοχορί, καὶ διεσπάρησαν ἀπὸ
 τῆς πόλεως.

Ἐπεδείξατο δὲ καὶ Ἰσθῆθ ὅτι ἀρχικὸν ἡ Φρόνησις, παρρησιάζεται ἐν καιρῶ, ἔ μνημονεύει τῆς χρείας, ἀλλὰ πάντων ἐπιλανθάνεται, καὶ ἑαυτῆς, καὶ μονοκχι βασιλικὸν ἐνδύεται κράτος, ἵνα Φρονήσει, καὶ περνωία, καὶ δεινότητι σώσῃ τὴν πατρίδα. καὶ ἀποστείλασα τὴν ἀβραν τὴν πᾶσιν ἐφεςῶσαν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῇ ἐκάλεσεν Ὀζίαν, καὶ Χαβρίν, καὶ Χαριμὴν τὸς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτῆς. αἱ δὲ ὑπήκασαν τῷ ῥήματι, τίς γὰρ δύναται ἀντισηῆαι νεανικῇ Φρονήσει ἐπὶ τῇ κρηπίδι τῆς εὐσεβείας ἰδρυμένη; καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὴν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὰς, ἀκούσατε δὴ με ἀρχοντες τῶν κατοικούντων ἐν Βετυλίᾳ ὅτι ἐκ εὐθύς ὁ λόγος ὑμῶν. καὶ νῦν τίνες ἐσὲ ὑμεῖς, οἱ ἐπιμύσατε τὸν Θεόν; μηδαμῶς ἀδελφοί, μὴ παροργίζετε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, ὅτι εἰὰν μὴ βέληται ἐν ταῖς

Iudith. 10. 4.

fundabo nec perdam. Prudentia fortitudine plena, patriæ causa non parcit etiam ipsi Seba. Ecce, inquit, caput ejus projicietur ad te per murum. Ingressa est ergo mulier ad omnem populum, & locuta est eis sapienter: absceditque caput Seba filii Bochori: & dispersi sunt a civitate.

Ostendit etiam Judith, prudentiam esse virtutem imperatoriam. Fiducialiter agit, tempore postulante, non meminit viduitatis, imo obliviscitur omnium, & sui ipsius, regiumque prope induit imperium,

ut prudentia sua & sagacitate & solertia servet patriam. *Missaque Abra dispensatrice sua, vocavit Oziam, Chabri & Charmi, seniores urbis. Isti autem dicto audientes fuere, quis enim potest obfistere masculæ prudentiæ, fundamento pietatis innixæ? Et venerunt ad illam, & dixit illis: Audite me Principes inhabitantium Betuliam, quia non rectus est sermo vester. Et nunc, qui estis vos, qui tentastis Deum? Absit fratres, ut irruetis Dominum Deum nostrum; quia si nolit intra*

Judith. 8, 10. seqq.

πέντε ἡμέρας βοηθήσαι ἡμῶν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν, ἐν αἷς θέλει «
σκεπάσαι ἡμέρους, ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προσώπου τῶν «
ἐχθρῶν ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς βελάς Κυρίου τῆ θεῷ «
ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀζίας, πάντα ὅσα εἶπας, ἀγαθὴ καρ- «
δία ἐλάλησας, καὶ ἔκ ἐστιν ὃς ἀντιτίθεται τοῖς λόγοις σε, ὅτι ἔκ ἐν «
τῇ σήμερον ἡ σοφία σε πρόδηλός ἐστιν, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σε «
ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν συνέσειν σε, καθότι ἀγαθόν ἐστι τὸ πλάσμα «
τῆς καρδίας σε. κρύπτει δὲ τὴν βελὴν αὐτῆς, καὶ φησιν, ὑμεῖς δὲ «
ἔκ ἐξερευνήσετε τὴν πράξιν μου, ἐ γὰρ ἐρῶ ὑμῖν ἕως τῆ τελευτῆς «
ἃ ἐγὼ ποιῶ. κρυψίως γὰρ ἐν δέοντι ἢ φρόνησις.

Πολλῶν δὲ ἐπαίνων ἠξιώται καὶ ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ ἡ φρόνησις.
ὁμιλῶν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὁ ἡμέτερος σωτὴρ καὶ δεσπότης, πρὸ
ἀπασῶν τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐτι δωδεκαετῆς ὢν, τὴν σοφίαν καὶ φρό-
λησιν λαμπρῶς ἐπέδειξάτο. καὶ εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζο- «
μενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκόνοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶν- «
τα αὐτῆς. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκόνοντες αὐτῆ ἐπὶ τῇ συνέσει, καὶ «

ΛΗΚ. ΚΕΦ. Β΄.

quinque Dies succurrere nobis, ipse
habet potestatem protegendi quibus
vult diebus, aut vastandi nos ante
faciem hostium nostrorum. Vos vero
ne oppignerate consilia Domini Dei
nostri. Et dixit ei Ozias: Quacun-
que dixisti, bono corde locuta es, nec
est qui resistat verbis tuis; quia non
hodierno die sapientia tua manifesta
est, verum ab initio dierum tuo-
rum cognovit omnis populus intel-
lectum tuum, quoniam bonum est
spectrum cordis tui. Celat autem
consilium suum, dicitque: Vos
autem nolo ut scrutemini actum
meum, non enim indicabo vobis

* Luc. 2, 46.

donec consummata sint quae ego facio.
Occultat enim animi cogitata, ubi
opus, prudentia.

Multas autem laudes meruit
etiam in Novo Testamento pru-
dentia. Quando enim inter ho-
mines versabatur Salvator noster
& Dominus, praereliquis cunctis
virtutibus, adhuc duodecimo
aetatis anno luculentum sapientiae
& prudentiae specimen edidit.
* Et invenerunt eum in templo, seden-
tem in medio doctorum, audientem
illos & interrogantem eos. Stupe-
bant autem omnes, qui eum audie-
bant, super prudentia & responsis

11 ταῖς ἀποκρίσειν αὐτῷ. τίς τε μετὰ δόλῳ ἐρωτῶντάς αὐτὸν καιρῶν
 11 πύσει διακρίεται. ἤπερ ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς
 11 ἐσὶν ὁ δὲς σοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς,
 11 ὅτι ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ ἐναλλογόν, καὶ ἑπάτέ μοι. καὶ ἐπήνεσε
 11 μὲν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησε, τὰς
 11 δὲ μαρτὰς παρθένους ἀπέκλεισε καὶ τοὶ σωφρονέσας. αἱ γὰρ πάγκα-
 11 λοὶ τῶν ἀρετῶν παρθένοι εἰ μὴ αὐταῖς ἐπανδοίῃ τὸ ἀπὸ φρονήσεως
 11 κάλλος, ἑδενός εἰσι λόγοι. διὸ γρηγορεῖτέ, φησι, γρηγορεῖτε καὶ
 11 προσεύχεσθε, προσέχετε. τὸ γὰρ ἄνευ ἐκασυρίηται πανταχῆ. καὶ
 11 ὁ θεοπέσιος Παῦλος φρόνησιν τιμῶν, ἐκείνης ὑπαγορευούσης, φόβῳ
 11 ἐμβάλλει τῷ ἀντιπάλῳ. ὁ δὲ Παῦλος εἶπε, δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ,
 11 ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἐβάλον εἰς φυλα-
 11 κήν, καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; ἔ γάρ, καὶ εἶπεν ὁ Παῦλος,
 11 εἰ ἀνθρώπον ῥωμαῖον καὶ ἀκατακρίτον ἔξεσιν ὑμῖν μασιζέω; καὶ
 11 εὐθέως ἀπέτησαν ἀπ' αὐτῶν οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάξεν. καὶ ἐν τῷ
 11 συνεδρίῳ ἐκραζε, γινῶσθε ὅτι τὸ ἕτερον μέρος φαρισαίων ἦν, ἄνδρες
 11 ἀδελφοί, ἐγὼ φαρισαῖός εἰμι, ἕως φαρισαῖα. καὶ ἐγένετο ῥᾶσις τῶν

Λουκ. κεφ. κ'.

κεφ. ιε'.

πράξ. κεφ. ιε'.

κεφ. κβ'.

κεφ. κγ'.

eius. Eosque qui dolose eum inter-
 rogabant, opportuna questione
 refutat. * Dic nobis, in qua potesta-
 te hec facis? aut quis est, qui dedit
 tibi hanc potestatem? Respondens
 autem, dixit ad illos: ** Interrogabo
 vos & ego unum verbum, respondete
 mihi. Atque dispensatorem quidem
 injustum, quia prudenter fecerat,
 laudavit dominus; virgines autem
 fatuas quamvis pudicas, exclusit.
 Pulcherrimam enim virtutum virgi-
 nes, nisi eniteat in eis prudentie de-
 cor, non aestimantur. Quare, vigilate
 inquit, vigilate & orate, & attendite.

Contra vecordia ubique exhibilatur.
 Sanctissimus autem Paulus, pruden-
 tiam colens, ea suggerente, metum
 incutit hosti. Paulus autem dixit
 eis: Cesos nos publice, indemnatos,
 homines Romanos miserunt in carce-
 rem, & nunc occulte nos ejiciunt?
 Non ita. Dixitque Paulus: Si ho-
 minem Romanum & indemnatum
 licet vobis flagellare? Protinus ergo
 discesserunt ab illo, qui eum torturi
 erant. Et in concilio exclamabat,
 sciens quia altera pars Phariseorum
 esset: Viri fratres, ego Phariseus
 sum, filius Pharisei. Et facta est

* Luc. 20, 2.

Λβ. 16, 37.

** Luc. 16, 8.

Λβ. 12, 25.

Luc. 23, 6-7.

φαρισαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. καὶ τὴν κατ' αὐτῆ ἐπέδραν τῶν ἱεροδότην μνηστῶν τῷ χιλιάρχῳ. τὸν νεανίαν τῆτον ἀπάγαγε εἰς τὸν χιλιάρχον, ἔχει γὰρ τι ἀπαγγέλαι αὐτῷ. καὶ μετὰ στρατιωτῶν διασώζεται πρὸς φίληκα τὸν ἡγεμόνα. καὶ ὅτε ἐβύλετο φῆσος ἀπαγαγεῖν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, καίσαρα ἐπικαλέσας, φησί. καὶ μετὰ πολλῆς συνέσεως καταπλήθει τὸ ἐπίβυλον, καὶ ἀποκλίνει τὸν κίνδυνον.

Περὶ καλοκαγαθίας. καὶ ὁποῖος ὁ καλὸς καγαθός.

Κεφάλ. ιθ'.

ἡμ. β. βλ. 4.

ΤΟῦ δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κήσασθαι δύναμι, παγχάλεπον, καὶ ἔκ ἐστὶν αὐτὸ τελείως ἄξιον, ἢ τελείως γεόμενον ἀγαθόν, ὁ Πλάτων φησί. κολοφῶν ἀρετῶν, κέρας ἀμαλθείας, ἔ μόνον τὰς ρίζας καὶ τὰ σπέρματα, ἀλλὰ καὶ τὰς καρπὸς τῶν ἀρετῶν φέρει ἐν ἑαυτῷ ἐστὶν ἡ καλοκαγαθία. καὶ φύσει μὲν ἀγαθὸς μόνος ὁ θεός, διὰ δὲ τῆς θείας χάριτος, καὶ συντόνης ἀσκήσεως, γίνεταί καὶ ὁ ἄνθρω-

dissensio inter Phariseos, & soluta est multitudo. Infidiis etiam se peti a Judæis significat tribuno. Adolescentem hunc perduc ad tribunal, habet enim aliquid indicare illi. Et ope militum salvus perducitur ad

*Felicem præsidem. Cumque Festus vellet eum abducere Hierosolymanam, *Cæsarem appello inquit. Et prudenter admodum perterret infidiatores, periculumque devitat.*

CAP. XIX.

De Probitate, qualisque sit Probus, virque bonus & integer vita.

Lib. 8. de Legib.

Injuriam non patiendi vim acquirere perdifficile est, neque potest ad plenum haberi, nisi perfecte bonus quis fiat, inquit Plato. Apex virtutum, cornu copiarum, est & non solum

radices ac semina, sed & fructus virtutum in se fert probitas bonitasque. Ac natura quidem sua solus Deus est bonus, per divinam autem gratiam & continuam exercitatio-

πὸς ἀγαθός. ἔμενεν καθεύδων καὶ βέγγων, ἀλλὰ διαπνόμενος καὶ διατεινόμενος ἐς θήραν καὶ κτήσιν τῶν καλῶν καγαθῶν. καὶ κοινότερον μὲν ἢ καλοκαγαθία ἐπὶ τῆς Φιλανθρωπίας καὶ εὐμενείας ἐκ ἀπεικότητος ἕωθε λέγεσθαι. κύριον γὰρ μέρος καλοκαγαθίας ἢ Φιλανθρωπία, ἐπεὶ Φιλάλληλον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐς τὸ εὖ ποιεῖν ὅλως ἐκκέχυται, εὐ τε λόγοις καὶ πράξεσι προδεικνύμενος τὸν ἐπίσημον τρίτον χαρακτῆρα τῆς θείας φύσεως, τῆς δ' ἀγαθότητος, τῆς Φιλανθρωπίας, τῆς εἰς εὐποιάν ὁρμῆς ἀρθείσης ἐκ μέσθ, τί ἂν ἄλλο εἴη ὁ ἄνθρωπος; ἢ ζῶον πολυτάραχον, ἀνόσιον, ἄθλιον, πᾶν δεινόν. ἢ δὲ καλοκαγαθία καὶ περαιτέρω χωρεῖ, καὶ διὰ πασῶν ἕκει τῶν ἀρετῶν, ἐβρωμένως θηρωμένη τε καὶ ἀσκήσα πάντα τὰ καλὰ καγαθά.

Ἔστιν ἔν ἢ καλοκαγαθία ἀρετὴ τέλειος, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης ἀποφαίνεται, καὶ ὁ καλὸς καὶ ἀγαθός, ὃ τὰ ἀπλῶς ἀγαθά, ἐστὶν ἀγαθὰ, καὶ τὰ ἀπλῶς καλὰ, καλὰ. ὑγία ἀρα καὶ βῆσις ψυχῆς ἐστὶν ἢ καλοκαγαθία. ὑγιαίνοντος δὲ τῆ ὄλθ, ὑγιαίνει ἀνάγκη καὶ πάντα, ἢ τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα τῶν μερῶν. Δεῖ δὴ τὸν

nem homo etiam evadit bonus. Non utique dormiens & stertens, sed allaborans & contendens ad investigationem & possessionem bonitatis ac probitatis. Atque communius quidem bonitas de humanitate & benevolentia non inconvenienter solet dici: principalis enim pars bonitatis est humanitas; siquidem amoris mutuo aptum & sociabile animal est homo, estque ad benefaciendum profusus: fermone & actionibus præ se ferens insignem hanc divinæ naturæ imaginem: bonitate autem, humanitate, benefaciendi prona voluntate e medio

sublata, quid homo esset aliud quam animal turbulentem, nefarium, ærumnosum, omnino pessimum? Verumtamen bonitas cum probitate longius procedit, omnesque permeat virtutes, vivide persequens & exercens omnia bona & honesta.

Est igitur probitas virtus perfecta, ut Aristoteles pronunciat, *Et probus atque vir bonus, cui simpliciter bona, sunt bona, Et simpliciter honesta, honesta. Sanitas ergo Et bona valetudo anima, est probitas. Valente autem Et sano toto, necesse est valere omnes, aut plerasque Et principales partes.*

ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως ἀγαθὸν, ἐνεργῶν εἶναι καὶ δραστήριον ἐν δέοντι, ἀκριβῆντα τὰς τῆ καθήκοντος ἀριθμὸς κατὰ τὸν εἰπόντα. ἔδει γάρ με εἶναι ἀπαθῆ, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς ἡμέρας τηρῆντα τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιθέτας, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱὸν, ὡς ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. εἰ γὰρ τῆ καλῆ καὶ δικαίᾳ τὸ ἀγαθὸν ἑτερόν ἐστί, φησιν, οἴχεται καὶ πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ πάντα τὰ πράγματα. ὥσπερ δὲ τὸ ἀμνημονῶντα θεῶ, τὴν τε ἐπίμωμον καὶ ἀποτρόπαμον φιλαντίαν ἀσκῶντα, ἔρημον ἀγαθότητος ἀρετὴν μετιέναι, ἕξις τις ἂν εἴη πολιτικῆ, νόθον καὶ ἀμαυρὸν ἀρετῆς εἰδωλον, ἐπὶ γῆς συρόμενον, φύρον τε καὶ φυρόμενον, ἕτως ἕξ ἐναντίας ἀγαθότης ἔρημος φρονήσεως, δικαιοσύνης, ἀνδρείας, σωφροσύνης, καὶ τῆς ἄλλης χρυσοῦς τῶν ἀρετῶν σειρᾶς, ὄνομα κενὸν ἀρετῆς, τῶντι δὲ ἀφελῆς καὶ ἀπερῆμιμένης ψυχῆς διάθεσις. ὁ γὰρ τῆ ἀληθείᾳ καλὸς κάγαθος, θεῶ μιμητῆς ἐστίν, ἐν τε τῷ σαδίῳ τῆ βίᾳ ἀγωνιζόμενος ἢ διαλείπει, ἐφ' ᾧ ἀρέσαι θεῶ. ἕτος γὰρ ἀσφαλῆς κανὼν ἐπὶ θήρᾳ καὶ κτήσει βεβαίως ἀρετῆς, τὸ ὁλοκληρῶς ἐπεσθαι τῷ θεῶ.

Oportet itaque vere & constanter bonum probumque esse actuosum & efficacem ubi opus, accurate ex-
 plentem numeros officii, ut ille ait. *Non enim oportet me esse sine affectu, dicebat Epicureus, instar statuae, sed observare relationes naturales & adventitias, ut hominem pium, ut filium, ut fratrem, ut patrem, ut civem. Si enim diversum a justo est bonum, inquit, evanescit & pater & frater, & quidvis aliud.* Quemadmodum autem, obliviscendo Deum, atque vituperabilem ac detestandum sui amorem exercendo, destitutam probitate virtutem proficui,

habitus foret quidam politicus, adulterinum & obscurum virtutis simulacrum, humi repens & turbulentum } ita e contrario probitas carens prudentia, justitia, fortitudine, temperantia, reliquaque aurea virtutum catena, inane virtutis est nomen, revera autem simplicis & abjectæ animæ affectio. Nam vere bonus & probus Dei est imitator, inque curriculo vitæ certare non desinit, ut placere Deo possit. Hæc enim in sectanda & acquirenda virtute, certa est regula, Deum scilicet sequi omni conatu.

Ἔσαι δὴ συνελόντι Φᾶνα ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ἀπλῆς, ἀδολος, πιστὸς, ἀληθής, φανερός, εὐκρινής, ἀπλατος μετ' εὐλογίας, φρενῶν μετὸς, ἀνεξαπάτητος, ἀκώλυτος, ἀπαραπόδιτος, εὐδίοδος, μνήμων τῶν δέοντων καὶ ζυμφερόντων, μὴ τε πολυζήμιων, μὴ τε πολυπράγμων, εὐπνης, ἰλεως, εὐμενής, συνηρισμένος, ἠσυχίος, ἐν καρεῶν θερμαργός, ζήλος ἐμπλεως, δικαιοσύνη ἅμα καὶ ἐπιεικεία βεβαμμένος εἰς βάθος, πάσης ὑβρεως ἀνέπαφος, μεγαλόφρων, ἀνδρείος, μεγαλόψυχος, οἰκονομικὸς ἀνευ ῥυπαρίας, πολιτικὸς ἀνευ κακουργίας, εἰδὲν ἐν τῇ ψυχῇ πῶδες ἔχων, εἰδὲν σαθρόν, εἰδὲν ὑψηλόν, σώφρων, κόσμιος, αἰδήμων, καθαρὸς, λαμπρὸς, αὐτάρχης, ἐλευθέριος, ἐνὶ λόγῳ, ὑγιής, βέβαιος, ἀκέραιος, πάσους γραμμαῖς ἀπηκριβωμένος τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς. πρὸ πάντων, δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι θεοφιλής, φιλεῖ δὲ καὶ ἑαυτὸν. μετὰ γὰρ τὴν εἰς θεὸν ἀγάπην, ἔξῃ ἐκάστῳ νόμῳ φύσεως φιλεῖν ἑαυτὸν. ἔσαι ἄρα τὴν κατὰ τὸ καλὸν αἴρεσιν φίλαυτος, τὴν δὲ εἰς μόνον τὸ συμφέρον τῷ σώματι φιλαυτίαν ἐκ ἔσαι ὁ ἐπιεικὴς φίλαυτος, ἀλλ'

Μᾶρκι
Αΐτ.

Est autem summam indicando, vir bonus & probus, simplex, sine dolo, fidelis, verax, apertus, sincerus, non fictus cum bona ratione, cordatus, haud facilis deceptu, per obstacula & impedimenta facile viam sibi aperiens, necessaria & utilia non obliviscens, nec loquax neque curiosus, tranquillus, placidus, benevolens, compositus, sedatus, ubi opus fervidus in agendo, plenus zeli, iustitia pariter & aequitate penitus imbutus, ab omni injuria immunis, animosus, fortis, magnanimus, in re familiari sine sordibus, in Rep. sine fraude &

scelere, nullam in animo habens purulentiam, nihil corruptum, nihil subdolum, temperatus, modestus, verecundus, mundus, splendidus, sibi sufficiens, liberalis, uno verbo, bene sanus, constans, integer, omnibus numeris absolutam habens animæ imaginem: ante omnia vero & post omnia Deum amans; seipsum tamen itidem amans. Namque post amorem erga Deum, licet cuivis jure naturæ seipsum amare. Erit igitur sui amans vir bonus in electione honesti, sed in corporeis commodis sibi non placebit, nisi malus

ὁ Φαῦλος. ἔ δὲ γὰρ ἀπονέμει ἑαυτῷ τὸ πλεον ἐν χρήμασι, καὶ τιμαῖς, καὶ ἡδοναῖς, ἔδ' ὑπενδίδωσι τῷ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς μέρει πλεονεξίας μετὴν Φιλαυτίαν αἰσθόμενος, ἀλλ' ὅλως σπυδαῖζει τὰ δίκαια πράττειν αὐτὸς μάλιστα πάντων, καὶ τὸ καλὸν ἑαυτῷ περιποιεῖται, καὶ χαρίζεται ἑαυτῆ τῷ κυριωτάτῳ, καὶ πάντα τέτω πείθεται, καὶ περὶ τὰς καλὰς πράξεις ἀμιλλᾷται, τὰ κάλλιστα διατετινόμενος πράττειν κοινῆ τε καὶ ἰδία ἐκάσῳ, τῆς τε ἀξιαγάσας ταυτησί Φιλαυτίας, καὶ αὐτὸς ὀνήσεται, καὶ τὸς ἄλλος ὠφελήσει, γενναίως καὶ κοσμίως οἷσι πενίαν, καὶ πλεῖτος ἐὰν βῆ ἔ προσίθεται καρδίαν, ἀλλὰ μετρίως καὶ ἄνευ μώμης οἰκονομήσει τὰ ὄντα, ἔτε ὑπὸ χρημάτων, ἔτε ὑπὸ δόξης ἠτῶμενος, πάντοτε δὲ τὸ σῶφρον καὶ ἀπερίτρεπτον διατηρῶν, καὶ ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς πέλας κατὰ τὸ δέον προσφερόμενος, καὶ ὡς λόγος ἀρεῖ, καὶ ὡς ἀρέσκει Θεῷ διοικῶν τὰ προσπίπλοντα. ὑπὸ γὰρ τῆς συνειδήσεως ὀρίζονται, καὶ εἰδοποιεῖνται, καὶ περαινόνται, καὶ διακριβένται, αἱ τῶν ἀνθρώπων πράξεις, καὶ καμρὸς τῷ παντὶ πράγματι. ὁ Καὶν ἐφόνευσε τὸν Ἄβελ, καὶ τρέμων

& improbus. Neque enim vir bonus potiorē partē sibi tribuit lucri, honorum & voluptatum, neque cedit irrationali animæ parti, amorem sui nimium sibi sumentem amplectendo; sed studet omni contentione agere quod sit justum, sibi que decus honestatis acquirit, & gratificatur principali sui parti, eique obsequitur in omnibus, & contendit actionibus honestis, pulcherrimis factis & publice & privatim cuius probare se nitens. Atque ex hoc laudabili amore sui, cum ipse utilitatem capiet, tum aliis emolumento erit.

Fortiter & moderate feret paupertatem. Divitiæ si affluent, cor eis non mancipabit; sed moderate & citra reprehensionem dispensabit facultates, neque opibus nec honori succumbens, semper modestiam & constantiam servans, atque tam erga seipsum quam erga socios decenter se gerens, rationique convenienter, & ut Deo placet obvia quævis adminiftrans. Dictamine namque conscientie determinantur speciemque certam accipiunt, & consummantur & accurate discernuntur actiones hominum, omniaque tempus habent. Cain occidit Abel, & tre-

καὶ σέβων ὡς ἀλάστωρ ἐν τῇ γῆ περίεστιν. ὁ Δαβὶδ Φονεύσας τὸν
 Γολιάθ, καὶ θεῖα ψήφω τιμᾶται, καὶ μυρίας γλάσσους ἐψημῖται
 καὶ γεραίρεται. Ἡρώδης τεμῶν Ἰωάννη τὴν κεφαλὴν, ζηλιτεύεται,
 ὁ δὲ Πέτρος Ἀνανίαν καὶ Σαπφείραν λόγῳ νεκρώσας, ὡς ζῆλος θεῖος
 μεσὸς ἐπαινεῖται. αἱ μὲν τρυφῶσαι γυναικες ἐλέγχονται δι' ἐσθήτων
 πολυτέλειαν, ἰσθῆθ' δὲ τὸ ἐμφυχον τῆς σωφροσύνης ἀγαλμα, ἐαυ-
 τὴν ὑπὲρ πατρίδος περιτῶς καλλωπίσασα, βραβεῖον ἀπηνέγκαστο
 τὴν Ὀλοφέρνης κεφαλὴν. μακάριοί ἐσέ, φησιν, ὅταν ὀνειδίσωσιν
 ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν διώξωσι, καὶ ἀφορίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι
 τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς ποιητῶν, ἀλλ' ἔνεκεν ἐμῶν. διάθεσιν γὰρ ἀγαθὴν
 ἠγάπημα ἔναί, φησιν ὁ μέγας Βασίλειος, ἐπιθυμίαν τῆς πρὸς θεὸν
 εὐαρεσθήσεως σφοδρὰν, καὶ ἀκόρετον, καὶ πεπηγῶν, καὶ ἀμετά-
 σκετον.

Luc. κη' ε'.

Τῆτο δὴ ἔσω τῶ ὄντως καλῶ καὶ ἀγαθῶ κακῶν ἀπαράτρεπτος,
 τὸ πάντοτε λέγειν τε καὶ πράττειν τὰ ἀρέσκοντα θεῶ, ἃ γε καὶ ὑπὸ
 τῆ ὀρθῆ λόγῳ πρόδηλα γίνετα, καὶ ὑπὸ τῆ φωτὸς τῆ θεῖα νόμῳ
 ἐλλαμπομένοις, καὶ μὴ ἔκοντι τυφλώτῃσι λαμπρῶς ἀναφάνετα,

mens atque gemens tamquam dirus
 in terris obambulat. David necato
 Goliath, & Divina honoratur sen-
 tentia, & innumeris linguis celebra-
 tur atque glorificatur. Herodes
 quod Joannis caput abscidisset, no-
 tatur & damnatur. Contra Petrus
 qui Ananiam & Sapphiram verbo
 interemit, tamquam zeli plenus
 laudatur. Luxuriantes in vestibus
 pretiosis mulieres reprehendun-
 tur; ast Judith vivum illud pud-
 icitiæ simulacrum, cum eleganti-
 ore cultu sese ornasset pro pa-
 tria, brabeum abstulit Holopher-

nis caput. *Beati eritis, inquit, cum
 probris vos affecerint homines, & cum
 persecuti fuerint, cum vos separaverint,
 cum ejecerint nomen vestrum
 tamquam malum, sed propter me.
 Dispositionem enim bonam esse arbi-
 tror esse, inquit magnus Basiliius,
 cupiditatem Deo complacendi vehe-
 mentem, & insatiabilem, & fixam
 atque immobilem.*

Luc. 6, 22.

Hæc ergo sit viro vere bono regu-
 la immota, ut semper dicat & agat
 quæ Deo placeant: quæ quidem &
 rectæ rationi sunt perspicua, & lu-
 mine divinæ legis illustratis neque

ἀλλ' εὐχῆς δὲ καὶ πόνου. τοῖς γὰρ ζητῶσι καὶ ἐργαζομένοις τὰ «
καλὰ, πάντως συνεπιλαμβάνεται τὸ Θεῖον· τὸ δὲ ἀεικείμενον, καὶ «
ἀναπεπληκός, καὶ χαῦνον, πόρρω Θεῷ. καὶ ἐποίησεν Ἐζεκίας τὸ «
καλὸν, καὶ τὸ εὐθεῖς, καὶ τὸ ἀληθές ἐναντίον Κυρίου τῷ Θεῷ αὐτῷ, «
καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ ᾧ ἤρξατο ἐν ἐργασίᾳ ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐν τῷ «
νόμῳ, καὶ ἐν τοῖς προσάγμασι ἐξεζήτησε τὸν Θεὸν αὐτῷ ἐξ ὅλης «
ψυχῆς αὐτῷ, καὶ ἐποίησε, καὶ εὐοδώθη. ὁ δὲ σπείρων Φειδομένως, «
Φειδομένως καὶ Θερίσει.

Οὐκ ἐστὶ δὲ ἰκανὴ τοῖς ὑπιάζουσιν ἀπολογία ἡ ἀπλότης καὶ τὸ
αἰμέριμον. ἀπλότης γὰρ ἐπῆνθει τῷ πατριάρχῃ Ἰακώβ καὶ ἀπλε-
τος ἀγαθότης, ἀλλ' ἀνεκέκρατο ἐξασιῶ φρονήσει, ἣ γε διαβρῆδην
ἀναλάμπει διὰ παντὸς αὐτῷ τῷ βίῳ. ἀπλῆς, καὶ ἀμνηστικῆς,
καὶ φιλάνθρωπος, καὶ ἐπὶ καλοκάγαθία περιβλεπτός ἦν ὁ γενῆσις
Ἰωσήφ, ἀλλ' ἐκ ἡμέλει τῶν δέοντων, ἐφρόντιζε πατρός, ἀδελφῶν,
παντὸς τῷ ἀπογόνῳ φύλα, ἀπεδίδα καὶ τῷ Φαραῶ τὰ καθήκοντα,
λύων φρονήσει καὶ προμηθείᾳ λιμὸν, καὶ πολιτικαῖς περιουσίαις ἐ-
μόνον πλῆτον αὐτῷ ποριζόμενος, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀσφαλεστέραν εὐπί-

cæcutientibus patescunt; sed oran-
dum & laborandum. Quærentibus
enim & operantibus bonum omni-
no coadjutor est Deus. At remissio
& animi abjectio & laxitas procul a
Deo. *Operatusque est Ezechias bo-
num & rectum & verum, coram Do-
mino Deo suo, in universa cultura
ministerii domus Domini, juxta legem
& ceremonias, volens requirere Deum
suum in toto corde suo, fecitque, &
prosperatus est. Qui autem parce se-
minat, parce & metet.*

remissis excusatio, simplicitas & in-
curiositas. Simplicitas enim inerat
patriarchæ Jacob & ingens bonitas,
sed temperata singulari prudentia,
quæ quidem plane elucet in tota
ejus vita. Simplex, malorum obli-
viscens, & humanus, & probitate
conspicius erat generosus ille Jo-
seph; sed necessaria non negligebat:
patris curam agebat, fratrum, omnis
posteritatis. Reddebat etiam Pha-
raoni officia, dissolvens prudentia
& providentia sua famem, ac poli-
tica sagacitate non solum opes sibi
acquirens, sed etiam ad certiore

Non est autem idonea supinis ac

παραλ. β'.
κεφ. λδ.

Παύλ. κοριν. β'.
κεφ. β'.

2. Paral. 31, 21.

Paul. 2. Cor.
9, 6.

Θεῶν συνελαύτων τὸ ὑπήκουον. ἡ γὰρ ἀρετὴ ἀρχικόν ἐστὶ χρῆμα,
 ὡς ὁ ἱερεὺς Ἰσίδωρος περὶ τῶ ἀγιωτάτε καὶ πολιτικωτάτε ἰωσήφ
 11 Φησιν. ἀρετῆς γὰρ καὶ φιλοσοφίας ὄρος τὸ μετὰ συνέσεως ἀπλαστον.
 11 καὶ ὁ θεὸς Μακάριος, καὶ γὰρ οἱ χρηστοὶ κατὰ φύσιν, φησὶν, εἰάν
 11 μὴ ἀσφαλίσωνται, κατὰ μικρὸν δι' αὐτῆς τῆς χρηστότητος ὑποσύ-
 11 ρονται. καὶ πάλιν, δεῖ ἔν ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσι συγκεκραμένον εἶναι
 11 τὸν ἀνθρώπον, τὸ χρηστὸν μετὰ τῶ ἀποτόμῃ, τὸ σοφὸν μετὰ δια-
 11 κρίσεως, τὸν λόγον μετὰ τῶ ἔργῳ, τὸ ὄλον, πεποιθέναι ἐπὶ Κύριον,
 11 καὶ μὴ ἐφ' ἑαυτόν. ἡ γὰρ ἀρετὴ διὰ πολλῶν ἀρτυέται, καὶ ἔ μόνον
 11 διὰ μέλιτος, ἀλλὰ καὶ πεπέρεως. καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνατίος, διὰ
 11 τῆτο σαρκικὸς εἶ, φησι, καὶ πνευματικὸς, ἵνα τὰ φαινόμενά σε εἰς
 11 πρόσωπον κολακεύῃς. εἰς τῆτο ἴσως ἀντιβόμενος, ὅτι μετὰ συνέσεως
 δι' ἑνὲν ἕλασος ὀφείλει τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ σωμα-
 τικὸν βίον, ὡς ἀπαυτῆ ὁ καιρὸς, καὶ ἡ τῶν πραγμάτων κατάστα-
 σις. ὡς ἐρμηκῆϊα εἶναι καὶ τῆτο τῶ φρόνιμος εἶναι ὡς ὁ ὄφεις, καὶ
 τῶ, μὴ γίνεσθε ἄσοφοι, ἀλλὰ σοφοὶ ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν.
 κατωτέρω γὰρ ὁ αὐτὸς θεὸς ἀνὴρ φησι, τὴς καιρὸς καταμάνθανε.

β. β. β. 3.
 ἐπι. 64.

obedientiam compellens subjectos. Virtus enim res est imperatoria, ut sanctus Isidorus de sanctissimo & summo politico Joseph inquit. Virtutis enim & philosophiæ apex est candor cum prudentia conjunctus. Et divus Macarius, Probi enim suaapte natura nisi sese muniant, paulatim per ipsam probitatem supplantantur. Ac rursus: Oportet igitur ex omni parte temperatum esse hominem, benignitatem asperitate, sapientiam discretionem, sermonem opere, in summa considerare in Dominum, & non in seipsum. Plura enim

sunt condimenta virtutis, nec solum mel, sed & piper. Et Ignatius theophorus, Idcirco carnalis es, inquit, simulque spiritualis, ut apparentibus in faciem blandiaris. Id fortasse innuens, prudenter quemque debere dirigere ea quæ ad spiritualem quæve ad corporalem vitam pertinent, prout tempus postulat rerumque status. Ut & hoc quasi interpretamentum sit illius, Prudentem esse sicut serpentem: nec non illius, Ne sitis insipientes, sed sapientes, redimentes tempus. Inferius enim idem vir sanctissimus ait, Tempora considera.

διὰ

ἀντι. κει. ζ.
Γοσιμ. βιβλ. δ.
ἐπικ. ρλί.

διὰ τῆτο ὁ πρόφήτης, ἦν Ἐφραΐμ, φησιν, ὡς περιτερά ἀνός, ἔκ «
ἔχιστα καρδίαν. εἰ γὰρ τὸ ἀκέραιον καὶ ἀκακότητες προσέταξεν α
ὁ δεσπότης μιμῶσθαι τῆς περιτεράς, ἀλλὰ τὸ ἀνόητον ἐκκλίνειν χρεῖ. α
εἰ γὰρ καὶ μὴ βλάβησιν χρεῖ, ἀλλ' ἔδ' εἰς τὰ καίρια βλάβησθαι α
προσῆκει. καὶ ἀλλαχῆ, ἔτε ἀλαζόνα εἶναι χρεῖ, ἔτε κόλακα, α
ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν κακιῶν τῶτων τὴν ἀμετρίαν κολάζοντα, ἐλευ- α
θέρειον εἶναι, μὴ τε εἰς αὐθάδεια ἀποκλίνοντα, μὴ τε εἰς δαλοπρέ- α
πειαν καταπίπνοντα. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς σοφίας καὶ συνέσεως ἐς α
ἄκρον ἐληλακῶς θεῖος πατήρ. ἐγὼ εἰ καὶ παράδοξον εἶναι δοκῆι τὸ α
ῆθητόμενον, μεγαλοφροσύνην τὴν μετὰ λόγῳ φρόνησιν εἶναι ἐρίσο- α
μαι. ἔ γὰρ εἰ τις μὴ εἰη κόλαξ, τῆτον ἀλαζόνα γραπτεῖον, εἰ δ' εἰ α
τις κόλαξ εἰη καὶ ἀγενής, τῆτον μετρίφρονα νομιζέον, ἀλλὰ τὸν α
τὰ πρέποντα μὲν πράττοντα, μὴ φουσάμενον δὲ κατὰ τῶν πέλας, α
μὴδ' αὐτὸν ὑπερτιθέοντα ἀπάντων, ἀλλ' ἐν τῇ προσήκῃσῃ τάξει α
τῇ ἐλευθέρῳ προέβῃσῃ ἑαυτὸν φυλάττοντα. μεγαλόψυχον μὲν α
γὰρ εἶναι χρεῖ, ἔκ ὑπερήφανον· ἀνδρείον, ἔ φρασύν· ἐπικειῆ, ἔ α

βιβλ. γ.
ἐπικ. τοδ.

βιβλ. γ.
ἐπικ. ρεβ.

Osea 7, 11.

* 3. Epist. 264.

Isid. 4. Epist.

137.

3. Epist. 379.

Idcirco Propheta Erat, inquit, Ephraim quasi columba amens, non habens cor. Esi enim simplicitatem columbae quae est sine malignitate imitari nos iussit Dominus: tamen stoliditatem ejus fugere oportet: Quamquam enim ledere neminem oportet, tamen neque lethales accipere plagas ab aliis convenit. Et alibi: Neque vanum & arrogantem esse oportet, nec adulatorem; verum utriusque hujus vitii excessum coercendo liberum esse: ita ut nec in insolentiam quis declinet, neque in servilem vilitatem prolabatur. Ac rursus idem ille ad summum prudentiae & fa-

pietiae provectus pater sanctissimus: * Ego, etsi mirum esse videatur quod sum dicturus, μεγαλοφροσύνην, i. e. magnanimitatem, statuo esse φρόνησιν μετὰ λόγῳ, i. e. sensum animi rationalem. Non enim, si quis assentator non sit, is arrogans judicandus: neque si quis adulator sit & vilis, hic pro modesto habendus: sed is qui faciens consentanea, non inflatur adversus alios, nec seipsum omnibus anteponit: verum in eo gradu atque ordine qui ingenuos decet, seipsum continet. Magnanimum enim esse oportet, non superbum: fortem, non temerarium: suavem ac faci-

ἢ δειλόπρεπῆ. μετρίφρονα, ἔ ταπεινοφροσύνην ὑποκριόμενον. ἔλευ-
 ἢ θείον, ἐκ ἀνδραποδάδῃ, οἷος ἦν καὶ ὁ Θεοφίλης Ἀβραάμ. ὃς
 ἢ λαφύρων μὲν ὑπερεφρόνει περσικῶν, καὶ σκύλων βαρβαρικῶν,
 ἢ ξεινοδοχῶν δὲ, ἀπάντων ταπεινότερος ἦν, τὰ οἰκετῶν διαπρατρίμε-
 ἢ νος, καὶ θείας ὀμιλίας ἀξιόμενος ἔλεγεν, ἐγὼ εἰμι γῆ καὶ σποδός.
 ἢ τῆτό ἐσιν ὡς ἀληθῶς συναγαγεῖν εἰς ταυτό μετριοφροσύνην, καὶ
 ἢ ταπεινότητα, καὶ ὕψος. καὶ τῆτό ἐσιν ἐλευθεριότητα δεῖζαι ὑπερη-
 ἢ φανίας ἀπηλαγμένην. οἱ δὲ ταῖς κακίας τὰ τῶν ἀρετῶν ὀνόμα-
 ἢ τα περιτθίνετες, καὶ ταῖς ἀρεταῖς τὰ τῶν κακιῶν, καὶ πάντα
 ἢ χρέματα μὴ γνῶντες ἵνα ἡ ἀρετὴ δυσδιάγνωτος γένηται, αὐτὴν τὴν
 ἢ ἀρετὴν ἐξορακίζεν μοι δοκῶσι.

Τὸ δὲ ἐν κόσμῳ εἰσέτι εἰλέμενον ἀπλότητος προφάσει περὶ
 τὴν οικονομίαν φασίμως ἔχεν, ἀρρώστημα διανοίας ἐσιν. ἔ δὲ γὰρ
 ἔ πλῆτος κακόν, ἀλλὰ τὸ προστετηκότα τῷ πλῆτῳ ἀμνημονεῖν
 Θεῷ. καὶ ἔ μόνον Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἕτεροι
 τῶν θείων πατέρων πλῆτῳ περιφθρόμενοι, καὶ ἀξιώματι Φαυδου-
 νόμενοι ἤσκειν νεανικὴν ἀρετὴν ὁσημέραν ὀμιλεῖντες Θεῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν

*lem, non abjectum & vernilem: modestum, non humilitatis simula-
 torem: ingenium & liberalem, non servilem. Qualis erat & Abraham
 ille pius Deoque gratus, qui Persicas quidem manubias & spolia bar-
 barica contemnebat, in excipiendis autem hospitibus, omnium erat hu-
 millimus, servilia munia exequens: atque cum ad divinum colloquium
 admitteretur, dicebat, Ego sum terra & cinis. Hoc vere est modestiam &
 humilitatem & sublimitatem in unum colligere: hoc est ingenuitatem a su-
 perbia puram demonstrare. Contra qui vitiis virtutum, & virtutibus*

vitiorum nomina imponunt, omniaque permiscunt, ut virtus egre internosci queat, virtutem ipsam meo quidem iudicio, velut in exilium mittunt.

Ceterum versantem adhuc in hoc mundo simplicitatis pretextu res domesticas segniter administrare, imbecillitas mentis est. Neque enim divitiæ sunt malum, sed divitiis affixum immemorem esse Dei. Ac non solum Abraham & Isaac & Jacob, alique ex sanctissimis patri- bus, opibus circumfluentes, & dignitatibus ornati, exercebant masculam virtutem, quotidie cum Deo conversantes; verum etiam in

Ματθ. κη. α.

τῷ καινῷ νόμῳ τὸ ἐπὶ ἀνεπιμώμοις ὠφελείας ἑαυτῆ τε καὶ τῆ πλησίον χρῆσθαι τοῖς ἔσθω, οἰκονομῆντα καὶ διατῶντα ὡς Θεῷ φίλον, ἐφέταται. τῷ γὰρ γυμνῇ τῇ ψυχῇ ἐς Θεωρίαν ἰπταμένῳ ὑποτίθεται ὁ Φιλάνθρωπος δεσπότης πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα. πώλησέν σε γάρ, Φησι, τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. τὸ δὲ ἐκλικμήσαντα τὰ ὄντα μὴ ἀκολούθησαι τῷ ἑρανοῖς Θεσπυροῖς πλετύζοντι βασιλεῖ, καὶ διὰ τῆς ἐπὶ γῆς ἀκτημοσύνης ἀναπεταυῖντι τὰ ἀπάντων ταμῆα, μαυνομένῳ ἂν ἔη, καὶ μηδαμῶς καθικνωμένῳ τῆ νῆ τῶν θείων λογίῳ. ὁ δὲ ἐλλογιμώτατος καὶ πολυτίμων Κλήμης, ὁ ὁσιώτατος τῆς Ἀλεξανδρείαν ἐκκλησίας γεγωνὸς ἱερεὺς, ἀπὸς ἀρχαιότατος, καὶ ἔ μακρὰν τῶν ἀποστολικῶν γενόμενος χρόνων, ἐν τῷ ἐπιγεγραφομένῳ λόγῳ, τίς ὁ σωζόμενος πλάσιος; πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτά Φησι. τί τοίνυν ἦν τὸ προτρέψόμενον αὐτὸν εἰς φυγὴν, καὶ παῖσαν ἀπαιτομολῆσαι τῆ διδασκαλίᾳ, τῆς ἰουσίας, τῆς ἐλπίδος, τῆς ζωῆς, τῶν ἡ προπεποιημένων; πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σε. τί δὲ τῆτό ἐστιν; ἔχ ἂ προχέρως δέχονταί τινες, τὴν ὑπάρχουσαν ἕσταν ἀπορρίψαι ἡ

Ματθ. ιγ. 27.

■ nova lege ad inculpatas commoditates & suas cujusque proximi, opibus uti, administrando & dispensando ut Deo gratum, permittitur. Eum enim qui nuda anima in contemplationem subvolat clemens Dominus jubet vendere substantiam: *Vende, enim, inquit, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me.* Non autem sequi, eventitatis opibus, regem cœlestibus thesauris ditantem, ac per inopiam in terris, patefacientem omnium promptuariorum, infani esset, minimeque affluentis mentem divinorum oracu-

lorum. At differtissimus ille & multiscius Clemens, sanctissimus Alexandrinorum Ecclesiæ sacerdos, vir antiquissimus, non longe ab temporibus Apostolicis, in sermone qui inferibitur, *Quis dives salvus?* inter alia hæc etiam dicit: *Quid igitur erat quod ei fugam suaserat, desertoremque fecerat Magistri, intercessionis, spei, vitæ, & profectuum quos fecerat? Vende quæ habes. Quid hoc sibi vult? Non, ut aliqui nimis prompte accipiunt, substantiam & opes abjicere jubet, pecuniasque missas facere; sed opiniones de divi-*

προσάσ-

ἢ προσάσσει, καὶ ἀποσῆναι ἀπὸ τῶν χρημάτων, ἀλλὰ τὰ δόγματα
 ἢ περὶ χρημάτων ἐξορίσαι τῆς ψυχῆς, τὴν περὶ αὐτὰ πρίαν, καὶ
 ἢ νόσον, τὰς μερίμνας, τὰς ἀκάνθας τῆ βίης, αἱ τὸ σπέρμα τῆς
 ἢ ζωῆς συμπνύγῃσιν. ἔτε γὰρ μέγα καὶ ζηλωτὸν τὸ τηράλλως ἀπο-
 ἢ ρεῖν χρημάτων μὴ ἐπὶ λόγῳ ζωῆς, ἔτω μὲν γὰρ αὐ ἦσαν οἱ μὴδὲν
 ἢ ἔχοντες μηδαμῆ, ἀλλὰ ἔρημοι καὶ μεταῦτα τῶν ἐφ' ἡμέραν οἱ
 ἢ κατὰ τὰς ὁδὸς ἐρριμμένοι πτωχοὶ, ἀγνοῦντες δὲ Θεὸν, καὶ δικαιο-
 ἢ σύνην Θεῷ, κατ' αὐτὸ μόνον τὸ ἄκρως ἀπορεῖν καὶ ἀμνηστῆν βίης,
 ἢ καὶ τῶν ἐλαχίστων σπανίζεν, μακαριώτατοι, καὶ Θεοφιλέστατοι,
 ἢ καὶ μόνου ζωῆν ἔχοντες ἀγῶνισιν. ἔτε κοινὸν τὸ ἀπίκασθαι πλῆτον,
 ἢ καὶ χαρίσασθαι πτωχοῖς, ὃ πολλοὶ πρὸ τῆς τῆ σατήρος καθ' ὁδὸν
 ἢ πεποιήκασιν. οἱ μὲν τῆς εἰς λόγους σχολῆς καὶ νεκρᾶς σοφίας ἔνεκον,
 ἢ οἱ δὲ φήμης κενῆς καὶ κενοδοξίας, Ἀναξαγόρας, καὶ Δημόκριτοι,
 ἢ καὶ Κράτιτες.* καὶ κατωτέρω, δύναται τις ἀποφορτισάμενος
 ἢ τὴν κτῆσιν, ἔδεν ἦτις ἔτι τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ὄρεξιν τῶν χρη-
 ἢ μάτων ἔχων ἐντετηκῆεν καὶ συζῶσαν. καὶ τὴν μὲν χρῆσιν ἀποβε-
 ἢ βληκέναι, ἀπορῶν δὲ ἅμα καὶ ποδῶν ἄπερ ἐσπάθησε, διπλῆ

*iis exterminare ex animo, pavorem
 circa eas, & morbum, & curas, vitæ
 spinas, quæ semen vitæ suffocant. Ne-
 que enim magnum & mirabile est,
 gratis carere opibus sine conditione
 vitæ; sic enim illi qui plane nihil
 habent, qui destituti omnibus rebus,
 pauperes humi jacentes mendicant
 diurnum victum, Deum autem &
 justitiam Dei ignorant, hoc solo re-
 spectu, quia sunt in egestate summa,
 victusque penuria laborant, & mini-
 mis rebus egent, forent beatissimi
 Deoque gratissimi, solique haberent*

*vitam æternam. Nec novum est ab-
 dicare divitias, & donare pauperi-
 bus, id quod multi ante Salvatoris
 adventum fecere: partim ut studiis
 vacare possent & mortuæ illi sapien-
 tiæ, partim inanis gloria vanaque
 fama causa, Anagora, & Democriti,
 & Cratetes. Inferius etiam: Potest
 quis exonerata possessione nihilominus
 adhuc retinere desiderium & cupidi-
 tatem opum penitus insitam & con-
 suetam: atque usum quidem amisisse,
 egendo autem & desiderando quæ pro-
 fundit dupliciter cruciari, & commo-*

λυπαῖσθαι, καὶ τῇ τῆς ὑπηρεσίας ἀπασίᾳ, καὶ τῇ τῆς μετανοίας ἡ
 παρησία. ἀνεφικλον γὰρ καὶ ἀμήχανον, δεόμενοι τῶν πρὸς τὸ
 βιοτεύειν ἀναγκαίων μὴ κατακλᾶσθαι τὴν γνώμην, καὶ ἀσχολίαν
 ἄγειν ἀπὸ τῶν κρείττων, ὅπως καὶ ὄφειεν ταῦτα περὶ ὡμενον ἡ
 ἐκπορίζον. καὶ πάλιν, πῶς ἂν τις πεινῶντα τρέφοι, καὶ διδῶν
 τα ποτίζοι, καὶ γυμνὸν σκεπάζοι, καὶ ἄσεγον συναγοί, ἂ τοῖς ἡ
 μὴ ποιήσασιν ἀπειλεῖ πῦρ, καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον; καὶ κατω
 τέρω, ἀποτακτέον ἂν τοῖς ὑπάρχασιν τοῖς βλαβεροῖς, ἔχῃ τοῖς, ἡ
 εἰάν ἐπισήσῃ τις τὴν ὀρθὴν χρῆσιν, καὶ συνωφελεῖν δυναμένοις. ἡ
 ὠφελῆ δὲ τὰ μετὰ φρονήσεως, καὶ σωφροσύνης, καὶ εὐσεβείας ἡ
 οἰκονομήμενα. καὶ πάλιν, ὁ μὲν ἔχων κτήματα, καὶ χρυσὸν, ἡ
 καὶ ἀργυρον, καὶ οἰκίας ὡς θεῶν δωρεάς, καὶ τῶ τε δίδοντι θεῶν ἡ
 λεπτεργῶν ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀνθρώπων σωτηρίαν, καὶ εἰδὼς ὅτι ἡ
 ταῦτα κέκτηται διὰ τῶν ἀδελφῶν μᾶλλον ἢ ἑαυτὸν. καὶ κρείττων ἡ
 ὑπάρχων τῆς κτήσεως αὐτῶν, μὴ δᾶλος ὢν κέκηται, μηδὲ ἐν τῇ ἡ
 ψυχῇ ταῦτα περιφέρει, μηδὲ ἐν τέτοις ὀρίζων καὶ περιγράφων ἡ
 τὴν ἑαυτῆ ζῶν, ἀλλὰ τι καὶ καλὸν ἔργον καὶ θεῶν αἰεὶ διαποιῶν. ἡ
 καὶ ἀποστρεφθῆναι δὲ ποτὲ τέτων, δυναμένος ἴλεω τῇ γνώμῃ ἡ

eorum absentia, & penitentia pre-
 sentia. Impossibile enim est, indigen-
 tem rebus vitæ necessariis non animo
 frangi, nec potiora negligere, conan-
 tem quomodocumque & undecumque
 istas comparare. Atque rursum:
 Quomodo quis poterit esurienti cibum
 dare, sitienti potum, cooperire nu-
 dum, lecto carentem recipere, qua
 non facientibus ignem minatur &
 tenebras exteriores? Et inferius:
 Renunciandum ergo illis facultatibus
 que nocent; non illis que recto ad-
 bibito usu etiam prodesse possunt.

Profunt autem, que prudenter & mo-
 derate & pie dispensantur. Ac rursum:
 Qui habet possessiones & aurum &
 argentum & domos, ut Dei munera,
 Deoque largitori ab illis servit ad ho-
 minum salutem, & agnoscit se hæc pos-
 sidere propter fratres magis quam
 propter seipsum, quive qua possidet sibi
 subjicit, non autem illis servit, neque in
 animo hæc circumfert, nec istis definit
 & circumscribit vitam suam, sed etiam
 bonum aliquod opus & divinum sem-
 per operatur: si que carentium ali-
 quando bis fit, potest placido animo

ἢ καὶ ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἐνεγκεῖν ἐξ ἴσῃ, καθάπερ καὶ τὴν περιε-
 ἢ σίαν, ἕτος ὁ μακαριζόμενος ὑπὸ τῆ κυρίας, καὶ πτωχὸς τῶ πνεύ-
 ἢ ματι λαλέμενος, κληρονόμος ἑτοιμος ἕρανῶ βασιλείας, ἐ πλάσιος
 ἢ ζῆσαι μὴ δυνάμενος. καὶ κατωτέρω, ἕτω καὶ ἀπορός τις αὐ
 ἢ καὶ ἄβιος εὐρεθεῖη ποτὶ ἂν μεθύων ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ
 ἢ χρήμασι πλάσιος, νήφων, καὶ πτωχεύων ἡδονῶν, πεπεισμένος,
 ἢ συνετός, καθαρὸς, κεκολασμένος. καὶ κατωτέρω, ἀλλ' ἕρᾶς
 ἢ σεαυτὸν ἠγώμενον ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀνατρεπόμενον, ἄφες, ἕψιν,
 ἢ μίσησον, ἀπόταξαι, φύγε. κὰν ὁ δεξιός σε ὄφθαλμός
 ἢ σκανδαλίξῃ σε, ταχέως ἐκκόψον αὐτόν. αἰρετώτερον ἕτεροφθά-
 ἢ μω βασιλεία θεῶ, ἢ ὀλοκλήρω τὸ πῦρ. κὰν χεῖρ, κὰν πῶς,
 ἢ κὰν ἡ ψυχὴ, μίσησον αὐτήν. ἂν γὰρ ἐνταῦθα ἀπόληται
 ἢ ὑπὲρ χριστοῦ, ἐκὼ ζωογονήσεται. ἀλλ' εἰ δυνατὰί τις ἐνδοτέρω
 ἢ τῶν ὑπαρχόντων κάμπτην τῆς ἐξουσίας, καὶ μέτρια φρονεῖν,
 ἢ καὶ σαφρονεῖν, καὶ θεὸν μόνον ζῆτεῖν, καὶ θεὸν ἀναπνεῖν, καὶ
 ἢ θεῶ συμπολιτεύεσθαι, πτωχὸς ἕτος παρέστηκε ταῖς ἐντολαῖς,
 ἢ ἐλεύθερος, ἀήγητος, ἄνοσος, ἄτρωτος ὑπὸ χρημάτων. εἶδε μὴ,

*aque ferre & absentiam eorum, sicut
 & presentiam; hic est qui beatus
 predicatur a Domino, & pauper spi-
 ritu appellatur, certus haeres regni cae-
 lestis, non dives vivere nesciens. Atque
 inferius: Sic e contrario etiam imops
 aliquis & egenus deprehendi potest
 aliquando ebrius concupiscentius: &
 dives opibus sobrius, & voluptatum
 egenus, persuasus, prudens, purus, casti-
 gatus. Et inferius: Sed si vides te ipsum
 depravari & vinci ab eis, & sub-
 verti, relinque, abjice, odio prose-
 quere, renuncia, fuge. Atque si*

*oculus tuus dexter scandalizet te,
 cito erue eum, praoptandum enim
 lusca regnum Dei quam integro ignis.
 Item si manus, si pes, si anima, odio
 prosequere eam. Si enim hic pereat
 pro Christo, illic vivificabitur. Si
 vero quis potest intra opum potesta-
 tem flectere, & moderate de se sen-
 tire, & temperatus esse, & Deum
 solum querere, Deumque spirare, &
 cum Deo versari, pauper iste adfistit
 praeceptis, liber, invictus, sanus, a
 divitiis illesus. Sin minus, citius*

Ἐαὐτὸν κάμηλος διὰ βελόνης ἵσελεύσεται, ἢ ὁ ταῦτος πλῆσις ἐπὶ τὴν βασιλίαν τῆ θεῆ παρελεύσεται. “

Ἐντελῆς δὲ καλοκαγαθίας ἐγκρατῆς, ὁ διαρῥῶν ἐν ὁποῦν πρᾶγματι τὰ προσήκοντα, καὶ πάσαις γραμμαῖς ἐπακριβῶν τὴν Θεοῦ εἰκόνα τῆς ψυχῆς, καὶ εἰς τῆτο ὅλω θένει διατενόμενος, ἑαυτῷ προσέχων, ἑαυτῷ ἐπαρρηκῶν, ἐκ ἀμελῶν δὲ ἔτε φίλων, ἔτε πατριδος, ἀλλὶ ὑπεργῶν κἀκείνοις τὰ δέοντα, καὶ ὁπότε δέησι, ἔτε τῶν ὄντων, ἔτε τῆ σώματος, ἔτε τῆς ζωῆς ὁ τῶντι καλὸς καὶ ἀγαθὸς φείδεται ὑπὲρ τῆ καθήκοντος, διὰ δὲ Θεὸν ἐς ἀρετῆς ἐληλακῶς (ὡς ὁ Παῦλος) ἀκρότητα, καὶ ἐν χριστῷ ζῶν, ὀλιγωρήσει καὶ ὅλω ἑαυτῆ πᾶν εἶδος φιλαυτίας ἀποδυσάμενος, καὶ οἰονεὶ ἀυγοειδὲς ὄχημα τῆς ψυχῆς ἀποδέμενος, ἀκράτω δὲ τῷ θεῷ ἔρωτι κῆφος ἐποχόμενος. κηδεμονικὴ ἄρα ἢ καλοκαγαθία, καὶ τῆτο τῆ κομῆ καλῆντος. θεῶς ζῆλος μεσῆ. καὶ μάρτυς ὁ ζῆλος ἰησῆ τῆ Ναυῆ, φινεῆς, καὶ Ἡλιῆ, καὶ ἄλλων συχῶν, ὧν πρόκεινται τὰ λαμπρὰ παρὰ δῆγματα τοῖς ἀνελίτῆσι τὰς ἱερὰς γραφὰς, καὶ τὰς βίβλους

camelus per acum transibit, quam talis dives in regnum Dei intrabit.

Perfectam autem probitatem adeptus est, qui omnibus suis partibus absolvit officia in quocumque negotio, qui omnibus lineis complet divinam animæ imaginem, eoque omnibus viribus contendit, sibi intentus, sibi invigilans; nec tamen amicorum curam relinquens nec patriæ, sed his etiam debita præstans ministeria. Atque ubi opus nec opibus nec corpori nec vitæ parcat vir vere bonus,

officii causa: quin etiam propter Deum, ad summum virtutis proventus, (ut Paulus) inque Christo vivens, etiam seipsum totum contemnet, postquam omne genus amoris proprii exuit, & tamquam splendidum animæ vehiculum deposuit, simplici & puro amorî divino invehens. Est itaque probitas sedula & officiosa, atque ubi tempus postulat, divini zeli plena. Testis zelus Josue, Phinees, Elia, & aliorum complurium, quorum illustria prostant exempla evolventibus scripturas sacras, librosque

ἡ τῶν ἀγίων πατέρων. Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς μῶ, ὁ διδάσκων ψαλ. 84γ.
 ἡ τὰς χεῖράς μῶ εἰς παράταξιν, τὰς δακτύλους μῶ εἰς πόλεμον.
 ἡ καὶ πάλιν, εὐφρανθήσεται δίκαιος ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν, τὰς ψαλ. 78.
 ἡ χεῖρας αὐτῆ νίβεται ἐν τῷ αἵματι τῆ ἀμαρτωλῶ. τὰ τῆ Θεῷ
 ἡ κρίματα ἐκδικῆν ἀπαραίτητος ἀνάγκη, Φησὶν ὁ ἕρανοφάντωρ
 ἡ Βασίλειος, ἵνα μὴ συμπαραπολαύῃ τῆς ὀργῆς τῆ Θεῷ ὁ ἐφου-
 χάζων. καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος καλοκάγαθίας ἐραστὴν καὶ
 προσάτην ὀνομάζει τὸν ἄρχοντα τὸν βοηθὸν ἀρετῆς, καὶ ἀντα-
 γωνιστὴν κακίας. καὶ πολὺς ἐστὶν εἰς δικαιοσύνην, καὶ κηδεμονίαν,
 καὶ προστασίαν, ὀτρύνων τὰς δυναμένους ἀπειλοῦς καὶ φόβω,
 μετὰ ξίφους καὶ τελαμῶνος, ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ εἰρήνην βραβεῦσαι.
 ἡ διὰ τῆτο ἀξιοῖται παρεῖναι, Φησι, καὶ βοηθεῖν ἡμῖν ὡς τάχιστα, 1 πη. κβ.
 ἡ καὶ δικάσοντα, καὶ συνηγορήσοντα. καὶ πάλιν, ἀλλ' ὅ, τι ἀν 1 πη. κ.
 ἡ δυνατῆς τῶν σβεσηρίων ὀργάνων, τῆτο προσέειπε, καὶ τοῖς
 ἡ ἄλλοις διακελεύων, ἵνα καὶ τὸ σὸν εὖ ἔχη τῆ κοινῆ πράττοντος
 ἡ ἄμενον. καὶ πάλιν, εἰ γένοιτο πολλὰς τῶν ἡμετέρων τὸ γένος 1 πη. 6.
 ἡ τὴν σὴν μιμήσασθαι καλοκάγαθίαν, πάντα ἡμῖν οἶδ' ὅτι ἔχει

sanctorum Patrum. * *Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad praelium & digitos meos ad bellum. Ac rursus: ** Letabitur iustus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris. Dei iudicia vindicare, irrecusabilis est necessitas, inquit ille coeli monstrator Basilius, ne in eo cessans experiatur iram divinam. Et Gregorius theologus probitatis amatorem & patronum appellat eum Praefectum qui virtuti opitulatur, hostemque malitiae: multus-*

que est in adhostandis ad iustitiam, curam & defensionem eius qui possunt minis & terrore, gladio ac clypeo, privatim & publice pacem procurare. Idcirco volumus, inquit, adesse & succurrere nobis quamprimum, & iudicaturum & defensurum. Ac rursus: Sed quaecumque instrumenta extintoria potes, ea admove, aliisque impera, atque effice, ut Rep. melius habente, tua etiam res meliore sit loco. Rursusque: Si eveniat ut plures ex nostra natione intuentur tuam probitatem, omnia,

Psal. 143. 1.

Psal. 67. 2.

ἱπκ. μʹ.

καλῶς τὰ τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια. παρακαλῶ δὲ, ὡς περ τὸν ἰε
 ἔξωθεν πόλεμον τῆ σεαυτῆ δεξιᾷ καὶ συνέσει καταλύεις γενναίως ἰ
 ὑπὲρ ἡμῶν ἰσάμενος, ἔτω λύσον καὶ τὸν ἡμέτερον ὅσα γέ ἐσιν ἰ
 ἐπὶ σοὶ εἰρηρικὸν γενέσθαι τὸ τέλος τοῖς συνελθῶσι νῦν ἐπισκό- ἰ
 ποις ἀγωνιστάμενος. καὶ Ἀλυπίῳ γράφων, σπαράσσει τὴν ἡμε- ἰ
 τέραν οἰκίαν τὴν παρ' ὑμῖν ὡς πυρῆανομα βιαίοις ἐφόδοις ὁ καλὸς ἰ
 Παλλάδιος, ὁ δὲ βοηθήσων ἑδούς. καλὸν ἔν ἐστὶ σοὶ μάλιτα μὲν ἰ
 καὶ παρόντος κήδεσθαι τῷ ἀνδρὸς, πολλῶ δὲ πλεον ἀπόντος, ὡς ἀν ἰ
 μὴ παντάπασι οἰχήσεται διαφθαρέντα καὶ διαξένετα τὰ πράγμα- ἰ
 τα κατὰ πολλὴν τῷ κωλύσοντος ἐρημίαν. ἰ

Ἐστὶ δὲ καὶ σωφροσύνης ἐραστὴς ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, τὴν
 φθοροποιὸν ἀκαλασίαν ὡς ἰσβόλον ὄφιν ἀποφεύγων. πῶς γὰρ μιμή-
 σεται θεὸν σοὺς δίκην ταῖς ἀποπλύσει ἡδοναῖς φυρόμενος; πῶς
 χολάσει τῇ εὐχῇ καθηδυπαδῶν, καὶ κατασπαδῶν, καὶ ὅλως
 τῇ ἰλῦι προστετηκῶς; πῶς ἀσκήσει φρόνησιν ἐν ἑαυτῷ ἄφρων ὢν;
 πῶς δικαιοσύνης ἀνδέξεται ἀφ' ἐξίας ἀδικεῖν ἀρχόμενος; κατατρί-

*sat scio, nobis recte habebunt, tam
 publica quam privata. Rogo autem
 ut, quemadmodum externum bellum
 tua ipsius dextera & prudentia dissi-
 pas, strenue pro nobis stans, ita &
 nostrum delicias, quantum in te est,
 contendens ut pacatum habeant finem
 Episcopi qui nunc convenere. Atque
 Alypicio scribens: Lacerat nostram
 domum quae apud vos est, ut audio,
 violento impetu, bonus ille Palladius,
 qui autem subveniat opemque ferat,
 est nemo. Decet autem te, etiam
 presentis quidem rationem habere
 illius hominis, sed multo magis ab-*

*sentis, ne prorsus dilapsa pereant &
 intereant omnia, magno impediens
 defectu.*

Est vero & temperantiae amans
 vir bonus & probus, pestiferam
 intemperantiam ut venenatum
 angvem fugiens. Quomodo enim
 Deum imitabitur is qui more porci
 in caedis volutatur voluptatibus?
 Quomodo vacabit precibus, luxu-
 rians & deliciis diffluens, lutoque
 plane affixus? Quomodo exerce-
 bit prudentiam qui in seipso est
 insipiens? Quomodo iustitiam
 curabit a Lare injusta facere inci-

Epist. 47.

βαν

βαν τὸ σῶμα, μολύνων τὴν ψυχὴν, ἐπιτέμνων τὴν ἐπίκτητον,
 ζημιώμενος τὴν αἰώνιον; πῶς δὲ ἀνδρείαν ἀσκήσει ὁ ἐκτεθλυμένος
 καὶ ἐυδεδιχημένος, καὶ λημῶν σῶμα τε καὶ ψυχὴν, ἔδ' ἀνανεῦσθαι
 ὅλως δυνάμενος; ἐπιμελήσεται μέντοιγε μετρίως τῆ σῶματος, ὃ
 ἐνέχυρον ἔλαβε παρὰ θεῶ, καὶ ὄργανον λειτουργῆσον τῷ τε δεσπό-
 ζοντι, καὶ τῷ ὁμοφύλῳ. ἐν ἀγρῷ πόρρω πῆ, φησιν, ὁ θεῖος
 ἡ Γρηγόριος, τῆς μονῆς διατρίβοντας, καὶ κῆ τῆ σῶματος ἡμῶν ἐπιμε-
 λόμενοι. ἔδ' ἀπίωσεται εὐθυμίᾳ σώφρονα τὴν νότον ἐμπιῶσαν τῇ
 ψυχῇ ἐν τῷ τῆς ἀρετῆς δρόμῳ. Ἦσθην ἐπαινέμενος, φησιν ὁ αὐτὸς
 ἅγιος. καὶ πρὸς Ἀστέριον γράφων, τετιμῆμεθα παρ' ὑμῶν,
 δεδοξάσμεθα, τῆς ἀρχῆς ἀπελαύσαμεν, τῆς φιλανθρωπίας
 ἐνεφροήθημεν. καὶ Γρηγορίᾳ Νύσσης, ἕτε ὑπερορώμενοι δυσχεραίνο-
 μεν, καὶ τιμῶμενοι χαίρομεν. τὸ γὰρ συγνόν, καὶ κατηφές, καὶ
 σκυθρωπὸν, καὶ ἀνυμηρὸν, ἐκ εἰσὶν ἀρετῆς χρώματα, τοῖς
 τε μετ' ἀνθρώπων διαιωμένοις ἐπιπολαζόντα, ἀπαντὰ λίαν

ἐπιτ. κ.
βίον.ἐπιτ. vi.
'Ευαγγ.ἐπιτ. vii.
ἐπιτ. β.

piens, corpus destruens, animam
 fœdans, abbrevians hanc vitam
 eaducam, amittens æternam? Quo-
 modo fortitudinem exercebit effœ-
 minatus, inordinato victu utens,
 marcens corpore & anima, nec
 emergere omnino valens? Curabit
 tamen corpus moderate, quod a
 Deo accepit ut pignus & instru-
 mentum ad præstandas functiones
 cum principi ac magistratui tum
 societati. *Ruri, longe a monasterio,*
inquit divus Gregorius, commo-
rantes, ibique corporis nostri curam
agentes. Neque lætitiã repudia-

bit moderatam, quæ animum in-
 tendit in virtutis stadio. *Gaudeo,*
me laudari, idem inquit Sanctus.
 Et Asterio scribens: *Honore affecti*
a vobis sumus, glorificati, imperio
fruiti, humanitate & clementia
satiati. Et Gregoriõ Nysseno: *Et*
contemptum moleste non ferimus,
& honore lætamur. Tristitia enim
 & mœllicitia, & vultus tetricus &
 squalor, virtutis pigmenta non
 sunt; atque in consuetudine homi-
 num viventibus inherentia admo-
 dum sunt molesta, tamquam pro-
 bitatis simulationem olentia, at

Epist. 55.
Evagriõ.

Epist. 52.

Epist. 2.

ὀχληρὰ ὡς ὑποκρίτους ἄζοντα. τὸ δὲ κόσμον, καὶ ἰλαρὸν, καὶ γεγηθὸς, καὶ εὐαπάντητον, καὶ εὐπροσήμερον, καὶ εὐμενές, καλοκάγαθίας εἰς βαφαί, φῶς ἐπισίλβον ταῖς ἀρεταῖς. ταῖς μάλιστα τῶν ἀρετῶν ἐπεκτείνεσθαι ἀγωνίζε, φησὶ ὁ μέγας βασιλεὺς, καὶ τῶν ἐλαττοῦνων μὴ ἀμελεῖν, σφαλματος μὴ περιφρονεῖ καὶ μικρότερον παντὸς κινδάλει ἢ. καὶ τὸ μικρὸν γὰρ εἰ παρὰ χορδὴν χαρήσει, λύει τὸ ἐμμελές καὶ ἐναρμόνιον τῆ βίαι.

Ἐψωσαν δὴ κεφάλαιον τῆ λόγι οἱ λόγοι τῆ αὐτῆ θεοσεσίαι πατρὸς, ἀρμότῆσαι γὰρ παντὶ χριστιανῶ, ὃν εἶνα βέλεται, γνῶσιν ἔχοντα τῶν θεῶν γραφῶν, ἀπερίσπασον, ἀφιλάργυρον, ἀπράγμα, ἡσύχιον, θεοφιλῆ, φιλόπῳχον, ἀσσηγῆτον, ἀμνησίκακον, πολὺν εἰς οἰκοδομὴν τῶν ἐγγιζόντων αὐτῶ, ἀκείδοξον, ἀνυπερήφανον, ἀκολάκευτον, ἀπερίτρητον, μηδὲν προτιμῶντα τῆ θεῶ.

Ἀποταξάμενος δὲ ὁ καλὸς καγαθὸς τῶ κόσμῳ, ἀποδύσεται καὶ τὴν περὶ τὸν πλῆτον ἐπιθυμίαν, καὶ τὸν ἐνδύτατον τῆς

modestia, & lætitia & hilaritas, & comitas, & affabilitas, & benignitas, & probitatis sunt tinctura, lux resplendens in virtutibus. Majoribus virtutibus contendere nitere, inquit magnus Basilius, nec tamen minores negligito: vitium noli contemnere etiam si quolibet insecto sit minus. Nam & parvum illud, chorda aberrans, dissolvit concinnitatem & harmoniam viræ.

Summa autem sermonis, sint verba ejusdem Patris sanctissimi, conveniunt enim omni Christia-

no, quem vult esse, *Gnarum divinarum scripturarum, indistriclum, ab avaritia alienum, incuriosum, tranquillum, Deo devotum, pauperes amantem, non iracundum, obli-viosum injurie, multum edificantem appropinquantes ei, inanis glorie contemptorem, sine superbia, ab adulatione aversum, inconcussum, nihil anteferebant Deo.*

Renunciants autem vir bonus & probus mundo, exuet cum cupiditate divitiarum etiam interiorrem amoris proprii tunicam, ex-

Φιλαυτίας χιτωνίσκον, καὶ ἀσκήσει ἐν πᾶσι τὸ νηφάλιον, τὴν δὲ
 πρὸς Θεὸν νηφάλιον μέθην ἐνερνήσεται, λήθην μὲν τῶν κακῶν
 ἔξει, τὴν δὲ τῶν καλῶν μνήμην περιθάλλει. μετὰ τῆς πολυκε-
 φάλα τῶν παθῶν ὕδρας μονομαχήσει θεῶ συνεφαπτομένῃ, καὶ
 τὰ τῆς νίκης περαίνοντος, τὴν ἐν ταπεινώσει λαιθάνουσαν ἀλαζο-
 νείαν τὸ μέγα θεῖον πατήσεται, καὶ τῷ πυρὶ τῆς ἐν ἀπλότητι
 ἀγάπης * τὴν κεφαλὴν αὐτῆς συνθάλασει. γνώσει καὶ θεωρήσεται
 εαυτὸν ἐπιδώσει, ἀλλὰ τὸ περιέργον καὶ τὴν ἐν ὕψει πῶσι δειδί-
 11 τόμενος, τῆ μὴ ὀρθῶς γνώσκων τὸ ἀγνοεῖν αἰρήσεται. καὶ ἔθετο καλ. 17.
 11 σκότος ἀποκρυφὴν αὐτῆ. ἐκὼν τὰ πλερὰ τῆ νοὸς χαλάσει, ἐν
 11 τε τῇ καρδίᾳ τὸν Θεὸν ζητήσεται, ἀσφαλεστέρα γὰρ ἢ τῆς καρδίας
 11 σοφία. ὁ Θεὸς τῆς καρδίας μὲν, φησὶν ὁ Δαβὶδ, καὶ ὁ Σολομῶν, καλ. 18.
 11 ἡ ἐὰν σοφὴ γένηται σὺ ἡ καρδία, εὐφρανῆς καὶ τὴν ἐμὴν καρδίαν. πρην. κατ. 149.
 11 καὶ πάλιν, δός μοι ἡ ἐσὴν καρδίαν. ἐκείνην γὰρ θέλει ὁ Θεός,
 11 ἐκείνην ἐμπύπλησι τῆ θείᾳ ἔρωτος, ἐκείνη ἐν τῷ φαινοτάτῳ γνώσεται

erecbitque in omnibus sobrietatem,
 divini autem amoris ebrietatem
 pectore concipiet: malorum qui-
 dem obliviscetur, bonorum autem
 memoriam fovebit: cum multi-
 cipiti affectuum Hydra depugna-
 bit, Deo adjuvante, & victoriam
 perficiente: latitantem in humi-
 liatione arrogantiam, magnam
 illam beluam, calcabit, atque
 igne charitatis in simplicitate, caput
 ejus conteret. Scientiæ & con-
 templationi erit deditus, sed cu-

riositatem, neve ex alto ruat, for-
 midans, cognitione falsa potio-
 rem ducet ignorantiam. *Et po-
 suit tenebras in latibulum suum.*
 Igitur mentis alas laxabit, inque
 corde Deum quæret; certior enim
 est cordis sapientia. *Deus cordis
 mei,* inquit David. *Et Salomon:*
Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum,
exhilarabis etiam cor meum. item:
Præbe fili mi cor tuum mihi. Cor
 enim vult Deus, illud implet di-
 vino amore, illud in lucidissimo

PL. 17. 22.

PL. 72. 26.

Πρην. 23. 15. 16.

διαταμένη, καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ νήχυστα, ἀπὸ πίστεως οἴκῃ Θεῷ
 ἐμπληθήσεται, καὶ ἀπὸ τῶν χαριῶν τῆς τρυφῆς αὐτῆς ποτιθή-
 σεται, χορτασθήσεται ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου.

42. 17.

* Phil. 16, 15.

nimbo degens, & in charitate na-
 tans, pinguedine domus Dei im-
 plebitur, & torrente deliciarum

ejus potionabitur. * *Satiabor cum
 apparuerit gloria tua.*

EXCUDIT

JOH. GEORG. SCHNIEBES.

ERRA-

ERRATA.

- Pag. 1. l. 3. βιβλῆς I. βιβλίῳ.
 - 1. 4. post vocem περι adde τῶν.
 - 1. 6. δ I. ε.
 - 2. l. 12. ἐνεργυαν I. ἐνεργυαν.
 - 3. l. 12. θήρα I. θήρα.
 - 4. l. 6. Δατίνων I. Λατίνων.
 l. 15. σφόδρα I. σφόδρα.
 l. 17. λεωφόρον I. λεωφόρον.
 - 5. l. 2. Φροντίζοντα I. Φροντίζοντα.
 - 6. l. 7. post vocem καλῆ adde: καὶ ἀρετῆς
 l. 10. διδόνει I. διδόνει.
 - 7. l. 1. ἄν I. ἄν.
 - 8. l. 16. ἄλλῃ I. ἄλλῃ.
 - 9. l. 6. πρᾶτλοντος I. πρᾶτλοντος.
 l. 8. κοινίαν I. κοινίαν.
 l. 10. ἕκτος I. ἕκτος.
 - 10. l. 3. ταπεινώσεως I. ταπεινώσεως.
 l. 6. post vocem πρόκτου add. τοῖς.
 l. 9. post vocem βίω add. τῶ.
 l. 14. ἀποθνήσκωμεν I. ἀποθνήσκωμεν.
 - 11. l. 10. ἐυφραδῆτω I. ἐυφραδῆτω.
 l. 12. διχοχυρίζοντα I. διχοχυρίζοντα.
 - 12. l. 5. κατασφραγῶν I. κατασφραγῶν.
 - 13. l. 3. post vocem ἄλλης add. τῆς.
 l. 5. ὑποπιπῶν I. ὑποπιπῶν.
 l. 14. post vocem θεωρίας, add. καὶ
 ἐνώσεως.
 - 14. l. 15. καὶ leg. καὶ.
 - 15. l. 8. post vocem ἱεροῖς adde ναεῖς.
 l. 11. post vocem λαῶν adde αὐτῶν.
 - 16. l. 4. ταθηροστος I. ταθηροστος.
 l. 7. ἀνιτῆμενος I. ἀνιτῆμενος.
 - 17. l. 10. καὶ deleatur.
 - 19. l. 5. ἕραιν I. ἕραιν.
 - 21. l. 6. ἀδρωπίης I. ἀδρωπίης.
 - 22. l. ult. ἐπιγράφτοι I. ἐπιγράφτοι.
 - 23. l. 9. θέλημάς I. θέλημά σε.
 Pag. 24. l. 4. Σαλομών I. Σολομών.
 l. 12. post vocem ἀγάπης add. καὶ
 χαρῶς.
 - 26. l. 15. ἔμπροσθεν I. ἔμπροσθεν.
 - 27. l. 5. δισσιδωμονῖσα I. δισσιδωμονῖσα.
 l. 9. Φησί I. Φησί.
 - 28. l. 12. τιμῶσι με I. τιμῶσι με.
 - 29. l. 15. ἡμᾶς I. ἡμᾶς.
 - 30. l. 4. αὐτον I. αὐτόν.
 l. 8. γὰρ I. γὰρ.
 ibid. Σολομών I. Σολομών.
 l. 11. γὰρ I. γὰρ.
 l. 15. ἄτικρος I. ἄτικρος.
 - 31. l. 15. μηδὲν I. μηδέν.
 - 32. l. 2. ἀπεκαρτέησαν I. ἀπεκαρτέησαν.
 l. 3. δλοκάτωμα I. δλοκάτωμα.
 l. 8. ἀδρώπη I. ἀδρώπη.
 l. 13. Μηδὲν I. Μηδέν.
 - 33. l. 5. ἰθύνωμενος I. ἰθύνωμενος.
 - 34. l. 5. ἐδομυχύνταν I. ἐδομυχύνταν.
 l. 12. ἐπιπάτῃ I. ἐπιπάτῃ.
 l. 15. διαγνώσκω I. διαγνώσκω.
 ibid. τρέπον I. πρέπον.
 l. 18. κοσμίωτητα I. κοσμίωτητα.
 - 35. l. 13. ἀδρωπίης I. ἀδρωπίης.
 l. 15. ἐκάτω I. ἐκάτω.
 l. 16. γεννώστος I. γεννώστος.
 p. 38. l. 2. δικαιοσύνη I. δικαιοσύνη.
 l. 7. post vocem σιωπῆ add. comma
 - 41. l. 7. ἀμαρτίας I. ἀμαρτίας.
 - 42. l. 5. ἐπιδειξίτητα I. ἐπιδειξίτητα.
 l. 14. ποιηρευμένος I. ποιηρευμένος.
 - 43. l. 8. ἀπερίεργω I. ἀπερίεργω.
 - 44. l. 2. ἐπιβαλέων I. ἐπιβαλέων.
 l. 3. ἔτη I. ἔτη.

- Pag. 46. l. 3. *συβμένα* leg. *συβμένα*.
 l. 15. *ἀκέραιον* l. *ἀκέραιον*.
 = 48. l. 3. *προμοίσις* l. *προμοίσις*.
 l. 9. *ἄδρῆα* l. *ἀνδρῆα*.
 = 49. l. 10. *ἀρχένα* l. *ἀρχένα*.
 = 50. l. 11. post vocem *χάσῃ* add. *καὶ τῆ*
ῶσθ.
 l. 16. *ἡαίχης* l. *ἡρωϊκῆς*.
 = 51. l. 2. *τῆ* l. *τὸ*.
 l. 5. *παρεμβολῆ* l. *παρεμβολῆ*.
 l. 8. *ἐπνέγκω* l. *ἐπενέγκω*.
 l. 14. *καί* l. *καί*.
 = 52. l. 12. *πορευόμενος* l. *πορευόμενος*.
 = 54. l. 3. *ἀδρῆαν* l. *ἀνδρῆαν*.
 l. 12. post vocem *ἐν* adde: *τῶ*.
 l. 17. *ἐναβρύνομενοι* l. *ἐναβρυνόμενοι*.
 = 55. l. 10. *ἀνεβράγῃσαν* l. *ἀπεβράγῃσαν*.
 l. 16. *ἔδῃν* l. *ἔδῃν*.
 l. 17. *ἄδρῆα* l. *ἀνδρῆα*.
 = 66. l. 8. *δμιλῆν* l. *δμιλῆν*.
 = 68. l. 2. *ἴσθῃ* l. *ἴσθῃ*.
 = 69. l. 6. *ἄσεως* l. *ἀσεως*.
 = 71. l. 9. *ἀνάπτης* l. *ἀνάπτης*.
 l. 13. *διαφρέοντα* l. *διαφρέοντα*.
 = 72. l. 14. *ἐπῆθη* l. *ἐπῆθη*.
 = 76. l. 2. *ἡπίοτος* l. *ἡπίοτος*.
 = 80. l. 6. *χρησάμενος* l. *χρησάμενος*.
 = 81. l. 5. *νητάς* l. *νητάς*.
 = 86. l. 7. *ἔνικα* l. *ἔνικα*.
 = 87. l. 8. *προσίμενος* l. *προσίμενος*.

- Pag. 90. l. 11. *κατὰ* l. *μετὰ*.
 l. 16. *τῷ* l. *τῷ*.
 = 91. l. 7. *ἡδολῶν* l. *ἡδολῶν*.
 = 93. l. 16. *ἡμμίνοι* l. *ἡμμίνοι*.
 = 94. l. 16. *κατὰ* l. *μετὰ*.
 = 96. l. 15. *ἀντιπάλος* l. *ἀντιπάλος*.
 = 97. l. 17. *βέλημι* l. *βέλημι*.
 = 98. l. 5. *ἐπαναπαύομαι* l. *ἐπαναπαύομαι*.
 = 99. l. 11. *ἰακῶβ* l. *ἰακῶβ*.
 ibid. *ἰμά* l. *ἰμά*.
 = 100. l. 3. *πραγματεύομενοι* l. *πραγματεύομενοι*.
 = 101. l. 5. *τῷ* l. *τῷ*.
 = 102. l. 5. *ταῖς* l. *τοῖς*.
 = 104. l. 5. post vocem *σκάφην* adde:
σκάφην.
 = 105. l. 6. *ἀδικόσομεν* l. *ἀδικόσομεν*.
 l. 14. *μνητεύομενος* l. *μνητεύομενος*.
 = 107. l. 12. *χαλκείωνταν* l. *χαλκείωνταν*.
 = 108. l. 13. *τατὰ* l. *κατὰ*.
 = 110. l. 3. *πανταχῆ* l. *πανταχῆ*.
 l. 7. *σπίδῃται* l. *σπίδῃται*.
 = 112. l. 9. *συμβολοῦμενος* l. *συμβολοῦμενος*.
 = 114. l. 16. *κοπιῶ* l. *κοπιῶ*.
 = 118. l. 17. *ὕποταγῆ* l. *ὕποταγῆ*.
 = 120. l. 7. *ἄγνωσιαν* l. *ἄγνωσιαν*.
 = 136. l. 7. *προσένγκησι* l. *προσένγκησι*.

